

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD

2/2017

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Roman Fiala
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Věra Kůrková,
JUDr. Zdeněk Krčmář
Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXVIII, Index 47 301
Číslo 2/2017 vychází 21. 4. 2017
ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami úmyslné	č. 5
Nutná obrana	č. 9
Omyl právní	č. 5
Opomenutí	č. 7
Podvod	č. 8
Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku	č. 7
Řízení o odvolání	č. 6
Zanedbání povinné výživy	č. 4

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Autorské právo	č. 20
Cizinci	č. 14
Exekuce	č. 18
Incidenční spory	č. 24
Insolvence	č. 18, 25, 26
Jistota	č. 14
Mzda (a jiné obdobné příjmy)	č. 27
Náhrada škody	č. 19
Notářský zápis	č. 23
Odpovědnost státu za škodu	č. 20
Předběžné opatření	č. 18
Příslušnost soudu mezinárodní	č. 17
Příslušnost soudu místní	č. 15, 17
Příslušnost soudu věcná	č. 24
Rozhodčí doložka	č. 25
Smlouva o převodu bytu nebo nebytového prostoru	č. 21
Společenství vlastníků jednotek	č. 21, 23
Společné jmění manželů	č. 25
Stanovy	č. 23
Úpadek	č. 26
Veřejná soutěž	č. 22
Vyklizení nemovitosti	č. 24
Výpověď z nájmu bytu	č. 21
Zánik obchodní společnosti	č. 16
Zastavení řízení	č. 16
Způsobilost být účastníkem řízení	č. 16
Žaloba určovací	č. 22

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 4

Č. 4

Zanedbání povinné výživy

§ 196 odst. 1 tr. zákoníku

Trestní odpovědnost pachatele za přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku je u vyživovací povinnosti rodičů vůči dítěti (§ 910 odst. 3 o. z.) dána i tehdy, pokud je dítě zletilé a má soustavnou snahu se studiem připravovat na své budoucí povolání. Není-li taková příprava plynulá a dítě měnilo školy či přerušilo studium, je v každém takovém konkrétním případě třeba zkoumat, zda je dána časová souvislost mezi každým studiem, a je též třeba přihlížet k důvodům přerušení studia.

Vždy je přitom nutné posuzovat existenci zásadní podmínky pro přiznání výživného, zda oprávněné dítě není schopno se samo žít (§ 911 o. z.), a to i v rámci omezujícího pravidla dobrých mravů. Proto ani drobný příležitostný výdělek, který studující dítě vlastním přičiněním nabude, k výživě nestačí a nemůže vést k závěru, že dítě bylo schopné se samo žít. Taková okolnost sama o sobě nepostačuje ani pro závěr o nízké společenské škodlivosti a není důvodem nevyvození trestní odpovědnosti ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 8 Tdo 842/2016, ECLI:CZ:NS:2016:8.TDO.842.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného D. J. proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. 9 To 35/2016, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu Praha-východ pod sp. zn. 37 T 73/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu Praha-východ ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. 37 T 73/2015, byl obviněný D. J. uznán vinným přečinem zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku, kterého se podle zjištění soudu dopustil tím, že v období od 15. 10. 2012 do 26. 6. 2015 v místě svého bydliště ani nikde jinde úmyslně neplnil vyživovací povinnost ke své dceři V. J., trvale bytem U O., M., okres P.-v., a to přesto, že mu vyživovací povinnost vyplývala ze zákona o rodině, následně z občanského zákoníku a dále byla konkretizována rozsudkem

Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 24. 2. 1998, sp. zn. 21 C 195/97, pravomocným dnem 5. 5. 1998, kterým mu byla stanovena povinnost přispívat na výživu dcery V. částkou 1 600 Kč měsíčně vždy do každého 5. dne v měsíci předem, přičemž v posuzovaném období bylo v jeho možnostech a schopnostech vyživovací povinnost plnit v plné výši, takže za uvedené období dluží na výživném k rukám již zletilé dcery V. J. částku ve výši 50 400 Kč.

2. Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání tří měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku a § 48 odst. 4 písm. i) tr. zákoníku mu byla rovněž uložena povinnost, aby v průběhu zkušební doby podle svých sil uhradil dlužné výživné. Rozhodnuto bylo též o náhradě škody.

3. Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, které Krajský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. 9 To 35/2016, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Obviněný D. J. podal proti tomuto usnesení odvolacího soudu prostřednictvím obhájce dovolání, protože napadeným rozhodnutím bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 tr. ř., přestože v řízení, které předcházelo rozhodnutí odvolacího soudu byl dán důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť rozsudek Okresního soudu Praha-východ ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. 37 T 73/2015, spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a na nesprávném hmotněprávním posouzení.

5. V rámci svých výhrad obviněný poukázal zejména na to, že i z provedených důkazů vyplynulo, že poškozená V. J. v období od února 2012 do 15. 10. 2012 nestudovala, a on tudíž neměl zákonnou vyživovací povinnost. Poté, co dcera na Vysoké škole ekonomické v P. (dále jen „VŠE“) pro nedostatek studijních předpokladů nestudovala, a tedy studium nezvládla, začala se sama živit. Obviněný poukázal na § 85 odst. 1 zákona o rodině účinného do 31. 12. 2013, podle něhož vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, pokud dítě není schopno se samo živit. To podle obviněného znamená, že jestliže dítě po ukončení vzdělání si začalo zajišťovat finanční prostředky vlastním přičiněním (vstoupilo do zaměstnání), tedy způsobem, který mu umožnil samostatně se živit, došlo k ukončení povinnosti rodiče na výživu dítěte přispívat. Pokud takové dítě teprve později tuto formu výdělečné činnosti přerušil za účelem studia, neobnovuje se tím vyživovací povinnost k dítěti. V projednávané věci z těchto důvodů obviněný dovodil, že když dcera studium VŠE nedokončila a nastoupila do zaměstnání, jeho vyživovací povinnost k ní zanikla a nemohla být dále obnovena.

6. V dovolání obviněný rovněž namítal porušení zásady subsidiarity trestní represe a od ní odvozený princip *ultima ratio*, neboť tohoto trestního řízení bylo zneužito k vymáhání velmi pochybných civilněprávních nároků, když dcera V. je zletilá a je prokazatelně schopna se sama živit. Navíc obviněný zdůraznil, že není jeho biologickou dcerou. Jedná se o typický případ pokusu o zneužití práva jako prostředku pomsty ze strany této dcery, u níž k relevantnímu ohrožení výživy nikdy nedošlo. Obviněný rovněž v této souvislosti zmínil i princip *ultima ratio*, neboť trestní právo lze aplikovat jen v krajních případech v souladu s jeho pomocnou úlohou ve společnosti.

7. V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud jeho dovolání vyhověl, zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Praze a vadné řízení mu předcházející a poté aby jej zprostil návrhu na potrestání.

8. Státní zástupkyně působící u Nejvyššího státního zastupitelství ve svém písemném vyjádření k podanému dovolání upozornila, že v něm uvedené námítky obviněný uplatňoval v rámci své dosavadní obhajoby a v podaném odvolání. Poukázala na to, že zásadní otázkou je, kdy nastává obnovení vyživovací povinnosti k zletilému dítěti podle § 85 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále „zák. o rodině“). K tomu zmínila, že charakteristické základní znaky spočívají v tom, že dítě, byť zletilé, má soustavnou snahu pokračovat ve studiu, které významně zvyšuje úroveň jeho vzdělání, a tím i šance uplatnění na trhu práce, a v tomto smyslu se jedná o soustavnou přípravu na budoucí povolání. O soustavnou přípravu na budoucí povolání jde i tehdy, jestliže je dána věcná a zejména časová souvislost mezi ukončeným studiem a jeho pokračováním, když je třeba brát v úvahu takové okolnosti, jako jsou nemoc, sociální poměry.

9. Státní zástupkyně s odkazem na rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích pod sp. zn. 18 Co 600/2011 považovala za rozhodující délku doby, která uplynula od přerušení studia, zda dítě studuje v příbuzném oboru a zda studium lze považovat za přípravu na budoucí povolání, neboť jen při splnění těchto podmínek by se vyživovací povinnost mohla obnovit.

10. V posuzované věci státní zástupkyně shrnula, že dcera obviněného V. si soustavně prohlubuje vzdělání v příbuzném oboru vysoké školy, a proto nalézací ani odvolací soud nepochybily, pokud dovodily, že vyživovací povinnost obviněného k V. J. trvala i v době od 15. 10. 2012 do 26. 6. 2015. Ztotožnila se i se závěry soudů nižších stupňů o nedostatku podmínek pro aplikaci zásady *ultima ratio*, když jednání obviněného vykazuje znaky trestného činu uvedené v trestním zákoníku a je třeba vyvodit trestní odpovědnost, neboť nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu s ohledem na společenskou škodlivost činu. Protože v řízení před soudem prvního stupně nebyly zjištěny vady, které by naplňovaly některý z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., nebyl naplněn ani důvod dovolání popsáný v druhé alternativě § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Vzhledem k těmto skutečnostem státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného D. J. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

III. Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dále zkoumal, zda dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. byly uplatněny v souladu s jejich zákonným vymezením, neboť jen na pokladě dovolání relevantně opřené o některý z důvodů taxativně stanovených v § 265b tr. ř. je možné napadená rozhodnutí a řízení jim předcházející podrobit věcnému přezkoumání.

12. Důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je možné použít, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 v písmenech a) až k) tr. ř. V posuzované věci odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně podle § 254 odst. 1 tr. ř. věcně přezkoumal a odvolání obviněného jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. zamítl, a proto obviněný mohl v dovolání použít uvedený dovolací důvod pouze v jeho druhé alternativě, což také učinil, neboť v dovolání současně uvedl i důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

13. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné namítat buď nesprávnost právního posouzení skutku, tj. mylnou právní kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, anebo vadnost jiného hmotněprávního posouzení. Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek Nejvyšším soudem na podkladě citovaného dovolacího důvodu je zásadně skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. IV. ÚS 564/02, či usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. III. ÚS 282/03, aj.), podle něhož posuzuje výhrady soustředěné proti právním nedostatům přezkoumávané věci.

14. V projednávané věci obviněný směřoval dovolání proti výroku o vině, s nímž se nespokojil proto, že se popsáním jednáním nemohl dopustit přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku, protože zákonná povinnost vyživovat dceru V. zanikla, když dcera ukončila studium na VŠE. Znovu již nebyla

obnovena ani poté, co jmenovaná dne 15. 10. 2012 zahájila studium na jiné vysoké škole – Vysoké škole obchodní v P. (dále jen „VŠO“). Nesprávnost použité právní kvalifikace obviněný spatřoval i v tom, že soudy neaplikovaly na jeho případ zásadu subsidiarity trestní represe a princip *ultima ratio*.

15. Nejvyšší soud podle obsahu dovolání shledal, že takto formulované výhrady obviněného proti použité právní kvalifikaci jako přečinu podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku korespondují se zákonným vymezením dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a proto dále zkoumal jejich opodstatněnost.

č. 4

IV.

Důvodnost dovolání

16. Podle napadených rozhodnutí Nejvyšší soud shledal, že především Okresní soud Praha-východ se uvedeným výhradám obviněného věnoval a posuzoval je na základě jím učiněných zjištění z hledisek, která obviněný obdobně jako nyní v dovolání namítal již v předchozích stadiích trestního řízení. Pro posouzení předmětné věci není významné, že soud prvního stupně nejprve v souladu s podanou obžalobou vymezil skutek jiným způsobem, než tomu bylo v obžalobě, zejména pokud jej rozfázoval do tří samostatných činů, z nichž první dva skutky považoval za promlčené a trestní stíhání ohledně nich zastavil nejprve usnesením ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 37 T 73/2015, a poté usnesením ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. 37 T 73/2015, a obviněného uznal vinným jen tou částí jeho neplněné povinnosti, jež je uvedena ve výroku nyní přezkoumávaného rozsudku.

17. Pro posouzení činu, jak je shora popsán, jímž je obviněnému za vinu kladeno, že výživně na dceru V. neplatil v době od 15. 10. 2012 do 26. 6. 2015, je třeba uvést, že soud prvního stupně vycházel z toho, že rozhodnutím Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 14. 5. 1996, sp. zn. P 208/96, byla schválena dohoda rodičů, ve které se obviněný zavázal přispívat na výživu nezletilé měsíčně částkou 1 000 Kč, nezletilá byla svěřena do výchovy matce. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 24. 2. 1998, sp. zn. 21 C 195/97, manželství obviněného a J. J. bylo rozvedeno, nezletilá byla svěřena do péče matky a obviněnému byla stanovena povinnost přispívat na její výživu částkou 1 600 Kč, splatnou vždy do každého pátého dne v měsíci předem k rukám matky. Z rodného listu V. J. soud zjistil, že tato se narodila dne..., jako otec je v rodném listě uveden obviněný. Výsledky provedeného dokazování však dále určily, že obviněný nebyl rodným otcem V., ale osvojil si ji. Z potvrzení VŠO se podává, že V. J. je studentkou této školy od 15. 10. 2012, v letech 2012 až 2014 zaplatila školné v celkové výši 135 000 Kč, což činí 22 500 Kč za semestr, a podle zprávy úřadu práce V. J. byla vedena jako uchazeč o zaměstnání v období od 24. 9. 2012 do 14. 10. 2012, kdy byla vyřazena z důvodu soustavné přípravy na povolání. Z výpovědi V. J. při hlavním líčení dne 29. 7. 2015 vyplynulo, že poté, co ukončila střední

školu s maturitou, se na vysokou školu nedostala, ale chodila rok na jazykovou školu, poté začala studovat management na VŠE, kterou po půl roce opustila, protože „nezvládala matiku“. Od října 2012 studuje na VŠO, kde by v září (2015) měla skládat bakalářské zkoušky. Zdůraznila, že studium na VŠE sama formálně ukončila ke konci semestru v lednu 2012, neboť se na další studium zde necítila. V období onoho půl roku, kdy nestudovala, pomáhala mámě v práci, na pracovní smlouvu ve společnosti B. O.

18. K poměrům obviněného soud vycházel ze zjištění, že byl veden v evidenci uchazečů o zaměstnání v období od 27. 8. 2011 do 28. 11. 2011 a od 12. 12. 2011 do 12. 2. 2012, ze sdělení České správy sociálního zabezpečení zjistil, že nepobíral žádné dávky státní sociální podpory.

19. Na základě takto zjištěných skutkových okolností soud prvního stupně posuzoval, zda obviněný (nebylo rozhodné, že není biologickým otcem V., neboť ji osvojil) měl povinnost ji vyživovat i v době vymezené ve výroku rozsudku soudu prvního stupně, kdy po přerušení studia na VŠE nastoupila v novém školním roce na VŠO, a dospěl k závěru, že se i za uvedených okolností o zákonnou vyživovací povinnost jednalo. Pro tento závěr soud argumentoval tím, že obviněný si V. J. osvojil, a z toho důvodu mu ve smyslu § 73 zák. o rodině, účinného v době trvání vyživovací povinnosti (a později podle § 796, § 832 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) vznikl s osvojencem takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi, tedy včetně vyživovací povinnosti. Vyživovací povinnost mu nepřestala trvat ani po dosažení zletilosti V. J., když tato trvá podle zákona o rodině (a později podle občanského zákoníku) do té doby, pokud děti nejsou samy schopny se živit. Soud vzal za prokázané, že V. v předmětném období kontinuálně studovala, připravovala se tak na budoucí povolání, a to vyjma období od února 2012 do 14. 10. 2012, kdy se po ukončení studia živila sama do doby, než nastoupila na VŠO, tedy ode dne 15. 10. 2012. Bez důvodných pochybností byla rovněž vyřešena otázka, zdali obviněný v době od července 2005 (pro neplnění vyživovací povinnosti do tohoto data byl odsouzen v předchozích trestních řízeních) do doby zahájení trestního stíhání (tj. doručení návrhu na potrestání dne 26. 6. 2015) vyživovací povinnost plnil, či nikoliv. Obviněný sám připustil, že žádné prostředky na výživu dcery neposílal. Tvrdil, že jí průběžně dával kapesné, ale zároveň sám uvedl, že to nepovažoval za hrazení výživného (viz strany 5 až 7 rozsudku soudu prvního stupně). Soud prvního stupně se neopomenul zabývat ani tím, zda s ohledem na zjištěné skutečnosti nemůže jít o případ *ultima ratio* ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, a na straně 9 svého rozsudku rozvedl, že s ohledem na škodlivost činu obviněného nepostačovalo v této trestní věci uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu, neboť obviněný úmyslně neplnil svoji povinnost vyživovat dceru, která se připravovala na svůj budoucí život studiem, a tuto v období, kdy nebyla schopna se sama živit, nezaopatřoval.

20. Odvolací soud na podkladě identických námitek obviněného, jaké uplatnil i v nyní posuzovaném dovolání, přezkoumal shora citované rozhodnutí soudu prvního stupně i řízení mu předcházející a shledal, že netrpí vytýkanými nedostatky, a právní posouzení jednání obviněného jako přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku považoval za správné (viz stranu 2 usnesení odvolacího soudu). V podrobnostech odkázal na své první rozhodnutí ve věci, jímž bylo usnesení ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 9 To 449/2015, kterým podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu a podle § 259 odst. 1 tr. ř. mu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

21. Nejvyšší soud na podkladě skutkových závěrů, jež soudy nižších stupňů v odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí učinily, a v souladu s povahou a smyslem vyživovací povinnosti rodičů k dospělým dětem zkoumal, zda jsou závěry soudů obou stupňů správné.

22. Za vhodné je nejprve nutné uvést, že přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce.

23. K vyživovací povinnosti rodičů k dětem, která je zákonnou povinností, je třeba s ohledem na dobu páchání uvedeného trestného činu, jenž je trestným činem trvajícím, uvést, že vyživovací povinnost upravoval (do 31. 12. 2013) zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a (od 1. 1. 2014) zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále též jen „o. z.“).

24. Pro rodinné vztahy a účinnost těchto dvou zákonů platí pravidlo plynoucí z § 3028 odst. 1, 2 o. z., podle něhož se tímto zákonem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti (odst. 1). Není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů (odst. 2). Podle názorů právnícké veřejnosti „lze poněkud zjednodušeně říci, že osobní, věcná a rodinná práva se od účinnosti nového zákoníku zásadně řídí novým právem, a to bez ohledu na to, kdy vznikla. Výjimky z tohoto pravidla pak lze najít v dalších ustanoveních, zejména v § 3038 až 3068 nového obč. zákoníku“ (srov. PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. Režim právních vztahů, práv a povinností po účinnosti zákona. Komentář k § 3028 nového občanského zákoníku. Dostupné v systému ASPI, verze k 27. 7. 2016). Z toho lze dovodit, že u výživného pro účinnost zákona není rozhodné, kdy vznikla právní povinnost vyživovat oprávněného, ale je třeba účinnost občanského zákona posuzovat a zkoumat ve vztahu ke konkrétní nesplněné povinnosti. V projednávané věci to znamená, že v průběhu trvání neplněné povinnosti v době od 15. 10. 2012, kdy trestná činnost obviněného započala, se trvání vyživovací povinnosti

posuzovalo podle § 85 zákona o rodině a od nabytí účinnosti občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., tj. od 1. 1. 2014, podle jeho § 911. Jen pro srovnání lze uvést, že podle § 85 odst. 1 zákona o rodině vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, pokud děti nejsou samy schopny se žít. Podle § 911 odst. 1 o. z. výživné lze přiznat, jestliže oprávněný není schopen sám se žít. Z uvedeného plyne, že obě uvedené právní úpravy jsou co do významu obdobné, a proto i dosavadní soudní judikatura se vztahuje na poměry i po nabytí účinnosti občanského zákoníku a lze ji použít i na stávající poměry, resp. v této konkrétní věci na otázku doby a okolností, za nichž vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá.

25. V posuzované věci je rozhodné, že dcera obviněného V. byla již v době, kdy byl obviněnému stanoven počátek páčání trestné činnosti, tj. dne 15. 10. 2012, zletilá, neboť jí v tu dobu bylo 21 let a 8 měsíců, a proto, jak soud prvního stupně ve svém rozsudku správně konstatoval, bylo nezbytné zkoumat, zda byla splněna zákonná podmínka, že v uvedenou dobu „nebyla schopna se sama žít“.

26. K neschopnosti se sám se žít lze uvést, že základním hmotněprávním kritériem pro vznik práva na výživné oprávněného je jeho potřebnost (tzv. stav odkázanosti na výživu). Samo kritérium neschopnosti sám se žít je třeba posuzovat stejně jako podle dosavadních předpisů. Materiálním znakem zákonného kritéria neschopnosti sám se žít je zjištění, že oprávněný nedisponuje žádným vlastním příjmem, nebo disponuje příjmem tak nízkým, že nepostačuje kryt jeho potřeby, anebo výnosy z majetku, který mu patří (eventuálně jej spravuje), nedostačují pro úhradu jeho osobních potřeb (srov. ELISCHER, D. Neschopnost sám se žít. Komentář k § 911 občanského zákoníku. Dostupné v systému ASPI, verze k 27. 7. 2016). Zaniklá vyživovací povinnost, resp. zaniklé právo na výživné, je v budoucnu obnovitelné, změní-li se poměry (viz ZUKLÍNOVÁ, M. Komentář k § 859 občanského zákoníku. Dostupné v systému ASPI, verze k 27. 7. 2016; shodně též ŠVESTKA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. § 655 až 975. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 731).

27. Doba trvání vyživovací povinnosti (a základní předpoklad pro uplatnění) je dána stavem odkázanosti dítěte na výživu od svých rodičů. Schopnost samostatně se žít bývá tradičně interpretována extenzivně jako schopnost samostatně uspokojovat všechny své potřeby (hmotné, kulturní, podle judikatury včetně bytové). Trvání vyživovací povinnosti není zásadně limitováno dosažením zletilosti dítěte (dosažení zletilosti má však význam zejména z hlediska procesního) ani dovršením 26 let dítěte. Tato věková hranice je významná např. pro přiznání dávek podle zákona o státní sociální podpoře, neboť podle tohoto zákona se za nezaopatřené dítě považuje dítě nejdéle do věku 26 let (k tomu srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované pod č. 100/1967 Sb. rozh. obč.). Dítě naproti tomu může nabytí schopnosti samostatně se žít i před dovršením 18 let, např. jestliže po absolvování učebního poměru najde odpovídající pracovní uplatnění. V literatuře bývá poukazováno na elasticitu vyživovací

povinnosti, tj. na možnost jejího obnovení v případě relativního zániku vyživovací povinnosti. Nicméně vždy je třeba posoudit všechny okolnosti každého případu (srov. HRUŠÁKOVÁ, M. a kol. Zákon o rodině. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 395 až 402).

28. Při řešení, zda zanikla vyživovací povinnost, eventuálně zda již zaniklá byla obnovena, nelze vycházet jen z toho, že dítě již např. ukončilo školní docházku a není v učebním poměru, přičemž je dostatečně vyvinuté a práce schopné, ale za rozhodující je třeba považovat, zda vzhledem ke konkrétním okolnostem má dítě skutečně možnost se samo žít (srov. přiměřeně např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 1976, sp. zn. 5 Tz 26/76, uveřejněné pod č. 10/1977 Sb. rozh. tr.). Trestní odpovědnost pachatele za tento trestný čin nezaniká jen tím, že vyživované dítě ukončilo středoškolské studium, nýbrž pachatel je povinen podle svých možností ověřit, zda jeho vyživovací povinnost vůči tomuto dítěti zanikla, anebo zda na jeho straně nejsou nějaké jiné okolnosti, které svědčí o jejím dalším trvání, např. pokračování ve studiu na vysoké škole apod. (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1132/2012).

29. Podle dosavadní soudní praxe se ustálilo, že v případě, že dítě, byť zletilé, má soustavnou snahu pokračovat ve studiu (dokončit studium), které významně zvyšuje úroveň jeho vzdělání, a tím i jeho šance na pracovním trhu, jedná se o soustavnou přípravu na budoucí povolání. To platí za předpokladu, že je dána věcná a zejména časová souvislost mezi ukončeným studiem a jeho pokračováním, nutno je přitom přihlížet i k důvodům přerušení studia. Pokud dítě bezprostředně po maturitě v jednom oboru pokračovalo ve studiu na vysoké škole v příbuzném oboru, které pro jeho náročnost nedokončilo, a poté nastoupilo do zaměstnání, vyživovací povinnost otce k dítěti zanikla. Rozhodlo-li se dítě následně po téměř jednom roce stráveném v zaměstnání ke studiu jiného oboru, přičemž stupeň vzdělání, kterého by takto dosáhlo, nedosahuje ani nejnižší úrovně vysokoškolského vzdělání, k obnovení vyživovací povinnosti otce nedošlo (srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 16. 1. 2012, sp. zn. 18 Co 600/2011). Přijetím dítěte ke studiu na vysoké škole až po čtyřech letech od ukončení jeho středoškolského vzdělání se vyživovací povinnost rodičů k tomuto dítěti již neobnovuje (srov. přiměřeně rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. 11. 2007, sp. zn. 10 Co 188/2007).

30. Rovněž je možné zmínit, že obdobně i Ústavní soud v minulosti reflektoval ustálené názory obecných soudů a doktríny o elasticitě vyživovací povinnosti a poukázal na názor, že je třeba brát v úvahu širší souvislosti mezi vykonávaným povoláním a novým studiem, důvody přerušení studií a další okolnosti významné pro zhodnocení společenského dopadu, s preferovaným zájmem na zvýšení kvalifikace dětí (in HOLUB, M., NOVÁ, H., HYKLOVÁ, J. Zákon o rodině. Komentář a předpisy souvisící. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1. 3. 2005. Praha: Linde, 2005, s. 206). Pokud je v souladu s argumentací *a simili*

zásadně přípustné obnovení vyživovací povinnosti mezi rodičem a dítětem v situaci obnovení soustavné přípravy dítěte na budoucí povolání dalším studiem, tím spíše je zásadně přípustné pokračování vyživovací povinnosti za trvání soustavné přípravy dítěte na budoucí povolání v situaci bezprostřední návaznosti jednoho studia na jiné (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 6. 2007, sp. zn. II. ÚS 1146/07).

31. V posuzované věci soudy s ohledem na okolnosti, které zjistily na straně zletilé dcery obviněného V., dospěly k závěru, že u obviněného nedošlo k přerušení jeho vyživovací povinnosti vůči této dceři, protože v souladu se shora uvedenými pravidly dospěly k závěru, že i přes přerušení studia tato kontinuálně pokračovala v přípravě na své povolání studiem na vysoké škole. Tento závěr soudy vyvodily ze zjištěných okolností, zejména z toho, že poškozená poté, co ukončila středoškolské vzdělání složením maturitní zkoušky a nedostala se na vysokou školu, studovala jeden rok jazykovou školu. Poté byla přijata ke studiu na VŠE, které započala v říjnu 2011, avšak kvůli problémům s matematikou studium sama ukončila v únoru 2012, tzn. po absolvování prvního studijního semestru na této vysoké škole. Rovněž na jaře téhož roku požádala/složila přijímací zkoušky na VŠO, kam nastoupila k řádnému studiu 15. 10. 2012. Po tuto dobu, od měsíce února 2012 do října 2012, sice nestudovala, ale byla již přijata do řádného studia v následujícím (tj. zimním) semestru a pracovala u své matky v zaměstnání na základě pracovní smlouvy se společností B. O. V době od 24. 9. 2012 do 14. 10. 2012 byla vedena v evidenci úřadu práce, který ji evidenci ukončil z důvodu soustavné přípravy na povolání.

32. Z těchto skutečností soudy v projednávané věci správně shledaly, že V. J. po celou dobu od ukončení střední školy, po maturitě až do doby rozhodnutí soudů, trvale směřovala k tomu, aby si zvýšila svou středoškolskou kvalifikaci o vysokoškolské studium, její zájem byl kontinuální a byl veden opravdovou snahou dosáhnout vysokoškolského vzdělání v oboru, který byl spojen s ekonomikou a v souvislosti s tím i s jazykovou vybaveností. Tuto přípravu na dosažení vysokoškolského vzdělání je proto třeba považovat za vážně míněnou a kontinuálně realizovanou. Jestliže dcera obviněného po tuto dobu změnila dvakrát školu (z jazykové školy na VŠE a poté na VŠO), nejednalo se o přerušení této snahy ani o záměrné prodlužování svého studia na úkor svého otce, ale šlo především o nezvládnutí určitých studijních nároků, což je okolnost, která sama o sobě nemá při dodržení všech uvedených podmínek vliv na to, že by bylo možné vyživovací povinnost otce jen z tohoto důvodu považovat za přerušenu, resp. za přerušenu bez možnosti jejího obnovení při změně podmínek na straně jeho dcery. Doba přerušení studia na vysoké škole nebyla výrazně dlouhá, byla ovlivněna objektivními skutečnostmi spočívajícími v nutnosti absolvování přijímacího řízení na VŠO a nutností vyčkat začátku nového školního roku. Tento její záměr a úmysl byl naprosto zjevný, neboť se změnou vysoké školy nikterak neotálela,

ale s ohledem na objektivní skutečnosti a podmínky, jež bylo nezbytné splnit, v podstatě plynule přešla z jednoho studia do druhého, navíc opět ekonomického směru, a tudíž nemůže být pochyb o její aktivní snaze o vysokoškolské vzdělání v oboru, v němž hodlala v budoucnu nalézt své pracovní uplatnění.

33. Rozhodné bylo též to, zda v období, kdy dcera nestudovala, byla či nebyla se schopna sama žít, pokud byla po dobu od února do září 2012 zaměstnána, jak je soudy zjišťováno. Soudy splnily i tuto povinnost, neboť zkoumaly majetkové a finanční poměry dcery V. a její matky nejen v této krátké době, ale po celou dobu, a zcela podle výsledků provedeného dokazování dospěly k závěru, že krátkodobý příjem získaný v průběhu uvedené doby není tou okolností, jak má na mysli zákon u výkladu pojmu „schopen se sám žít“ (viz výklad výše). Pokud poškozená v uvedené době čítající cca sedm měsíců docházela do zaměstnání, jednalo se jen o příležitostný výdělek, který k jejímu výživnému nestačil. Nešlo u ní o projev schopnosti a úmyslu sama se žít, nýbrž o snahu vypomoci finančně rodičům, vzhledem k nedobré platební morálce otce (osvojitele) zejména matce, a zmírnit tak dopad nákladů na její výživu a další s ní související potřeby (náklady na zájmy, sport, kulturu, další vzdělávání), jež jsou součástí vyživovací povinnosti.

34. V té souvislosti lze jen zmínit, že soudy správně posuzovaly okolnosti rozhodné pro stanovení povinnosti obviněného ve vztahu k jeho vyživovací povinnosti vůči dceři V., a Nejvyšší soud jen připomíná, že úvahy soudu považuje za správné a v souladu s pravidlem, že je-li pro účely trestního řízení, jako tomu bylo i v nyní posuzované věci, nezbytné vyhodnotit skutečné schopnosti, možnosti a majetkové poměry obviněného v rozhodné době, je nutné tyto skutečnosti řešit v rámci předběžné otázky podle § 9 odst. 1 tr. ř. Soudy ve shodě s § 9 odst. 1 tr. ř. samy posuzovaly zejména pravomocné rozhodnutí soudu, z něhož pro stanovení výše výživného vyšly, a na zjištěném základě zhodnotily reálnou možnost obviněného v inkriminovaném období plnit svou vyživovací povinnost (srov. přiměřeně též rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1482/2006). Soud po přezkoumání poměrů obviněného a poškozené neshledal důvod, pro který by určenou výši jakkoliv modifikoval, když s ohledem na vyjádření obou stran hodnotil životní úroveň V. i obviněného se započtením všech aktuálních výdajů a příjmů jako srovnatelnou. V souladu s § 912 a § 915 o. z. posuzoval i životní úroveň poškozené V. J. Částku 1 600 Kč soud považoval za „adekvátní pro výživné studentky vysoké školy, kdy je pouze na jejím rozhodnutí, zda bude studovat soukromou vysokou školu s placením školného anebo veřejnou vysokou školu, kde by byla od této povinnosti oprostěna“. Soud s ohledem na životní úroveň obviněného nenavýšil výživné z důvodu studia dcery a školného na soukromé vysoké škole s tím, že jeho životní úroveň nedosahuje takové úrovně, aby byl povinován přispívat na hrazení školného. Pokud se dcera rozhodla pro studium na soukromé vysoké škole, musela si být vědoma vlastní odpovědnosti za vynaložení prostředků, které

takové studium bude vyžadovat, a proto tuto část nákladů soud do výživného nezahrnul (viz strany 7 až 9 citovaného rozsudku).

č. 4

35. Soudy proto i ve vztahu k dceři obviněného V. splnily svou povinnost zkoumat její poměry ve smyslu § 911 o. z. a posoudily v potřebné míře, že výživné slouží k rozvoji a formování osobnosti dítěte. Přihlédly i k tomu, že si na své zájmy a koníčky (taneční kroužek) přivydělávala brigádně a že prostředky, které jí mohla matka na její studia přispívat, byly rovněž limitovány, a to celkovou nízkou životní úrovní, v níž spolu s matkou po celou dobu žily.

36. Námitku obviněného, že jeho čin neměl být posuzován podle trestněprávních norem, zejména proto, že dcera V. nebyla jeho vlastním dítětem, ale osvojil si ji, a že byla zletilá a po určitou dobu, jak bylo výše uvedeno, nestudovala, ale měl být ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku posuzován jako čin, který není ve smyslu zásady *ultima ratio* společensky škodlivý, Nejvyšší soud neshledal důvodnou.

37. S touto námitkou se v potřebné míře vypořádaly i soudy obou stupňů. Výstižně vyjádřily, že jde o čin společensky škodlivý, neboť obviněný za vinu mu kladeným jednáním porušil trestním zákonem chráněný zájem společnosti na ochraně nároku na výživu osob, které nejsou z objektivních příčin schopny si ji v adekvátní míře samy zajistit. Jeho jednání i přesto, že se jednalo o zletilou studující dceru, dosáhlo obvyklé hranice škodlivosti běžně se vyskytující u této kategorie trestných činů.

38. K tomuto jinak správnému závěru Nejvyšší soud doplňuje, že obviněným požadovanou zásadu subsidiarity trestní represe a s ní spjatý princip *ultima ratio* v daném případě nebylo možné aplikovat, neboť jde o trestní věc, kdy je nutné ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku v návaznosti na § 13 odst. 1 tr. zákoníku trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené uplatnit, protože jde o případ společensky škodlivého jednání, ve kterém nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní v případech, v nichž posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.). O takový případ, jak je výše uvedeno, však v této věci nejde, protože všechna soudy učiněná skutková zjištění svědčí o tom, že chování obviněného nebylo ojedinělým excesem z jeho jinak řádného způsobu života, nýbrž jde o osobu, která pro stejný druh trestné činnosti již byla odsouzena (podle § 213 odst. 1 tr. zák., jednou podle § 213 odst. 1, 3 tr. zák.). Jednání obviněného, jak soudy správně dovodily, bylo úmyslné, když ani obviněný se netajil tím, že vědomě nerespektoval svou povinnost k dítěti, které dobrovolně osvojil, a svou zákonnou povinnost vůči dceři opakovaně vědomě neplnil a dlouhodobě se jí vyhýbal.

39. Nejvyšší soud shledal, že ze všech těchto důvodů soudy nepochybily, pokud čin, který je obviněnému kladen za vinu, posoudily jako přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku spáchaný úmyslně. Posoudily všechny rozhodné skutečnosti významné z hlediska této právní kvalifikace v souladu se zákonem a s konstantní judikaturou soudů. Protože dovolací soud tato zjištění mohl učinit na základě napadených rozhodnutí a příslušného spisu, z nichž je patrné, že napadená rozhodnutí ani řízení jim předcházející netrpí vytýkanými vadami, dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Č. 5

č. 5

Omyl právní, Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami úmyslné
§ 19 tr. zákoníku, § 299 odst. 2 tr. zákoníku

Jestliže se pachatel po obdržení daru ocitl v postavení osoby, která hodlá dovést do České republiky exemplář exotického zvířete (byť neživého, preparovaného), pak z titulu dovozce měl povinnost seznámit se s příslušnou právní úpravou týkající se dovozu takové věci. Závěr, že skutek není trestným činem, nelze v tomto případě odůvodnit právním omylem pachatele ve smyslu § 19 odst. 1 tr. zákoníku, protože i kdyby jednal v omylu, mohl se ho vyvarovat (§ 19 odst. 2 tr. zákoníku).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 7 Tdo 1166/2015, ECLI:CZ:NS:2015:7.TDO.1166.2015.1)

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněné K. M. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2015, sp. zn. 44 To 267/2015, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 2 T 92/2014, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2015, sp. zn. 44 To 267/2015, zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 2 T 92/2014, byla obviněná K. M. uznána vinnou přečinem neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 odst. 2 tr. zákoníku s tím, že podle § 46 odst. 1 tr. zákoníku bylo upuštěno od potrestání.
2. Jako přečin posoudil Obvodní soud pro Prahu 6 skutek, který podle jeho zjištění spočíval v tom, že obviněná dne 2. 3. 2014 v P. na Letiště V. H. dovezla leteckou linkou na trase J. – A. – P. ve svém cestovním zavazadle jeden kus neživého preparovaného exempláře karety obrovské (*Chelonia Midas*), ačkoli jí nebylo uděleno povolení k vývozu tohoto exempláře ani povolení k dovozu v souladu

s čl. III odst. 2, 3 Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) a s čl. 4 odst. 1 písm. b) nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, jelikož se jedná o druh, který je zařazen do přílohy I Úmluvy CITES a do přílohy A nařízení Komise EU č. 750/2013, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 338/97.

3. Z podnětu odvolání obviněné Městský soud v Praze rozhodl rozsudkem ze dne 15. 6. 2015, sp. zn. 44 To 267/2015, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 a podle § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. zprostil obviněnou návrhu na potrestání z důvodu uvedeného v § 226 písm. b) tr. ř. Městský soud v Praze opřel své rozhodnutí o závěr, že obviněná jednala v právním omylu podle § 19 odst. 1 tr. zákoníku.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Nejvyšší státní zástupce podal v zákonné lhůtě v neprospěch obviněné dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze. Tento rozsudek napadl v celém rozsahu. Odkázal na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Připomněl, že v této věci Nejvyšší soud rozhodl usnesením ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 7 Tdo 207/2015, v němž vyslovil závazný právní názor, že posuzovaným skutkem byly naplněny všechny formální znaky přečinu neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 odst. 2 tr. zákoníku a že není důvod posoudit skutek jako pouhý přestupek s ohledem na § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Nejvyšší státní zástupce namítl, že pokud Městský soud v Praze dospěl bez jakékoli změny skutkových zjištění k závěru, že skutek není trestným činem, pak nerespektoval závazný právní názor Nejvyššího soudu. Dále nejvyšší státní zástupce vytkl nesprávnost úsudku Městského soudu v Praze ohledně právního omylu obviněné, poukázal na to, že nešlo o omluvitelný právní omyl, neboť obviněná mohla protiprávnost činu rozpoznat bez zřejmých obtíží, a uzavřel, že obviněná jednala minimálně v nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Za tohoto stavu nejvyšší státní zástupce prezentoval názor, že skutek byl přečinem, jímž obviněnou uznal vinnou Obvodní soud pro Prahu 6, a proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Městského soudu v Praze, aby zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí a aby přikázal Městskému soudu v Praze věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

5. Obviněná ve vyjádření, které učinila prostřednictvím obhájce, označila rozhodnutí Městského soudu v Praze za správné. Ztotožnila se s Městským soudem v Praze v tom, že jednala v právním omylu, a zdůraznila, že šlo o omluvitelný omyl, který vylučuje zavinění. Proto navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl jako zjevně neopodstatněné, popř. zamítl jako nedůvodné.

III. Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

č. 5

IV. Důvodnost dovolání

7. Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadený rozsudek i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

8. Z hlediska vztahu napadeného rozsudku a podaného dovolání je spornou otázkou právního posouzení skutku to, zda obviněná jednala v omylu ohledně protiprávnosti činu spočívajícího v dovozu neživého exempláře karety obrovské bez potřebného povolení.

9. Právní omyl je upraven v § 19 tr. zákoníku. Podle § 19 odst. 1 tr. zákoníku, kdo při spáchání trestného činu neví, že jeho čin je protiprávní, nejedná zaviněně, nemohl-li se omylu vyvarovat. Podle § 19 odst. 2 tr. zákoníku omylu bylo možno se vyvarovat, pokud povinnost seznámit se s příslušnou právní úpravou vyplývala pro pachatele ze zákona nebo jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí nebo smlouvy, z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, anebo mohl-li pachatel protiprávnost činu rozpoznat bez zřejmých obtíží.

10. Z citovaných ustanovení vyplývá, že právní omyl je relevantní jen za předpokladu, že se ho pachatel nemohl vyvarovat. To znamená, že se nepřihlíží k právnímu omylu, kterého se pachatel mohl vyvarovat. Městský soud v Praze se výslovně nezabýval otázkou, zda obviněná se mohla vyvarovat omylu ohledně toho, že k dovozu neživého exempláře karety obrovské potřebuje úřední povolení a že jeho dovoz bez takového povolení je protiprávní.

11. Ve svých úvahách Městský soud v Praze zdůrazňoval, že obviněná dostala exemplář želvy jako nečekaný dar, že ho nezakoupila na tržišti, nesebrala ve volné přírodě, nepožádala své hostitele o usmrcení jimi chované želvy, aby si ji mohla odvézt domů, a neměla před odjezdem do Indonésie úmysl přivést si exemplář neživé želvy. Z toho Městský soud v Praze vyvodil, že obviněné nelze klást za vinu, že si před odjezdem neověřila, jaký druh želvy může dovézt, a že v okamžiku, kdy nečekaný dar dostala, měla vědět, že se jedná o exemplář živočicha, který je ohrožen vyhynutím nebo vyhubením, což nemohla předpokládat ani s ohledem na to, že její hostitelé měli želvu ve svém domě zřejmě jako dekorální předmět. K tomu Městský soud v Praze dodal, že když obviněná po obdržení nečekaného dárku vzhledem k omezené délce svého pobytu v Indonésii a vzhledem k předpokládané jazykové bariéře u indonéských úřadů nezjišťovala, zda obdrže-

ný exemplář želvy může vyvézt, jde spíš o nevědomou nedbalost, a nikoli o nepřímý úmysl. Na tyto úvahy, které byly argumentačně nesené vymezením rozdílu mezi úmyslem a nedbalostí jako formami zavinění, vcelku nesystematicky navazoval závěr Městského soudu v Praze, že obviněná jednala v právním omylu podle § 19 odst. 1 tr. zákoníku. I kdyby předcházející citované úvahy Městského soudu v Praze měly být považovány za zdůvodnění toho, že obviněná se nemohla omylu vyvarovat, nelze je akceptovat.

12. Okolnosti, za kterých obviněná obdržela neživý exemplář karety obrovské, svědčí o tom, že hostitelé jí ho věnovali proto, že se líbil její dceři. Nešlo tedy o dar, který by vyplýval ze zcela jednostranného popudu hostitelů a který by byl v tomto smyslu zcela nečekaný či překvapivý. Předmětem daru byl neživý exemplář karety obrovské, tedy takové želvy, která má v České republice vyloženě exotickou povahu a obvykle tu nežije. Součástí běžné životní zkušenosti lidí, jako je obviněná, tj. lidí s vysokoškolským vzděláním a zahraniční cestovatelskou praxí, je alespoň všeobecné povědomí o tom, že dovoz a vývoz exemplářů různých zvířat, zvláště pak exotických zvířat, podléhá právní regulaci a je podmíněn úředním povolením. Ze subjektivního hlediska obviněné bylo proto snadno předvídatelné, že dovoz daného exempláře do České republiky bez úředního povolení není možný. Lze tedy souhlasit s námitkou nejvyššího státního zástupce, že obviněná mohla protiprávnost činu rozpoznat bez zřejmých obtíží. Především je třeba ale zdůraznit, že pokud se obviněná po obdržení daru ocitla v postavení osoby, která hodlá dovést do České republiky exemplář exotického zvířete, pak již z titulu postavení dovozce takové věci měla povinnost seznámit se s příslušnou právní úpravou týkající se dovozu. Z obsahu spisu vyplývá, že obviněná před Celním úřadem P.-R. prezentovala účel své cesty do Indonésie jako dovolenou a zároveň pracovní a přátelské setkání s tím, že spolupracuje s indonéskou ambasádou, propaguje Indonésii a její kulturu ve svém obchodě a má kontakty s osobami z velvyslanectví Indonésie a z indonéského ministerstva obchodu v J. Tyto okolnosti jasně ukazují na to, že obviněná byla schopna orientovat se i v takových sférách společenského života, jejichž složitost převyšuje běžnou životní zkušenost průměrné části populace, a že toho byla schopna i v cizině. Obviněné ve skutečnosti žádná reálná překážka nebránila v tom, aby se seznámila s příslušnou právní úpravou, a to i během svého pobytu v Indonésii, např. prostřednictvím zastupitelského úřadu České republiky. Úvahy Městského soudu v Praze ohledně omezené doby pobytu a jazykové bariéry vyznívají za uvedeného stavu zcela nepřesvědčivě. Závěr, že skutek není trestným činem, nelze odůvodnit omylem obviněné, protože i kdyby obviněná jednala v omylu, mohla se ho vyvarovat (§ 19 odst. 2 tr. zákoníku).

13. Obviněná byla po obdržení exempláře karety obrovské v postavení, v kterém musela předvídat variantu, že dovoz takového exempláře do České republiky vyžaduje úřední povolení a že je bez povolení protiprávní. Jestliže se přesto rozhodla uskutečnit dovoz bez povolení, pak je jasné, že byla srozuměna i s tím,

že jde o protiprávní dovoz. Není tedy žádných pochyb o tom, že jednala v nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, jak namítal nejvyšší státní zástupce. Zákonné znaky přečinu neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 odst. 2 tr. zákoníku tudíž naplnila i z hlediska subjektivní stránky. Jinak Nejvyšší soud odkazuje na své usnesení ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 7 Tdo 207/2015, v němž v projednávané věci vyložil, v čem spočívala protiprávnost činu a proč nejde jen o přestupek, ale o trestný čin.

14. Napadený rozsudek Městského soudu v Praze je rozhodnutím, které spočívá na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jak ho uplatnil nejvyšší státní zástupce. Nejvyšší soud proto zrušil napadený rozsudek, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, pokud taková rozhodnutí byla učiněna, a přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Městský soud v Praze znovu rozhodne o odvolání obviněné proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6.

Č. 6

č. 6

Řízení o odvolání

§ 254 odst. 1, 2, § 264 odst. 2 tr. ř.

Nebyl-li odvolací soud na podkladě odvolání státního zástupce oprávněn přezkoumat výrok o vině, neboť vada jím napadeného výroku o náhradě škody neměla svůj původ v tomto výroku, nemohl na podkladě tohoto odvolání rozhodnout o zrušení rozsudku soudu prvního stupně v celém rozsahu, a to ani z důvodu potřeby nápravy zjevné nesprávnosti výroku o vině.

Odvolací soud není oprávněn provést volbu, na podkladě kterého z více důvodných opravných prostředků zruší rozsudek soudu prvního stupně, pokud všechna odvolání napadla tentýž výrok o náhradě škody ve stejném rozsahu a ze stejných důvodů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2016, sp. zn. 6 Tdo 763/2016, ECLI:CZ:NS:2016:6.TDO.763.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného Ing. A. K. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. 9 To 514/2015, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 3 T 162/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 5. 11. 2015, č. j. 3 T 162/2013-517, byl obviněný Ing. A. K. (dále jen „obviněný“, příp. „dovolatel“) uznán vinnými přečinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku a přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jichž se podle jeho zjištění dopustil způsobem popsaným ve skutkové větě odsuzujícího výroku. Obviněný byl odsouzen podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu třiceti měsíců. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl zavázán k náhradě škody poškozeným Vojenské zdravotní pojišťovně ČR ve výši 41 598 Kč, K. T. ve výši 323 444 Kč, M. B. ve výši 240 000 Kč, L. B. ve výši 240 000 Kč a E. B. ve výši 240 000 Kč.

2. O odvoláních, která proti tomuto rozsudku podali obviněný a státní zástupce, rozhodl Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 1. 2016, č. j. 9 To 514/2015-460, tak, že napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), f) tr. ř. v celém rozsahu zrušil. Podle § 259 odst. 3 písm. b) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným týmiž přečiny, jichž se podle jeho skutkového zjištění dopustil tím, že v době od roku 2011 nejméně do 10. 2. 2013 v P. 6 – L., jako vlastník rodinného domu a pronajímatel ve lhůtách stanovených v příloze č. 1 k nařízení vlády č. 91/2010 Sb., o podmínkách požární bezpečnosti při provozu komínů, kouřovodů a spotřebičů paliv, nejméně jednou ročně nezajistil kontrolu spalínové cesty na krbová kamna zn. Jotul odborně způsobilou osobou, tedy osobou zapsanou v živnostenském rejstříku v oboru kominictví, následkem čehož nebylo zjištěno, že kamna byla připojena samostatným kouřovodem současně do dvou propojených komínových průduchů jednovrstvého zděného komína, což vedlo k nedokonalému spalování paliva ve spotřebiči, tvorbě oxidu uhelnatého a jeho úniku do obytných prostor, kde v době od 00:00 hodin do 16:50 hodin dne 10. 2. 2013 došlo k intoxikaci poškozených M. W. B. a K. T., roz. A., oxidem uhelnatým, k následnému úmrtí poškozeného M. W. B. a u poškozené K. T. k akutní otravě oxidem uhelnatým III. až IV. stupně s přechodným poškozením mozku a srdeční svaloviny v důsledku nedostatečného přívodu kyslíku, přičemž mu uložil i stejný trest. Dále rozhodl podle § 228 odst. 1 tr. ř. o povinnosti obviněného uhradit škodu poškozeným Vojenské zdravotní pojišťovně ČR ve výši 41 598 Kč a K. T. ve výši 323 444 Kč. Odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti citovanému rozsudku Městského soudu v Praze podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání, v němž uplatnil důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Namítá, že dovoláním napadený rozsudek ve spojení s odsuzujícím rozsudkem soudou prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku či jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, když vyjadřuje své přesvědčení, že totožnost skutku v obžalobě a napadeném rozsudku se podstatně změnila. Jako druhou námitku vznáší otázku, zda to byl skutečně on, kdo odpovídal za správnost napojení kamen (tedy zda touto osobou nebyla poškozená T. v postavení nájemníka, jenž odpovídá za drobné opravy a údržbu v pronajatém bytě). Poukazuje na skutečnost, že nebyl tím, kdo topil v kamnech dřívím a kdo způsobil vznik a únik CO. Nenese proto odpovědnost za tragédii ze dne 10. 2. 2013. Pochybení soudu spatřuje i v tom, pokud přiznal nárok na náhradu škody poškozené T., která se zemělým nebydlela a nevedla s ním společnou domácnost. Obviněný proto tvrdí, že soudy pochybily při právním posouzení skutku a ve výroku o náhradě škody.

4. Krácení svých procesních práv spatřuje dovolatel v tom, že nebylo vyhověno jeho důkazním návrhům. Nerespektováním zásady rovnosti zbraní a porušením práva na obhajobu došlo k narušení ústavou zaručeného práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).
5. Při vědomí povahy dovolání jako mimořádného opravného prostředku pokazuje dovolatel i s odkazem na čl. 37 odst. 4, čl. 40 odst. 2 a 3 Listiny na potřebu zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a s vazbou na § 2 odst. 5 a 6 tr. ř. dovozuje, že porušením takových principů trestního řízení dochází k narušení principu spravedlivého procesu. Tento závěr pak vztahuje k přiznanému nároku poškozené T.
6. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je podle obviněného dán proto, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedeném v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k).
7. Obviněný navrhl, aby z uvedených důvodů dovolací soud rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a tomuto soudu byla věc vrácena se závaznými pokyny k dalšímu řízení.
8. Nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství sdělil, že se k dovolání obviněného nebude vyjadřovat.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci jsou dovolání přípustná, zda byla podána v zákonné lhůtě a na místě, kde lze taková podání učinit, a zda je podaly osoby oprávněné. Shledal přitom, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., že bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze taková podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž tento jeho mimořádný opravný prostředek splňuje i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

10. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněné dovolací důvody.

11. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Případy, na které dopadá § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je tedy nutno odlišovat od případů, kdy je rozhodnutí založeno na nesprávném skutkovém zjištění. Dovolací soud musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

12. Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

13. Ze skutečností výše uvedených vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

14. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je dán tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k). Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. tedy může být naplněn ve třech různých situacích. K prvním dvěma (alternativa první) dochází tehdy, kdy rozhodnutí nadřízeného soudu je vydáno, aniž bylo napadené rozhodnutí meritorně přezkoumáno, tj. (1.) byl řádný opravný prostředek zamítnut z tzv. formálních důvodů podle § 148 odst. 1 písm. a) či b) tr. ř. nebo podle § 253

odst. 1 tr. ř., přestože nebyly splněny procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí, nebo (2.) bylo-li odvolání odmítnuto pro nesplnění jeho obsahových náležitostí podle § 253 odst. 3 tr. ř., ačkoli oprávněná osoba nebyla řádně poučena nebo jí nebyla poskytnuta pomoc při odstranění vad odvolání (viz § 253 odst. 4 tr. ř.). Třetí případ (alternativa druhá) představuje situace, kdy řádný opravný prostředek byl zamítnut z jakýchkoli jiných důvodů, než jsou důvody uvedené výše (varianta první), ale řízení předcházející napadenému rozhodnutí je zatíženo vadami, které jsou ostatními dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

15. Přezkoumával-li soud druhého stupně některé napadené rozhodnutí uvedené v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř. na podkladě řádného opravného prostředku (odvolání nebo stížnosti) věcně a zamítl jej vzhledem k tomu, že neshledal takový řádný opravný prostředek důvodným [a to u odvolání podle § 256 tr. ř. a u stížnosti podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.], pak je možno dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uplatnit jen v jeho druhé alternativě, tj. byl-li v řízení, které předcházelo uvedenému zamítavému rozhodnutí, dán důvod dovolání uvedený v písm. a) až k) § 265b odst. 1 tr. ř. Podstatou této alternativy dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je skutečnost, že dovolateli sice nebylo odepřeno právo na přístup k soudu druhého stupně, ale tento soud – ač v řádném opravném řízení věcně přezkoumával napadené rozhodnutí soudu prvního stupně – neodstranil vadu vytýkanou v řádném opravném prostředku, nebo navíc sám zatížil řízení či své rozhodnutí vadou zakládající některý z dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

16. Na podkladě těchto východisek přistoupil Nejvyšší soud k posouzení dovolání obviněného. Nejprve se podrobně vypořádal s námitkami, které dovolatel uplatnil s odkazem na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a neshledal je opodstatněnými.

17. Ohledně dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. poznamenal, že ač dovolatel výslovně neuvedl, kterou alternativu uplatňuje, lze z jeho mimořádného opravného prostředku usoudit, že namítá nedůvodné zamítnutí svého odvolání soudem druhého stupně podle § 256 tr. ř., tedy jako odvolání nedůvodného, ač podle mínění obviněného tento postup nebyl odůvodněn v důsledku vady rozsudku soudu prvního stupně, která spočívá v nesprávnosti hmotněprávního posouzení jím označených otázek, tj. pro vady zakládající dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V tomto směru však ani druhý z obviněným označených dovolacích důvodů naplněn být nemůže, a to v důsledku zjištění dovolacího soudu, že rozhodnutí soudů nižších stupňů označenými vadami netrpí.

18. Z hlediska úplného vypořádání se s druhým obviněným deklarovaným dovolacím důvodem pokládal za nezbytné uvést následující skutečnosti.

19. Byť napadeným rozsudkem soudu druhého stupně došlo k zamítnutí odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. jako odvolání nedůvodného, aniž by pro takový

procesní postup odvolacího soudu byly splněny zákonné podmínky (viz níže), samotná dovolací argumentace obviněného neumožňuje, aby dovolací soud přistoupil ke kasaci dovoláním napadeného rozsudku. Nejvyšší soud totiž napadený rozsudek při postupu podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumává na podkladě námitek obsažených v podaném dovolání. Dovolání obviněného však ve směru níže konstatované vady žádné pochybení nastalé u tohoto výroku nevytklo.

20. Dovolání obviněného žádnou argumentaci, která by – vyjma poukazu na vadu rozsudku zakládající důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. z důvodů námitek uvedených v bodech 3, 4 tohoto rozhodnutí – neobsahuje. Dovolatel se v daném směru omezil na citaci zákonného textu vymezujícího tento dovolací důvod, aniž by konkretizoval jeho uplatněnou alternativu, ač je zřejmé, že v důsledku věcného projednání jeho odvolání soudem druhého stupně ve veřejném zasedání nemůže být naplněna alternativa první. V posuzovaném případě by mohlo dojít pouze k naplnění alternativy druhé, k níž však také nedošlo, neboť rozhodnutí předcházející žádnou vadou, jež by naplňovala dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., netrpí.

21. Protože procesní vada níže zmíněná nenaplnjuje žádný z dovolacích důvodů upravených § 265b tr. ř., může dovolací soud na pochybení odvolacího soudu nastalé při rozhodování o odvolání obviněného poukázat jen nad rámec nosných důvodů tohoto rozhodnutí (*ratio decidendi*), toliko v podobě *obiter dictum*.

22. Vadnost procesního řešení spočívající v zamítnutí odvolání obviněného soudem druhého stupně jako odvolání nedůvodného podle § 256 tr. ř. má následující příčiny:

23. V souladu s tím, co je obsaženo v odůvodnění napadeného rozsudku odvolacího soudu (str. 3 až 5), je nezbytné uvést, že v pořadí druhý rozsudek nalézacího soudu (rozsudek ze dne 5. 11. 2015) byl napaden odvoláními obviněného a státního zástupce, podaného ve prospěch obviněného. Zatímco obviněný svým opravným prostředkem brojil proti všem výrokům rozsudku, státní zástupce svým odvoláním napadal jen výrok o náhradě škody.

24. Z vymezení napadených výroků označenými opravnými prostředky plyne, že zatímco na základě odvolání obviněného byl odvolací soud oprávněn a současně povinen přezkoumat všechny výroky napadeného rozsudku, na podkladě odvolání státního zástupce v takto širokém rozsahu přezkum provést nemohl, neboť mu v tom bránilo znění těch ustanovení trestního řádu, která danou problematiku upravují (v případě posuzovaném zejména § 254 odst. 1 a 2 tr. ř.).

25. Podle § 254 odst. 1 tr. ř., nezamítne-li nebo neodmítne-li odvolací soud odvolání podle § 253, přezkoumá zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytykávaných vad. K vadám, které nejsou odvoláním vytykány, odvolací soud přihlíží, jen pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání. Podle § 254 odst. 2 tr. ř., mají-li však

vytýkané vady svůj původ v jiném výroku než v tom, proti němuž bylo podáno odvolání, přezkoumá odvolací soud i správnost takového výroku, na které odvoláním napadený výrok navazuje, jestliže oprávněná osoba proti němu mohla podat odvolání.

26. Napadl-li státní zástupce svým odvoláním jen výrok o náhradě škody, mohl odvolací soud při respektování § 254 odst. 1 tr. ř. na podkladě toho oprávněného prostředku přezkoumat pouze výrok o náhradě škody, resp. při splnění podmínek § 254 odst. 2 tr. ř. též jemu předcházející výrok o vině, na nějž výrok o náhradě škody obsahově navazuje. K tomuto širšímu přezkumu zahrnujícímu i výrok o vině by však mohl přistoupit pouze tehdy, pokud by vady vytýkané výroku o náhradě škody měly svůj původ ve výroku o vině. K takovému závěru však ve věci posuzované nelze dospět, neboť státní zástupce napadl výrok o náhradě škody odvoláním podaným ve prospěch obviněného z důvodu vytýkaného porušení zákazu *reformationis in peius*, jehož příčinu spatřoval v tom, že soud prvního stupně napadeným rozsudkem (ze dne 5. 11. 2015) rozhodl o povinnosti obviněného uhradit škodu poškozeným M. B., L. B. a E. B., ačkoli ve svém prvním rozsudku ze dne 18. 5. 2015 o nárocích těchto poškozených nerozhodl a v tomto směru nebyl rozsudek napaden odvoláním podaným v neprospěch obviněného. Proti označenému rozsudku totiž podali odvolání jen obviněný a v jeho neprospěch, z důvodu absentujícího výroku o náhradě škody uplatněné poškozenou K. T., pouze tato poškozená.

27. Státním zástupcem takto vytýkaná vada výroku o náhradě škody nemá žádnou obsahovou souvislost s výrokiem o vině obsaženým v rozsudku nalézacího soudu ze dne 5. 11. 2015. Souvisí s procesním pochybením uvedeného soudu nastalým při vydání prvního odsuzujícího rozsudku ze dne 18. 5. 2015, projevujícím se nerozhodnutím o uplatněných nárocích některých poškozených, resp. s navazujícím pochybením projevujícím se v tom, že o nárocích označených tří poškozených soud rozsudkem ze dne 5. 11. 2015 rozhodl, ač mu ve vydání tohoto výroku bránilo § 264 odst. 2 tr. ř. Vydáním rozsudku, jímž soud obviněného nově (oproti stavu obsaženému v jeho prvním rozhodnutí) zavázal k náhradě škody poškozeným M. B., L. B. a E. B., nepochybně k porušení zákazu *reformationis in peius* upraveného § 264 odst. 2 tr. ř. došlo, jak ostatně konstatoval i soud odvolací.

28. Nebyl-li odvolací soud na podkladě odvolání státního zástupce oprávněn přezkoumat výrok o vině (stejně tak ani výrok o trestu), neboť vada jím napadeného výroku o náhradě škody neměla svůj původ v tomto výroku, nemohl na podkladě tohoto odvolání přistoupit ke zrušení rozsudku soudu prvního stupně v celém rozsahu z důvodu jím vyloženého, tj. potřeby nápravy zjevné nesprávnosti výroku o vině v části skutkového zjištění o roku (v rozsudku soudu prvního stupně uveden údaj „dne 10. 2. 2012“), kdy došlo k následkům (smrti poškozeného M. W. B. a těžké újmě na zdraví poškozené K. T.) obou přečinů, jimiž byl obviněný uznán vinen.

29. Na straně druhé je nepochybné, že tak mohl učinit na podkladě odvolání obviněného, jenž tento výrok svým odvoláním napadl, a to proto, že u výroku výslovně odvoláním napadeného přihlíží odvolací soud i k vadám, které nejsou odvoláním vytýkány.

č. 6

30. Co se týče zdůvodnění toho, proč odvolací soud odvolání obviněného zamítl („Pokud jde o nápravu výroku o náhradě škody, vycházel z odvolání státního zástupce.“), pak i zde je jeho postup naprosto neakceptovatelný. Předně je třeba poukázat na to, že obviněný výrok o náhradě škody napadl, z čehož vyplynula povinnost odvolacího soudu přezkoumat tento výrok v rozsahu § 254 odst. 1 tr. ř. (tedy i z pohledu vady, která by jím nebyla vytýkána), současně je třeba zdůraznit, že tento výrok napadl právě námitkou o porušení § 264 odst. 2 tr. ř. Za daného stavu proto nepřicházelo v úvahu, aby ke zrušení tohoto výroku došlo toliko na podkladě odvolání státního zástupce, jak učinil v posuzované věci soud odvolací. Odvolací soud není oprávněn provést volbu, na podkladě kterého z více důvodných opravných prostředků přistoupí ke zrušení rozsudku soudu prvního stupně. Pokud obě odvolání napadla výrok o náhradě škody, v němž odvolací soud shledal vadu, měl v této části rozsudek zrušit z podnětu obou opravných prostředků.

31. Protože v celém rozsahu mohl být rozsudek zrušen jen na podkladě odvolání obviněného, je zřejmé, že odvolací soud pochybil, pokud o důvodném odvolání obviněného rozhodl způsobem upraveným v § 256 tr. ř. Z důvodů výše vyloučených však nebylo možno na toto zjištění, jež by jinak odůvodňovalo zrušení napadeného rozsudku odvolacího soudu jen ohledně tohoto výroku bez dalšího, procesním způsobem reagovat. Důvod ke kasaci dovoláním napadeného rozhodnutí na podkladě objektivní existující vady, jež nemá povahu dovolacího důvodu (a jež ani nebyla konkrétně specifikována v podaném dovolání), by totiž vyvstal jen tehdy, pokud by dané rozhodnutí bylo absolutně neudržitelné, neboť by jím bylo podstatně zasaženo do ústavně garantovaných práv dovolatele a přinášelo-li by mu zcela neopodstatněné právní důsledky („... zásada, podle níž by bylo nepřijatelné formalistickým postupem zrušení napadeného rozhodnutí, pokud by tato kasace nemohla nic změnit na ústavně konformním rozhodnutí odvolacího soudu – srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 57/04). Uvedené ostatně lze vztáhnout též na rozhodnutí kasačního soudu, který rovněž může – za jasně daných podmínek – dospět k závěru, že by kasace napadeného rozhodnutí byla neopodstatněná, pokud by ve svém důsledku vedla například pouze k reformulaci odůvodnění, avšak fakticky by nikterak neovlivnila právní sféru dovolavatele. Takto by se jevilo i z hlediska hospodárnosti soudního řízení neúčelným, aby tímto postupem docházelo k dalšímu prodlužování soudního řízení – viz náleží Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 2258/14. Jak již uvedeno výše, vada dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu spočívá pouze v nadbytečnosti výroku, jímž podle § 256 tr. ř. došlo k zamítnutí odvolání obviněného. Samotná kasace pouze tohoto výroku by se na postavení

dovolatele (otázka jeho odsouzení) a na právních následcích jeho správně zjištěné trestní odpovědnosti nikterak neprojevila.

32. Zbývá dodat, že důvod ke kasaci dovoláním napadeného Nejvyšší soud neshledal ani z hlediska obviněným vytýkaného porušení práva na spravedlivý proces, k němuž mělo dojít v důsledku porušení zásady rovnosti zbraní nevyhověním jeho důkazních návrhů soudy nižších stupňů. Soudy nižších stupňů způsobem plně akceptovatelným vyložily (str. 7 rozsudku soudu nalézacího, str. 7 rozsudku soudu odvolacího), proč důkazním návrhům obhajoby nevyhověly. Současně je třeba zdůraznit, že z hlediska práva obviněného na fair proces nebylo odůvodněno ani částečné zrušení dovoláním napadeného rozsudku, neboť vadu nastalou porušením zákazu *reformationis in peius*, která by takové řešení odůvodnit mohla, již napravit soud odvolací. Pouhým zrušením výroku učiněného odvolacím soudem podle § 256 tr. ř. by se situace dovolatele stran vlastního řešení jeho trestní odpovědnosti nikterak nezměnila. Již výše bylo vyloženo, že ke změně závěrů soudů v otázce viny dovolatele na podkladě jeho mimořádného opravného prostředku není zákonného důvodu.

33. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem vyhodnotil Nejvyšší soud dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné a rozhodl o něm způsobem upraveným v § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

34. Za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. rozhodl dovolací soud o tomto mimořádném opravném prostředku obviněného v neveřejném zasedání. Pokud jde o rozsah odůvodnění tohoto usnesení, odkazuje se na § 265i odst. 2 tr. ř., podle něhož v odůvodnění usnesení o odmítnutí dovolání Nejvyšší soud jen stručně uvede důvod odmítnutí poukazem na okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí.

Č. 7

č. 7 Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku, Opomenutí
§ 112, § 227 tr. zákoníku

Objektem přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku je především zájem na řádné činnosti orgánů veřejné moci, aby mohly náležitě zjistit existenci majetku a jeho případný rozsah pro účely soudního či jiného obdobného řízení (např. daňového).

Objektivní stránku tohoto přečinu lze naplnit odmítnutím splnění zákonné povinnosti učinit prohlášení o majetku, vyhýbáním se splnění této povinnosti nebo uvedením nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů v takovém prohlášení. Odmítnutím se v tomto smyslu pak rozumí nejen výslovné odepření učinit prohlášení o majetku, ale též jednání spočívající v pouhé nečinnosti pachatele, který po doručení výzvy k učinění prohlášení o majetku neuvede příslušnému orgánu veřejné moci žádné údaje o svém majetku nebo majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat.

Ke vzniku trestní odpovědnosti za citovaný přečin se nevyžaduje opakovaná výzva či jakákoli další aktivita ze strany příslušného orgánu veřejné moci.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 5 Tdo 340/2016, ECLI:CZ:NS:2016:5.TDO.340.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného I. J. proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 55 To 305/2015, v trestní věci vedené u Okresního soudu v České Lípě pod sp. zn. 31 T 191/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 31 T 191/2013, byl obviněný I. J. uznán vinným přečinem porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku. Tento trestný čin byl ve stručnosti spatřován v tom, že obviněný jako daňový subjekt, u kterého byl evidován na osobním daňovém účtu ke dni 9. 7. 2012 nedoplatek na dani z příjmů fyzických osob ve výši 311 094 Kč a na dani z přidané hodnoty ve výši 17 568 Kč, které nemohly být uhrazeny daňovou exekucí, dne 21. 7. 2012 převzal do vlastních

rukou od správce daně výzvu k podání prohlášení o majetku ze dne 10. 7. 2012 vydanou podle § 180 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „DŘ“). Toto prohlášení měl učinit ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy. Obviněný na tuto výzvu reagoval písemnou žádostí o prodloužení lhůty do 31. 10. 2012, avšak správce daně svým rozhodnutím ze dne 1. 10. 2012, které obviněnému doručil dne 12. 10. 2012, žádost zamítl. Lhůta pro podání pravdivého prohlášení o majetku tak obviněnému marně uplynula podle § 36 odst. 3 DŘ dnem 12. 10. 2012, obviněný však tuto svoji zákonnou povinnost nesplnil ani do jím navrženého dne 31. 10. 2012, ani poté až do doby rozhodnutí soudou prvního stupně. Obviněný tak nepodal prohlášení o majetku správci daně, ač si své povinnosti byl vědom, neboť byl správcem daně řádně poučen o této povinnosti, jakož i o případných následcích nevyhovění výzvě. Tím zároveň znemožnil řádné zjištění existence majetku a jeho případný rozsah pro účely daňového řízení. Za uvedené přečin mu byl podle § 227 tr. zákoníku uložen podmíněný trest odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 18 měsíců.

2. Proti uvedenému rozsudku soudou prvního stupně podal obviněný I. J. odvolání, o němž rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ve veřejném zasedání konaném dne 3. 11. 2015 usnesením pod sp. zn. 55 To 305/2015 tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci podal obviněný I. J. prostřednictvím své obhájkyň dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

4. V odůvodnění svého dovolání obviněný uvedl, že ze žádného z provedených důkazů nevyplývá, že by došlo k jednání tak, jak je popisováno ve výroku odsuzujícího rozsudku, respektive že by tímto jednáním byly naplněny znaky skutkové podstaty nějakého trestného činu. Trestný čin, který mu byl v tomto řízení kladen za vinu, je úmyslným trestným činem, nelze se jej dopustit z nedbalosti či jen hrubé nedbalosti, a to ani ve formě účastenství, naopak musí jít o přímý úmysl, který musí být prokázán a popsán ve výroku odsuzujícího rozsudku. Obviněný dále z vlastního pohledu shrnul okolnosti a úvahy, ze kterých vycházel odvolací soud při projednání jeho odvolání s tím, že usnesení odvolacího soudu je poměrně nejasné, jeho skutková zjištění jsou neúplná a vychází shodně jako soud prvního stupně v řadě závěrů z dedukcí, které nejsou podloženy žádnými důkazy. Obviněný dále poukázal na skutečnost, že nikdy výslovně neodmítl prohlášení o majetku učinit, pouze opakovaně žádal o prodloužení lhůty k provedení tohoto úkonu, což mu však nebylo bez vážného důvodu umožněno. Zdůraznil, že po uplynutí data 12. 10. 2012 již po něm

nikdo prohlášení o majetku nepožadoval, proto podle něj není odůvodněno skutkové zjištění soudů, že takovou povinnost nesplnil do současné doby. Dále obviněný vyjádřil přesvědčení, že pro naplnění skutkové podstaty předmětného přečinu je vyžadováno výslovné odmítnutí (míněno prohlášení o majetku), nepostačuje pouhá nečinnost. Skutečnosti podle obviněného neodpovídá ani tvrzení, že svým jednáním znemožnil řádné zjištění existence majetku a jeho případný rozsah pro účely daňového řízení. Obviněný je totiž přesvědčen, že finanční úřad měl ze své dosavadní činnosti dostatek podkladů pro ověření toho, co obviněný ve svých opakovaných podáních uváděl, tedy že nevlastní žádný movitý ani nemovitý majetek a nemá jiný zdroj příjmů než ze svého podnikání. Požadované prohlášení o majetku tak považuje za bezpředmětné, neboť by se jím nic konkrétního a podstatného pro účely daňového řízení neprokázalo. Proto by se mělo vycházet ze zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle obviněného zcela postačovalo užít prostředky daňového práva. Dále obviněný poukázal na svou neznalost práva, zejména daňového, daňového poradce nemá, nemůže si ho dovolit. Také uvedl, že finančnímu úřadu opakovaně v minulosti předkládal veškeré své účetnictví, finanční úřad přitom část účetních dokladů ztratil, tyto doklady pak našel za podivných okolností, a proto nedůvěřuje tvrzením uvedeného správního orgánu. Po finančním úřadu proto též žádal přepočítání provedených plateb a následně daňového penále, v případě zjištění chybného výpočtu by pak ani nebyl důvod, aby podával nějaké prohlášení o majetku. Je tak přesvědčen, že nebyla naplněna ani objektivní, ani subjektivní stránka dané skutkové podstaty trestného činu. Závěrem svého podání proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 55 To 305/2015, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem – pobočce v Liberci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

5. K podanému dovolání se písemně vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, která uvedla, že z přístupu obviněného je třeba jednoznačně dovodit jeho úmyslné jednání, které bylo vedeno záměrem nevyhovět předmětné výzvě. Odsuzující výrok o vině obstojí i při zohlednění zásady subsidiarity trestní represe uvedené v § 12 odst. 2 tr. zákoníku, neboť obviněný svým jednáním naplnil veškeré zákonné znaky trestného činu, jenž mu byl kladen v tomto řízení za vinu. Navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl a současně aby tak učinil v souladu s § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označenému dovolacímu důvodu.

7. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z taxativně vyjmenovaných důvodů v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř., resp. v § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby mu uplatněné námitky také svým obsahem odpovídaly.

8. Důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné uplatnit tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Obecně lze konstatovat, že pro tento důvod lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o aplikaci norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Podstatou je aplikace hmotněprávních norem na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně, zásadně se nepřipouští posouzení aplikace těchto norem na skutek prezentovaný dovolatelem, případně na skutek, jehož se dovolatel domáhá vlastní interpretací provedených důkazních prostředků, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně. Dovolání z tohoto důvodu nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění vyvodily z důkazů, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek a je určeno k nápravě závažných právních vad pravomocných rozhodnutí.

9. Pod uplatněný dovolací důvod tak nelze právně relevantně podřadit ty námitky, jejichž prostřednictvím obviněný zpochybňoval soudy zjištěný skutkový stav či se domáhal odlišného způsobu hodnocení provedených důkazů, jak bylo rozvedeno shora.

IV.

Důvodnost dovolání

10. Předně je třeba uvést, že trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku je upraven v § 227 tr. zákoníku v hlavě páté zvláštní části trestního zákoníku mezi trestnými činy proti majetku, nicméně jde oproti jiným majetkovým trestným činům o specifický typ trestné činnosti. Zákonodárce tímto ustanovením sankcionuje nesplnění nebo nikoli řádné splnění zákonem uložené povinnosti určitých osob, která směřuje k tomu, aby soudy nebo jiné orgány veřejné moci (např. správce daně) mohly zjistit majetkové poměry takových osob (popř. subjektů, za něž jednají). Objektem tohoto trestného činu je tedy zájem na řádné činnosti orgánů veřejné moci, aby mohly náležitě zjistit existenci majetku a jeho případný rozsah pro účely soudního či jiného obdobného řízení (např. daňového). Tohoto trestného činu se dopustí, kdo v řízení před soudem nebo ji-

ným orgánem veřejné moci odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo se takové povinnosti vyhýbá nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje. Zákonodárce tak postihuje tři různé formy jednání, které staví na roveň. V daném případě šlo o případ prohlášení o majetku v daňovém řízení podle § 180 DŘ, tedy v řízení před jiným orgánem veřejné moci. Trestně přitom je jednak odmítnutí splnit zákonnou povinnost takové prohlášení učinit, jednak vyhýbání se takové povinnosti, jednak uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů v takovém prohlášení. Na roveň jsou tak postaveny tři různé formy spáchání daného přečinu, které vždy vedou k tomu, že příslušnému orgánu veřejné moci (zde správci daně) se nedostane úplného a pravdivého prohlášení o stavu majetku určité osoby, která měla prohlášení učinit (resp. za niž měl pachatel prohlášení učinit). Obviněnému byla v tomto řízení kladena za vinu varianta uvedená jako první, a sice že odmítl splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku.

11. Varianta spočívající v odmítnutí přitom může spočívat v různých formách jednání. Předně může jít o výslovné (explicitní) odmítnutí učinit prohlášení o vlastním majetku (v takovém případě jde o konání). Nepochybně je ale možné tento znak objektivní stránky skutkové podstaty naplnit též nekonáním, tedy opomenutím zvláštní povinnosti konat ve smyslu § 112 tr. zákoníku (opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel povinen podle jiného právního předpisu). Opomenutí přitom může spočívat například v tom, že pachatel se bez řádné omluvy nedostaví k soudu (tak třeba v případě prohlášení podle § 260a až 260h o. s. ř.) či jinému orgánu veřejné moci (např. správci daně při povinnosti učinit prohlášení podle § 180 DŘ), anebo se sice dostaví, zde však vůbec neučiní prohlášení o majetku (shodně ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2283). Odmítnutím se pak bude nepochybně rozumět i případ, kdy pachatel vůbec na doručenou výzvu nijak nereaguje, popř. sice nejprve zareaguje (např. tím, že požádá o prodloužení lhůty ke splnění uložené povinnosti), ale posléze zcela rezignuje na dodatečné splnění orgánem veřejné moci uložené povinnosti učinit prohlášení o majetku (ať již ve lhůtě prodloužené, či dodatečně v případě zamítnutí prodloužení lhůty). Je přitom třeba vycházet i z logického výkladu a porovnání shora uvedených tří alternativních způsobů spáchání, jakož i z výkladu teleologického o účelu dané normy. Je nepochybné, že zákonodárce chce postihovat případy, kdy se orgánu veřejné moci nedostane pravdivého a úplného prohlášení o majetku, byla-li tato povinnost uložena orgánem veřejné moci v příslušném řízení na základě zákona. Pokud jako výslovné (explicitní) odmítnutí splnění zákonné povinnosti učinit prohlášení o majetku, resp. vyhýbání se této povinnosti, je typově stejně závažné jednání spočívající v uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů v takovém prohlášení, tím spíše musí být stejně závažné (a tedy i trestné) jednání

spočívající v nesplnění této zákonné povinnosti, tedy v neuvedení žádného údaje (logický argument od menšího k většímu – *argumentum a minore ad maius*). Jak již bylo uvedeno, zákonodárce zde chrání především zájem na řádné činnosti orgánů veřejné moci, aby mohly náležitě zjistit existenci majetku a jeho případný rozsah pro účely soudního či jiného obdobného řízení (např. daňového). Proto i postih pouhé nečinnosti po doručení výzvy k učinění prohlášení o majetku je zcela v souladu se smyslem daného ustanovení, odpovídá jeho účelu, jak jej zamýšlel zákonodárce (výklad *e ratione legis*).

12. Ustanovení § 227 tr. zákoníku je tak typickým formálním deliktem, kterým se postihuje určité jednání, aniž by se současně žádalo způsobení nějakého účinku, resp. škodlivého následku. Přitom je ale třeba zároveň připomenout, že nejde o postup vůči osobám, jimž byla na základě zákona uložena povinnost učinit prohlášení o majetku, přehnaně tvrdý, že jakékoliv včasné nesplnění této zákonné povinnosti by bylo postihováno jako trestný čin, že k dodatečnému splnění povinnosti učinit takové prohlášení by se vůbec nepřihlíželo. Vždyť uvedené ustanovení je vypočteno ve výčtu ustanovení v § 33 tr. zákoníku mezi trestnými činy, na něž se vztahuje účinná lítost znamenající zánik trestní odpovědnosti, pokud pachatel takového trestného činu následně (po jeho spáchání) dobrovolně škodlivému následku trestného činu zamezil nebo jej napravil, nebo učinil o trestném činu oznámení v době, kdy mu mohlo být ještě zabráněno.

13. Právně relevantně byla dále dovolatelem uplatněna námitka spočívající v tvrzení, že nebyla naplněna subjektivní stránka přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, avšak tato námitka je současně zjevně neopodstatněná. Lze souhlasit s dovolatelem, že se jedná o přečin úmyslný, avšak nelze mu přisvědčit, že úmysl musí mít formu úmyslu přímého, neboť to ze žádného ustanovení trestního zákoníku nevyplývá. Ustanovení § 227 tr. zákoníku výslovně neupravuje formu zavinění, proto se užije obecného pravidla obsaženého v § 13 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že stačí zavinění z nedbalosti. Kdy je trestný čin spáchán úmyslně, upravuje § 15 tr. zákoníku, přičemž v § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je obsažena úprava úmyslu přímého a v § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku úprava úmyslu nepřímého. Podle uvedených ustanovení se o přímý úmysl jedná, pokud pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, o nepřímý úmysl jde tehdy, jestliže pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn. Co se mimo jiné rozumí srozuměním, dále upravuje § 15 odst. 2 tr. zákoníku (srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem).

14. Ze skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů přitom jasně plyne, že dovolatel si byl dobře vědom důsledků plynoucích z toho, že u správce daně

neučiní pravdivé prohlášení o majetku, přesto takové prohlášení vůbec nepodal ani ve stanovené lhůtě a ani kdykoliv poté. Bylo jednoznačně zjištěno, že obviněný dne 21. 7. 2012 obdržel výzvu k podání prohlášení o majetku (č. l. 12–13 trestního spisu), která obsahovala poučení o trestněprávních důsledcích spojených s odmítnutím splnit tuto zákonnou výzvu, resp. s jejím nesplněním. Prohlášení o majetku přitom mohl učinit více způsoby, o čemž byl též poučen (písemně s ověřeným podpisem, ústně do protokolu, prostřednictvím datové zprávy s uznávaným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím datové schránky). Lhůta stanovená touto výzvou nebyla v žádném případě nepřiměřeně krátká, jak tvrdí dovolatel, neboť byla stanovena na 30 dní, což je i podle názoru Nejvyššího soudu doba dostatečně dlouhá pro to, aby obviněný mohl i při velkém pracovním vyčerpání tuto výzvu splnit. Ostatně podle § 180 odst. 1 DR nesmí být lhůta stanovená správcem daně kratší než 15 dnů od doručení výzvy, tedy i zákonodárce počítá s lhůtami v řádu dnů, a to i s lhůtami kratšími, než kterou v daném případě zvolil správce daně vůči obviněnému (délku lhůty stanovil na dvojnásobek nejkratší možné lhůty podle zákona). Současně bylo jednoznačně prokázáno, že obviněný si této své povinnosti byl dobře vědom, neboť přípisem ze dne 19. 8. 2012 požádal o prodloužení lhůty ke splnění této povinnosti (č. l. 14 trestního spisu). Žádost o prodloužení lhůty je tak datována dnem (19. 8. 2012) předcházejícím dni, kdy naposledy mohl včas, tj. v původně stanovené lhůtě, svoji povinnost splnit, neboť 30. den od doručení výzvy bylo pondělí 20. srpna 2012. Obviněný tedy žádost sepisoval v neděli, věděl, že posledním dnem lhůty je následující pondělí, svou žádost o prodloužení lhůty ale správci daně doručil až dne 21. 8. 2012, tedy jeden den po marném uplynutí původní lhůty splnění povinnosti učinit prohlášení o majetku. Rozhodně přitom neměl pravdu v tom, že správce daně žádal po obviněném, aby se k němu osobně dostavil, prohlášení o majetku mohl obviněný učinit i jiným ze shora uvedených způsobů. Správce daně i přesto zvolil vůči obviněnému velmi benevolentní přístup, protože nejprve po doručení žádosti o prodloužení lhůty obviněného vyzýval k odstranění vad jeho podání spočívajících v tom, že obviněný v původní žádosti neuvedl termín, dokdy měla být lhůta prodloužena (č. l. 15 trestního spisu, výzva je z 24. 8. 2012). Obviněný na tuto výzvu, kterou si převzal dne 6. 9. 2012, reagoval až dne 14. 9. 2012, kdy jednak sepsal podání s žádostí o prodloužení lhůty do 31. 10. 2012, jednak se s tímto podáním osobně dostavil ke správci daně, kde na podatelně Finančního úřadu v Č. L. tento dokument doručil (č. l. 17 trestního spisu). Jinými slovy obviněný se ke správci daně v tento den dostavil, ale prohlášení o majetku do protokolu neučinil, jen doručil doplnění své žádosti o prodloužení lhůty o konkrétní termín, na který žádal posunutí původně stanoveného termínu. Obviněný přitom požádal o prodloužení lhůty až do 31. 10. 2012, tedy o více než dva měsíce oproti původnímu termínu, tj. původní lhůtu požadoval prodloužit na více než trojnásobek. S tím však správce daně nesouhlasil a rozhodnutím ze dne 1. 10. 2012 žádost o prodloužení lhůty zamítl (č. l. 18–19 trestního spisu). Toto své

rozhodnutí pak obviněnému doručil dne 12. 10. 2012, s tímto dnem také počítá jako s nejzazším dnem pro včasné splnění výzvy k učinění pravdivého prohlášení o majetku obviněného. Správce daně by ale nepochybně přijal i prohlášení učiněné dodatečně a učiněné bezprostředně po doručení zamítavého rozhodnutí, neboli fakticky i vzhledem ke zpoždění, s jakým o žádosti obviněného rozhodl, a vzhledem k požadavku na učinění prohlášení bezprostředně po doručení zamítavého rozhodnutí by toto umožnil obviněnému i v termínu velmi blízkém tomu, který požadoval stanovit obviněný. Den 12. 10. 2012 totiž o pouhých 19 dnů předchází dni 31. 10. 2012, který si obviněný sám zvolil jako žádoucí termín, do kterého je schopen výzvu splnit. Obviněný si přitom s ohledem na poučení, kterého se mu dostalo, byl dobře vědom své povinnosti výzvu splnit a pravdivé prohlášení o majetku učinit, stejně tak si byl vědom, že prodloužení původně stanovené lhůty, o což navíc žádal až po marném uplynutí původně stanovené lhůty v trvání 30 dnů, závisí na uvážení správního orgánu – správce daně. Na takové rozhodnutí obviněný neměl nárok, správce daně uplatňoval v daném daňovém řízení svou vrchnostenskou pravomoc, nebyl to obviněný, kdo by mohl určovat lhůty, v jakých své zákonné povinnosti splní, určení této lhůty bylo zcela v pravomoci správce daně. Obviněný tedy od 21. 7. 2012 věděl o své povinnosti splnit výzvu, kterou uvedený den obdržel, v poslední den původně stanovené lhůty vhodil do schránky dopis se žádostí o její prodloužení, přičemž mu muselo být jasné, že týž den se správci daně tento jeho dopis nedostane, že tedy původně stanovenou lhůtu zmešká a že na prodloužení nemá nárok a vyhovění závisí na úvaze správce daně. Později též otálel s odstraněním vad své původní žádosti, na výzvu reagoval až v poslední možný den stanovené lhůty (výzvu obdržel 6. 9. 2012, vady měl odstranit do 8 dnů), tedy 14. 9. 2012, kdy se dokonce ke správci daně dostavil, ale pouze proto, aby na podatelně doručil dopis, kterým odstraňoval vady původního podání, prohlášení o svém majetku ústně do protokolu týž den neučinil, ač mu v tom nepochybně nic nebránilo. Namísto toho se spoléhal na benevolenci správce daně a další odložení jeho povinnosti prohlášení o majetku učinit. Žádal přitom o prodloužení lhůty o více než dva měsíce, neboli na více než trojnásobek původně stanovené lhůty, přičemž mu bylo zřejmé, že vše závisí jen na posouzení správce daně, zda takové žádosti vyhoví, či nikoli. Musel proto být po celou dobu připraven na zamítavé rozhodnutí správce daně, na které měl bezprostředně reagovat. Namísto toho však obviněný svou povinnost nesplnil ani dodatečně, přičemž tento stav trval po celou dobu trestního stíhání.

15. Jakoukoli právní relevanci potom postrádá jeho námitka, že po stanovené lhůtě po něm již správce daně ani opakovaně tento úkon nepožadoval, neboť pro trestněprávní odpovědnost pachatele předmětného trestného činu se ani opakovaná výzva či jakákoli další aktivita ze strany správce daně nevyžaduje. Ostatně o důsledcích nesplnění výzvy byl obviněný řádně poučen již v rámci původně mu doručené výzvy k učinění prohlášení o majetku, jak bylo rozvedeno shora.

16. Ze shora uvedeného právního rozboru a skutkových zjištění soudů nižších stupňů je zřejmé, že obviněný odmítl splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku, neboť nevyhovění výzvě je třeba za odmítnutí považovat. Obviněný jednal s úmyslem přímým, neboť o své povinnosti učinit prohlášení o majetku velmi dobře věděl, byl též řádně poučen o následcích nevyhovění této výzvě, jakož i v rámci rozhodnutí o zamítnutí žádosti o prodloužení lhůty ke splnění uvedené povinnosti. Protože obviněný svou žádost o prodloužení lhůty podal opožděně po marném uplynutí původní lhůty v trvání 30 dnů, posledním dnem lhůty ke splnění povinnosti byl den doručení zamítavého rozhodnutí. Toho všeho si obviněný byl dobře vědom, byl o všech těchto důsledcích řádně poučen. Obviněný tedy věděl, že svým postupem nutně poruší zákonnou povinnost učinit prohlášení, tedy věděl, že poruší zájem společnosti na zájem na řádné činnosti orgánů veřejné moci, aby mohly náležitě zjistit existenci majetku a jeho případný rozsah pro účely soudního či jiného obdobného řízení (např. daňového). Pokud pachatel ví, že svým jednáním následek nutně způsobí, pak takové porušení (či ohrožení) také nutně chtěl způsobit, tedy jednal s úmyslem přímým. Nadto obviněný i v průběhu hlavního líčení deklaroval, že výzvu splnit nechtěl do té doby, dokud si sám neprověří postup správce daně při výpočtu daňového nedoplatku a stanovení daňového penále. S otázkou naplnění znaku zavinění ve formě přímého úmyslu se řádně vypořádal již soud druhého stupně.

17. Podle § 180 odst. 1 DŘ, nebyl-li nebo nemohl-li být vymáhaný nedoplatek uhrazen daňovou exekucí příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb, má na výzvu správce daně dlužník povinnost podat ve stanovené lhůtě prohlášení o majetku. Lhůta pro podání prohlášení o majetku nesmí být kratší než 15 dnů ode dne doručení výzvy. Ve výzvě správce daně poučí dlužníka o povinnostech spojených s doručením výzvy a případných následcích spojených s nepodáním prohlášení nebo uvedením nepravdivých anebo hrubě zkreslených údajů; ohledně nesplnění této povinnosti není správce daně vázán povinností mlčenlivosti pro účely trestního řízení. V posuzovaném případě je též zřejmé, že byly splněny všechny zákonné podmínky k tomu, aby správce daně mohl vyzvat obviněného k podání prohlášení o majetku, řádně ho poučil o důsledcích vyplývajících z nesplnění této výzvy a obviněný přesto svou zákonnou povinnost nesplnil (§ 112 tr. zákoníku).

18. K námitce týkající se absence společenské škodlivosti Nejvyšší soud připomíná, že podle trestního zákoníku je trestným činem protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Společenská škodlivost ovšem není zákonným znakem trestného činu, protože má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Trestní zákoník nevymezuje žádná hlediska pro stanovení konkrétní míry či stupně společenské škodlivosti činu, který se má považovat za trestný čin. Zásadně tedy

platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem, a proto ho obecně nelze považovat za čin, který není společensky škodlivý. Opačný závěr v podobě konstatování nedostatečné společenské škodlivosti činu by bylo možné učinit jen zcela výjimečně v případech, v nichž z určitých závažných důvodů není vhodné uplatňovat trestní represí, a pokud posuzovaný čin svou závažností neodpovídá ani těm nejlehčím, běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace (více k tomu srov. zejména stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.). Již samotné zařazení předmětného trestného činu do trestního zákoníku vyjadřuje vůli zákonodárce k trestnímu postihování takového jednání. Popsaný skutek dovolatele žádným způsobem z rámce dané skutkové podstaty nevybočuje, naopak jde o jednání typické pro tento trestný čin, nejde o případ bagatelní, naopak dokonce vykazuje prvky zvyšující jeho závažnost oproti jiným srovnatelným případům (obviněný nesplnil svou povinnost ani dodatečně po dobu více než dvou a půl let od okamžiku, kdy se o své povinnosti dozvěděl, až do doby rozhodnutí soudu prvního stupně, a jednal s úmyslem přímým). Soud druhého stupně se též řádně vypořádal i s problematikou subsidiarity trestní represe a s jeho závěry lze souhlasit.

19. Nejvyšší soud s ohledem na shora popsaná zjištění a právní závěry uzavřel, že dovolání obviněného I. J. se sice opírá o námitky, které formálně odpovídají dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale obsahově jsou neopodstatněné.

Č. 8

č. 8

Podvod

§ 209 tr. zákoníku

Pojem „přestěhování“ ve smyslu § 149 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, je nutné vyložit jako reálnou změnu bydliště příslušníka bezpečnostního sboru. Jde o projev vůle příslušníka na určitém místě trvale žít, na což lze usuzovat z jeho konkrétního jednání, jímž takovou vůli realizuje. Půjde např. o přestěhování všech jeho věcí nebo alespoň jejich podstatné části, přemístění ostatních členů rodiny, přeregistrace praktického lékaře apod.

Získání bytu v místě služebního působení nelze samo o sobě pokládat za „přestěhování“ ve smyslu § 149 odst. 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Proto jednání obviněného, který skutečnost, že v místě služebního působení získal byt, příslušnému služebnímu funkcionáři zamlčel a předkládal vyúčtování náhrad skutečných cestovních výdajů, které mu byly proplaceny, nenaplnjuje skutkovou podstatu trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2016, sp. zn. 3 Tdo 1489/2015, ECLI:CZ:NS:2016:3.TDO.1489.2015.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání nejvyššího státního zástupce podané v neprospěch obviněného M. D. proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 7 To 257/2015, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Sokolově pod sp. zn. 1 T 80/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Sokolově ze dne 4. 6. 2015, sp. zn. 1 T 80/2014, byl obviněný býv. plk. Mgr. M. D. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby, podle které poté, co byl Rozhodnutím generálního ředitele Vězeňské služby ČR ve věcech služebního poměru ze dne 28. 2. 2008, č. j. 88/14/2008-

-50/207, ke dni 1. 3. 2008 ustanoven na služební místo ředitele Věznice H. S., požádal písemně dne 5. 3. 2008 s odkazem na § 138, § 139 a § 141 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, o proplacení náhrad cestovních výdajů a používání soukromého motorového vozidla k návštěvě rodiny, jeho žádost generální ředitel Vězeňské služby ČR schválil, a proto účtoval od 1. 3. 2008 náhrady cestovních výdajů podle části deváté hlavy druhé a čtvrté, zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, avšak následně služebnímu funkcionáři zamlčel, že se přestěhoval do místa služebního působiště, neboť dne 30. 1. 2009 uzavřel v místě služebního působiště nejprve smlouvu o nájmu bytu v obci H. S. na adrese D. na dobu neurčitou od 1. 2. 2009, dále pak dne 1. 10. 2012 uzavřel smlouvu o nájmu bytu v obci H. S. na adrese V. na dobu určitou do 30. 9. 2014, a tím mu nárok na poskytnutí náhrad cestovních výdajů zanikl, přesto nadále předkládal vyúčtování náhrad cestovních výdajů Generálnímu ředitelství Vězeňské služby ČR, které mu byly proplaceny, a takto se za období od 1. 2. 2009 do 30. 9. 2012 obohatil ke škodě Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR celkem o částku 116 471 Kč na stravném a částku 66 516 Kč na jízdném, celkem tedy 182 987 Kč, čímž měl spáchat trestný čin podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku, neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem. Podle § 229 odst. 3 tr. ř. byla poškozená Vězeňská služba ČR odkázána se svým nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. O odvolání státního zástupce proti předmětnému rozsudku rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 7 To 257/2015, jímž je podle § 256 tr. ř. jako nedůvodně zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Shora citované rozhodnutí odvolacího soudu napadl v neprospěch obviněného nejvyšší státní zástupce dovoláním, v němž uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť podle jeho názoru bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. b) tr. ř., přestože v řízení mu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., protože rozhodnutí soudu prvního stupně spočívalo na nesprávném právním posouzení skutku. Dovolatel poukázal na to, že podle § 149 odst. 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů se za splnění dalších podmínek poskytují náhrady cestovních výdajů nejpozději do doby přestěhování do jiného místa služebního působiště. Podle § 153 odst. 7 tohoto zákona platí výslovně, že příslušník je povinen bez zbytečného odkladu oznámit služebnímu funkcionáři změnu skutečnosti, která je rozhodná pro poskytnutí náhrady cestovních výdajů. Právní pojem přestěhování ve smyslu § 149 odst. 1 uvedeného zákona je třeba dle dovolatele interpretovat tak, že se jím

rozumí získání faktické možnosti užívat nemovitost určenou k bydlení, v daném případě byt, a to takovým způsobem, aby příslušník měl zajištěno plnění funkcí běžné domácnosti v České republice, tedy existenci vlastního soukromí, dále možnosti odpočinku, přespaní, přípravy stravy, základních hygienických úkonů a podobně. Proto počínaje dnem 1. 2. 2009, kdy získal první byt v obci H. S., nebyl již obviněný oprávněn požadovat a inkasovat náhrady cestovních výdajů. Pojem přestěhování je podle dovolatele namístež vykládat analogicky ve smyslu § 177 odst. 2 zákoníku práce. Pokud tedy obviněný služebnímu funkcionáři nesdělil, že v místě služebního působiště získal byt, úmyslně zamlčel podstatnou skutečnost ve smyslu skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku.

4. Vzhledem k uvedenému nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 7 To 257/2015, a rovněž rozsudek Okresního soudu v Sokolově ze dne 4. 6. 2015, sp. zn. 1 T 80/2014, jakož i všechna další rozhodnutí na tato rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Sokolově, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

5. Opis dovolání nejvyššího státního zástupce byl samosoudcem soudu prvního stupně za podmínek § 265h odst. 2 tr. ř. zaslán k vyjádření obhájci obviněného a obviněnému. Obviněný prostřednictvím obhájce uvedl, že pojem získání bytu nelze klást na roveň pojmu přestěhování. Nikdy neměl v H. S. v úmyslu trvale bydlet a setrvat tam. Po celou dobu měl trvalé bydliště i domácnost v P., kam se pravidelně vracel a uspokojoval své společenské potřeby. Nikdy proto svého nadřízeného neuvěděl v omyl ohledně jakékoliv okolnosti mající vliv na přiznání cestovních náhrad. Závěrem poukázal rovněž na zásadu *ultima ratio* a navrhl, aby dovolání bylo odmítnuto, popř. zamítnuto.

6. Nejvyšší státní zástupce je podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v § 265f odst. 1 tr. ř.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř. Shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., neboť napadá pravomocné rozhodnutí soudu druhého stupně, jímž byl zamítnut řádný opravný

prostředek (odvolání) proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. b) tr. ř., kterým byl obviněný zproštěn obžaloby.

8. Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit, zda konkrétní důvody, o které nejvyšší státní zástupce dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. ve spojení s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na který je v dovolání odkazováno. Toto zjištění má zásadní význam z hlediska splnění podmínek pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (srov. § 265i odst. 1, 3 tr. ř.).

9. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Dovolatel v této souvislosti argumentoval relevantně, když ústřední námitkou svého mimořádného opravného prostředku učinil výklad sporného pojmu „přestěhování“ ve smyslu § 149 odst. 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Výklad uvedeného pojmu je totiž určující pro posouzení splnění povinnosti obviněného podle § 153 odst. 7 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v souvislosti s proplácením náhrad cestovních výdajů a používáním soukromého motorového vozidla k návštěvě rodiny, potažmo naplnění znaku „zamlčí podstatné skutečnosti“ ve smyslu skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku.

IV.

Důvodnost dovolání

10. Podle nalézacího soudu, jehož závěry převzal i soud odvolací, je mezi pojmy „přestěhování“ ve smyslu § 149 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, a „získání přiměřeného bytu“ ve smyslu § 177 odst. 2 zákoníku práce zřejmý rozdíl. K přestěhování musí vedle získání bytu přistoupit ještě další skutečnosti, zejména vůle příslušníka na tomto místě dlouhodobě bydlet, usadit se zde a vybudovat si zde úplné hmotné a společenské zázemí.

11. Naproti tomu podle dovolatele je třeba právní pojem „přestěhování“ interpretovat analogicky k pojmu „získání přiměřeného bytu“ tak, že se jím rozumí získání faktické možnosti užívat nemovitost určenou k bydlení, v daném případě byt, a to takovým způsobem, aby příslušník měl zajištěno plnění funkcí běžné domácnosti v České republice, tedy existenci vlastního soukromí, dále možnosti odpočinku, přespání, přípravy stravy, základních hygienických úkonů a podobně.

12. Podle názoru Nejvyššího soudu takové interpretaci dovolatele nebylo možné přisvědčit.

13. Podle § 149 odst. 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů příslušník, který je

- a) převeden na jiné služební místo z důvodů uvedených v § 25 odst. 1 až 3 a § 26 odst. 1 a 4,
- b) ustanoven na služební místo po vynětí ze zálohy,
- c) převelen,
- d) pověřen zastupováním na jiném služebním místě,
- e) zařazen do zálohy činné k výkonu služby k jiné organizační složce státu,

právnícké nebo fyzické osobě, do zálohy pro studující nebo zálohy zvláštní, do jiného místa služebního působiště, má nárok na náhrady cestovních výdajů za podmínek a ve výši jako při služební cestě. Náhrady cestovních výdajů podle písmena a), b) nebo c) se příslušníkovi poskytují do doby jeho přestěhování do jiného místa služebního působiště; stravné se poskytuje nejdéle po dobu šesti let.

14. Podle § 177 odst. 2 zákoníku práce náhradu podle odstavce 1 (mj. náhrada při přeložení zaměstnance k výkonu práce do jiného místa) může zaměstnavatel zaměstnanci poskytovat do doby, než zaměstnanec nebo člen jeho rodiny a jiná fyzická osoba, kteří s ním žijí v domácnosti, získají v obci místa výkonu práce přiměřený byt, nejdéle však čtyři roky, a jde-li o pracovní poměr, který je sjednáván na dobu určitou, nejdéle do skončení tohoto pracovního poměru.

15. Daný interpretační problém nelze překlenout pouze jazykovým výkladem pojmu „přestěhování“. Přesto podle Slovníku spisovného jazyka českého (dostupný na <http://ssjc.ujc.cas.cz/>) se přestěhováním rozumí především změnění bytu či bydliště, přičemž významem dokonavého slovesa „změnit“ je nahradit jiným téhož druhu. Naproti tomu získat (byt) se obecně užívá ve významu nějakým úsilím nabyt, vyzískat např. koupí, darem nebo výměnou. Z tohoto pohledu nelze považovat oba pojmy za souznačné. Souhlasit lze s dílčí úvahou nalézacího soudu, že příslušník může získat byt v místě služebního působiště, a přesto se do služebního působiště nepřestěhovat.

16. Z hlediska jazykového výkladu, jakožto metody právní interpretace, nutno akcentovat rovněž zásadu terminologické jednoty, podle níž musí interpret vycházet z toho, že zákonodárce nepoužívá synonyma, a tudíž musí připisovat různým termínům různé významy (WINTR, J. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013, s. 53). V daném případě je to navíc umocněno tím, že zákonodárce v zákoníku práce, na nějž dovolatel ve své argumentaci poukazuje, používá oba zmíněné pojmy, tj. „získání přiměřeného bytu“ i „přestěhování“, v odlišném významu. Podle § 178 zákoníku práce může zaměstnavatel zaměstnanci, kterému poskytuje nebo by mohl poskytovat náhrady podle § 165 a § 177 a který se přestěhuje do obce, v níž mu právo nebo možnost poskytování těchto náhrad zanikne, poskytnout náhradu prokázaných výdajů za přepravu bytového zařízení, jízdních výdajů a jízdních výdajů člena rodiny z bydliště do nového bydliště, nutných vedlejších výdajů souvisejících s přepravou bytového zařízení a nezbytných nutných výdajů spojených s úpravou bytu, a to až do výše 15 000 Kč. V § 178 zákoníku práce tedy zákonodárce váže dispozici právní normy na jinou okolnost

uvedenou v hypotéze právní normy, než je „získání přiměřeného bytu“, přičemž ji označuje termínem „přestěhování“. Tento pojem je třeba interpretovat v návaznosti na § 165 zákoníku práce. Náhrady v souvislosti s přeložením do jiného místa výkonu práce, než bylo sjednáno v pracovní smlouvě, totiž přísluší pouze zaměstnanci, který má bydliště odlišné od místa výkonu práce (srov. § 165 zákoníku práce). Má-li tedy zaměstnanci zaniknout právo nebo možnost poskytování náhrad již jen v důsledku přestěhování, přičemž jedinou podmínkou pro přiznání náhrad u zaměstnance přeloženého do jiného místa výkonu práce, než bylo sjednáno v pracovní smlouvě, je existence jeho odlišného bydliště od místa výkonu práce, nelze pojem „přestěhování“ vykládat jinak než jako změnu bydliště zaměstnance.

17. V současné době je institut bydliště upraven § 80 občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Člověk má bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale; takový úmysl může vyplývat z jeho prohlášení nebo z okolností případu. Bydliště člověka se odvozuje od jeho přirozené potřeby usidlování se a samo o sobě nesouvisí s jinými místy spojenými s jinými aktivitami člověka. V tomto smyslu je nutno jej odlišovat od úředních evidencí pobytu osob pro účely veřejného práva [blíže viz LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 386–388]. Takto vymezeného pojmu bydliště se lze v projednávaných souvislostech přidržet, přestože okamžik nabytí účinnosti zákoníku práce předchází účinnost nového občanského zákoníku. Uvedený obsah totiž byl již dříve vymezen judikatorně, např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004 – obsah pojmu „bydliště“ není totožný s obsahem pojmu „trvalý pobyt“, kterého užívají předpisy správního práva upravující evidenci obyvatel. Bydlištěm fyzické osoby se rozumí obec, resp. městský obvod, v němž tato osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat. Bydlištěm je zejména místo, kde má fyzická osoba svůj byt, rodinu, popř. kde pracuje, jestliže tam také bydlí. Místo, kde se fyzická osoba (pouze) zdržuje, je, na rozdíl od místa bydliště, místem, kde se tato osoba zdržuje bez úmyslu zdržovat se tam trvale. Fyzická osoba se může zdržovat nebo mít bydliště na více místech.

18. Přisvědčit nelze dovolateli v jeho argumentaci *per analogiam iuris*, tedy interpretací § 149 odst. 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a ve světle § 177 odst. 2 zákoníku práce. Z hlediska teleologicko-systematického výkladu totiž nelze přehlédnout podstatné odlišnosti v právním postavení zaměstnance a příslušníka bezpečnostního sboru, pokud jde o přeložení zaměstnance k výkonu práce do jiného místa, než bylo sjednáno v pracovní smlouvě, resp. převedení či např. převelení příslušníka bezpečnostního sboru do jiného místa služebního působení. V prvním případě může ke změně pracovního poměru dojít pouze se souhlasem zaměstnance (§ 43 zákoníku práce), přičemž zaměstnavatel musí sdělit zaměstnanci předem nejen místo, kam má být přeložen,

ale i dobu přeložení, a zaměstnanec tak poskytuje souhlas také s dobou trvání přeložení (BĚLINA, M., DRÁPAL, L. a kol. Zákoník práce. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 268 – 270). Ve druhém případě může oproti tomu ke změně služebního poměru dojít i proti vůli příslušníka bezpečnostního sboru (např. § 25 či § 36 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů). Z tohoto pohledu je proto postavení zaměstnance výhodnější v tom, že mu umožňuje lépe si v návaznosti na změnu pracovního poměru upravit své soukromé poměry, včetně otázky případné změny bydliště. Je potom jen na konkrétním zaměstnanci, zda zvolí skutečné přestěhování za prací, nebo si pouze opatří k tomu přiměřený byt. Stabilita místa výkonu služby je oproti tomu u příslušníka bezpečnostního sboru nižší, a proto je pro něj rozhodnutí o změně svého bydliště, mnohdy včetně bydliště rodiny, těžší. Proto nelze považovat za neodůvodněnou existenci rozdílu v podmínkách zániku nároku na poskytování předmětných náhrad. Přehlédnout přitom nelze ani historický vývoj právní úpravy pracovního poměru a služebního poměru, kdy se nejen v otázce poskytování náhrad vyskytovaly vždy významné odlišnosti.

19. Z těchto důvodů neměl Nejvyšší soud pochybnosti o rozsahu a obsahu interpretovaného pojmu. Přidržel se tedy pro účely projednání tohoto mimořádného opravného prostředku užšího výkladu provedeného nalézacím soudem proti rozšiřujícímu výkladu dovolatele. Pojem „přestěhování“ ve smyslu § 149 odst. 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů je pro tento účel nutné interpretovat jako změnu bydliště příslušníka bezpečnostního sboru. Vůli příslušníka na určitém místě trvale žít (mít zde bydliště) lze usuzovat z jeho konkrétního jednání, jímž takovou vůli realizuje. Typicky půjde o přestěhování všech jeho věci nebo alespoň jejich podstatné části, přemístění ostatních členů rodiny, ale také např. změny místa trvalého pobytu, přeregistrace praktického lékaře apod. Změna bydliště příslušníka by měla být především jeho vlastním rozhodnutím, učiněným po zvážení všech specifík nastalé situace. Lze plně souhlasit s názorem nalézacího soudu, že náhrada cestovních nákladů slouží k tomu, aby příslušník o již vybudovaný domov a zázemí a s tím spojené vazby nepřišel a aby byl připraven k výkonu služby v místech, kam se jinak třeba ani nikdy vydat nechtěl.

20. Skutkové závěry nalézacího soudu nedovolují učinit závěr, že by se obviněný kdy přestěhoval do H. S., a proto soud správně dovodil, že nenastala obžalobou tvrzená podstatná okolnost rozhodná pro poskytnutí náhrady cestovních výdajů, kterou by měl obviněný nadřizovanému služebnímu funkcionáři zamlčet. Nemohlo tak dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku. Z těchto důvodů zjevně netrpí napadené rozhodnutí dovolatelem namítanou vadou.

21. Vzhledem k tomu, že relevantně uplatněné dovolací námitky nejvyššího státního zástupce nebyly shledány opodstatněnými, Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Č. 9

č. 9

Nutná obrana

§ 29 tr. zákoníku

Proti jednání v nutné obraně není nutná obrana přípustná. Pokud se imobilní poškozený přiměřeně svým možnostem pokusil odvrátit stupňovanou agresi ze strany obviněného, který útok započal, stupňoval a opakoval (jeho jednání spočívalo v prodlužovaném a gradovaném násilí směřujícím ke zmocnění jeho věci, kdy po vyhrůžkách zabitím, vulgárních nadávkách následovalo držení poškozeného pod krkem, stržení klíčů, které měl poškozený na šňůrce kolem krku), další násilné jednání obviněného vůči poškozenému, které bylo reakcí na úder holí ze strany poškozeného, nelze pokládat ze jednání v nutné obraně ve smyslu § 29 tr. zákoníku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 4 Tdo 527/2015, ECLI:CZ:NS:2015:4.TDO.527.2015.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. Ř. proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 1. 2015, sp. zn. 4 To 699/2014, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 5 T 231/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 8. 2014, sp. zn. 5 T 231/2013, byl obviněný P. Ř. uznán vinným závažným zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku.
2. Uvedených trestných činů se podle citovaného rozsudku dopustil tím, že dne 6. 6. 2013 v době kolem 10:30 hodin v Č. B., v L. v baru C., uchoпил poškozeného Z. S. za krk a požadoval po něm předání mobilního telefonu zn. Samsung, který mu předtím prodal, za opakovaného pronesení vyhrůžky zabitím, pokud tak neučiní, a rovněž užíval vůči poškozenému hanlivé výrazy, přičemž když mu Z. S. odmítl telefon zapůjčit, strhnul mu svazek pěti klíčů, které měl poškozený zavěšené na šňůrce kolem krku, s tím, že mu klíče vrátí, až mu půjčí mobilní telefon, když v důsledku výše uvedeného jednání obžalovaného mu poškozený

mobilní telefon předal a poté dostal svazek klíčů zpět, následně Z. S. udeřil obviněného francouzskou holí přes záda, na což on reagoval tak, že Z. S. uchopil za oděv a povalil ho na zem, vytrhnul mu berli, již ho udeřil do zad, kopl ho a poté jej vytáhl po zemi na chodník před bar, kde ho nechal ležet, zde mu zlomil francouzskou hůl, mobilní telefon zn. Samsung typ GT-E 1200 Keystone 2 se SIM kartou si ponechal, čímž Z. S. způsobil odcizením mobilního telefonu škodu ve výši 399 Kč a poškozením francouzské hole škodu ve výši 400 Kč.

3. Za to byl odsouzen podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou roků. Podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku byl výkon uloženého trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyř roků. Podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku bylo obviněnému uloženo ochranné psychiatrické léčení v ústavní formě.

4. Naproti tomu byl obviněný podle § 226 písm. a) tr. ř. zproštěn obžaloby, kterou podala státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích ze dne 9. 12. 2013, sp. zn. ZT 435/2013, pro skutek spočívající v tom, že dne 4. 7. 2013 v době kolem 14:30 hodin v Č. B., v ulici A. S., v místě svého trvalého bydliště, požadoval po svém otci J. Ř. zapůjčení finanční hotovosti ve výši 1 000 Kč, přičemž když mu otec odmítl požadovanou finanční částku zapůjčit, fyzicky ho napadl tak, že k němu přistoupil zezadu, uchopil ho za trup a paže, zvedl jej ze země, zatřásl jím a hodil do křesla, nato mu poškozený bezprostředně v obavě z dalšího fyzického napadení tuto částku vydal, kteréžto jednání bylo obžalobou právně kvalifikováno jako zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, neboť nebylo prokázáno, že se tento skutek stal.

5. Obviněný podal proti rozsudku soudu prvního stupně v odsuzující části odvolání, o němž jednal ve veřejném zasedání dne 8. 1. 2015 Krajský soud v Českých Budějovicích, a usnesením z téhož dne sp. zn. 4 To 699/2014, odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Rozhodnutí soudu druhého stupně napadl obviněný prostřednictvím své obhájkyně dovoláním, přičemž podání tohoto mimořádného opravného prostředku opřel o důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), j) tr. ř.

7. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. spatřuje obviněný v porušení jeho práva na spravedlivý proces jak soudem odvolacím, tak soudem nalézacím. Nejzávažnější vadou rozhodnutí je samotný výrok o vině, který byl učiněn na základě nedostatečně provedeného dokazování, které neumožňovalo vyslovit tento závěr. Odvolací soud postupoval formalisticky, pokud konstatoval, že soud prvního stupně provedl dokazování v potřebném rozsahu a souhlasil s výsledky hodnocení takto provedeného dokazování, byť bylo v roz-

poru s § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Odvolací soud se poté nedůsledně vypořádal i s uplatněnými odvolacími námitkami, jimiž se zabýval zcela nahodile. Obviněný soudům obou stupňů vytýká, že se důsledně nevypořádaly s posouzením znaku zvláště závažného zločinu loupeže, jímž je „cizí věc“, tedy s vlastnickým vztahem k mobilnímu telefonu. Obviněný od počátku trestního řízení tvrdí, že poškozenému telefon neprodal, ale pouze předal jako záruku či zástavu za půjčku finanční hotovosti, kterou od poškozeného S. obdržel. Byť byli u předání mobilu a stanovení podmínek, za kterých byl obviněným poškozenému předán, pouze oni dva, pro verzi obviněného svědčí existence smlouvy, kterou uzavřel se společností T-Mobile. Ve stručnosti podmínky této smlouvy, které obviněný plně respektoval, neumožňovaly prodej či převod telefonu bez souhlasu této společnosti. Za pochybení obviněný pokládá, že nebyl vyslechnut zástupce této společnosti, byť to obviněný navrhoval. I kdyby však došlo k prodeji mobilního telefonu, nemohl být takovýto právní úkon uzavřen, neboť obviněný je osobou omezenou ve způsobilosti k právním úkonům, není způsobilý činit jakékoli majetkoprávní úkony a hospodařit s částkou přesahující 2 000 Kč měsíčně, jak vyplývá z rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 9. 2005, sp. zn. 52 P 32/2005. Prodej telefonu je nutno posuzovat jako majetkoprávní úkon a soud se nezabýval vyhodnocením této okolnosti z pohledu existence případného absolutně neplatného právního úkonu.

8. Za nesprávné považuje obviněný posouzení svého jednání také jako přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku, neboť z rozhodnutí soudů obou stupňů není zřejmé, na základě jakých důkazů dospěly k závěru o naplnění všech zákonných znaků tohoto trestného činu jednáním obviněného. Soud prvního stupně se úvahami směřujícími k objasnění těchto okolností nezabýval a rozsudek v této části neodpovídá požadavkům vzneseným § 125 odst. 1 tr. ř., jež upravuje zákonné požadavky kladené na rozsah odůvodnění rozsudku. Považuje proto rozsudek nalézacího soudu za nepřezkoumatelný a tuto situaci nenapravit svým procesním postupem a následným rozhodnutím ani odvolací soud. Obviněný nadále trvá na své obhajobě, že byl poškozeným napaden způsobem, který vybočil z mezí slovního konfliktu. Vzhledem k intenzitě, nenadálosti a opakovanosti útoku poškozeného bylo přirozené, že se obviněný této agresi bránil, přičemž na jeho adekvátní reakci je třeba vztáhnout ustanovení o jednání v nutné obraně, které tak vylučuje jeho protiprávnost.

9. Obviněný existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř. opírá o závěr, že výrokem o uložení ochranného opatření podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, jímž bylo rozhodnuto o uložení ochranného psychiatrického léčení, byla porušena zásada přiměřenosti stanovená v § 96 odst. 1 tr. zákoníku. Pochybeno bylo rovněž v určení typu ochranného léčení, neboť namísto případného ochranného léčení protialkoholního mu bylo uloženo léčení psychiatrické, nadto nebylo zohledněno, že ze své vlastní vůle se podrobil vstupnímu vyšetření pro ná-

stup případné ambulantní léčby v protialkoholní poradně MUDr. D., kde byl seznámen se způsobem léčby a jejími možnostmi a je připraven tuto léčbu nastoupit bezodkladně. Obviněný již v řízení před okresním soudem navrhl, aby byl znovu podroben zkoumání duševního stavu a vypracován nový znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, se zaměřením na posouzení jeho závislosti na alkoholu, což se nestalo a odvolací soud se k tomuto návrhu nevyjádřil. Naopak dospěl k závěru, že obviněný trpí duševní poruchou nikoli přechodného charakteru. Nicméně soud prvního stupně neukládal obviněnému ochranné léčení podle § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, které předpokládá spáchání trestného činu pachatelem ve stavu vyvolaném duševní poruchou, ale podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.

10. Závěrem navrhl, aby vzhledem k uplatněným dovolacím námitkám Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 1. 2015, sp. zn. 4 To 669/2014, včetně řízení jemu předcházejícího, dále pak rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 8. 2014, sp. zn. 5 T 231/2013, a věc přikázal příslušnému soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

11. K dovolání obviněného se písemně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Argumentací obviněného, již se dovolává existence dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., považuje za zcela nepřiléhavou, v tomto směru odkazuje na řádně a úplně provedené dokazování soudem prvního stupně a z toho vyvozené adekvátní právní závěry. Podrobně rozvedl, proč neshledává obviněným uváděné důvody k užití právní kvalifikaci zvláště závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku příslušnými. Tvrdím obviněného, že nemohl převést vlastnické právo k mobilnímu telefonu na poškozeného, neboť je omezen ve způsobilosti k právním úkonům, se zabýval již soud prvního stupně a s touto námitkou se plně vypořádal. Navzdory psychickému handicapu obviněného byl schopen záležitost s prodejem mobilního telefonu za částku 200 Kč uskutečnit a sám tuto nikterak složitou záležitost zařídil, když obdobně není zpochybňována jeho schopnost v běžném životě provádět nákupy, půjčky apod. Obdobně tvrzení obviněného, že převod smlouvy o poskytování služby spojené s užíváním telefonu nemohl uskutečnit bez součinnosti se společností T-Mobile, je nepřiléhavé, neboť předmětem prodeje byl telefon jako takový, aby obviněný okamžitě získal finanční hotovost do hry, nikoli služby této společnosti. Za neopodstatněnou považuje státní zástupce i námitku obviněného, že nenaplnil skutkovou podstatu přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku, neboť jednal v nutné obraně. Výsledky provedeného a řádně vyhodnoceného dokazování potvrzují, že útok ve slovní i fyzické formě započal obviněný, přičemž popsané jednání poškozeného bylo posléze jen reakcí na tuto agresi. Státní zástupce za důvodnou nepovažuje ani námitku obviněného o existenci tzv. extrémního nesouladu mezi vykonanými skutkovými zjištěními soudů a z těchto zjištění posléze vyvozenými právními závěry.

12. Ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř. státní zástupce akceptoval závěry o uložení ochranného léčení psychiatrického v ústavní formě. V tomto směru nalézací soud důvodně vycházel ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, který vypracoval znalec MUDr. J. T. Tento znalecký posudek byl důvodně vyžádán pro účely trestního řízení a s ohledem na psychiatrické potíže obviněného, registrované ještě před spácháním předmětného skutku. U obviněného byla konstatována duševní porucha nikoli přechodného rázu – schizoafektivní porucha, která má specifické projevy a její existence je u obviněného umocněna závislostí na alkoholu, přičemž spojení těchto dvou okolností může vyvolat agresivní chování obviněného. Je třeba konstatovat jistou nesprávnost ve výroku o uložení ochranného léčení, pokud nalézací soud při úvaze o tomto opatření vycházel z § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, avšak vzhledem k užití argumentaci měl aplikovat § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Jde však o pochybení ryze formálního charakteru, nemající vliv na správnost rozhodnutí jako takového. Nalézací soud vzal plně v úvahu všechna kritéria nutná pro zhodnocení, zda uložení ochranného léčení je ukládáno důvodně, nadto v ústavní formě. Námitky obviněného zaměřené na tuto problematiku jsou tak liché.

13. V závěru svého vyjádření státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. podané dovolání odmítl, neboť je zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného, a otázka, která má být z podnětu dovolání řešena, není po právní stránce zásadního významu.

III.

Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání je přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř.], bylo podáno obviněným jako osobou oprávněnou, prostřednictvím obhájce [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dovolání obsahuje i obligatorní náležitosti stanovené v § 265f odst. 1 tr. ř.

15. Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda námitky vznesené obviněným naplňují jím uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod, jehož existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř. Ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném

opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolát Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03). Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozsudku z vlastní iniciativy. Právně fundovanou argumentaci má přitom zajistit povinné zastoupení odsouzeného obhájcem – advokátem (§ 265d odst. 2 tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

16. Obviněný v dovolání deklaroval dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle kterého lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V mezích tohoto dovolacího důvodu je pak možno namítat, že skutek zjištěný soudem byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, třebaže nejde o trestný čin, nebo sice jde o trestný čin, ale jeho právní kvalifikace neodpovídá tomu, jak byl skutek ve skutkové větě výroku o vině popsán. Z těchto skutečností pak vyplývá, že Nejvyšší soud se nemůže odchýlit od skutkového zjištění, které bylo provedeno v předcházejících řízeních, a protože není oprávněn v rámci dovolacího řízení jakýmkoliv způsobem nahrazovat činnost nalézacího soudu, je takto zjištěným skutkovým stavem vázán (srov. rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 760/02, IV. ÚS 449/03). Povahu právně relevantních námitek nemohou tedy mít námitky, které směřují do oblasti skutkového zjištění, hodnocení důkazů či takové námitky, kterými dovolatel vytyká soudu neúplnost provedení dokazování. Ke shora uvedenému je dále vhodné uvést, že závěr obsažený ve výroku o vině je výsledkem určitého procesu. Tento proces primárně spadá do pravomoci nalézacího soudu a v jeho průběhu soudy musí nejprve zákonným způsobem provést důkazy, tyto pak hodnotit podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a výsledkem této činnosti je zjištění skutkového stavu věci. Nejvyššímu soudu tedy v rámci

dovolacího řízení nepřisluší hodnotit správnost a úplnost zjištěného skutkového stavu věci podle § 2 odst. 5 tr. ř. ani přezkoumávání úplnosti provedeného dokazování či se zabývat otázkou hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. Námitky týkající se skutkového zjištění, tj. hodnocení důkazů, neúplnosti dokazování apod. nemají povahu právně relevantních námitek.

17. Oporu ve zjištěných, jež plynou z obsahu přezkoumávaného trestního spisu, nemá námitka obviněného, že se mu nedostalo spravedlivého procesu. Nejvyšší soud vycházel z kritérií čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení č. 209/1992 Sb.), kde jsou stanoveny základní atributy spravedlivého procesu, a shledal, že obviněný byl ve věci řádně vyslechnut, mohl navrhopvat a vyjadřovat se k provedeným důkazům, byl zastoupen v řízení obhájkyňi, řízení probíhalo v jazyce, jemuž rozumí, mohl podat opravný prostředek, takže v tomto ohledu nebyl nikterak zkrácen na svých právech. „Spravedlivý proces“ dle výše specifikovaných kritérií nelze zaměňovat se subjektivním pocitem obviněného, zda výsledek řízení je z jeho pohledu pro něj příznivý, či nikoli.

18. Oprávněná není námitka obviněného o nerespektování zásady „v pochybnostech ve prospěch“ neboli *in dubio pro reo*. Tato základní zásada trestního řízení stanoví, že v případě, kdy jsou provedeny všechny dostupné důkazy, a přesto nadále zůstává pochybnost, zda se stal skutek, zda je trestným činem, zda je pachatelem obviněný apod., je nutno tuto nastalou situaci hodnotit vždy toliko ve prospěch obviněného. Výklad této zásady však nelze uplatňovat tak, že by soud byl povinen provádět všechny, mnohdy duplicitní a nadbytečné důkazy jen proto, že je obviněný navrhuje, neboť by soudu bylo upíráno jeho výlučné postavení včas a samostatně vyhodnotit stav dokazování a stanovit, že důkazní situace již umožňuje učinit jednoznačné skutkové a právní závěry. Aplikaci této zásady nelze zaměňovat s osobním pocitem obviněného, zda se cítí či necítí být vinen a zda se osobně provedenými důkazy cítí nebo necítí být usvědčován. V daném případě Nejvyšší soud nezjistil, že by soudy obou stupňů tuto zásadu nerespektovaly, neboť dokazování v rozsahu, v jakém bylo provedeno, žádné pochybnosti o skutkovém stavu či aplikaci hmotného práva neumožňovalo.

19. Okolnost, že obviněný prodal poškozenému mobilní telefon, byla řádně zjištěna z výpovědi poškozeného a svědkyně K. V., jejichž vyjádření o okolnostech prodeje byla jednoznačná a nevzbuzující pochybnosti. Pokud obviněný poté, co za telefon převzal peníze, jej zanedlouho požadoval zpět, domáhal se vyhrůžkami a užitím násilí vydání věci, která pro něj měla již charakter věci cizí. Tvrzení obviněného, že nešlo o cizí věc, ale jeho vlastní, neboť věc nemohl převést s ohledem na své soudní omezení ke způsobilosti k právním úkonům, je z hlediska posouzení právní kvalifikace činu irrelevantní.

20. Okresní soud se posouzením této obhajoby obviněného, uplatněné již v tomto stadiu řízení, důsledně zabýval a k rozsahu omezení způsobilosti obviněného k právním úkonům se vyjádřil. Obviněný dle rozsudku Okresního soudu

v Českých Budějovicích ze dne 7. 9. 2005, sp. zn. 52 P 32/2005, není způsobilý k jakýmkoli majetkoprávním úkonům a hospodařit s finanční částkou vyšší než 2 000 Kč. Telefon pořídil obviněnému jeho otec za částku 399 Kč, on sám jej prodal za částku 200 Kč. Je třeba předně přisvědčit argumentaci státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, který poukázal na civilistickou doktrínu a praxi, že i přes zbavení či omezení způsobilosti k právním úkonům (dnes svéprávnosti) není zpravidla důvod zasahovat do záležitostí, které je člověk s to si sám navzdory určitému psychickému poškození bez problémů vyřídit. Zde šlo o nikterak složitou záležitost, kterou si byl obviněný schopen sám zařídit, podobně jako jiné běžné záležitosti prodeje, nákupu, půjček, apod., které předtím pravidelně uskutečňoval a kam omezení způsobilosti k právním úkonům navzdory svému vymezení materiálně nezasahovalo. Námitka směřující ke zpochybnění prodeje telefonu, poukazem na neexistenci převodu smlouvy, která byla uzavřena se společností T-Mobile, je nepřipadná. Obviněný prodej jako takovou transakci nemínil, konsekvence s převodem smluvního závazku v tu chvíli nikdo z obou aktérů prodeje neřešil, smyslem prodeje bylo získat okamžitou finanční hotovost pro další sázky do výherního automatu. Ostatně dopady, spojené s tímto právním problémem, by řešila společnost ihned tehdy, pokud by obviněný nedostal závazkům, jež v souvislosti se smlouvou na sebe vzal. Pominout nelze ani okolnost, již důvodně akcentoval již nalézací soud, že poškozený nabyl telefon v dobré víře, aniž věděl, že obviněný je omezen ve způsobilosti k právním úkonům. Jednání poškozeného v dobré víře, že obviněný může takovýto úkon (prodej telefonu za 200 Kč) učinit, proto nezpochybnilo platné nabytí vlastnického práva k telefonu.

21. Pod uplatněný dovolací důvod lze podřadit námitku obviněného, že jednání kvalifikované jako přečin výtržnictví postrádá protiprávnost, neboť obviněný jednal v nutné obraně.

22. Ustanovení § 29 odst. 1 tr. zákoníku uvádí, že čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. Podle § 29 odst. 2 tr. zákoníku nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

23. Z výpovědí svědků, kteří bezprostředně kontakt poškozeného s obviněným sledovali a o jejichž věrohodnosti soudy důvodně nenabýly pochybnosti, jednoznačně plyne průběh skutkového děje tak, jak je popsán ve výroku rozsudku soudu prvního stupně. Slovní agresivita obviněného, vyhrůžky zabitím, vulgární nadávky, držení poškozeného pod krkem, stržení klíčů, které měl poškozený na šňůrce kolem krku, nelze označit jinak než jako prodlužované a gradované násilí, na které reagoval poškozený (o 24 let starší, imobilní muž) tak, že obviněného udeřil francouzskou holí přes záda. Reakci obviněného spočívající v dalším hrubém fyzickém násilí vůči poškozenému v rozsahu, který je specifikován ve skutkové větě rozsudku, nelze v žádném případě přiznat charakter jednání v nutné obraně. Byl to obviněný, kdo útok započal, stupňoval a opakoval, byl to poškozený, kdo se zcela

přiměřeně svým možností pokusil odvrátit stupňovanou agresi. Za zjištěných okolností je mimo pochybnost, že v nutné obraně jednal poškozený, a platí zásada, že proti jednání v nutné obraně není nutná obrana přípustná.

24. Námitkou obviněného, že jeho jednání, kvalifikované jako přečin výtržnictví, nevykazuje zákonné znaky tohoto přečinu, se již podrobně zabýval odvolací soud, plně se s ní vypořádal a Nejvyšší soud pro správnost této argumentace na ni plně odkazuje.

25. Dovolací důvod stanovený § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř. je naplněn tehdy, bylo-li rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení.

26. V přípravném řízení byl k důkazu vyžádán znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, vypracovaný znalcem MUDr. J. T., Ph.D., k posouzení přičetnosti obviněného, a to poté, co obviněný v rámci svého výslechu dne 9. 9. 2013 sdělil, že dlouhodobě navštěvuje psychiatrickou ambulanci MUDr. S. Znalec uvedl, že obviněný je dlouhodobě psychiatricky léčen od roku 1994, trpí schizoaфекtivní poruchou a při útoku na poškozeného se nacházel v její hypomanické fázi. Znalec konstatoval u obviněného závislost na alkoholu, přičemž ji klasifikoval jako rozvinutou, v tzv. rozhodném stadiu. Vyznačuje se zvýšenou spotřebou alkoholu, zmenšenou schopností odolat napití, přičemž na zneužívání alkoholu má vliv i jeho schizoidní duševní porucha. Znalec konstatoval, že i na vyšetření, k němuž byl obviněný v této souvislosti pozván, se dostavil pod vlivem alkoholu, své pití však zcela bagatelizuje. Skutku ze dne 6. 6. 2013 se dopustil ve stavu lehké intoxikace alkoholem (asi 1,4 promile alkoholu), což při kombinaci se zjištěnou duševní poruchou vedlo znalce k závěru, že měl lehce, nepodstatně sníženou schopnost rozpoznávat protiprávnost svého jednání, podstatně pak byla snížena jeho schopnost své jednání ovládat. Do stavu opilosti se dobrovolně uvedl sám, účinky alkoholu na svou osobu zná. Všechny zjištěné okolnosti vedly znalce k závěru, že je reálná obava, že při ponechání obviněného na svobodě se bude tento stav opakovat, neboť přes pravidelnou ambulantní léčbu obviněný není schopen být zdrženlivý v pití alkoholu. Obviněný je schopen chápat smysl trestního řízení, jež je proti němu vedeno, a je schopen účinně se hájit. Znalec slyšen v hlavním líčení na svých závěrech setrval a dále uvedl, že ke stabilizaci psychického stavu obviněného vede jen léčení psychiatrické, nikoli samostatně uložené léčení protialkoholní. Připustil však, že při nařízené psychiatrické léčbě by v tomto typu léčení mohla být zahrnuta i léčba protialkoholní.

27. Podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku platí, že soud může uložit ochranné léčení i tehdy, jestliže – a) pachatel páchal trestný čin ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, nebo – b) pachatel, který zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním; ochranné léčení však neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout.

28. Pokud jde o první alternativu, tj. spáchání trestného činu ve stavu vyvolaném duševní poruchou a nebezpečnosti takového pachatele na svobodě, jde o ochranné léčení psychiatrické. Ve druhém případě při zneužívání návykové látky a spáchání činu pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním půjde o léčení protialkoholické (případně proti nealkoholovým toxikomaniím). Není vyloučena, a naopak je přípustná i kumulace více druhů ochranných léčení. Mohou být vykonávána současně, pokud to bude účelné a pokud to bude rovněž možné z hlediska podmínek konkrétního léčebného ústavu. K aplikaci této možnosti je však nutné odborné lékařské vyjádření či znalecký posudek, v nichž budou potřebné otázky podrobně rozvedeny (srov. R 46/1977 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek; ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 1160, 1161).

29. Vzhledem ke zjištěné duševní poruše nikoli přechodného rázu, která ovlivňuje každodenní chování obviněného a deklinovala je i v době spáchání posuzované trestné činnosti, která je nadto umocňována požíváním alkoholu a tato kombinace vyvolává u obviněného zvýšeně agresivní chování, bylo obviněnému důvodně uloženo ochranné psychiatrické léčení v ústavní formě. Procesní postup pro uložení tohoto léčení, opřený o § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, však nekoresponduje s výše uvedenými závěry a je zřejmé, že tak mělo být učiněno v souladu s § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Vzhledem k odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů k této otázce není pochyb o tom, že primárním východiskem pro rozhodování o typu léčení byla existence duševní poruchy, nutnost jejího léčení, přičemž není vyloučeno, že tento typ léčení může zahrnovat i jistá opatření související s léčením závislosti na alkoholu. Lze proto učinit závěr, že byť při ukládání ochranného léčení došlo k pochybení při citaci zákonného ustanovení, o nějž je jeho uložení opřeno, jde o vadu formální, jež nemá vliv na správnost posuzované otázky spojené s ochrannou léčbou.

30. Relevantní povahu nemají námitky obviněného brojící proti ústavnímu typu léčení, neboť s nimi se řádně vyrovnal již okresní soud v odůvodnění svého rozhodnutí, stejně tak i se závěry obviněného, zda z jeho pohledu je léčení ukládáno důvodně, či nikoli. Pokud jde o tvrzení, že odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně neodpovídá požadavkům kladeným na ně § 125 tr. ř., jakož za nedostatečně odůvodněné pokládá obviněný i rozhodnutí soudu druhého stupně, Nejvyšší soud tento názor nesdílí. Jak již bylo v tomto rozhodnutí několikrát připomenuto, soudy obou stupňů se měrou dostatečnou vypořádaly s obhajobou obviněného způsobem, který má oporu v zákoně. K poslední vznesené námitce ve vztahu ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích považuje Nejvyšší soud za nutné na okraj citovat z usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. II. ÚS 2947/08, ... i Evropský soud pro lidská práva zastává stanovisko, že soudům adresovaný závazek, plynoucí z čl. 6 odst. 1 Úmluvy, promítnutý do podmínek kladených na odůvodnění rozhodnutí, „nemůže být chápán tak, že vyžaduje

podrobnou odpověď na každý argument“, a že odvolací soud „se při zamítnutí odvolání v principu může omezit na převzetí odůvodnění nižšího stupně“ (např. věc G. proti Š.).

31. Vzhledem ke všem skutečnostem výše uvedeným Nejvyšší soud dovolání obviněného P. Ř. odmítl podle § 256i odst. 1 písm. f) tr. ř., aniž by věc musel meritorně přezkoumávat podle § 265i odst. 3 tr. ř.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 14

č. 14

Jistota, Cizinci

§ 11 zákona č. 91/2012 Sb., § 123 odst. 2 zákona č. 91/2012 Sb.

S účinností od 1. 1. 2014 soud rozhoduje o návrhu žalovaného na složení jistoty na náklady řízení podle § 11 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, a to i v řízeních zahájených před uvedeným datem. Umožňuje-li právo cizího státu uložení povinnosti složit jistotu na náklady řízení zahraničním žalobcům, aniž složení jistoty vylučuje pro případ materiální vzájemnosti [tedy aniž obsahuje ustanovení obdobné § 11 odst. 2 písm. b) zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém], nelze z pouhé skutečnosti, že není známo, zda soudy tohoto státu od státních občanů České republiky či od českých právnických osob složení jistoty požadují, usuzovat na splnění podmínky materiální vzájemnosti podle § 11 odst. 2 písm. b) zákona č. 91/2012 Sb.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3681/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.3681.2014.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2014, sp. zn. 12 Co 10/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 15. 10. 2013, č. j. 21 C 335/2013-127, Obvodní soud pro Prahu 3 zamítl návrh žalovaného, aby žalobci byla uložena povinnost složit jistotu za náklady řízení podle § 51 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.
2. Vyšel přitom z prohlášení L. A. P., notářky a právní zástupkyně se sídlem S., podle kterého seychelský soud sice může uložit žalobci, který není seychelským rezidentem, povinnost složit zálohu na soudní poplatky a náklady řízení, navrhne-li to žalovaný a jsou-li pro to dobré důvody, nicméně podle znalostí notářky seychelské soudy v civilních sporech, kde žalobce je z České republiky a žalovaný ze Seychel, obvykle zálohu na soudní poplatky a náklady řízení od žalobce nepožadují.
3. Soud prvního stupně na tomto základě dovodil, že uložení povinnosti složit jistotu podle § 51 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb. brání § 51 odst. 2 písm. b) téhož zákona.

4. Městský soud v Praze v záhlaví označeným usnesením změnil k odvolání žalovaného usnesení soudu prvního stupně tak, že žalobci uložil povinnost složit jistotu za náklady řízení ve výši 230 000 Kč na účet Obvodního soudu pro Prahu 3.
5. Odvolací soud – oproti soudu prvního stupně – dospěl k závěru, že není splněn žádný z důvodů, pro které nelze žalobci uložit povinnost složit jistotu za náklady (§ 51 odst. 2 zákona č. 97/1963 Sb.), a to ani důvod vymezený v § 51 odst. 2 písm. b) téhož zákona.
6. Odvolací soud vyšel ze sdělení ministerstva spravedlnosti ze dne 5. 10. 2012, podle kterého seychelský soud může uložit straně řízení, která není rezidentem v Seychelské republice, jistotu za náklady řízení, a této možnosti reálně využívá. To plyne z rozhodnutí Nejvyššího soudu Seychelské republiky ve věci *De Riedmatten v. Maurel* (Civil Side No 6, 2000) [2005] SCSC 12 (6. 10. 2005). Podle sdělení ministerstva spravedlnosti není materiální vzájemnost se Seychelskou republikou potvrzena.
7. Sdělení ministerstva spravedlnosti a rozhodnutí Nejvyššího soudu Seychelské republiky má podle odvolacího soudu „vyšší vypovídací hodnotu“ než prohlášení notářky L. A. P. Za této situace nelze dovést materiální vzájemnost se Seychelskou republikou. Uložení povinnosti složit jistotu za náklady tudíž nebrání ani § 51 odst. 2 písm. b) zákona č. 97/1963 Sb.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), maje za to, že napadené rozhodnutí spočívá na řešení otázek procesního práva, které dosud nebyly v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu vyřešeny.
9. Dovolatel předně odvolacímu soudu vytýká, že aplikoval nesprávný právní předpis (§ 51 zákona č. 97/1963 Sb.). Podle § 123 odst. 2 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále též jen „z. m. p. s.“), měl totiž o návrhu žalovaného na složení jistoty rozhodovat podle § 11 z. m. p. s. Navíc dovolatele v rozporu s naposledy označeným ustanovením nepoučil o důsledcích nesložení jistoty.
10. Odvolací soud současně nesprávně vložil i jím aplikovaný právní předpis [§ 51 odst. 2 písm. b) zákona č. 97/1963 Sb.], když v něm použitý pojem „československý občan“ vložil jako „cizinec“. Jen tak totiž mohl z rozhodnutí Nejvyššího soudu Seychelské republiky o uložení povinnosti složit jistotu žalobci – občanovi Švýcarské konfederace – dovést, že není dána materiální vzájemnost ani vůči občanům České republiky.
11. V této souvislosti dovolatel uvádí, že český soud by mohl uložit povinnost složit jistotu žalobci tehdy, bylo-li by prokázáno, že v domovském státu žalobce složení jistoty po českém občanovi skutečně požadují; to však prokázáno

nebylo. Naopak povinnost složit jistotu by nemohla být uložena tehdy, bylo-li by v řízení prokázáno, že seychelský soud o uložení jistoty českému občanu rozhodoval a povinnost složit jistotu mu neuložil. Otázkou zůstává, jak má český soud rozhodnout v situaci, kdy není známo (prokázáno), zda vůbec seychelský soud o uložení povinnosti složit jistotu českému občanu rozhodoval. Dovolatel dovozuje, že za této situace by český soud povinnost složit jistotu na náklady řízení seychelskému žalobci uložit neměl; jistotu lze uložit jen tehdy, je-li prokázáno, že ve státě, jehož je žalobce příslušníkem, se v obdobných případech od českého občana jistota žádá.

12. Žalovaný považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

13. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení otázek v něm otevřených, v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešených.

IV.

Důvodnost dovolání

1. K výkladu § 123 odst. 2 z. m. p. s.

14. Podle § 123 odst. 2 z. m. p. s. pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se použijí i nadále ustanovení dosavadních právních předpisů o pravomoci českých soudů. To platí i pro řízení ve věcech uznání a výkonu cizích rozhodnutí a cizích rozhodčích nálezů ohledně podmínek pro jejich uznání a výkon.

15. Neurčují-li přechodná ustanovení nového procesního předpisu jinak, platí, že nové procesní právo (resp. změny procesního práva) se použije i v řízeních zahájených přede dnem nabytí jeho účinnosti. Jinými slovy, v procesním právu se zásadně prosazuje princip tzv. nepravé zpětné účinnosti (retroaktivity) [srov. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1756/2006, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 6, ročníku 2007, pod č. 94, a veřejnosti dále dostupného – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu přijatá po 1. lednu 2001 – na webových stránkách dovolacího soudu, a v něm citovaný nález pléna Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, uveřejněný pod č. 63/1997 Sb., či dovolatelem přílehlavě citované usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. II. ÚS 512/05, dostupné na webových stránkách Ústavního soudu].

16. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, upravuje (mimo jiné) i pravidla mezinárodního práva procesního. Ustanovení § 123 odst. 2 z. m. p. s.

přítom určuje, že se v řízeních zahájených přede dnem jeho účinnosti (tj. před 1. lednem 2014) použijí toliko ustanovení dosavadních právních předpisů (tj. zejména zákona č. 97/1963 Sb.) o pravomoci českých soudů a dále ve věcech uznání a výkonu cizích rozhodnutí a cizích rozhodčích nálezů ustanovení dosavadních právních předpisů upravující podmínky pro jejich uznání a výkon.

č. 14

17. Z řečeného se podává, že ostatní ustanovení mezinárodního práva procesního (neupravující výše uvedené otázky), obsažená v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, se použijí i v řízeních zahájených před 1. lednem 2014. Rozhodoval-li tudíž odvolací soud o návrhu žalovaného na složení jistoty na náklady řízení po uvedeném datu, měl postupovat podle § 11 z. m. p. s. (v literatuře shodně BŘÍZA, P. In: BŘÍZA, P., BRICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 712).

18. Nicméně jelikož jsou pravidla formulovaná v § 51 odst. 2 písm. b) zákona č. 97/1963 Sb. a v § 11 odst. 2 písm. b) z. m. p. s. obsahově shodná, nevedla chybná aplikace § 51 odst. 2 písm. b) zákona č. 97/1963 Sb. k nesprávnému rozhodnutí ve věci.

2. K výkladu § 11 odst. 2 písm. b) z. m. p. s.

19. Podle § 51 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb. cizinci, který se domáhá rozhodnutí o majetkovém právu, uloží soud na návrh odpůrce, aby složil soudem určenou jistotu za náklady řízení s tím, že nesložil-li jistotu do stanovené lhůty, nebude proti vůli odpůrce v řízení pokračovat a řízení zastaví.

Podle § 51 odst. 2 písm. b) zákona č. 97/1963 Sb. jistotu nelze uložit, jestliže ve státě, jehož je navrhovatel příslušníkem, se v podobných případech od československého občana jistota nežadá.

Podle § 11 odst. 1 z. m. p. s. cizinci, který má obvyklý pobyt v cizině, a zahraniční právnické osobě, kteří se domáhají rozhodnutí o majetkovém právu, může soud uložit na návrh žalovaného, aby složili jistotu určenou soudem na náklady řízení. Nesložil-li jistotu do stanovené lhůty, nebude soud proti vůli žalovaného v řízení pokračovat a řízení zastaví. O tom je třeba žalobce poučit.

Podle § 11 odst. 2 písm. b) z. m. p. s. složení jistoty nelze uložit, jestliže ve státě, jehož je žalobce občanem, se v podobných případech od státního občana České republiky nebo české právnické osoby jistota nežadá.

Podle § 13 téhož zákona ministerstvo spravedlnosti poskytne soudu na jeho žádost sdělení o vzájemnosti ze strany cizího státu.

20. Účelem právní úpravy jistoty na náklady řízení (*cautio judicatum solvi*) je zabezpečení vymahatelnosti náhrady nákladů řízení žalovaného v případě jeho úspěchu ve sporu, a to v situaci, kdy žalobce je cizincem a vymození náhrady nákladů řízení může být pro žalovaného spojeno s nemalými obtížemi (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1088/2010, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 6, ročníku 2011, pod č. 83, či

v literatuře HORÁK, P., BŘICHÁČEK, T. In: BŘÍZA, P., BŘICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 85).

21. Jistotu nelze uložit žalobcům (navrhovatelům) vypočteným v § 11 odst. 3 z. m. p. s. (v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 srov. obdobně důvody usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1088/2010) a dále při naplnění některého z důvodů uvedených v § 11 odst. 2 z. m. p. s. Jedním z těchto důvodů je i splnění podmínky tzv. materiální vzájemnosti; nepožadují-li soudy určitého státu v podobných případech složení jistoty na náklady řízení od občanů České republiky (resp. od českých právnických osob), nelze uložit složení jistoty ani občanovi (právnické osobě z) tohoto státu.

22. Jak dovolatel poměrně přiléhavě vystihuje, podmínka vzájemnosti nebude beze sporu naplněna, bude-li prokázáno, že soudy určitého státu v podobných případech od občanů České republiky (českých právnických osob) požadují složení jistoty na náklady řízení. Stejně tak lze dovolateli přisvědčit, že bude-li prokázáno, že soudy určitého státu nevyhovují návrhům žalovaných na složení jistoty na náklady řízení vůči českým občanům (českým právnickým osobám), bude zpravidla podmínka vzájemnosti splněna a občanovi (či právnické osobě z) takového státu nebude možné uložit složení jistoty podle § 11 odst. 1 z. m. p. s.

23. V situaci, kdy právo určitého státu umožňuje uložení povinnosti složit jistotu na náklady řízení zahraničním žalobcům, aniž složení jistoty vylučuje pro případ materiální vzájemnosti [tedy aniž obsahuje ustanovení obdobné § 11 odst. 2 písm. b) z. m. p. s.] a aniž je známo, zda (a pokud ano, s jakým výsledkem) některý soud dotčeného státu o uložení takové povinnosti českému občanovi (české právnické osobě) rozhodoval, však bez dalšího nelze mít za to (jak dovozuje dovolatel), že podmínka materiální vzájemnosti je splněna a občanovi (právnické osobě z) takového státu nelze uložit povinnost složit jistotu z důvodu podle § 11 odst. 2 písm. b) z. m. p. s. Označené ustanovení totiž předpokládá, že materiální vzájemnost bude zjištěna. Nelze-li učinit závěr, že se v dotčeném státě od českých žalobců složení jistoty na náklady řízení nežadá, nebrání uložení této povinnosti žalobci z takového státu § 11 odst. 2 písm. b) z. m. p. s. Jinými slovy, z pouhé skutečnosti, že není známo, zda soudy cizího státu využívají jim dané možnosti požadovat složení jistoty na náklady řízení od českých žalobců, nelze usuzovat na splnění podmínky materiální vzájemnosti podle § 11 odst. 2 písm. b) z. m. p. s.

24. Právo Seychelské republiky podle zjištění soudů nižších stupňů umožňuje seychelským soudům, aby zahraničnímu žalobci uložily (k návrhu žalovaného a z dobrých důvodů) povinnost složit jistotu na náklady řízení. V projednávané věci nebylo zjištěno, že by seychelské soudy uvedené možnosti nevyužívaly vůči českým občanům (právnickým osobám); takový závěr neplyne ani z prohlášení notářky L. A. P. (z něhož není zřejmé, zda některý seychelský soud o návrhu

na složení jistoty na náklady řízení vůči českému žalobci rozhodoval). Naopak bylo zjištěno, že Nejvyšší soud Seychelské republiky této možnosti využil vůči zahraničnímu žalobci (podle dovolatele občanovi Švýcarské konfederace). Za této situace nelze uzavřít, že seychelské soudy v podobných případech od státního občana České republiky nebo české právnické osoby jistotu nežadají.

č. 14

25. Právní posouzení věci odvolacím soudem je tedy co do výsledku správné.

26. Jakkoliv lze dovolateli přisvědčit, že odvolací soud pochybil, nepoučil-li ho o důsledcích nesplnění povinnosti složit jistotu ve stanovené lhůtě, není uvedené pochybení důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí. Absence poučení podle § 11 odst. 1 *in fine* z. m. p. s. totiž nepředstavuje nesprávné právní posouzení a není ani jinou vadou řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; řízení však nelze zastavit, dokud dovolateli nebude poučení poskytnuto.

27. Nejvyšší soud, jenž neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), proto dovolání zamítl podle § 243d písm. a) o. s. ř.

Č. 15

č. 15

Příslušnost soudu místní

§ 88 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb., § 1155 odst. 1 o. z.

Místně příslušným soudem v řízení o odložení zrušení spoluvlastnictví k nemovité věci podle § 1155 odst. 1 o. z. je podle § 88 písm. b) o. s. ř. soud, v jehož obvodu se nemovitá věc nachází.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 22 Cdo 5502/2015, ECLI:CZ:NS:2016:22.CDO.5502.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 4. 2015, sp. zn. 24 Co165/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se domáhal žalobou doručenou Okresnímu soudu v Hradci Králové vydání rozhodnutí, kterým by bylo o dva roky odloženo zrušení podílového spoluvlastnictví žalobce a žalované k nemovitostem v katastrálním území S., vedeným v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Královéhradecký kraj, Katastrální pracoviště T. Zrušení podílového spoluvlastnictví se domáhá žalovaná vůči žalobci v řízení vedeném u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 30 C 105/2012.

2. Okresní soud v Hradci Králové usnesením ze dne 4. 2. 2015, č. j. 15 C 298/2014-31, vyslovil svou místní nepřislušnost a rozhodl, že po právní moci usnesení bude věc postoupena Okresnímu soudu v Trutnově jako soudu místně příslušnému. Dovedil, že je dána místní příslušnost podle § 88 písm. b) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a že ze žaloby i z výpisů z katastru nemovitostí je zřejmé, že se všechny předmětné nemovitosti nacházejí v obci S., tedy v obvodu Okresního soudu v Trutnově.

3. K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 20. 4. 2015, č. j. 24 Co 163/2015-43, usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že v posuzované věci je dána výlučná místní příslušnost podle § 88 písm. b) o. s. ř., neboť žaloba na odklad zrušení spoluvlastnictví se bezprostředně týká spoluvlastnického práva každého z účastníků ke společným nemovitostem.

II. Dovolání a vyjádření k němu

č. 15

4. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podává žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a v němž uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. Domnívá se, že otázka místní příslušnosti soudu k projednání žaloby na odklad zrušení spoluvlastnictví dosud nebyla soudní praxí vyřešena. Podle jeho názoru je ve věci dána obecná místní příslušnost soudu podle § 85 o. s. ř. a není důvod k tomu, aby namísto obecného soudu projednával žalobu o odkladu zrušení spoluvlastnictví soud podle polohy nemovitostí. Uvedl, „že v řízení o odkladu zrušení spoluvlastnictví nejde primárně o to, co je předmětem spoluvlastnictví (tj. zda je jím věc nemovitá nebo movitá), ale o vzájemné vztahy spoluvlastníků, resp. zda existuje riziko ztráty nebo vážného ohrožení oprávněného zájmu některého spoluvlastníka, a tedy jsou splněny předpoklady k tomu, aby bylo soudem rozhodnuto o odkladu zrušení spoluvlastnictví, a tím současně prodlouženo trvání spoluvlastnictví.“

5. Žalovaná s argumenty žalovaného nesouhlasí a navrhuje, aby dovolací soud dovolání odmítl.

III. Přípustnost dovolání

6. Podle článku druhého – Přejídná ustanovení bodu 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se použije zákon č. 99/1963 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

7. Protože napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno dne 20. 4. 2015, projednal dovolání a rozhodl o něm dovolací soud podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2014 (dále jen „o. s. ř.“).

8. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

9. Podle § 241a odst. 1–3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti

kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

10. Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden (§ 242 odst. 1 o. s. ř.). Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

11. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou a je přípustné podle § 237 o. s. ř. (v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena otázka místní příslušnosti v řízení o odkladu zrušení spoluvlastnictví), dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Podle § 84 o. s. ř. je k řízení příslušný obecný soud účastníka, proti němuž návrh směřuje (žalovaného), není-li stanoveno jinak.

Podle § 85 o. s. ř. odst. 1, nestanoví-li zákon jinak, je obecným soudem fyzické osoby okresní soud, v jehož obvodu má bydliště, a nemá-li bydliště, okresní soud, v jehož obvodu se zdržuje. Má-li fyzická osoba bydliště na více místech, jsou jejím obecným soudem všechny okresní soudy, v jejichž obvodu bydlí s úmyslem zdržovat se tam trvale.

Podle § 88 písm. b) o. s. ř. namísto obecného soudu, popřípadě namísto soudu uvedeného v § 85a, je k řízení příslušný soud, v jehož obvodu je nemovitá věc, týká-li se řízení práva k ní, není-li dána příslušnost podle písmene a).

13. Výlučná místní příslušnost v případech vypočtených v § 88 o. s. ř. má vždy přednost před příslušností obecnou nebo na výběr danou, použití obecné nebo na výběr dané místní příslušnosti je v takovém případě vyloučeno. Soud podle polohy nemovitosti (*forum rei sitae*) je výlučně příslušným tehdy, jestliže se řízení týká práv k těmto nemovitostem, tj. práva vlastnického, spoluvlastnického, práva držby, práva z věcného břemene a práva nájemního, a to pouze tehdy, kdy v řízení jde o existenci takového práva, jeho trvání a zánik, nikoliv pouze o práva a povinnosti z toho plynoucí.

14. Podle § 1140 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), nesmí spoluvlastník žádat o zrušení spoluvlastnictví v nevhodnou dobu nebo jen k újmě některého ze spoluvlastníků.

15. Podle důvodové zprávy je logickým důsledkem tohoto pravidla jeho doplnění o soudní ochranu spoluvlastníků, kteří mají proti zrušení spoluvlastnictví zásadní námitky.

16. Podle § 1155 odst. 1 o. z. na návrh spoluvlastníka může soud zrušení spoluvlastnictví odložit, má-li tím být zabráněno majetkové ztrátě nebo vážnému ohrožení oprávněného zájmu některého spoluvlastníka, a prodloužit tak trvání spoluvlastnictví, nejdéle však o dva roky.

17. Smyslem shora uvedeného ustanovení je umožnit soudu, aby v taxativně vymezených případech dovolil časově omezené prodloužení existence spoluvlastnictví, které by jinak mohlo být k návrhu kteréhokoliv spoluvlastníka zrušeno. V řízení se tedy bude soud především zabývat námitkami, které mohou nebo nemohou vést k odkladu zrušení spoluvlastnictví, a které by mohly být uplatněny i jako procesní obrana proti žalobě o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví.

18. V dané věci byla u obecného soudu podána žaloba o odklad zrušení spoluvlastnictví, kterého se již žalovaná domáhá vůči žalobci v řízení vedeném u Okresního soudu v Trutnově. Protože soud bude v řízení o této žalobě posuzovat, v čem bude (nebo naopak nebude) spatřovat důvody pro odložení zrušení spoluvlastnictví, tedy posuzovat samu podstatu právního vztahu, kterým je spoluvlastnické právo k společné nemovitosti, je výlučně místně příslušným soudem v takovém řízení ve smyslu § 88 písm. b) o. s. ř. soud, v jehož obvodu se příslušná nemovitost nachází.

19. S ohledem na výše uvedené je tedy zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů věcně správné. Nejvyšší soud proto dovolání žalobce podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 16

č. 16

Způsobilost být účastníkem řízení, Zánik obchodní společnosti, Zastavení řízení

§ 19 zákona č. 99/1963 Sb., § 107 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., § 107 odst. 5 zákona č. 99/1963 Sb.

Byla-li právnická osoba vymazána z veřejného rejstříku po zahájení občanského soudního řízení (dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno) a vyšlo-li v průběhu řízení najevo, že u příslušného soudu byl podán návrh na zrušení zápisu o jejím výmazu, soud přeruší řízení podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. do doby, než bude příslušným soudem o tomto návrhu pravomocně rozhodnuto; závěr, že povaha věci neumožňuje pokračovat v řízení s touto právnickou osobou jako s účastníkem řízení, smí učinit a o zastavení řízení podle § 107 odst. 5 o. s. ř. smí rozhodnout pouze tehdy, jestliže příslušný soud návrh na zrušení zápisu o výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku pravomocně zamítl.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1067/2015, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.1067.2015.1)

Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Co 330/2014, a usnesení Okresního soudu v Trutnově ze dne 2. 6. 2014, sp. zn. 10 C 117/2010 [s výjimkou výroku, kterým bylo rozhodnuto, že v řízení se pokračuje, a výroku, kterým bylo rozhodnuto, že řízení se přerušuje podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř.], a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 5 dne 29. 6. 2009 (změněnou se souhlasem soudu) domáhala určení, že „nemovitosti zapsané v KN KÚ pro Královéhradecký kraj, KP Trutnov na LV č. 916, dříve LV č. 1085, pro k. ú. Š. M., a to budova – rozestavěný rodinný dům na pozemku p. č. st. 528, pozemek p. č. st. 528 – zastavěná plocha a nádvoří a pozemek – ostatní plocha na vlastníka K. K. nejsou zatíženy zástavním právem ze smlouvy č. 2356/06/5270 ze dne 2. 6. 2006 uzavřené mezi ČSOB, a. s., a Vila B., s. r. o.“. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že je na základě kupní smlouvy ze dne 3. 6. 2003, uzavřené

s prodávajícími E. a K. K., vlastníkem uvedených nemovitostí, že dne 27. 4. 2006 uzavřela se žalovaným 2) kupní smlouvu o jejich prodeji s právními účinky vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí ke dni 2. 5. 2006, že Okresní soud v Trutnově „rozhodnutím“ ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. 8 C 32/2008, které nabylo právní moci dne 9. 12. 2008, na základě závěru o neplatnosti smlouvy „určil výlučným vlastníkem nemovitostí žalobkyní“, která byla na základě tohoto rozhodnutí opět zapsána v katastru nemovitostí jako vlastníka předmětných nemovitostí, že dne 2. 6. 2006 uzavřel žalovaný 2) se žalovaným 1) smlouvu o zřízení zástavního práva k předmětným nemovitostem s právními účinky vkladu práva do katastru nemovitostí ke dni 9. 6. 2006 a že žalovaný 1) ještě před rozhodnutím o určení vlastnictví podal proti žalovanému 2) u Okresního soudu v Trutnově „žalobu na prodej zástavy“, která je projednávána pod sp. zn. 7 Nc 601/2008. Žalobkyně má za to, že zástavní dlužník, tj. žalovaný 2), nemohl platně uzavřít zástavní smlouvu, neboť nebyl vlastníkem zastavovaných nemovitostí. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení žalobkyně sledává v tom, že katastrální úřad odmítl převést výmaz zástavního práva v katastru nemovitostí a že žalobkyni hrozí vznik škody, neboť žalovaný 1) se domáhá prodeje zástavy „z titulu neplatné zástavní smlouvy“.

2. Okresní soud v Trutnově – poté, co Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 29. 3. 2010, č. j. 20 C 387/2009-15, potvrzeným usnesením Městského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2010, č. j. 18 Co 337/2010-20, vyslovil svoji místní nepřislušnost a rozhodl o postoupení věci místně příslušnému Okresnímu soudu v Trutnově a co Okresní soud v Trutnově usnesením ze dne 7. 2. 2013, č. j. 10 C 117/2010-93, přerušil řízení z důvodu prohlášení konkursu na majetek žalovaného 2) – usnesením ze dne 2. 6. 2014, č. j. 10 C 117/2010-101, rozhodl, že v řízení se pokračuje, zastavil řízení ohledně žalovaného 2), rozhodl, že žalobkyně a žalovaný 2) vůči sobě nemají právo na náhradu nákladů řízení, a přerušil řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. Vycházel ze zjištění, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 26. 7. 2010, č. j. MSPH 99 INS 6939/2009-A-37, byl zjištěn úpadek žalovaného 2), že účinky rozhodnutí o úpadku nastaly dne 26. 7. 2010, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 29. 9. 2010, č. j. MSPH 99 INS 6939/2009-B-9, které nabylo právní moci dne 27. 1. 2011 a jehož účinky nastaly dne 29. 9. 2010, byl na majetek žalovaného 2) prohlášen konkurs [vzhledem k tomu soud prvního stupně řízení přerušil, neboť účinky konkursu u žalovaného 2) „měly vliv na překážku v postupu řízení“ i u žalovaného 1)], že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2013, které nabylo právní moci dne 3. 1. 2014, byl konkurs zrušen pro nedostatek majetku žalovaného 2) a že žalovaný 2) byl vymazán z obchodního rejstříku ke dni 6. 5. 2014. Dospěl k závěru, že v případě žalovaného 1) odpadly důvody, pro které bylo řízení přerušeno, a dovedl, že žalovaný 2) ztratil způsobilost být účastníkem řízení, neboť v průběhu řízení zanikl po ukončení konkursu a ke dni 6. 5. 2014

došlo k jeho výmazu z obchodního rejstříku, a že proto není možno v zahájeném řízení ve vztahu k žalovanému 2), který nemá procesního nástupce, pokračovat. S ohledem na skutečnost, že u Okresního soudu v Trutnově je pod sp. zn. 7 Nc 601/2008 vedeno řízení o soudní prodej zástavy, v němž „vystupuje“ žalovaný 1) jako žalobce a žalobkyně „v pozici žalované“ a v jehož rámci se soud musí rovněž zabývat otázkou „platnosti vzniku a existence předmětného zástavního práva“, soud prvního stupně řízení přerušil, neboť probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro „rozhodnutí ve věci mezi žalobkyní a žalovaným 1)“.

3. K odvolání žalovaného 1) proti usnesení soudu prvního stupně ve výroku, jímž bylo zastaveno řízení ohledně žalovaného 2), a ve výroku o náhradě nákladů řízení mezi žalobkyní a žalovaným 2) Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 30. 9. 2014, č. j. 25 Co 330/2014-123, potvrdil usnesení soudu prvního stupně „v odvoláním napadených výrocih“. Neshledal důvodnými námitky žalovaného 1), že dne 10. 6. 2014 podal návrh na zrušení zápisu o výmazu žalovaného 2) z obchodního rejstříku podle § 209 občanského zákoníku, neboť ve věci vedené u okresního soudu pod sp. zn. 7 Nc 601/2008 byl vysloven názor odvolacího soudu, že vlastníkem zastavených nemovitostí je žalovaný 2), a že tedy lze očekávat, že dojde k obnově zápisu žalovaného 2) do obchodního rejstříku s účinky *ex tunc* tak, aby mohlo být v obou soudních sporech meritorně rozhodnuto. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žalovaný 2) ztratil způsobilost být účastníkem řízení, aniž by zde byl jeho procesní nástupce (§ 107 odst. 1 a 3 o. s. ř.), a že se jedná o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, pro který bylo řízení podle § 104 odst. 1 věty první o. s. ř. zastaveno. Odvolací soud „ověřil“, že důvody, pro které soud prvního stupně zastavil řízení ve vztahu k žalovanému 2), trvají i v současné době, neboť žalovaný 2) je podle výpisu z obchodního rejstříku nadále evidován se zápisem „vymazán od 6. 5. 2014“ a podle sdělení Městského soudu v Praze je věc „návrhu zmiňovaného odvolatelem“ u něj vedena pod sp. zn. 75 Cm 93/2014 s tím, že o ní bude rozhodováno v následujících měsících.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalovaný 1) dovolání. Namítá, že postup soudu prvního stupně i odvolacího soudu, které rozhodly o zastavení řízení proti žalovanému 2), aniž by vyčkaly rozhodnutí soudu v řízení o zrušení zápisu o výmazu žalovaného 2) z obchodního rejstříku, je nesprávný a „procesně v rozporu se zákonem“, že odvolací soud se ve svém rozhodnutí nijak nevypořádal se skutečností, že podle sdělení Městského soudu v Praze je věc „návrhu zmiňovaného odvolatelem“ u něj vedena pod sp. zn. 75 Cm 93/2014 s tím, že o ní bude rozhodováno v následujících měsících, že ve věci vedené

u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 7 Nc 601/2008, v níž se projednává návrh žalovaného 1) na nařízení soudního prodeje zástavy (předmětných nemovitostí), Krajský soud v Hradci králové zrušil usnesení soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení s tím, že „na základě dosud provedených důkazů je tedy nutno uzavřít, že vlastníkem zastavených nemovitostí je společnost V. B. s. r. o., se kterou však soud jako s účastníkem řízení na straně zástavního dlužníka nejednal“, že Okresní soud v Trutnově vyzval žalovaného 1) k podání návrhu na zrušení zápisu o výmazu žalovaného 2) z obchodního rejstříku, aby bylo možné v řízení pokračovat, neboť „žalovaný 2) vlastní nemovitosti, byť tomu neodpovídá zápis v katastru nemovitostí, a k výmazu společnosti z obchodního rejstříku tak došlo předčasně a nesprávně“. Dovolatel očekává, že dojde k obnovení zápisu žalovaného 2) do obchodního rejstříku s účinky *ex tunc* tak, aby mohlo být v obou soudních sporech meritorně rozhodnuto. Žalovaný 1) navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu a usnesení soudu prvního stupně v napadených výrocích zrušil a věc vrátil „tomuto soudu“ k dalšímu řízení.

5. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání žalovaného 1) odmítl. Souhlasí se zjištěním odvolacího soudu, že důvody, pro které soud prvního stupně zastavil řízení ve vztahu k žalovanému 2), nadále trvají. Uvádí, že žalovaný 2) byl účastníkem řízení ve věci určení vlastnictví, vedeného u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 8 C 82/2008 (správně 8 C 32/2008), že žalobkyně je jako vlastníkem zapsána v katastru nemovitostí a že Městský soud v Praze správně dovodil, že byl-li žalovaný 2) účastníkem řízení, v němž bylo určeno, že vlastníkem není, nemá tedy žádný majetek ani nevykonává podnikatelskou činnost, a byly splněny podmínky pro výmaz společnosti z obchodního rejstříku.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

7. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

8. Podmínky přípustnosti dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu jsou obsaženy v § 237, 238 a 238a o. s. ř.

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. V projednávané věci závisí napadené usnesení odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky procesního práva, zda má pro rozhodnutí soudu o zastavení řízení ohledně účastníka řízení, který byl vymazán z obchodního rejstříku, význam okolnost, že je vedeno řízení o zrušení výmazu tohoto účastníka řízení z obchodního rejstříku. Protože tato právní otázka v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti usnesení odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného 1) je opodstatněné.

12. Podle § 107 odst. 1 o. s. ř., jestliže účastník ztratí po zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, posoudí soud podle povahy věci, zda v řízení může pokračovat; není-li možné v řízení ihned pokračovat, soud řízení přeruší; o tom, s kým bude v řízení pokračováno, soud rozhodne usnesením.

Podle § 107 odst. 3 o. s. ř., ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení právnická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou jejím procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, ti, kteří po zániku právnické osoby vstoupili do jejich práv a povinností, popřípadě ti, kteří po zániku právnické osoby převzali práva a povinnosti, o něž v řízení jde.

Podle § 107 odst. 5 věty první o. s. ř., neumožňuje-li povaha věci v řízení pokračovat, soud řízení zastaví.

Podle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. soud řízení přeruší, jestliže rozhodnutí závisí na otázce, kterou není v tomto řízení oprávněn řešit.

Podle § 209 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), zjistí-li se neznámý majetek právnické osoby po jejím výmazu z veřejného rejstříku nebo objeví-li se jiný zájem hodný právní ochrany, soud na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, zruší výmaz právnické osoby, rozhodne o její likvidaci a jmenuje likvidátora; kdo vede veřejný rejstřík, do něho podle tohoto rozhodnutí zapíše obnovení právnické osoby, skutečnost, že je v likvidaci

a údaje o likvidátorovi; od obnovení se na právnickou osobu hledí, jako by nikdy nezanikla.

13. U právnické osoby, která byla vymazána z obchodního nebo jiného veřejného rejstříku (srov. § 1 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob) po skončení likvidace nebo – byl-li osvědčen úpadek právnické osoby – bez likvidace po zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek je zcela nepostačující (srov. § 173 odst. 2 o. z. a přede dnem 1. 1. 2014 srov. § 68 odst. 2 větu druhou zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2013), nemůže soud bez dalšího vždy dospět k závěru, že by zanikla bez právního nástupce.

14. Došlo-li k zániku právnické osoby zapsané do veřejného rejstříku jejím výmazem z tohoto rejstříku (§ 185 o. z.) a zjistí-li se poté její dosud neznámý majetek nebo objeví-li se jiný zájem hodný právní ochrany, rozhodne soud – jak vyplývá z § 209 odst. 1 o. z. – na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, o zrušení zápisu o výmazu právnické osoby a o její likvidaci a jmenuje likvidátora; podle tohoto rozhodnutí zapíše rejstříkový soud (srov. § 1 odst. 4 větu druhou zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob) do veřejného rejstříku, že došlo k obnovení právnické osoby, že je v likvidaci a údaje o likvidátorovi. Zrušení zápisu o výmazu právnické osoby pravomocným rozhodnutím soudu má za následek, že se na tuto osobu hledí stejně, jako kdyby nikdy nezanikla, a že má i nadále způsobilost mít práva a povinnosti, a tedy i způsobilost být účastníkem řízení (§ 19 o. s. ř.).

15. Byla-li právnická osoba vymazána z veřejného rejstříku po zahájení řízení (dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno) a byl-li u příslušného soudu podán návrh na zrušení zápisu o jejím výmazu, závisí rozhodnutí soudu, zda je možné pokračovat v řízení s touto právnickou osobou jako účastníkem řízení, na otázce, zda jsou tu důvody postupovat podle § 209 odst. 1 o. z., a tedy zrušit zápis o výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku. Protože se jedná o otázku, která může být řešena jen v řízení o zrušení zápisu o výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku, jež je řízením ve statusové věci právnické osoby [srov. § 85 písm. a) zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních], a kterou se proto soud nemůže v jiném řízení zabývat ani jako otázkou předběžnou, soud řízení podle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přeruší do doby, než bude příslušným soudem pravomocně rozhodnuto o návrhu na zrušení zápisu o výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku; závěr, že povaha věci neumožňuje pokračovat v řízení s touto právnickou osobou jako s účastníkem řízení, smí učinit a o zastavení řízení podle § 107 odst. 5 o. s. ř. smí rozhodnout pouze tehdy, jestliže příslušný soud návrh na zrušení zápisu o výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku pravomocně zamítl.

16. V projednávané věci odvolací soud shledal správným závěr soudu prvního stupně, že v řízení nelze ve vztahu k žalovanému 2) pokračovat, neboť žalovaný 2)

byl ke dni 6. 5. 2014 (po zahájení řízení v této věci) vymazán z obchodního rejstříku a nemá procesního nástupce, aniž by vzal náležitě v úvahu, že žalovaný 1) podal u Městského soudu v Praze návrh na zahájení řízení o zrušení zápisu o výmazu žalovaného 2) z obchodního rejstříku, které je u tohoto soudu vedeno pod sp. zn. 75 Cm 93/2014 a které v době rozhodování odvolacího soudu nebylo pravomocně skončeno. Za těchto okolností mělo být řízení v projednávané věci – jak vyplývá z výše uvedeného – podle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přerušeno do pravomocného skončení věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 75 Cm 93/2014 a o zastavení řízení ohledně žalovaného 2) by mohlo být rozhodnuto pouze tehdy, jestliže by byl návrh na zrušení zápisu o výmazu žalovaného 2) z obchodního rejstříku pravomocně zamítnut.

17. Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud toto usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud rovněž [ve výrocích o zastavení řízení ohledně žalovaného 2) a o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi ním a žalobkyní] toto rozhodnutí a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Trutnově) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Č. 17

č. 17

Příslušnost soudu mezinárodní, Příslušnost soudu místní
§ 86 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., článek 24 nařízení Rady (ES) č. 44/2001

Je-li žalovaný akcionářem akciové společnosti se sídlem na území České republiky, má majetek (i) v obvodu soudu, kde má sídlo dotčená společnost, ve smyslu § 86 odst. 2 o. s. ř. bez ohledu na to, zda se v obvodu tohoto soudu nacházejí listinné akcie, s nimiž jsou spojena práva žalovaného jakožto akcionáře ve smyslu § 155 odst. 1 obch. zák.

Mezinárodní a místní příslušnost českého soudu může být založena postupem podle článku 24 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, i v řízení proti žalovanému s bydlištěm mimo území některého členského státu Evropské unie.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 29 Cdo 452/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.452.2014.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 4. 2013, sp. zn. 5 Cmo 141/2013, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 2. 2013, sp. zn. 49 Cm 26/2013, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze usnesením ze dne 13. 2. 2013, č. j. 49 Cm 26/2013-37, zastavil podle § 104 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), řízení o určení vlastnického práva k listinné akci na majitele č. 28 o jmenovité hodnotě 7 100 000 Kč, emitované společností HOTEL P., a. s. (dále jen „společnost“) [výrok I.], a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).
2. Soud prvního stupně dovodil, že pokračování v řízení brání nedostatek pravomoci českých soudů. Sama skutečnost, že společnost má sídlo v obvodu soudu prvního stupně, nezakládá příslušnost soudu podle § 86 odst. 2 o. s. ř. (a tudíž ani pravomoc českých soudů podle § 37 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním; dále jen „z. m. p. s.“). Majetkem žalovaného totiž mohou být pouze společností emitované akcie, nikoliv společnost jako

taková. Není-li osvědčeno, že se v obvodu soudu prvního stupně nacházejí akcie emitované společností a „držené“ žalovaným, a nemá-li zde žalovaný ani jiný majetek, není dána příslušnost soudu podle § 86 odst. 2 o. s. ř.

3. Usnesením ze dne 16. 4. 2013, č. j. 5 Cmo 141/2013-44, Vrchní soud v Praze k odvolání žalobce potvrdil usnesení soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

4. Odvolací soud se „zcela ztotožnil“ s právními závěry soudu prvního stupně. Není-li osvědčeno, že se akcie emitované společností a vlastněné žalovaným nacházejí na území České republiky, a nemá-li zde žalovaný ani jiný majetek, není dána pravomoc českých soudů v projednávaném majetkovém sporu.

č. 17

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., dovozuje, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva (výkladu § 86 odst. 2 o. s. ř.), v judikatuře Nejvyššího soudu dosud v daných souvislostech neřešené, a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

6. Dovolatel je přesvědčen, že pravomoc českých soudů (a místní příslušnost Městského soudu v Praze) je v projednávané věci založena § 37 odst. 1 z. m. p. s. a § 86 odst. 2 o. s. ř. Zdůrazňuje, že s akcií jakožto cenným papírem jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku, a je tudíž „úzce vázána na společnost, která ji emitovala“.

7. Majetkem ve smyslu § 86 odst. 2 o. s. ř. může být, jak dovodil Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 939/2011 (jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2012, jež je veřejnosti dostupné – stejně jako ostatní rozhodnutí dovolacího soudu přijatá po 1. lednu 2001 – na webových stránkách Nejvyššího soudu), i obchodní podíl v obchodní společnosti se sídlem v České republice. Podle názoru dovolatele není významné, zda jde o obchodní podíl či o akcii; uvedené závěry jsou proto aplikovatelné i v projednávané věci.

III.

Přípustnost dovolání

8. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení otázky (v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené), zda žalovaný s bydlištěm (sídlem) mimo území členského státu Evropské unie, který vlastní listinnou akcií na majitele, emitovanou společností se sídlem v České republice, má majetek v obvodu soudu, v jehož obvodu má sídlo společnost (emitent), ve smyslu § 86 odst. 2 o. s. ř., bez ohledu na to, zda se v obvodu tohoto soudu nachází i dotčená akcie.

IV.**Důvodnost dovolání**

č. 17

9. Podle § 37 odst. 1 z. m. p. s. pravomoc československých soudů v majetkových sporech je dána, je-li dána podle československých předpisů jejich příslušnost.

10. Podle § 86 odst. 2 o. s. ř. proti tomu, kdo nemá jiný příslušný soud v České republice, je možno uplatnit majetková práva u soudu, v jehož obvodu má majetek.

11. Nejvyšší soud předně podotýká, že na základě citovaných ustanovení nelze založit pravomoc českých soudů v řízení o žalobě proti osobě, která má bydliště na území některého členského státu Evropské unie [viz článek 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I“)]. Bydlištěm právnické osoby se přitom pro účely nařízení Brusel I rozumí sídlo, ústředí či hlavní provozovna (článek 60 odst. 1 nařízení Brusel I). Z obsahu spisu se nepodává, že by žalovaný měl na území některého členského státu Evropské unie ústředí (skutečné sídlo) či hlavní provozovnu; zapsané sídlo pak má na území D. (D. společenství). Nejvyšší soud proto nadále vychází z toho, že žalovaný nemá bydliště (ve smyslu článku 60 nařízení Brusel I) na území některého členského státu Evropské unie, a že tudíž pravomoc českých soudů může být v projednávané věci založena na základě § 37 z. m. p. s. a § 86 odst. 2 o. s. ř.

12. Není pochyb o tom, že v projednávané věci (vedené o určení vlastnického práva k akci) dovolatel uplatňuje majetkové právo ve smyslu § 86 odst. 2 o. s. ř. (k výkladu pojmu „majetkové právo“ srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3967/2007, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 5, ročníku 2009, pod č. 66). Je však třeba posoudit, zda majetkem žalovaného (zakládajícím příslušnost Městského soudu v Praze, a tedy i pravomoc českých soudů) je i listinná akcie na majitele emitovaná společností se sídlem v obvodu označeného soudu, a to bez ohledu na to, kde se nacházela ke dni zahájení řízení (§ 11 odst. 1 věta druhá o. s. ř.), popřípadě ke dni, kdy soud rozhodoval o zastavení řízení (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1578/2008, uveřejněné pod č. 16/2011 Sb. roz. obč.).

13. Majetkem se i pro účely § 86 odst. 2 o. s. ř. podle ustálené judikatury rozumějí jednak věci (movité i nemovité), jednak pohledávky a další práva a hodnoty ocenitelné penězi [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2499/98, uveřejněné pod č. 2/2001 Sb. roz. obč. (dále jen „R 2/2001“), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. 29 Odo 589/2004, či výše citované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3967/2007], tedy i obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným (a to bez zřetele k tomu, že v rozhodné době nemohl být předmětem výkonu rozhodnutí) [srov. R 2/2001,

či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2003, sp. zn. 32 Odo 12/2003, a ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 32 Cdo 939/2011].

14. Akcie je (deklaratorním) cenným papírem, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při zániku společnosti (§ 155 odst. 1 věta první zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník; dále jen „obch. zák.“). Práva vtělená do listinného cenného papíru jsou zásadně spojená s tímto cenným papírem a lze je od něj oddělit jen tehdy, připouští-li to zákon. K uplatnění práv spojených s listinným cenným papírem (nestanoví-li zákon jinak) je proto nutné předložit originál tohoto cenného papíru (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1281/2011, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 5, ročníku 2012, pod č. 69).

15. Nicméně ne vždy platí, že osoba držící listinnou akcii je akcionářem společnosti a svědčí jí práva do akcie vtělená (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2706/2009, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 2, ročníku 2011, pod č. 24). Akcionářem („majitelem“ podílu v akciové společnosti) tudíž může být i osoba, která nemá v držbě listinnou akcii. Současně platí, že akcionáři přísluší práva společníka i tehdy, jestliže společnost akcie nevydala (§ 155 odst. 1 věta druhá obch. zák.).

16. Za této situace má Nejvyšší soud za to, že není důvodu pro účely § 86 odst. 2 o. s. ř. rozlišovat mezi situací, kdy žalovaný vlastní podíl v obchodní společnosti se sídlem na území České republiky, který není představován cenným papírem (srov. např. R 2/2001), a situací, kdy je podíl žalovaného ve společnosti se sídlem na území České republiky vtělen do cenného papíru. Je-li tudíž žalovaný akcionářem akciové společnosti se sídlem na území České republiky, má majetek představovaný podílem v akciové společnosti (i) v obvodu soudu, kde má sídlo dotčená společnost, ve smyslu § 86 odst. 2 o. s. ř. bez ohledu na to, zda se v obvodu tohoto soudu nacházejí listinné akcie, s nimiž jsou spojena práva žalovaného jakožto akcionáře ve smyslu § 155 odst. 1 obch. zák.

17. To platí i tehdy, je-li předmětem řízení, v němž je posuzována pravomoc českých soudů podle § 37 z. m. p. s. a § 86 odst. 2 o. s. ř., určení vlastnického práva k dotčené akcii. V takovém případě bude otázka vlastnictví akcie vyřešena (až) rozhodnutím ve věci samé; pro účely posouzení mezinárodní a místní příslušnosti podle citovaných ustanovení je nutné na tuto akcii hledět jako na majetek žalovaného.

18. Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž není správné.

19. Je-li dovolání přípustné, Nejvyšší soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

20. V projednávané věci nejde o žádný z případů tzv. výlučné (mezinárodní) příslušnosti upravených v článku 22 nařízení Brusel I. Soud prvního stupně tudíž

pochybil (a odvolací soud toto pochybení nenapravit), posuzoval-li *ex officio* svoji pravomoc (mezinárodní příslušnost) a místní příslušnost dříve, než doručil žalobu žalovanému a umožnil mu založit příslušnost soudu postupem podle článku 24 nařízení Brusel I, tj. tím, že se vyjádří k žalobě, aniž by nejpozději současně s tímto vyjádřením vznesl námitku nedostatku příslušnosti (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007, uveřejněné pod č. 14/2009 Sb. roz. obč.). Jak totiž plyne z judikatury Soudního dvora Evropské unie, pravidlo formulované v článku 24 větě první nařízení Brusel I se použije vždy, nejde-li o některou z výjimek uvedených ve větě druhé téhož článku (srov. zejm. rozsudek Soudního dvora ze dne 20. 5. 2010, ve věci Michal Bilas, C-111/09, body 21 až 26); bydliště žalovaného přitom není rozhodné (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 7. 2000, ve věci Group Josi, C-412/98, bod 44).

21. Nedoručily-li soudy žalobu žalovanému a posuzovaly-li pravomoc (mezinárodní příslušnost) českých soudů, aniž měl žalovaný možnost založit (mezinárodní a místní) příslušnost Městského soudu v Praze postupem podle článku 24 nařízení Brusel I, zatížily řízení vadou, která mohla mít (a měla) za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

22. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na usnesení soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

Č. 18

Č. 18

Exekuce, Insolvence, Předběžné opatření
§ 82 odst. 2 písm. b) IZ, § 109 odst. 1 písm. c) IZ

Není-li překážkou provedení exekuce (výkonu rozhodnutí) zahájení odvolacího řízení o předběžném opatření podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, jímž insolvenční soud umožnil provedení exekuce (výkonu rozhodnutí), nemá na provedení exekuce (výkonu rozhodnutí) zpětně vliv ani takové rozhodnutí odvolacího soudu, v jehož důsledku předběžné opatření zaniklo.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3811/2014, ECLI:CZ:NS:2016:26.CDO.3811.2014.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání povinné proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 5. 2014, sp. zn. 14 Co 224/2014

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Ve shora uvedené exekuci jejím provedením pověřený soudní exekutor JUDr. F. E., Exekutorský úřad Praha 7 (dále též „exekutor“), usnesením ze dne 27. 3. 2014, č. j. 151 EX 1377/12-503, udělil příklep vydražitelce S. K., s. r. o., za nejvyšší podání 1 030 000 Kč na vydražené nemovité věci – pozemky č. parc. st. 272, zastavěná plocha a nádvoří, a č. parc. 1113/171, zahrada, a budovu č. e. 101, rod. rekr., stojící na pozemku č. parc. st. 272, zapsané pro katastrální území L. u P., obec L., na listu vlastnictví č. 528 u Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště P.; stanovil současně vydražitelce lhůtu k zaplacení nejvyššího podání, na které se započítává vydražitelkou složená jistota ve výši 50 000 Kč.

2. Městský soud v Praze (dále „odvolací soud“) usnesením ze dne 21. 5. 2014, č. j. 14 Co 224/2014-556, k odvolání povinné rozhodnutí exekutora potvrdil. Za nepodstatnou označil námitku povinné, že nebyly draženy všechny nemovité věci, které spolu tvoří funkční celek. Domnívala-li se povinná, že „exekutorem zvolený způsob exekuce postihuje její majetek v nepřiměřeném rozsahu, mohla kdykoliv v průběhu řízení podat návrh na částečné zastavení exekuce“. K námitce povinné, že exekutor neinformoval o dražbě společnost B., a. s., se sídlem v O.,

odvolací soud poznamenal, že uvedené společnosti byla dražební vyhláška řádně doručena. Povinná sice podala insolvenční návrh spojený s návrhem na své oddlužení, zveřejněný v insolvenčním rejstříku dne 26. 3. 2014 v 10:41 hodin, ale insolvenční soud (Městský soud v Praze) předběžným opatřením, které vydal podle § 82 odst. 1 písm. c) [správně má být „odst. 2 písm. b)“] zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, (dále „insolvenční zákon“), umožnil exekutorovi provést nařízenou exekuci s omezením, že výtěžek dosažený zpeněžením nemovitostí povinné bude do právní moci rozhodnutí o úpadku deponován na účtu exekutora. Bylo-li uvedené předběžné opatření účinné zveřejněním v insolvenčním rejstříku dne 27. 3. 2014 v 9:01 hodin, nedošlo provedením dražby, zahájené téhož dne v 10:00 hodin, k porušení zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozhodnutí odvolacího soudu napadla povinná dovoláním, v němž předpoklad přípustnosti vymezila tak, že „napadeným usnesením byla řešena právní otázka, která nebyla v rozhodování odvolacího soudu dosud řešena“. Odvolací soud věc posoudil nesprávně v tom, že pozemek č. parc. 1113/478, ostatní plocha, v katastrálním území L. u P., tvoří s vydraženými nemovitostmi funkční celek (pouze přes něj se lze dostat na ostatní pozemky a mít přístup ke stavbě), ale přesto nebyl předmětem exekutorského zástavního práva, předmětem ocenění ani předmětem dražby; tím exekutor zasáhl do vlastnického práva dovolatelky. Za situace, kdy dovolatelka sama na sebe podala insolvenční návrh a kdy předběžné opatření, na základě něhož bylo možno provést nařízenou dražbu i poté, co nastaly účinky zahájení insolvenčního řízení (§ 109 insolvenčního zákona), bylo následně změněno tak, že se návrh na vydání předběžného opatření zamítá, nebyla dražba provedena v souladu s platným právem, a „proto nemůže vyvolat právní účinky, tedy nabytí vlastnického práva vydražitelem“. Pro úplnost dovolatelka opakovala, že ocenění jejich nemovitostí nebylo řádně provedeno (bylo nízké) a že jednomu ze zájemců o dražbu (B., a. s.), který mohl nabídnout mnohem vyšší cenu, byla účast na dražbě znemožněna, neboť jej exekutor o místu a čase dražebního jednání neinformoval. Povinná má k nemovitostem silné citové pouto (bydleli zde její rodiče i prarodiče, v současnosti nemovitosti užívají kromě dovolatelky dva synové s rodinami). Žádá o přiznání odkladného účinku podání dovolání a navrhuje zrušení napadeného usnesení a vrácení věci Městskému soudu v Praze k novému projednání.

III. Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 – dále „o. s. ř.“ (srov. část první čl. II. bod 7. zákona č. 404/2012 Sb. a část první čl. II. bod 2. zákona č. 293/2013 Sb.). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno k tomu legitimovanou osobou [účastníci exekučního řízení – § 36 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále „ex. řád“] ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a že směřuje proti rozhodnutí, do něhož je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené usnesení závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena [a to zda lze v exekučním (vykonávacím) řízení vydražiteli odepřít udělení příklepu dražby, jestliže účinky předběžného opatření podle § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, jimž insolvenční soud umožnil soudnímu exekutorovi dražbu provést, zanikly poté, co byl příklep udělen], dovolací soud přezkoumal napadené usnesení ve smyslu § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243 odst. 1 věta první o. s. ř.) se závěrem, že dovolání není opodstatněné.

IV. Důvodnost dovolání

5. Podle § 82 insolvenčního zákona předběžné opatření v insolvenčním řízení může insolvenční soud nařídit i bez návrhu, nestanoví-li zákon jinak. Navrhovatel předběžného opatření, které by insolvenční soud mohl nařídit i bez návrhu, není povinen složit jistotu. Povinnost složit jistotu jako navrhovatel předběžného opatření nemá dlužník (odstavec 1). Předběžným opatřením může insolvenční soud v době do rozhodnutí o insolvenčním návrhu také omezit z důvodů hodných zvláštního zřetele způsobem stanoveným v předběžném opatření některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení uvedených v § 109 odst. 1 písm. b) a c), neodporuje-li to společnému zájmu věřitelů [odstavec 2 písm. b)]. Rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odstavce 2 písm. b) nebo c) doručí insolvenční soud do vlastních rukou dlužníkovi, insolvenčnímu správci, osobě, která takový návrh podala, a insolvenčnímu navrhovateli. Předběžné opatření podle odstavce 3 doručí insolvenční soud do vlastních rukou dlužníkovi, insolvenčnímu správci, osobě, která takový návrh podala, a v případě, že se předběžné opatření vztahuje na pohledávky jednotlivých věřitelů, i těmto věřitelům. Jestliže insolvenční soud nenařídí předběžné opatření, doručí rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odstavce 3 zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a osobě, která takový návrh podala (odstavec 5).

Podle § 89 insolvenčního zákona, není-li dále stanoveno jinak, rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení jsou účinná okamžikem jejich zveřejnění v insolvenčním rejstříku (odstavec 1). Rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení v průběhu jednání nebo hned po skončení jednání jsou proti všem účastníkům insolvenčního řízení a insolvenčnímu správci účinná, jakmile jsou vyhlášena účastníkům a insolvenčnímu správci, kteří byli při jednání přítomni; rozhodnutí ve věci samé jsou v takovém případě proti všem účastníkům insolvenčního řízení a insolvenčnímu správci účinná, jakmile je insolvenční soud vyhlásí veřejně (odstavec 2). Ukládá-li zákon insolvenčnímu soudu zveřejnit rozhodnutí podle odstavce 2 v insolvenčním rejstříku, učiní tak nejpozději do konce pracovního dne nejbližší následujícího po dni jednání, při kterém bylo rozhodnutí vyhlášeno. Namísto úplného znění vyhlášeného rozhodnutí lze takto zveřejnit vhodně zkrácené znění rozhodnutí. Zkrácené znění rozhodnutí zpravidla neobsahuje odůvodnění. Povinnost zveřejnit v insolvenčním rejstříku úplné znění vyhlášeného rozhodnutí neprodleně poté, co bude vyhotoveno písemně, tím není dotčena. Účinky rozhodnutí podle odstavce 2 nastávají již zveřejněním jeho zkráceného znění v insolvenčním rejstříku; takové zveřejnění však nemá účinky doručení rozhodnutí (odstavec 3).

Podle § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky: ... výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést. Pro pohledávky za majetkovou podstatou (§ 168) a pohledávky jim na roveň postavené (§ 169) však lze provést nebo vést výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka, na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5 a s omezeními tímto rozhodnutím založenými. Není-li dále stanoveno jinak, výkon rozhodnutí nebo exekuce se i nadále nařizuje nebo zahajuje a provádí proti povinnému.

Podle § 7 insolvenčního zákona, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

6. Nejvyšší soud na základě shora citovaných ustanovení insolvenčního zákona v usnesení ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2233/2015, řešil otázku, zda lze provést dražbu a udělit příklep dřívě, než předběžné opatření, jímž insolvenční soud podle § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona umožnil soudnímu exekutorovi provést dražbu, nabylo právní moci. Dospěl ke kladnému závěru a vysvětlil, že „účinky rozhodnutí insolvenčního soudu o předběžném opatření podle § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona nastávají okamžikem

jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku (§ 89 odst. 1 insolvenčního zákona). Doručení takového rozhodnutí zvláštním způsobem (§ 75 a § 82 odst. 4 insolvenčního zákona) pak má ... význam pro počátek běhu lhůty k podání (řádného) opravného prostředku (odvolání). Naopak představa dovolatele, podle níž by možnost soudního exekutora provést pravomocně nařízenou exekuci ... byla vázána (až) na právní moc usnesení o předběžném opatření, by efektivitu předběžného opatření insolvenčního soudu výrazně eliminovala“.

7. Z uvedené judikatury dovolacího soudu nutně vyplývá, že podání odvolání (opravného prostředku) proti usnesení insolvenčního soudu o předběžném opatření podle § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona nemá ve vztahu k předběžným opatřením umožněnému provedení exekuce (výkonu rozhodnutí) suspenzivní účinek. Není-li překážkou provedení exekuce (výkonu rozhodnutí) zahájení odvolacího řízení o posuzovaném předběžném opatření, nemůže mít na provedení exekuce či výkonu rozhodnutí (v posuzované věci na účinky pravomocně uděleného příklepu v dražbě nemovitosti) zpětně vliv ani výsledek odvolacího řízení, tedy i takového rozhodnutí odvolacího soudu, v důsledku něhož předběžné opatření zaniklo. Uvedený závěr dovolacího soudu bere v úvahu rovněž legitimní očekávání vydražitele, jehož právní jistotu v těchto souvislostech nelze opomenout.

8. V projednávané věci odvolací soud vyšel z toho (a dovolatelka následně specifikované skutečnosti nezpochybňovala), že insolvenční řízení bylo návrhem povinné zahájeno dne 26. 3. 2014 v 10:41 hodin sice před provedením elektronické dražby, konané dne 27. 3. 2014 od 10:00 hodin, avšak před provedením uvedené dražby rovněž nastaly účinky insolvenčním soudem nařízeného předběžného opatření (usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 3. 2014, č. j. MSPH 79 INS 8298/2014-A-7, zveřejněného v insolvenčním rejstříku dne 27. 3. 2014 v 9:01 hodin), umožňujícího soudnímu exekutorovi JUDr. F. E., Exekutorský úřad P., dražbu provést. Jestliže exekutorovi za daného stavu nic nebránilo v realizaci exekuce, nelze pravomocně udělenému příklepu „dodatečně“ odeprít právní účinky, ačkoli předběžné opatření změnil Vrchní soud jako soud odvolací usnesením ze dne 5. 6. 2014, č. j. 2 VSPH 1027/2014-A-23, tak, že návrh na nařízení předběžného opatření zamítl, a přetrvaly i účinky zahájeného insolvenčního řízení vůči dovolatelce (usnesením ze dne 3. 7. 2014, č. j. MSPH 79 INS 8298/2014-B-10, Městský soud v Praze schválil oddlužení povinné).

9. Nedůvodné jsou i námitky dovolatelky ohledně výše určené ceny vydražených nemovitostí s možností dosažení lepšího výtěžku dražby (při neúčasti jednoho z údajných zájemců o dražbu) a neúplnosti funkčního celku nemovitostí, které se týkají jiných (předchozích) fází exekučního řízení (nařízení exekuce a určení ceny nemovitosti a jejího příslušenství) a které již při rozhodování o udělení příklepu nelze přezkoumávat, neboť v této fázi je exekuční soud rozsahem postižených věcí a určením jejich ceny vázán (viz § 355 a násl.

o. s. ř., § 47 a násl. ex. řádu, § 336a o. s. ř., § 66 odst. 5 a § 69 ex. řádu – srov. dále např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3717/2013, uveřejněného pod č. 42/2015 Sb. rozh. obč.).

č. 18

10. Protože žádné jiné vady, k nimž v případě přípustného dovolání dovolací soud přihlédne z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nebyly namítány ani neplynou z obsahu spisu, a protože rozhodné právní posouzení věci odvolacím soudem je správné, Nejvyšší soud dovolání povinné podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

11. O náhradě nákladů dovolacího řízení se rozhoduje ve zvláštním režimu (§ 87 a násl. ex. řádu).

12. S přihlédnutím k výsledku dovolacího řízení není návrh povinné na odklad vykonatelnosti napadeného usnesení důvodný, přičemž dovolací soud v tomto případě nevydává zvláštní zamítavé rozhodnutí (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2005, sp. zn. 20 Cdo 873/2005).

Č. 19

Č. 19

Náhrada škody

§ 415 zákona č. 40/1964 Sb., § 420 zákona č. 40/1964 Sb., § 89 zákona č. 108/2006 Sb.

Ponechání pacienta postiženého dezorientací, poruchami vnímání a ztrátou identity (Alzheimerova choroba ve třetím stupni) bez dozoru v místnosti s okny nezajištěnými proti plnému otevření představuje porušení prevenční povinnosti provozovatele domova se zvláštním režimem podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. 25 Cdo 552/2014, ECLI:CZ:NS:2015:25.CDO.552.2014.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 21 Co 20/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Benešově rozsudkem ze dne 5. 10. 2012, č. j. 10 C 124/2008-240, uložil žalovanému, aby zaplatil žalobcům a) a b) každému po 240 000 Kč a žalobkyni c) 175 000 Kč, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak poté, co jeho předchozí rozsudek ze dne 2. 6. 2009, č. j. 10 C 124/2008-104, jímž bylo žalobě vyhověno, byl usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 29. 1. 2010, č. j. 31 Co 562/2009-136, zrušen s tím, aby řádně objasnil otázku zániku způsobilosti žalovaného sdružení být účastníkem řízení. Soud prvního stupně rozhodl poté usnesením ze dne 5. 5. 2010, č. j. 10 C 124/2008-164, tak, že řízení zastavil a rozhodl o náhradě jeho nákladů. Krajský soud v Praze usnesením ze dne 31. 8. 2010, č. j. 31 Co 364/2010-177, usnesení Okresního soudu v Benešově potvrdil. Proti tomuto usnesení podali žalobci dovolání. Nejvyšší soud usnesením ze dne 26. 4. 2012, č. j. 25 Cdo 3564/2011-208, usnesení soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil Okresnímu soudu v Benešově k dalšímu řízení.

2. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že M. K. [matka žalobců a) a b) a sestra žalobkyně c)] byla svou rodinou v dubnu 2007 umístěna do domova, který provozuje žalovaný a který se specializuje na osoby postižené demencí Alzheimerova typu. V té době trpěla těžkou demencí, byla nesoběstačná, její

stav se postupně zhoršoval, stávala se stále více neklidnou, zmatenou a podléhala depresi. Dne 15. 9. 2007 se nacházela sama bez dozoru v místnosti ve druhém patře domova, z níž vypadla oknem a zemřela. Soud dospěl k závěru, že žalovaný porušil svou prevenční povinnost podle § 415 obč. zák. tím, že M. K. nechal bez dozoru ve druhém patře, kde jsou umístěna nezabezpečená okna. Její smrt tak byla v příčinné souvislosti s porušením prevenční povinnosti, a proto podle § 444 odst. 3 obč. zák. přiznal žalobcům jednorázovou náhradu za škodu způsobenou usmrcením osoby blízké.

3. K odvolání žalovaného Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 14. 3. 2013, č. j. 21 Co 20/2013-274, rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrdil, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že s ohledem na typ zařízení a osoby v něm umístěné žalobci oprávněně očekávali, že bude zajištěna bezpečnost jejich matky, resp. sestry. Skutečnost, že se poškozená mohla volně pohybovat po zařízení, navštívit společenskou místnost nedozorovanou personálem, otevřít si okno a vypadnout z něj, svědčí o zanedbání základní prevenční povinnosti žalovaného ve formě nevědomé nedbalosti. Podle odvolacího soudu nebylo nutné zajišťovat pacienty mřížemi, ale stačilo odstranit okenní kliky tak, aby je pacienti nemohli samostatně otevírat. Žalovaný z hlediska svých odborných zkušeností a znalostí měl a mohl předpokládat chování svých pacientů a mohl učinit opatření k eliminaci škody. Odvolací soud uzavřel, že žalovaný porušil svou prevenční povinnost ve smyslu § 415 obč. zák. a odpovídá za škodu podle § 420 obč. zák.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalovaný dovoláním, jehož přípustnost odůvodňuje tím, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, konkrétně od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1427/2001, a dále že otázka rozsahu povinností a odpovědnosti provozovatele ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, jakož i možnosti zařízení omezit pohyb klientů a jejich kontrola, dosud nebyla dovolacím soudem řešena. Požaduje, aby dovolací soud vymezil, „jaký je rámec a ještě přípustná míra kontroly a omezení pohybu klienta v zařízení sociální péče, včetně možnosti jeho volného pohybu i mimo vlastní zařízení“. Dovolatel má však za to, že zcela přizpůsobil svůj provoz potřebám umístěných osob, zejména odborným personálem, nad rámec povinností stanovených zákonem o sociálních službách. Navrhuje proto, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátkou ve smyslu § 241 o. s. ř., a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka prevenční povinnosti poskytovatele sociálních služeb nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud řešena. Dovolání není důvodné.

č. 19

IV. Důvodnost dovolání

6. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), které dovolatel uplatňuje jako dovolací důvod, může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

7. Vzhledem k § 3028 odst. 3 a § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), neboť jde o právní poměry vzniklé před 1. 1. 2014.

8. Podle § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.

9. Podle § 415 obč. zák. každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

10. Obecná odpovědnost za škodu podle § 420 obč. zák. je založena na současném splnění čtyř podmínek – 1. porušení právní povinnosti, 2. existenci škody, 3. vztahu příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou a 4. presumovaném zavinění. Porušením právní povinnosti (protiprávním jednáním) je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala (příp. opomenula jednat), a tím jak jednat měla, aby dostála svým povinnostem. Ustanovení § 415 obč. zák. ukládá každému povinnost postupovat vzhledem ke konkrétním okolnostem tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku škody. Jednání v rozporu s tímto ustanovením je rovněž porušením právní povinnosti ve smyslu § 420 odst. 1 obč. zák., a tedy jedním ze základních předpokladů odpovědnosti za škodu. Vzájemný vztah konkrétní zákonné či smluvní povinnosti a prevenční povinnosti podle § 415 obč. zák. byl již rozhodovací praxí dovolacího soudu vyřešen tak, že aplikace § 415 obč. zák. přichází v úvahu, neexistuje-li konkrétní právní úprava vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. 4. 1984, sp. zn. 6 Cz

7/84, publikovaný pod č. 12/1986 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, dále též jen „Sbírka“, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1427/2001, uveřejněné pod C 1212 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck, dále též jen „Soubor“).

č. 19

11. V daném případě je na základě skutkového stavu, jak byl v řízení zjištěn a nepodléhá dovolacímu přezkumu (není ostatně dovolatelem ani zpochybňován), třeba vycházet z toho, že matka, resp. sestra žalovaných trpěla Alzheimerovou chorobou třetího stupně, byla nesoběstačná a trpěla dezorientací, proto byla umístěna do domova provozovaného žalovaným. Bezprostřední příčinou smrti bylo její vlastní jednání, kdy si v duševní poruše pádem z okna způsobila smrt. I když obecně platí, že byla-li škoda způsobena výlučně jednáním poškozeného, nese ji sám (§ 441 obč. zák.) i v případě, že mu pro nedostatek jeho schopnosti ovládnout své jednání a posoudit jeho následky nelze přičítat zavinění (srov. dovolatelem zmiňované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1427/2001, Soubor C 1212), odvolací soud důvodně a v souladu s tímto rozhodnutím zvažoval odpovědnost žalovaného z hlediska porušení prevenční povinnosti právě ve vztahu k tomu, zda mu právní předpis ukládal povinnost zajistit, aby se vážně nemocná pacientka nepohybovala bez dozoru a aby jí nebylo umožněno otevřít si okno a vypadnout z něj. K dovolací námitce rozporu s uvedeným rozhodnutím dovolacího soudu je třeba zdůraznit skutkový rozdíl spočívající v tom, že v dříve posuzované věci šlo o zcela nepředvídatelné počínání psychotického pacienta při pokusu o útěk z uzavřeného psychiatrického oddělení, kdy překonal technické zajištění větracího okna proti otevření a z okna ve výšce 2,5 m nad podlahou vyskočil ven, zatímco v nyní projednávané věci šlo o volně přístupné okno bez zajištění v místnosti, kde se bez dozoru nalézala pacientka trpící těžkou demencí.

12. Žalovaný je občanským sdružením, které provozuje domov se zvláštním režimem ve smyslu § 34 odst. 1 písm. f) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen „zákon o sociálních službách“). Vztahují se na něj povinnosti v tomto zákoně uvedené a pro posouzení jeho odpovědnosti za škodu způsobenou pádem ubytované osoby z okna je rozhodné, zda došlo k porušení povinnosti žalovaným ve smyslu porušení prevenční povinnosti podle § 415 obč. zák. nebo povinností stanovených zákonem o sociálních službách, případně jaký je vztah mezi nimi.

Podle § 50 odst. 1 zákona o sociálních službách se v domovech se zvláštním režimem poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách, a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí, které mají sníženou soběstačnost z důvodu těchto onemocnění, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Režim v těchto zařízeních při poskytování sociálních služeb je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.

Podle § 2 odst. 2 zákona o sociálních službách platí, že sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob.

13. Povinnosti poskytovatelů sociálních služeb jsou upraveny v § 88 zákona o sociálních službách. Kromě jiného mají podle písmene c) tohoto ustanovení povinnost vytvářet při poskytování sociálních služeb takové podmínky, které umožní osobám, jimž poskytují sociální služby, naplňovat jejich lidská i občanská práva a které zamezí střetům zájmů těchto osob se zájmy poskytovatele sociální služby.

14. Ustanovení § 89 zákona o sociálních službách upravuje opatření omezující pohyb osob. Podle odst. 1 platí, že při poskytování sociálních služeb nelze používat opatření omezující pohyb osob, jimž jsou sociální služby poskytovány, s výjimkou případů přímého ohrožení jejich zdraví a života nebo zdraví a života jiných fyzických osob, a to za dále stanovených podmínek pouze po dobu nezbytně nutnou, která postačuje k odstranění přímého ohrožení jejich zdraví a života a života jiných fyzických osob. Podle odstavce 2 věty první tohoto ustanovení opatření omezující pohyb osob lze použít pouze tehdy, pokud byla neúspěšně použita jiná opatření pro zabránění takového jednání osoby, které ohrožuje její zdraví a život nebo zdraví a život jiných fyzických osob. Podle odstavce 4 tohoto ustanovení poskytovatel sociálních služeb je povinen poskytovat sociální služby tak, aby metody poskytování těchto služeb předcházely situacím, ve kterých je nezbytné použít opatření omezující pohyb osob.

15. Tato úprava především míří k zajištění důstojných podmínek života osob, které musí být pro svůj zdravotní stav umístěny v zařízeních sociální péče. Na jedné straně stojí garance konkrétních ubytovacích a organizačních podmínek, jimiž se důsledně dbá o dodržování lidských práv a základních svobod osob zde umístěných, na straně druhé stojí zájem na ochraně jejich života a zdraví, a to i před nimi samými. Proto se připouští rovněž použití omezujících opatření, aby si tyto osoby nepřivodily újmu na zdraví či životě, přičemž za zákonem stanovených podmínek může jít při sledování tohoto zájmu i o omezení pohybu, byť subsidiárně. Mají být totiž použita přiměřená opatření a v první řadě se vyžaduje, aby metody poskytování služeb předcházely situacím, ve kterých je nezbytné použít opatření omezující pohyb osob. Z toho je zřejmé, že zákon v § 89 odst. 4 formuluje a ukládá poskytovateli sociální péče zvláštní prevenční povinnost, jejíž obsah blíže nedefinuje, a ponechává tedy na úvaze a zvážení konkrétních okolností výběr opatření, jimiž lze předejít využití krajního přístupu, jimž je přímé omezení pohybu ubytované osoby, to vše s cílem zabránit újmě na jejím zdraví nebo životě. Smyslem zákona je, aby byla umístěným osobám poskytnuta náležitá péče, která zahrnuje rovněž dohled či provedení takových opatření, která minimalizují riziko škodné události. V posuzovaném případě je zřejmé, že žalovaný těmto požadavkům nedostál.

16. Žalovaný provozovatel placeného domova se zvláštním režimem věděl, že pacientka trpí Alzheimerovou chorobou ve třetím stupni, a byl vybaven odbornými znalostmi umožňujícími mu učinit závěr, že taková osoba postižená dezorientací, poruchami vnímání a ztrátou identity nesmí zůstat sama v místnosti, ve které by si mohla snadno otevřít okno a vypadnout. Měl a mohl tak předvídat, že může tímto způsobem dojít k vážnému úrazu či k usmrcení. Náležitý dohled nad pacientem umístěným v domově se zvláštním režimem podle zákona o sociálních službách neznamená vždy nepřetržitý a bezprostřední dohled „na každém kroku“, avšak v závislosti na konkrétních okolnostech musí být vytvořeny takové podmínky, aby si pacient v době, kdy není pod bezprostředním dohledem personálu, sám nezpůsobil újmu na zdraví či životě. To plně odpovídá zásadě zohledňování individuálních potřeb osob (§ 2 odst. 2 zákona o sociálních službách), kterým jsou tyto specifické služby poskytovány. Poskytování individuálních služeb s náležitou péčí je totiž účelem samotného zákona. Nelze tedy stanovit taxativní (úplný) výčet povinností, které musí být vždy dodrženy, stejně tak nelze například stanovit, jaká má být frekvence kontrol. Provoz takového zařízení s sebou přináší zvýšené nároky, a to zejména na kvalifikaci personálu (§ 110 odst. 4 zákona o sociálních službách), který musí být schopen v konkrétním případě rozpoznat a vyhodnotit, jakou péči daný pacient vyžaduje a jak intenzivní dohled nad ním má být. V tomto případě by bylo dostatečné jednoduché opatření v podobě odmontování okenních klik či zajištění oken proti možnosti úplného otevření, a úrazu tak mohlo být snadno zabráněno. Rozumnému požadavku na provozovatele zdravotnického zařízení, v němž jsou ubytovány osoby, u nichž je předpoklad zkratovitého jednání vedoucího k sebepoškození, pak z hlediska prevence proti nepříznivým následkům počínání takové osoby se nevyvíká požadavek, aby okna byla technickými prostředky jištěna proti otevření. Jinými slovy lze rozsah prevenční povinnosti žalovaného vyložit tak, že měl přijmout taková opatření, aby pacient nemohl otevřít okno natolik, že z něj vypadne ve chvíli, kdy nad ním není vykonáván bezprostřední dohled. Tím, že žalovaný tato opatření nezajistil, porušil povinnosti stanovené zákonem o sociálních službách [§ 2 odst. 2; § 88 písm. c) a § 89]. K námitkám dovolatele, že byl ve své činnosti omezen zákonnými požadavky na zajištění důstojnosti pacientů, lze dodat jen tolik, že lidská důstojnost je sice důležitou hodnotou, kterou je třeba chránit i u osob postižených těžkou demencí, ovšem ve srovnání s ní je život a zdraví hodnotou nepoměrně významnější; jinými slovy opatření omezující pohyb pacienta jsou přijatelná právě tehdy, jsou-li způsobilá eliminovat nebezpečí hrozící životu či zdraví disabilního pacienta.

17. Vzhledem k tomu, že § 415 obč. zák. o prevenční povinnosti přichází v úvahu jen tehdy, pokud neexistuje úprava vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje, přičemž zákon o sociálních službách upravuje speciální prevenční povinnost, dovodily soudy obou stupňů správně odpovědnost žalovaného podle

§ 420 obč. zák. Na správnosti tohoto závěru nic nemění to, že porušením právní povinnosti bylo nedodržení pravidel prevenční povinnosti formulované zákonem o sociální péči, která odvolací soud zcela správně a přiléhavě rozebral a odůvodnil. Protože je tedy napadené rozhodnutí z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné, Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 20

č. 20

Odovědnost státu za škodu, Autorské právo

§ 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., § 96 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb.

Jestliže Ministerstvo kultury nevydalo oprávnění ve smyslu § 106 odst. 7 zákona č. 121/2000 Sb. v tam stanovené lhůtě a svým dalším postupem vyvolalo pochybnosti o tom, která práva vykonávaná hromadným správcem podle zákona č. 237/1995 Sb. a v jakém rozsahu mohou být tímto správcem vykonávána i podle zákona č. 121/2000 Sb., nelze bez dalšího uzavřít, že příčinou vzniku ušlého zisku v důsledku nevykonávání daných práv podle zákona č. 121/2000 Sb. je rozhodnutí hromadného správce tato práva nevykonávat.

Je-li vydání úředního povolení pro výkon určité činnosti součástí obvyklého běhu věci, je jeho nevydání v zákonem stanovené lhůtě příčinou ztráty zisku ušlého tím, že poškozený nemohl činnost, pro niž o povolení žádal, realizovat.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2179/2013, ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.2179.2013.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2012, sp. zn. 13 Co 591/2011, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu I ze dne 7. 7. 2011, sp. zn. 30 C 37/2004, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou dne 27. 2. 2004 se žalobkyně domáhá zaplacení částky ve výši 77 548 833 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody ve formě ušlého zisku z titulu nesprávného úředního postupu žalované, která jí měla vzniknout tím, že tato v zákonné lhůtě nevydala správní rozhodnutí o oprávnění k výkonu kolektivní správy autorských práv podle § 106 odst. 7 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), a tím žalobkyni znemožnila v letech 2001 až 2003 vykonávat kolektivní správu autorských práv ve formě výběru odměn pro jejich nositele.

2. Poté, co ve věci rozhodl Nejvyšší soud, který svým rozsudkem ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1821/2007, zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2006, č. j. 13 Co 299/2006-97, jímž byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 6. 4. 2006, č. j. 30 C 37/2004-64, vydal Obvodní soud pro Prahu 1 jako soud prvního stupně ve věci nový rozsudek ze dne 7. 7. 2011, č. j. 30 C 37/2004-252, kterým žalobu zamítl (výrok I) a rozhodl, že žalobkyně je povinna nahradit žalované na nákladech řízení 895 125 Kč (výrok II). K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze jako soud odvolací v napadeném rozsudku výrokem I potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé a rozhodl o tom, že žalované se náhrada nákladů odvolacího řízení nepřiznává.

3. Ze skutkových zjištění soudu prvního stupně vyplývá, že žalobkyně byla rozhodnutím Ministerstva kultury (dále jen „ministerstvo“) ze dne 9. 7. 1997 pověřena výkonem hromadné správy práv k dílům oboru výtvarného. Podle uvedeného oprávnění vykonávala žalobkyně hromadnou správu práv autorů pro obor výtvarný, včetně obrazové složky audiovizuálních děl a obor architektonický v rozsahu oblastí uvedených v § 2 odst. 1 písm. c), e), f), g) a i) zákona č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen „zákon č. 237/1995 Sb.“). V souvislosti s přijetím citovaného autorského zákona byl upraven institut kolektivní správy (§ 95 až 104 autorského zákona) a včleněné přechodné § 106 odst. 7 autorského zákona stanovilo, že „oprávnění k výkonu hromadné správy udělená podle dosavadních předpisů se považují za oprávnění ke kolektivní správě práv podle tohoto zákona. Obsah a rozsah těchto oprávnění uvede ministerstvo do souladu s tímto zákonem a vydá příslušným osobám do 90 dnů od nabytí účinnosti tohoto zákona oprávnění nová“. Ministerstvo rozhodnutím ze dne 11. 6. 2001, č. j. 16205/2000, udělilo žalobkyni oprávnění k výkonu kolektivní správy majetkových práv autorů obrazové složky audiovizuálních děl. Rozhodnutím ze dne 28. 8. 2001, č. j. 12317/2001, pak vydalo předběžné opatření spočívající v zákazu disponování s veškerými peněžními prostředky včetně příslušenství. Rozhodnutím ze dne 14. 6. 2002, č. j. 12317/1/2001, odňalo ministerstvo oprávnění žalobkyně ze dne 9. 7. 1997 k výkonu kolektivní správy majetkových práv autorů obrazové složky audiovizuálních děl a rozhodnutím ze dne 10. 7. 2002, č. j. 380/2/2001, svěřilo její výkon kolektivnímu správci D., který v roce 2003 všechny adresné i neadresné odměny za období let 2001 až 2003 mezi výtvarníky audiovizuálních děl rozúčtoval. Ústavní soud nálezem ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. IV. ÚS 690/01, vyslovil, že ministerstvo svým postupem, kdy nerespektovalo § 106 odst. 7 autorského zákona a nevydalo tam předpokládané rozhodnutí ve lhůtě 90 dnů od nabytí účinnosti autorského zákona, porušilo základní právo žalobkyně chráněné čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“). Teprve dne 15. 1. 2004 ministr kultury vydal rozhodnutí č. j. 7751/1/2003, v němž žalobkyni k výkonu kolektivní správy udělil

jen jedno právo. Ostatní práva, která žalobkyně vykonávala dle oprávnění z roku 1997, žalobkyni nebyla udělena. Žalobkyně v letech 1998 až 2000 žádné odměny nositelům kolektivně spravovaných práv nevyplácela a od roku 1998 hospodařila se zápornou hodnotou.

č. 20

4. Soud prvního stupně konstatoval, že ministerstvo mělo obsah a rozsah oprávnění k výkonu hromadné správy podle dosavadních předpisů uvést do souladu s autorským zákonem a vydat žalobkyni do 90 dnů od nabytí účinnosti autorského zákona (do 28. 2. 2001) oprávnění nové. Oprávnění žalobkyně žalovaná plně uvedla do souladu s autorským zákonem až rozhodnutím ze dne 5. 8. 2009, č. j. MK 4365/2009 OAP, které nabylo právní moci dne 13. 8. 2009. Tímto postupem žalovaná naplnila dikci § 13 odst. 1 věty druhé zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“, a dopustila se nesprávného úředního postupu, neboť porušila svou povinnost vydat rozhodnutí v zákonné lhůtě. Tento nesprávný úřední postup však podle soudu prvního stupně není v příčinné souvislosti s tvrzenou škodou, která měla žalobkyni vzniknout v rozhodném období. Předpoklady odpovědnosti státu za škodu podle § 13 OdpŠk jsou nesprávný úřední postup, škoda a příčinná souvislost mezi nimi. Žalobkyně neprokázala, že by jí bylo znemožněno vybírat všechny odměny v důsledku výše uvedeného nesprávného úředního postupu žalované, naopak bylo prokázáno, že odměny vybírala prostřednictvím jiných kolektivních správců, s nimiž za účelem této správy uzavřela smlouvy, jinak byla zcela nečinná. Z uvedených důvodů soud prvního stupně žalobu zamítl.

5. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně i s jeho právním posouzením věci a konstatoval, že jednání žalované lze kvalifikovat jako nesprávný úřední postup, pokud se dopustila nečinnosti, když nezahájila řízení a nevydala rozhodnutí v souladu s pravidly předepsanými právními normami pro počínání žalované jako státního orgánu při jeho činnosti. Tímto postupem, tedy nečinností tam, kde měla jednat, žalovaná podle výroku nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. IV. ÚS 690/01, porušila právo žalobkyně zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Nicméně odvolací soud dodal, že oprávnění k výkonu kolektivní správy autorských práv udělená podle dosavadních předpisů uplynutím 90denní lhůty uvedené v § 106 odst. 7 větě druhé autorského zákona nezanikla, ale jejich platnost a účinnost skončila až vydáním oprávnění souladných s novou právní úpravou, a to bez ohledu na to, kdy se tak stalo. Zesouladněná oprávnění vydaná podle § 106 odst. 7 autorského zákona tudíž dle odvolacího soudu nemají konstitutivní charakter. Závěr soudu prvního stupně, že žalobkyně neprokázala příčinnou souvislost mezi porušením povinnosti žalované uvedené v § 106 odst. 7 autorského zákona a tím, že v rozhodném období nevykonávala řádně kolektivní správu autorských práv,

tj. řádně nevybírala a nerozúčtovala autorské odměny, je tedy podle odvolacího soudu správný a s tímto se ztotožnil. Odvolací soud taktéž vyslovil souhlas se závěrem soudu prvního stupně, pokud dovodil, že žalobkyni v důsledku počínání žalované žádná škoda ve formě ušlého zisku nevznikla. Žalobkyně neprokázala takový pravidelný běh věcí, který by odůvodňoval reálný předpoklad zisku ve výši sporné částky, když pro existenci ušlého zisku je rozhodující stav předcházející škodné události, kdy žalobkyně žádného zisku nedosahovala. Na rozdíl od soudu prvního stupně však odvolací soud uvedl, že odměny rozdělené prostřednictvím jiných kolektivních správců žalobkyně do výpočtu ušlého zisku nezapočítala, a tudíž nemohly být předmětem tohoto řízení.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně v celém rozsahu dovolání, jehož přípustnost spatřuje v § 237 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 237 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012. Žalobkyně se domnívá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.] a v dovolání vymezuje dvě otázky zásadního právního významu. První žalobkyně spatřuje v tom, zda pro určení výše ušlého zisku je rozhodující skutkový stav předcházející vzniku škody. Žalobkyně namítá, že takový výrok nemůže platit absolutně, a to zejména v případě, kdy daný orgán činnost směřující k dosažení zisku v předchozím období nevykonával. Druhá otázka zásadního právního významu se týká toho, zda organizace dříve pověřená výkonem hromadné správy dle zákona č. 237/1995 Sb. může vybírat autorské odměny příslušející za výkon práv za platnosti nového autorského zákona i přesto, že takové organizaci nebylo vydáno oprávnění ve smyslu § 106 odst. 7 autorského zákona, když tento zavedl novou koncepci autorského práva a institutu kolektivní správy, novou terminologii i obsah pojmů, nový katalog práv včetně jejich nového pojmového obsahu a výkonu (§ 96 – práva povinně kolektivně spravovaná, § 101 odst. 9 – rozšířené účinky hromadných smluv), a to za situace, kdy některá práva obsažená v dřívějších právních předpisech (zákon č. 35/1965 Sb., zákon č. 237/1995 Sb.) zanikla *ex lege* nově přijatým autorským zákonem. Právní závěr o možnosti výkonu kolektivní správy práv dle autorského zákona na základě uděleného oprávnění k výkonu hromadné správy práv žalobkyně rozporuje a uvádí, že nemohla bez vydání nového oprávnění kolektivní správu vykonávat, neboť nebyl zřejmý rozsah původního oprávnění k výkonu hromadné správy dle zákona č. 237/1995 Sb. ve vazbě na novou právní úpravu autorského zákona a s odkazem na rozhodnutí ministra ze dne 15. 1. 2004 dodává, že je počítáno se zánikem ostatních práv ze zákona. Žalobkyně, vědoma si úlohy kasačního soudu, rovněž napadá skutečnost, že výrokem II soudu prvního

stupně byla žalované přiznána náhrada nákladů řízení, neboť má za to, že byla porušena konkrétní ustanovení zákona o jednání před soudem ze strany žalované, čímž došlo k porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

č. 20

7. Žalovaná se k dovolání vyjádřila ve svém podání ze dne 30. 5. 2013, kde uvedla, že se plně ztotožňuje se závěry odvolacího soudu, jakož i s argumentací, kterou odvolací soud uvádí v odůvodnění napadeného rozsudku, a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl, neboť rozhodnutí odvolacího soudu považuje za správné.

III.

Přípustnost dovolání

8. Vzhledem k tomu, že dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 7. 11. 2012, Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012 – srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. (dále jen „o. s. ř.“).

9. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované § 241a odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

10. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

11. Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozhodnutí ve věci samé může být přípustné pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. [o situaci předvídanou v § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nejde], tedy tak, že dovolací soud – jsa přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) – dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

12. Pro dovození přípustnosti dovolání ve smyslu tohoto ustanovení by dovolací soud musel dospět k závěru, že napadené rozhodnutí je ve věci samé po právní stránce zásadně významné. Dle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

13. Dovolání je přípustné pro posouzení otázky, zda, a případně v jakém rozsahu, mohla žalobkyně vykonávat hromadnou správu autorských práv, kterou byla pověřena v režimu zákona č. 237/1995 Sb., poté, co nabyl účinnosti autorský zákon a uplynula lhůta stanovená ministerstvu v jeho § 106 odst. 7, neboť tato otázka nebyla dosud v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

14. Podle § 2 odst. 1 zák. č. 237/1995 Sb. se hromadná správa vykonávala v těchto oblastech

- a) veřejné provozování děl fyzickými osobami nebo prostřednictvím technických zařízení,
- b) veřejný přednes zvukových, obrazových nebo zvukově obrazových záznamů a snímků pomocí technického zařízení sloužícího k mechanickému přednesu nebo předvedení jejich obsahu,
- c) vysílání děl, zaznamenaných výkonů výkonných umělců a zvukových, obrazových nebo zvukově obrazových záznamů či snímků rozhlasem, televizí nebo jejich šíření jinými technickými prostředky,
- d) veřejný přednes či předvádění děl již vysílaných rozhlasem či televizí,
- e) pronájem, půjčování nebo jiné veřejné zpřístupňování rozmnoženin děl, popřípadě rozmnoženin záznamu jejich provedení výkonnými umělci, s výjimkou děl umění architektonického, děl umění užitého a děl poskytovaných za účelem realizace smluvně sjednaného oprávnění vyplývajícího z práva autorského,
- f) pořizování zvukových, obrazových či zvukově obrazových záznamů pro vlastní osobní potřebu přenesením jejich obsahu na nenahrané nosiče takových záznamů (§ 13 odst. 2 a 3 autorského zákona),
- g) pořizování rozmnoženin podle § 15 odst. 2 písm. a) autorského zákona pomocí reprografických (kopírovacích) zařízení prostřednictvím třetích osob,
- h) finanční vypořádání autorů při dalším prodeji originálů jejich děl (§ 31 autorského zákona),
- i) veřejné vystavování děl, pořizování jejich rozmnoženin a další veřejné využívání těchto děl nebo jejich rozmnoženin.

15. Podle § 96 odst. 1 autorského zákona v původním znění, který s účinností od 1. 12. 2000 nahradil zákon č. 237/1995 Sb., povinně kolektivně spravovanými právy jsou

- a) právo na odměnu za

[1] užití uměleckého výkonu, zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání (§ 72 odst. 1),

[2] užití zvukového záznamu, vydaného k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání (§ 76 odst. 3),

[3] zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu [§ 25 odst. 1 písm. a) a b), § 28 odst. 2, § 71 odst. 3, § 76 odst. 4 a § 80 odst. 3],

[4] zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu na podkladě grafického vyjádření jejím přenesením pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na jiný hmotný podklad, a to i prostřednictvím třetí osoby [§ 25 odst. 1 písm. c), § 28 odst. 2, § 87],

[5] opětný prodej originálu díla uměleckého (§ 24),

č. 20

b) právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla či výkonu výkonného umělce zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam,

c) právo na užití kabelovým přenosem děl, živých výkonů a výkonů zaznamenaných na zvukový záznam s výjimkou takových výkonů, jejichž zvukový záznam byl vydán k obchodním účelům [písmeno a) bod 1], a dále právo na užití kabelovým přenosem zvukově obrazových záznamů a zvukových záznamů jiných než vydaných k obchodním účelům [písmeno a) bod 2].

16. Podle § 106 odst. 7 autorského zákona oprávnění k výkonu hromadné správy udělená podle dosavadních předpisů se považují za oprávnění ke kolektivní správě práv podle tohoto zákona. Obsah a rozsah těchto oprávnění uvede ministerstvo do souladu s tímto zákonem a vydá příslušným osobám do 90 dnů od nabytí účinnosti tohoto zákona oprávnění nová.

17. Ze skutkových zjištění vyplývá, že žalobkyně byla rozhodnutím ministerstva ze dne 9. 7. 1997 pověřena výkonem hromadné správy děl oboru výtvarného a na základě toho vykonávala hromadnou správu práv autorů pro obor výtvarný, včetně obrazové složky audiovizuálních děl, a obor architektonický v rozsahu oblastí uvedených v § 2 odst. 1 písm. c), e), f), g) a i) zákona č. 237/1995 Sb.

18. Z § 106 odst. 7 autorského zákona vyplývá povinnost ministerstvu uvést rozsah a obsah oprávnění žalobkyně do souladu s autorským zákonem do 90 dnů od nabytí jeho účinnosti, tj. vydat rozhodnutí, ze kterého by bylo zřejmé, kterým hromadně spravovaným právům uvedeným v § 96 odst. 1 autorského zákona odpovídá dosavadní oprávnění žalobkyně z roku 1997.

19. Ze skutkových zjištění vyplývá, že tak ministerstvo učinilo až rozhodnutím ze dne 5. 8. 2009, č. j. MK 4365/2009 OAP, které nabylo právní moci dne 13. 8. 2009, tj. výrazně po zákonem stanovené lhůtě. Je tak nepochybné, že se žalovaná dopustila nesprávného úředního postupu ve smyslu § 13 odst. 1 OdpŠk. Jen pro úplnost je třeba dodat, že věta druhá a třetí § 13 odst. 1 OdpŠk byly do tohoto zákona vtěleny až jeho novelou provedenou zákonem č. 160/2006 Sb. s účinností od 27. 4. 2006 a s ohledem na dobu, kdy byl ministerstvem zahájen nesprávný úřední postup, je nelze na postup ministerstva v dané věci aplikovat.

20. S odvolacím soudem lze souhlasit v tom, že žalobkyni zůstalo zachováno oprávnění k hromadné správě autorských práv, kterou vykonávala před účinností autorského zákona i poté, co autorský zákon nabyl účinnosti. To plyne nejen z § 106 odst. 7 věty první autorského zákona, ale i z důvodové zprávy k tomuto ustanovení, podle které „Je oprávněným nárokem dosavadních organizací

hromadné správy autorských práv, jimž bylo uděleno oprávnění podle § 5 zákona č. 237/1995 Sb., který se navrhovaným zákonem zrušuje, a současně i zájmem předkladatele návrhu, zachovat nepřerušovaný výkon svěřené správy práv fungujícími ochrannými organizacemi. Obsah a rozsah dříve udělených oprávnění je však ministerstvo povinno v zákonem stanovené lhůtě podle odstavce 7 uvést do souladu s navrhovanou úpravou.“ Ke stejnému závěru ostatně dospěl i Ústavní soud v nálezu ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. IV. ÚS 690/01, a podporuje jej i právní doktrína (srov. TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon (EVK). 1. vydání, 2007, C. H. Beck, s. 856).

21. Účel zákonného příkazu uvedení obsahu a rozsahu dříve udělených oprávnění do souladu s novou úpravou spočíval především v rozdílnosti mezi tím, jak byla hromadně spravovaná práva popsána v § 96 odst. 1 autorského zákona, oproti § 2 odst. 1 zákona č. 237/1995 Sb. Rozhodnutím ministerstva měly být odstraněny případné pochybnosti o tom, v jakém rozsahu a která práva může jejich původní správce spravovat i podle nové právní úpravy.

22. Právě s ohledem na tyto pochybnosti nelze mít bez dalšího za to, jak uvedl odvolací soud, že žalobkyně mohla i po 1. 12. 2000, resp. 28. 2. 2001, pokračovat v hromadné správě autorských práv *ex lege*, a pokud tak nečinila, spočívá příčina jí ušlého zisku v její nečinnosti, nikoli v nesprávném úředním postupu ministerstva, které žalobkyni rozhodnutí podle § 106 odst. 7 věty druhé autorského zákona vydalo až se zpožděním několika roků. Žalobkyně totiž oprávněně mohla být, jak sama uvádí, v pochybnostech o tom, která práva podle nové právní úpravy a v jakém rozsahu může počínaje 1. 12. 2000 kolektivně spravovat.

23. Ostatně z výše uvedeného nálezu Ústavního soudu je patrné, že ani ministerstvo nemělo zcela jasno v tom, která práva a v jakém rozsahu může žalobkyně po změně právní úpravy vykonávat. Ústavní soud k tomu uvedl: „Skutečnost, že stěžovatel sám podal žádost o udělení předmětného oprávnění ve smyslu § 98 citovaného zákona, kterýžto návrh posléze vzal zpět poté, co mu ministerstvo rozhodnutím ve věci ze dne 11. 6. 2001, zn. 16205/1/2000, částečně vyhovělo, v odpovídajícím rozsahu předmětné oprávnění udělilo (k výkonu kolektivní správy majetkových práv autorů a jiných nositelů práv podle § 95 zákona č. 121/2000 Sb. k dílům výtvarným, fotografickým a architektonickým, v rozhodnutí blíže specifikovaným) a ve zbylé části návrh zamítlo (oprávnění k výkonu kolektivní správy majetkových práv autorů obrazové složky děl audiovizuálních), potom nemůže na tento závěr o esenciálním pochybení ministerstva sehrávat jakýkoliv vliv, neboť toto řízení nemělo být vůbec zahájeno, resp. řízení o této žádosti mělo být právě s ohledem na existenci přechodného ustanovení a jeho obsah zastaveno.“

24. Stejně tápání ministerstva je zřejmé i ze skutkových zjištění v této věci, když například rozhodnutím ministerstva ze dne 11. 6. 2001, č. j. 16205/2000, bylo žalobkyni uděleno oprávnění k výkonu kolektivní správy majetkových práv

autorů obrazové složky audiovizuálních děl, ačkoliv stejné oprávnění jí plynulo již z rozhodnutí z roku 1997 a ve smyslu § 106 odst. 7 autorského zákona proto nebyl důvod pro jeho opětovné udělení.

č. 20

25. Za dané situace nelze mít bez dalšího za správný názor odvolacího soudu, podle kterého příčinou vzniku tvrzené škody je výlučně nečinnost žalobkyně při hromadné správě jí svěřených práv, neboť žalobkyně mohla mít důvodné pochybnosti o tom, která práva a v jakém rozsahu je oprávněna při absenci zesoudňujícího rozhodnutí ministerstva vykonávat. Nelze proto vyloučit, že příčinou žalobkyni tvrzeného ušlého zisku mohl být právě výše uvedený nesprávný úřední postup ministerstva.

26. Pro posouzení otázky příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem ministerstva a žalobkyni tvrzeným ušlým ziskem je třeba porovnat, která z práv uvedených v § 2 odst. 1 zákona č. 237/1995 Sb. a svěřených žalobkyni ke kolektivní správě rozhodnutím ministerstva z roku 1997 mohla žalobkyně bez jakýchkoliv pochybností co do jejich obsahu a rozsahu vykonávat i po 1. 12. 2000. Pouze ohledně nich totiž lze uzavřít, že případně ušlý zisk z nevybraných odměn je zapříčiněn nečinností žalobkyně, a ve vztahu k nim by proto žaloba nemohla být úspěšná.

27. Oproti tomu u těch práv, jejichž správu žalobkyně vykonávala na základě rozhodnutí z roku 1997 a jejichž obsah a rozsah zůstal po 1. 12. 2000 sporný, je třeba uzavřít, že příčinou jejich nevykonávání, a tím i případně ušlého zisku takto způsobeného mohla být absence zesoudňujícího rozhodnutí ministerstva. Při hledání odpovědi na výše uvedenou otázku nebude možné se omezit na porovnání zákonné úpravy zákona č. 237/1995 Sb. s autorským zákonem, byť ta bude bezpochyby východiskem, ale bude třeba se podrobně zaměřit i na zhodnocení rozhodnutí ministerstva, která v dané věci byla žalobkyni adresována a ze kterých mohou pochybnosti o obsahu a rozsahu práv spravovaných žalobkyní vyplývat (viz např. zmíněné rozhodnutí z 11. 6. 2001). V pochybnostech je třeba postupovat ve prospěch žalobkyně, neboť ta byla do nejisté situace uvedena právě nesprávným úředním postupem ministerstva.

28. Pro úplnost je třeba dodat, že nebude možné pominout posouzení toho, zda žalobkyně správu těch práv, o jejichž obsahu a rozsahu podle autorského zákona nebylo pochyb, skutečně vykonávala, neboť její nečinnost při správě těchto práv bude zřejmě podstatná i pro zjištění, zda by bývala vykonávala správu těch práv, ohledně jejichž obsahu a rozsahu podle autorského zákona pochyby mít mohla.

29. Dovolání je rovněž přípustné ve vztahu k otázce, zda je pro závěr o existenci ušlého zisku nezbytné, aby byl žalobkyni zisk realizován již v době minulé v situaci, kdy příčinou ušlého zisku má být nevydání oprávnění k jeho realizaci. Daná otázka nebyla dosud Nejvyšším soudem v poměrech obdobných této věci vyřešena.

30. Judikatura Nejvyššího soudu je ustálená v názoru, že ušlým ziskem se má

na myslí situace, kdy v důsledku škodné události nedojde ke zvětšení majetku poškozeného, ačkoliv by k němu při pravidelném chodu věcí, nebýt škodné události, bývalo došlo. Tato definice ušlého zisku, na níž se ostatně odvolal odkazem na několik rozhodnutí Nejvyššího soudu i odvolací soud, se však nemůže uplatnit v situaci, kdy má být zisku dosaženo až poté, co je žalobci jeho realizace povolena úředním rozhodnutím, jehož vydání mohl poškozený důvodně očekávat jako součást obvyklého běhu věcí.

31. V poměrech posuzované věci mohla žalobkyně legitimně očekávat, že ministerstvo vydá zesouladňující osvědčení nejpozději do 28. 2. 2001, a že proto ode dne následujícího bude moci vybírat odměny pro jí zastoupené autory. Jestliže tak v příčinné souvislosti s nevydáním zesouladňujícího rozhodnutí u některých kolektivně spravovaných práv činit nemohla, je třeba odměny takto nevybrané považovat za ušlý zisk žalobkyní zastoupených autorů, na jehož náhradu má žalobkyně nárok.

32. Spornou přirozeně zůstává otázka výše ušlého zisku v situaci, kdy nelze vyjít ze stavu před škodnou událostí, tj. před 1. březnem 2001. Nebude-li možné výši škody přesně určit, je třeba postupovat podle § 136 o. s. ř. a výši škody určit úvahou. Ta by mohla například vycházet z poměru mezi částkami vybíranými při výkonu hromadné/kolektivní správy těchto práv ve vztahu k nositelům práv k autorským dílům jiného druhu nebo k jiným předmětům ochrany jinými kolektivními správci v letech 2009 a 2010 a částkami vybíranými v rozhodném období, tj. od 1. 3. 2001 do konce roku 2003. Tento poměr pak lze aplikovat na částku vybranou žalobkyní v letech 2009 a 2010 za účelem zjištění, jaké odměny jí mohly být vybrány v rozhodném období. Řečeno jinak, pokud by například jiný kolektivní správce vybral v roce 2010 za výkon konkrétního kolektivně spravovaného práva určitých umělců částku 10 milionů Kč a v roce 2002 částku 1 milion Kč, je poměr vybrané odměny v roce 2002 ve vztahu k odměně vybrané v roce 2010 1 : 10. Jestliže by pak žalobkyně v roce 2010 za výkon téhož práva vybrala na odměně částku 1 mil. Kč, lze důvodně předpokládat, že by v roce 2002 bývala vybrala částku 100 000 Kč.

33. Z uvedeného je zřejmé, že právní posouzení žalovaného nároku z hlediska příčinné souvislosti mezi žalobkyní tvrzenou škodou a nesprávným úředním postupem ministerstva, stejně jako v otázce určení výše ušlého zisku, je nesprávné. Dovolací soud proto podle § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. napadený rozsudek odvolacího soudu v daném rozsahu zrušil. Protože se důvod zrušení rozsudku odvolacího soudu týkal též rozsudku soudu prvního stupně, když zejména bude nezbytné doplnit dokazování z hlediska toho, která práva kolektivně spravovaná žalobkyní dle rozhodnutí z roku 1997 mohla žalobkyně bez pochyby spravovat i po 28. 2. 2001 a která nikoliv, zda práva, o jejichž správě nebylo pochyb skutečně vykonávala a jaký zisk případně žalobkyni ušel v důsledku nemožnosti výkonu správy posledně uvedených (sporných) práv, zrušil dovolací

soud podle § 243b odst. 3 věty druhé o. s. ř. také rozsudek soudu prvního stupně a podle téhož ustanovení vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

34. Soudy jsou pak ve smyslu § 243d odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.

Č. 21

č. 21

Společenství vlastníků jednotek, Smlouva o převodu bytu nebo nebytového prostoru (jednotky), Výpověď z nájmu bytu
§ 3063 o. z., § 2144 o. z., § 2291 o. z.

Smlouva o převodu vlastnictví bytové jednotky uzavřená po 1. lednu 2014 se řídí ustanoveními zákona č. 89/2012 Sb. (§ 3028 odst. 1 a 2 o. z.); bytová jednotka vzniklá do 31. 12. 2013 se v takové smlouvě vymezí podle dosavadních právních předpisů (§ 3063 o. z.).

Má-li oprávněný nájemce v zákoně upraven způsob, jak se v případě porušení předkupního práva upraveného v § 1187 odst. 1 věty první o. z. domoci vlastnictví jednotky (§ 2144 odst. 1 o. z.), je vyloučena úvaha o neplatnosti smlouvy porušující jeho předkupní právo k jednotce při jejím prvním převodu.

Ustanovení § 2290 o. z. upravující žalobu na neoprávněnost výpovědi z nájmu bytu se uplatní i v případě výpovědi z nájmu podle § 2291 o. z.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3862/2015, ECLI:CZ:NS:2015:26.CDO.3862.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalovaných zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. 6. 2015, sp. zn. 15 Co 91/2015, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se domáhala [žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 8 (dále též jen „soud prvního stupně“) dne 15. 10. 2003], aby žalovaní byli povinni společně a nerozdílně vyklidit a vyklizený jí jako nájemkyni odevzdat „byt, situovaný v přízemí domu, městská část P., sestávající ze tří pokojů a kuchyně s příslušenstvím, první kategorie (dále jen „předmětný byt“, resp. „byt“, a „předmětný dům“).

2. K dovolání žalobkyně Nejvyšší soud jako soud dovolací rozsudky ze dne 19. 11. 2008, č. j. 26 Cdo 4134/2007-221, ze dne 19. 4. 2012, č. j. 26 Cdo 3151/2011-484, a ze dne 19. 3. 2014, č. j. 26 Cdo 460/2014-798, zrušil potvrzující

rozsudky Městského soudu v Praze jako soudu odvolacího ze dne 8. 3. 2006, č. j. 12 Co 503/2005-158, ze dne 7. 6. 2011, č. j. 15 Co 165/2011-450, a ze dne 5. 11. 2013, č. j. 15 Co 291/2013-756, a též jim předcházející zamítavé rozsudky soudu prvního stupně ze dne 28. 6. 2005, č. j. 27 C 78/2003-134, ze dne 26. 11. 2010, č. j. 27 C 78/2003-420, a ze dne 19. 2. 2013, č. j. 27 C 78/2003-718; současně věc vždy vrátil – se závazným právním názorem – k dalšímu řízení soudu prvního stupně.

3. Následně soud prvního stupně rozsudkem (v pořadí čtvrtým) ze dne 14. 10. 2014, č. j. 27 C 78/2003-972, žalobu opětovně zamítl a rozhodl o nákladech řízení účastníků.

4. Soud prvního stupně odkázal na skutkový stav zjištěný v předchozím řízení [popsaný zejména v jeho třetím (zrušeném) rozsudku ze dne 19. 2. 2013, č. j. 27 C 78/2003-718], neboť nedoznal (s jedinou výjimkou) žádných změn. Touto výjimkou je skutečnost, že Mgr. P. K. někdy začátkem roku 2012 (konkrétní datum nebylo zjištěno) zemřel.

5. Na zjištěném skutkovém základě se nejdříve zabýval posouzením, zda Mgr. P. K. a B. K. vzniklo dřívější právo společného užívání předmětného bytu manžely, následně transformované na právo společného nájmu bytu manžely. Vyšel přitom ze závazného právního názoru vyjádřeného ve zrušujícím rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2012, č. j. 26 Cdo 3151/2011-484. Shodně s ním tak dovodil, že předmětný byt byl v době jeho přidělení Mgr. P. K. bytem ministerstva vnitra podle § 69 odst. 1 bodu 1. zákona č. 41/1964 Sb. a jako takový měl v době přidělení charakter bytu trvale určeného pro ubytování pracovníků organizace; jeho uživatelem proto byl pouze Mgr. P. K. Dne 1. 1. 1992 se jeho právo osobního užívání bytu transformovalo na nájem služebního bytu podle § 871 odst. 4 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění po novele provedené zákonem č. 509/1991 Sb. (dále jen „obč. zák.“). Charakter služebního bytu však předmětný byt získal jen přechodně (§ 8 zákona č. 102/1992 Sb.) a pozbyl ho k 9. 3. 1993, kdy jeho nájemce (Mgr. P. K.) byl propuštěn ze služebního poměru ministerstva vnitra. Důsledkem ztráty charakteru služebního bytu za trvání manželství Mgr. P. K. a B. K. však nebyl vznik práva společného nájmu bytu manžely; uvedená okolnost vedla pouze ke změně nájmu služebního bytu na nájem bytu Mgr. P. K. Manželům Mgr. P. K. a B. K. tedy právo společného nájmu předmětného bytu manžely – v důsledku změny charakteru předmětného bytu – nevzniklo ani „dodatečně“; proto Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94, zrušil právo, které jim nikdy nesvědčilo. Dále rovněž dovodil, že uzavřením manželství vzniklo Mgr. P. K. a žalobkyni právo společného nájmu bytu manžely (§ 704 odst. 1 obč. zák.), neboť do této doby (a to od 9. 3. 1993) svědčilo Mgr. P. K. právo nájmu předmětného bytu (nikoliv už právo nájmu služebního bytu). Dodal, že společný nájem bytu (bývalých) manželů Mgr. P. K. a žalobkyně přitom trval až do začátku roku 2012, kdy zanikl úmrtím Mgr. P. K.; v důsledku této události se pak žalobkyně stala výlučnou nájemkyní

předmětného bytu (§ 707 odst. 1 obč. zák.). Současně však zaujal rovněž názor, že z téže příčiny se žalobkyně stala hmotněprávní nástupkyní Mgr. P. K., čímž vstoupila do postavení osoby, pro niž je subjektivně závazný rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94. Podotkl, že za tohoto stavu se tudíž nemůže úspěšně domáhat vyklizení bytu vůči žalovaným jakožto právním nástupcům B. K., neboť účinky právní moci citovaného rozsudku v tom bránily nejprve jejímu právnímu předchůdci (Mgr. P. K.) a posléze i jí. Podle jeho názoru se tak již nemůže prosadit opačný právní názor vyslovený Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 19. 3. 2014, č. j. 26 Cdo 460/2014-798, a to tím spíše, že tento závěr v konečném důsledku nedostal požadavku respektovat předchozí soudní rozhodnutí, jenž formuloval Ústavní soud v nálezu ze dne 27. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 647/02. Soud prvního stupně dále rovněž shledal, že v posuzovaném případě existují i jiné důvody, pro něž nemohlo být žalobnímu návrhu vyhověno. V této souvislosti konstatoval, že pravomocné soudní rozhodnutí o zrušení práva společného nájmu bytu (§ 705 obč. zák.) má konstitutivní povahu, a tedy je svou podstatou nejen skutečností procesní, nýbrž i hmotněprávní, neboť je ve smyslu ustanovení hmotného práva samo teprve důvodem vzniku, změny nebo zániku hmotněprávního vztahu (zde poukázal na rozsudek Nejvyššího soudu z 5. 9. 2002, sp. zn. 26 Cdo 2858/2000). Podle jeho názoru rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94, tudíž přivodil „vznik výlučného práva nájmu B. K. k bytu“. Dodal, že pokud tedy B. K. následně směnila – postupem podle § 715 obč. zák. – předmětný byt za byt žalovaných v P., pak „žalovaným vznikl nájem předmětného bytu na dobu neurčitou a tento nájem dosud nezanikl“; nájemní právo žalovaných k bytu proto existuje „vedle“ (konkurujícího) nájemního práva žalobkyně. Z toho usoudil, že projednávání případ nelze řešit „mechanicky odkazem na určité ustanovení právního předpisu“, nýbrž je třeba ho rozhodnout „na základě principiálních a hodnotových úvah“. V návaznosti na to zdůraznil, že spravedlivé řešení střetu nájemních práv účastníků předpokládá zejména cítit princip respektování smyslu pravomocných rozsudků, který patří k obecným právním principům požívajícím ústavní ochrany, jakož i dbát povinnosti soudu zohledňovat svůj předchozí postup, jež má ústavně zakotveného korespondenta v legitimním očekávání účastníků (v této souvislosti se opět odvolával na náleží Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 647/02). Současně odkázal i na část odůvodnění svého (v pořadí třetího) rozsudku ze dne 19. 2. 2013, č. j. 27 C 78/2003-718, v němž uvedl, že vzhledem k okolnostem souzené věci je namístež dát přednost „právu žalovaných na bydlení, které nabyli v dobré víře“, před poskytnutím ochrany nájemnímu právu žalobkyně, jelikož žalovaní jednali v dobré víře, že výměnou se stali oprávněnými nájemci předmětného bytu, mají větší zásluhu na jeho získání [v této souvislosti se vzdali (onou výměnou) svého bytu v P.], splňují lepší předpoklady pro jeho řádné užívání, předmětný byt užívají „dnes“ (rozuměno v únoru 2013) už téměř dvojnásobnou dobu (dvanáct let), než

po jakou ho měla užívat žalobkyně (šest let), a konečně na rozdíl od ní „nemají aktuálně jinou možnost bydlení (nebyla tvrzena ani nevyšla v řízení najevo)“. Proto žalobu zamítl.

č. 21

6. K odvolání žalobkyně odvolací soud rozsudkem ze dne 2. 6. 2015, č. j. 15 Co 91/2015-1061, citovaný (v pořadí čtvrtý) rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě vyhověl a uložil žalovaným povinnost předmětný byt vyklidit a vyklizený odevzdat žalobkyni do tří měsíců od právní moci rozsudku (dále jen „měnící výrok“). Současně rozhodl o nákladech řízení účastníků před soudy všech stupňů (dále jen „nákladový výrok“).

7. Odvolací soud doplnil dokazování v odvolacím řízení přečtením smlouvy o převodu bytové jednotky ze dne 23. 9. 2014 a výpovědi z nájmu bytu ze dne 12. 5. 2015. Z uvedených listinných důkazů zjistil následující skutečnosti. Smlouvou o převodu bytové jednotky z 23. 9. 2014 (dále též jen „Smlouva o převodu bytové jednotky“) BYTOVÉ DRUŽSTVO Ch. 1747-1750, se sídlem v P. (dále jen „bytové družstvo“, resp. „družstvo“), jako převodce převedlo – s odkazem na zákon č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 72/1994“), a § 3063 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“) – žalovaným jako nabyvatelům do jejich společného jmění manželů předmětný byt (bytovou jednotku ve smyslu zákona č. 72/1994 Sb.). Následně žalovaní dopisem ze dne 12. 5. 2015 vypověděli žalobkyni nájem předmětného bytu bez výpovědní doby s odůvodněním, že nehradí nájemné a úhrady za služby spojené s užíváním bytu (dále jen „Výpověď“); přitom v textu Výpovědi odkázali na § 2291 odst. 1 o. z.

8. Při právním posouzení věci nejprve připomněl závazné právní názory, jež dříve v této věci vyslovil Nejvyšší soud, načež soudu prvního stupně vytkl, že je nerespektoval, a tedy postupoval v rozporu s § 226 odst. 1 ve spojení s § 243g odst. 1 větou za středníkem zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“). Poté ve shodě s těmito právními názory – na rozdíl od soudu prvního stupně – dovodil, že žalovaní se nikdy nestali nájemci předmětného bytu a že jeho užíváním neoprávněně zasahují do (nyní vylučného) nájemního práva žalobkyně, která je v dané věci aktivně věcně legitimována domáhat se vůči nim vyklizení bytu, jelikož se na ni (ani v současné době) nevztahují účinky právní moci rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94. Dodal, že na uvedených názorech nic nemění ani okolnosti, které vyšly najevo v rámci doplnění dokazování v odvolacím řízení. S ohledem na tyto okolnosti uvedl, že režimu zákona č. 72/1994 Sb. podléhal rovněž převod vlastnického práva k předmětnému bytu, neboť se týkal bytové jednotky vymezené podle tohoto zákona (v této souvislosti zmínil § 3063 o. z.). Je-li základním předpokladem platnosti smlouvy o převodu bytové jednotky z vlastnictví bytového družstva uzavřené v režimu zákona č. 72/1994 Sb. existence nájemního práva nabyvatele, pak Smlouva o převodu

bytové jednotky je absolutně neplatná, neboť družstvo zcizilo předmětný byt žalovaným, ačkoliv nebyli jeho (společnými) nájemci. S přihlédnutím k tomu nebyli žalovaní osobami věcně legitimovanými k vypovězení nájmu bytu (tím je pouze pronajímatel bytu), pročez žalobkyni nezaniklo nájemní právo k předmětnému bytu Výpovědí. Za tohoto stavu shledal, že byly naplněny zákonné předpoklady pro to, aby nájemnímu právu žalobkyně byla poskytnuta soudní ochrana (§ 126 odst. 1 a 2 obč. zák.). Současně – vycházejí ze závazného právního názoru, který Nejvyšší soud zaujal v rozsudku ze dne 19. 3. 2014, č. j. 26 Cdo 460/2014-798 – dovodil, že výkon práva, realizovaný žalobou podanou v této věci, není v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák. Proto zamítavý rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě vyhověl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalovaní dovolání, jehož přípustnost opřeli o § 237 o. s. ř. Ve vztahu k jeho měnicímu výroku žádali vyřešení dosud neřešené otázky, zda se smrtí jednoho z manželů (společných nájemců bytu) stává pozůstalý manžel jako v té době již výlučný nájemce bytu právním nástupcem zemřelého v jeho postavení účastníka řízení, v němž byl pravomocně zrušen společný nájem téhož bytu mezi ním a třetí osobou (dále jen „první právní otázka“). Ve spojitosti s touto otázkou zdůraznili, že výrok pravomocného rozsudku je závazný nejen pro účastníky řízení, nýbrž i pro jejich právní nástupce. Měli tudíž za to, že v důsledku úmrtí Mgr. P. K. se žalobkyně stala jeho právní nástupkyní, čímž vstoupila do postavení osoby, pro niž je závazný rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 z 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94. Namítli, že toto právní nástupnictví však odvolací soud – oproti soudu prvního stupně – vůbec nerefletoval a jeho rozhodnutí už proto spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dále rovněž vyjádřili přesvědčení, že nehledě na to, zda je citovaný rozsudek pro žalobkyni závazný, nabyli nájemní právo k předmětnému bytu (prostřednictvím své právní předchůdkyně B. K.) na základě dobré víry ve správnost tohoto rozhodnutí. Podle jejich názoru je tomu tak proto, že takováto dobrá víra vychází z fundamentálních principů právní jistoty a ochrany nabytých práv a souvisí též s nezbytnou důvěrou jednotlivců v akty veřejné moci; z tohoto důvodu jí musí být v materiálním právním státě poskytnuta soudní ochrana. Na podporu uvedeného názoru citovali nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. „I. ÚS 2219/11“ (správně I. ÚS 2219/12), a uvedli, že Ústavní soud v něm konstatoval přednost ochrany práva dobrověrného nabyvatele (zde nemovitosti evidované v katastru nemovitostí od nevlastníka) před tvrzenými nároky předchozích vlastníků, resp. povinnost uvedené záležitosti poměřovat, a to právě s ohledem na zmíněné ústavní

principy. Zastávali stanovisko, že obdobně jako v případě řešeném Ústavním soudem by tak mělo svědčit právo na soudní ochranu i jim, neboť nájemní právo k předmětnému bytu nabyli v dobré víře ve správnost pravomocného soudního rozhodnutí. Současně vyslovili názor, že ani otázka ochrany dobré víry v nabytí nájemního práva dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena (dále jen „druhá právní otázka“). Za dosud neřešenou považovali též otázku správnosti výkladu § 3063 o. z., podle něhož se převod vlastnického práva k (bytové) jednotce vymezené podle zákona č. 72/1994 Sb. řídí v plném rozsahu ustanoveními tohoto zákona i přesto, že se uskutečnil po 1. lednu 2014 (dále jen „třetí právní otázka“). Podle jejich mínění je citované ustanovení nutno vykládat tak, že i v situaci, kdy k jednotce vzniklo vlastnické právo podle zákona č. 72/1994 Sb., podléhá tomuto zákonu pouze „vymezení předmětu převodu vlastnického práva ve smlouvě o převodu“; naproti tomu „podmínky realizace takového převodu“ se od 1. 1. 2014 řídí ustanoveními zákona č. 89/2012 Sb. Z toho dovozovali, že odvolací soud pochybil, jestliže závěr o platném převodu bytu pouze jeho nájemci učinil „dle zákona č. 72/1994 Sb.“. Vzápětí však rovněž namítli, že uvedený právní závěr by neobstál, i kdyby se otázka splnění podmínek realizace převodu vlastnického práva k bytu (dále jen „čtvrtá právní otázka“) posuzovala podle zákona č. 72/1994 Sb. Měli totiž za to, že odvolací soud tuto otázku vyřešil – v poměrech uvedeného zákona – v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu (zejména s rozsudkem ve věci sp. zn. 26 Cdo 2505/2012, ale také s rozsudkem ve věci sp. zn. 29 Cdo 1070/2014), která dovodila, že okolnost, že byt v domě ve (spolu)vlastnictví bytového družstva byl převeden osobě, jež nebyla členem družstva a nájemcem tohoto bytu, sice může činit smlouvu o převodu bytu z vlastnictví družstva absolutně neplatnou (§ 39 obč. zák.), avšak nikoli sama o sobě, nýbrž pouze za současného naplnění předpokladu, že v době uzavření takové smlouvy měla dotčený byt v nájmu jiná osoba, jež zároveň byla členem bytového družstva. Dále žalovaní brojili proti nákladovému výroku napadeného rozsudku. V této souvislosti uvedli, že s ohledem na okolnosti vypočtené v dovolání (z nichž usuzovali zejména na to, že nezavdali příčinu k zahájení daného soudního sporu) neměl odvolací soud rozhodnout o náhradě nákladů řízení podle zásady úspěchu ve věci (§ 142 odst. 1 o. s. ř.), nýbrž tuto náhradu měl vítězné straně výjimečně odepřít za použití § 150 o. s. ř.; jelikož tak neučinil, opomenul v tomto směru rozhodující právní skutečnosti a v konečném důsledku vybočil z ustálené soudní praxe (představované např. usneseními Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 4275/2013 či 22 Cdo 2524/2014). Navrhli, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu buď změnil, nebo zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

10. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání vyvracela správnost použitých dovolacích námitek a navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto.

III. Přípustnost dovolání

č. 21

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací dovolání žalovaných (dovolatelů) proti citovanému rozsudku odvolacího soudu projednal a o něm rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 – dále opět jen „o. s. ř.“ (viz čl. II bod 2. ve spojení s čl. VII zákona č. 293/2013 Sb.). Předně shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobami k tomu oprávněnými – účastníky řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatelů (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.). Poté se zabýval otázkou přípustnosti dovolání, neboť toliko z podnětu dovolání, které je přípustné, může být přezkoumána správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných (způsobilých) dovolacích důvodů.

12. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak (pro daný případ občanský soudní řád jinak nestanoví), je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

13. Otázkou přípustnosti dovolání se dovolací soud zabýval nejprve ve vztahu k měnícímu výroku napadeného rozsudku. Zde především nepřehlédl, že první dvě právní otázky, které dovolatelé nastolili v dovolání, byly již v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu vyřešeny a v napadeném rozhodnutí se odvolací soud od tohoto řešení neodchýlil.

14. Již v rozsudku ze dne 19. 11. 2008, č. j. 26 Cdo 4134/2007-221, tj. v prvním kasačním rozhodnutí vydaném v souzené věci, přijal Nejvyšší soud (závazný) právní názor, že pravomocné soudní rozhodnutí, jímž bylo zrušeno právo společného nájmu účastníků k určitému bytu, nemůže bez dalšího prejudikovat pro jiné řízení mezi jinými účastníky, že tu společný nájem bytu byl. Zbývá – stejně jako v citovaném zrušujícím rozsudku – dodat, že k obsahově stejným závěrům dospěl Nejvyšší soud rovněž v rozsudcích ze dne 3. 6. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1086/98, a z 12. 11. 2003, sp. zn. 26 Cdo 2080/2002. Později – v rozsudku ze dne 19. 3. 2014, č. j. 26 Cdo 460/2014-798, který byl rovněž vydán v této věci – k tomu dodal, že procesněprávní vztahy založené pravomocným soudním rozhodnutím působí nezávisle na skutečných hmotněprávních poměrech a naopak. Přitom okruh účastníků procesněprávního vztahu se odvíjí od subjektivní závaznosti příslušného soudního rozhodnutí, jejíž meze určují ustanovení procesního práva, třebaže povahu normy procesního práva může mít i ustanovení obsažené v převážně hmotněprávním předpisu. Proto tam, kde občanský soudní řád nebo

zvláštní právní předpis (jednotlivé ustanovení) procesní povahy nestanoví jinak, nelze meze subjektivní závaznosti soudního rozhodnutí rozšiřovat na osoby odlišné od účastníků řízení (jejich právních nástupců) skrze aplikaci norem práva hmotného. Také v nálezu ze dne 27. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 647/02, Ústavní soud České republiky mimo jiné dovedl, že „změněný okruh účastníků zakládá povinnost soudu znovu věc posoudit také z hlediska prokázaných tvrzení nových účastníků“ (byť „při respektování rozhodnutí vydaného v předchozí věci ...“).

15. Od uvedených právních názorů se dovolací soud neodklání ani v současné fázi řízení, a to i přesto, že jej k tomu dovolatelé – prostřednictvím uplatněných dovolacích námitek – nabádají. Dovolací námitkou, že v důsledku úmrtí Mgr. P. K. se žalobkyně stala jeho právní nástupkyní v postavení osoby, pro niž je závazný rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94, se totiž ve skutečnosti dožadují právě toho, aby subjektivní závaznost citovaného rozsudku byla na žalobkyni rozšířena skrze aplikaci hmotněprávní normy, a sice § 707 odst. 1 obč. zák., které upravuje důsledky úmrtí jednoho z manželů na jejich společný nájem bytu. První právní otázka, předložená dovolacímu přezkumu v sepjetí s uvedenou námitkou, tak fakticky není – ani v dané věci – „nová“ (ve smyslu dovolacím soudem dosud neřešená), jak se dovolatelé snaží v dovolání podsouvat, nýbrž pouze „nově formulovaná“. Navíc její formulace je poněkud zavádějící, neboť se pokouší navodit dojem, že uplatněný nárok žalobkyně na poskytnutí ochrany jejímu nájemnímu právu se (nějak) odvíjí od postavení Mgr. P. K. coby osoby zúčastněné na právním vztahu, jehož zrušení bylo předmětem řízení ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 11 C 195/94. O takovou situaci však v souzené věci nejde. Zde totiž žalobkyně – s přihlédnutím k vyličení rozhodujících skutečností v žalobě – neodvozuje své postavení nájemkyně bytu od práva společného nájmu, jehož subjekty měli být účastníci zmíněného řízení. Naopak od počátku tvrdí, že společný nájem dotčených subjektů tu vůbec nebyl, a že tedy rozsudkem ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94, Obvodní soud pro Prahu 8 zrušil „vztah, který nikdy nevznikl“, a B. K. přiznal „právo, které nekorespondovalo jejímu vztahu k bytu“ (srov. bod IV. žaloby na č. 1. 1 až 6 spisu). Už z tohoto důvodu je tudíž v poměrech souzené věci vyloučeno uvažovat o právním nástupnictví žalobkyně po Mgr. P. K. v jeho postavení subjektu právního vztahu, jenž měl být zrušen citovaným rozsudkem. Kromě toho v uvedených souvislostech nelze ani opomenout, že podstata práva společného nájmu bytu spočívá v tom, že dvě či více osob má k bytu stejná práva omezená vždy jen právem druhého či dalších spolunájemců (srov. např. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2006, sp. zn. 26 Cdo 813/2005). V případě smrti jednoho z manželů – společných nájemců bytu tak dochází v zásadě „jen“ k tomu, že uvedené omezení odpadá a pozůstalý manžel se stává nájemcem výlučným (srov. § 707 odst. 1 obč. zák.). Z toho je zřejmé, že v tomto právním vztahu nemá žádný z jeho subjektů právního

nástupce (k tomu viz také odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 20 Cdo 878/99, uveřejněného pod č. C 447 v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu).

16. Lze proto uzavřít, že odvolací soud se od shora uvedené judikatury neodchýlil (jeho rozhodnutí je v tomto směru naopak výrazem standardní soudní praxe), jestliže na základě zjištěného skutkového stavu dovodil, že na žalobkyni se (ani v současné době) nevztahují účinky právní moci rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94.

17. Co se týče druhé právní otázky, považuje dovolací soud za potřebné nejprve předeslat následující.

18. V posuzovaném případě – jak vyplývá zejména z dřívějších kasačních rozhodnutí Nejvyššího soudu – nemohlo být účinně zrušeno právo společného nájmu bytu (bývalých) manželů Mgr. P. K. a B. K., jak to učinil Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94, neboť takové právo jim nikdy nevzniklo. Současně B. K. se na základě citovaného rozsudku, byť konstitutivního, nemohla stát (výlučnou) nájemkyní předmětného bytu (a posléze jej – postupem podle § 715 obč. zák. – platně směniti za byt žalovaných v P.), jak uvažoval soud prvního stupně. Je tomu tak proto, že stejně jako není právním důvodem vzniku nájemního práva dohoda (rozvedených) manželů o zrušení jejich společného nájmu bytu (tím je zásadně nájemní smlouva), není takovým titulem ani rozhodnutí soudu vydané v řízení podle § 705 odst. 1 obč. zák., tj. rozhodnutí, jehož smyslem je uvedenou dohodu nahradit [jestliže se (rozvedení) manželé nedohodli]. Rozhodnutí o zrušení práva společného nájmu bytu (§ 705 odst. 1 obč. zák.), byť má konstitutivní povahu, proto nelze přisuzovat účinek v podobě založení nájemního práva k dotčenému bytu (převoditelného výměnou bytů podle § 715 obč. zák.) osobě, které takové právo (byť jako společné) dosud nesvědčilo, jak to nesprávně učinil soud prvního stupně.

19. Dovolatelé však v dovolání vyjádřili přesvědčení, že nájemní právo k předmětnému bytu i přesto nabyli (prostřednictvím své právní předchůdkyně B. K.), a to na základě dobré víry ve správnost rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94. V této souvislosti však především opomenuli, že právo nájmu bytu (dříve právo osobního užívání bytu) není právem věcným, nýbrž obligačním, a proto je nelze vydržet (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 2. 2000, sp. zn. 26 Cdo 2080/98, uveřejněný pod č. 84/2000 časopisu Soudní judikatura, a ze dne 19. 3. 2014, č. j. 26 Cdo 460/2014-798, vydaný v projednávané věci). Tím spíše ovšem nelze nájemní právo k bytu nabýt na základě dobré víry, byť vložené do pravomocného soudního rozhodnutí. Odkaz dovolatelů na nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 2219/12, zde nebyl případný, neboť jím řešená situace se v podstatných rysech odlišuje od poměrů panujících v souzené věci. Mimo zřejmých odlišností (vyplývajících už z rozdílné povahy uplatněných práv) lze z těch méně patrných poukázat např. na

skutečnost, že v případě řešeném Ústavním soudem stála na jeho počátku vůle uskutečnit převod (vlastnického) práva (sice neplatně projevená, ale přece jsoucí) mající původ u osoby k tomu oprávněné (skutečného vlastníka věci), kdežto v posuzovaném případě přistoupila k výměně bytu osoba (B. K.), jíž nájemní právo k bytu nikdy nesvědčilo (třebaže mohla být v dobré víře, že jí po právu náleží).

č. 21 **20.** Pro úplnost zbývá dodat, že uvedené závěry samozřejmě nelze chápat tak, že důvěra jednotlivců ve správnost aktů veřejné moci není hodna ochrany. Opak je pravdou. V projednávané věci se však tato ochrana projeví jiným způsobem, než mínili dovolatelé (a spolu s nimi soud prvního stupně). V této souvislosti dovolací soud nikterak nezpochybuje úvahu soudu prvního stupně, že posuzovaný případ má být řešen v určitém hodnotovém rámci. Konkrétně jde o hodnotový rámec tvořený obecně uznávanými právními principy (jež zpravidla nejsou výslovně vyjádřeny v právních předpisech), neboť právě tyto principy představují normativní vyjádření hodnot v právu. Právní principy však obvykle nelze na řešený případ použít přímo (nejde o konkrétní pravidla chování), nýbrž je třeba je zohlednit při výkladu aplikované právní normy tak, aby vedla k co nejširšímu uplatnění všech v kolizi stojících chráněných hodnot (je-li jich v konkrétním případě dotčeno více).

21. Na tomto místě je zapotřebí připomenout, že v posuzovaném případě byla pro právní posouzení věci rozhodná rovněž otázka subjektivní závaznosti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94. Pro stanovení rozsahu subjektivní závaznosti citovaného rozsudku jsou určující § 159a odst. 1 a 4 o. s. ř. Z nich vyplývá, že výrok pravomocného rozsudku je subjektivně závazný zásadně jen pro účastníky řízení (jejich právní nástupce) a v tomto rozsahu i pro všechny orgány. Není sporu o tom, že aplikace citovaných ustanovení zasahuje zejména do principu právní jistoty, který má v tomto případě podobu zásady ochrany dobré víry, resp. důvěry jednotlivců v akty veřejné moci. Současně však nelze ztratit ze zřetele, že v souzené věci je dotčen ještě další princip, na němž je vybudováno platné právo a založen materiální právní stát, totiž zásada, že nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží [srov. poslední ze tří proslulých Ulpianových příkazů práva: *suum cuique tribuere* (každému, co jeho jest)]. Ačkoliv každý z uvedených principů vystihuje jiný zájem hodný ochrany, je nepochybné, že omezil-li zákonodárce subjektivní závaznost výroku pravomocného rozsudku zásadně jen na účastníky řízení (jejich právní nástupce), dal při řešení kolize dotčených právních principů jednoznačně přednost posléze uvedené zásadě, tj. ochraně práv třetích osob (osob nezúčastněných – lhostejno z jakého důvodu – na předchozím soudním řízení). Toto řešení pak v zásadě akceptoval i Ústavní soud České republiky v nálezu ze dne 27. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 647/02. Ostatně jeho úvaze, podle níž „není pochyb o tom, že změněný okruh účastníků zakládá povinnost soudu znovu věc posoudit také z hlediska prokázaných tvrzení nových účastníků“, ani jinak rozumět nelze. Pouze v zájmu co možná nejširšího uplatnění

těž druhého z kolidujících právních principů (principu právní jistoty) formuloval požadavek současného „respektu k předchozímu rozhodnutí...“.

22. Dovolací soud zastává názor, že v posuzovaném případě se rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 26. 3. 1998, sp. zn. 11 C 195/94, dostalo patřičného respektu, neboť byl náležitě zohledněn při právním posouzení věci, v jehož rámci bylo též podrobně vysvětleno (viz zejména odůvodnění zrušujícího rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2012, č. j. 26 Cdo 3151/2011-484), proč neobstojí v něm vyslovený právní názor, že Mgr. P. K. a B. K. vzniklo právo společného užívání předmětného bytu manželzy, jež by se následně transformovalo na právo společného nájmu bytu manželzy (zrušitelné konstitutivním rozhodnutím soudu podle § 705 odst. 1 obč. zák.). Snad jen na okraj lze poznamenat, že uvedený právní názor nebyl v odůvodnění citovaného rozsudku podepřen jedinou právně aplikační úvahou.

23. Vycházejí z uvedených závěrů dovolací soud nedovodil přípustnost dovolání ani pro řešení druhé právní otázky, neboť s otázkou ochrany důvěry (dobré víry) dovolatelů ve správnost dřívějšího rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 8 (vydaného v jiné věci odlišného okruhu účastníků) se odvolací soud v napadeném rozsudku vypořádal v souladu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu i citovanou judikaturou Ústavního soudu.

24. Naproti tomu však dovolací soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení třetí právní otázky, tj. otázky, zda se převod vlastnického práva k (bytové) jednotce vymezené podle zákona č. 72/1994 Sb. řídí v plném rozsahu ustanoveními tohoto zákona, i když se uskutečnil až po nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. (tedy po 1. lednu 2014). Tato otázka, na jejímž vyřešení rovněž závisí napadené rozhodnutí, totiž dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

25. Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existence uvedených vad tvrzena nebyla a tyto vady nevyplývaly ani z obsahu spisu.

26. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 3028 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. (dále též „o. z.“) tímto zákonem se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti (tj. od 1. 1. 2014 – viz § 3081 o. z.).

Podle § 3028 odst. 2 o. z., není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.

Podle § 3063 o. z., nabyli-li vlastnického práva alespoň k jedné jednotce v domě s byty a nebytovými prostory přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nabyvatel podle zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů, vznikne i po dni nabytí účinnosti tohoto zákona vlastnické právo k dalším jednotkám v tomto domě podle dosavadních právních předpisů.

27. Na tomto místě je zapotřebí předeslat, že právní teorie rozeznává zpětnou účinnost pravou (pravou retroaktivitu) a nepravou (nepravou retroaktivitu). Nepravá zpětná účinnost (nepravá retroaktivita) znamená, že novým právním předpisem se sice mají řídit i právní vztahy, vzniklé před jeho účinností, avšak až ode dne jeho účinnosti; samotný vznik těchto právních vztahů a práva a povinnosti z těchto vztahů vzniklé před účinností nového právního předpisu se však spravují dosavadní právní úpravou. V této souvislosti právní teorie na adresu nepravé retroaktivity konstatuje, že tato je zásadně přípustná. S přihlédnutím k uvedenému lze konstatovat, že § 3028 odst. 2 o. z. vychází při úpravě časové působnosti z principu tzv. nepravé zpětné účinnosti (retroaktivity), jemuž podřizuje též „právní poměry týkající se věcných práv“.

28. Není pochyb o tom, že k právním poměrům týkajícím se věcných práv náleží také spoluvlastnictví, včetně spoluvlastnictví bytového. Ve smyslu přechodného ustanovení § 3028 odst. 2 o. z. se tedy od nabytí účinnosti nové právní úpravy (tj. od 1. 1. 2014) posuzují podle této úpravy zásadně i práva a povinnosti vlastníků jednotek vymezených podle zákona č. 72/1994 Sb.; dosavadními právními předpisy se nadále řídí pouze vznik vlastnického práva k takovým jednotkám a odvozená (sekundární) práva a povinnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti občanského zákoníku. V této souvislosti však nelze opomenout, že uvedené teze platí s výhradou, že jiné (zvláštní) přechodné ustanovení (ustanovení s užším dosahem působnosti) neobsahuje odlišnou úpravu časové působnosti nové právní úpravy (srov. dikci citovaného ustanovení „Není-li dále stanoveno jinak...“). Dovolací soud se proto zabýval rovněž otázkou, zda některé (některá) z přechodných ustanovení občanského zákoníku nestanoví jiná pravidla časové působnosti úpravy bytového spoluvlastnictví (§ 1158 a násl. o. z.), než která obsahuje § 3028 odst. 2 o. z.

29. S problematikou časové působnosti nové právní úpravy bytového spoluvlastnictví bezesporu souvisí rovněž § 3063 o. z. Podle přesvědčení dovolacího soudu lze citované ustanovení smysluplně vyložit pouze tak, že ve smlouvě o převodu vlastnictví bytové jednotky uzavřené po 1. lednu 2014 se bytová jednotka vzniklá do 31. 12. 2013 vymezí podle dosavadních předpisů, tj. podle zákona č. 72/1994 Sb., avšak jinak se bude uvedená smlouva, která má povahu obligace, řídit ustanoveními občanského zákoníku (§ 3028 odst. 1, § 3028 odst. 3 a *contrario* o. z.), jak správně namítli dovolatelé. S přihlédnutím k řečenému tedy § 3063 o. z. nemohlo nic změnit na tom, že s účinností od 1. 1. 2014 bylo vlastnictví jednotek vzniklé na základě zákona č. 72/1994 Sb. převedeno do režimu právní úpravy obsažené v občanském zákoníku (§ 3028 odst. 2 věta před středníkem o. z.).

30. Dospěl-li tedy odvolací soud k závěru, že Smlouva o převodu bytové jednotky, uzavřená dne 23. 9. 2014, je absolutně neplatná, neboť byla uzavřena s osobami, jimž nesvědčilo právo nájmu předmětného bytu, což je základní předpoklad uzavření takové smlouvy podle zákona č. 72/1994 Sb., nelze jeho právní posouzení věci pokládat za správné především proto, že aplikoval nesprávnou právní normu; otázku platnosti této smlouvy totiž nesprávně řešil z pohledu zákona č. 72/1994 Sb., ačkoliv správně měl aplikovat zákon č. 89/2012 Sb.

31. Zákon č. 72/1994 Sb. poskytoval nájemci při převodu bytu do vlastnictví dvojí formu ochrany – nevyužil-li práva první koupě (od vlastníka jednotek po rozdělení domu na jednotky, rozhodl-li se vlastník jednotku převést) v šestiměsíční lhůtě (§ 22 odst. 1 věta první zákona č. 72/1994 Sb.), nastupovala další forma jeho ochrany jako oprávněné osoby, a to právo přednostní koupě za podmínek upravených v § 22 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb. Ustálená soudní praxe (srov. např. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1417/2010) pak dovodila, že nenabídl-li vlastník bytu (domu) převod bytu nájemci podle § 22 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., je následná smlouva o převodu bytové jednotky jiné osobě absolutně neplatná pro rozpor se zákonem (§ 39 obč. zák.). Porušení předkupního práva v režimu § 22 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb. však samo o sobě nemělo za následek neplatnost smlouvy o převodu vlastnictví k bytu na jinou osobu, neboť nájemce byl chráněn § 603 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb.

32. Naproti tomu (nová) právní úprava obsažená v zákoně č. 89/2012 Sb. již ochranu nájemce nečlení nejprve na jeho právo k přednostnímu nabytí bytu (trvajícím po dobu šesti měsíců ode dne doručení nabídky) a posléze na předkupní právo (časově omezené, maximálně na dobu dvanácti měsíců ode dne uplynutí původní šestiměsíční lhůty). Ve prospěch nájemce bytu je v ní upravena ochrana ve formě předkupního práva k jednotce při jejím prvním převodu (§ 1187 odst. 1 věta první o. z.), které zanikne, nepřijme-li nájemce nabídku do šesti měsíců od její účinnosti (§ 1187 odst. 1 věta třetí o. z.). Protože takto upravené předkupní

právo lze pokládat za právo věcné (z povahy věci se mezi věcná předkupní práva řadí i zákonná předkupní práva), opravňuje nájemce k postupu podle § 2144 odst. 1 o. z., tj. opravňuje nájemce jako předkupníka domáhat se vůči nástupci druhé strany (nástupci původního vlastníka jednotky), jenž věc nabyt koupí nebo způsobem postaveným ujednáním o předkupním právu koupí na roveň, aby mu věc za příslušnou úplatu převedl. Zákodárce zde zakotvuje za podmínky zřízení předkupního práva jako práva věcného zachování předkupního práva předkupníkovi, i když věc nabyt někdo jiný. Důvod nabytí není podstatný, neboť právo předkupníka existuje jak v případě, že tato třetí osoba nabyt věc koupí nebo způsobem, který je postavený na roveň ujednáním o předkupním právu. V tomto rámci tedy může předkupník vyžadovat na vlastníku, aby mu za příslušnou úplatu věc převedl. Má-li oprávněný nájemce v zákoně upraven způsob, jak se v případě porušení předkupního práva podle § 1187 odst. 1 věty první o. z. domoci vlastnictví jednotky, je podle názoru dovolacího soudu vyloučena úvaha o neplatnosti (zdánlivosti) smlouvy porušující jeho předkupní právo k jednotce při jejím prvním převodu.

33. V daném případě byla v době uzavření Smlouvy o převodu bytové jednotky (k 23. 9. 2014) nájemkyní bytu žalobkyně. Na dovolatele jako nové vlastníky bytové jednotky podle uvedené smlouvy však přešly práva a povinnosti z nájmu (§ 2221 odst. 1 o. z., jenž se zde uplatní, neboť v § 2235 a násl. o. z., týkajících se nájmu bytu a domu, neexistuje v tomto směru žádná zvláštní úprava), tudíž i právo vypovědět žalobkyni nájem bytu ve smyslu § 2291 odst. 1 o. z., čehož v daném případě podle nezpochybněných skutkových zjištění také využili. Jelikož však odvolací soud zaujal v uvedených souvislostech jiné právní názory, nezabýval se (protože z hlediska přijatých závěrů to nepovažoval za právně významné) otázkou zdánlivosti či absolutní neplatnosti výpovědi, nezkoumal, zda vůbec a popřípadě kdy podala žalobkyně u soudu žalobu na neoprávněnost výpovědi (§ 2290 o. z. upravující žalobu na neoprávněnost výpovědi se uplatní i v případě výpovědi z nájmu podle § 2291 o. z.) a zda jí ke dni vyhlášení napadeného rozhodnutí nájemní právo k bytu vůbec svědčilo a bez dalšího jí poskytl ochranu jako nájemkyni bytu. V tomto směru lze jeho právní posouzení věci pokládat za neúplné, a tudíž také nesprávné. Na tomto místě však dovolací soud dodává, že uvedené nic nemění na tom, že byla-li v době uzavření Smlouvy o převodu bytové jednotky (ze dne 23. 9. 2014) žalobkyně nájemkyní bytu a nebyla-li jí jednotka nabídnuta při jejím prvním prodeji, má k dispozici režim upravený v § 1187 odst. 1 ve spojení s § 2144 odst. 1 o. z.

34. Se zřetelem k řečenému lze konstatovat, že měnící výrok rozsudku odvolacího soudu není správný, neboť spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Jelikož dovolací soud neshledal podmínky pro jeho změnu, napadený rozsudek v tomto výroku bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 243f odst. 4 o. s. ř.), aniž

se – vzhledem k nové právní úpravě, kterou se v daném případě řídí smlouva o převodu vlastnictví k jednotce – zabýval čtvrtou právní otázkou. Současně zrušil též nákladový výrok napadeného rozsudku, jímž se z důvodu nadbytečnosti také nezabýval, neboť tento výrok je na zrušovaném měnicím výroku závislý (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.). Podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. pak věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Č. 22

č. 22

Žaloba určovací, Veřejná soutěž

§ 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb. ve znění do 31. 12. 2013, § 281 zákona č. 513/1991 Sb.

Účastníku obchodní veřejné soutěže podle § 281 a násl. obch. zák. svědčí aktivní věcná legitimace v řízení o určení neplatnosti smlouvy, uzavřené v rámci obchodní veřejné soutěže mezi vyhlášovatelem soutěže a jiným účastníkem (navrhovatelem), a to bez ohledu na to, zda si vyhlášovatel soutěže vyhradil postupem podle § 287 odst. 2 obch. zák. právo odmítnout všechny předložené návrhy.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. 31 Cdo 4001/2013, ECLI:CZ:NS:2016:31.CDO.4001.2013.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 9 Cmo 429/2012, jakož i rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 6. 2012, sp. zn. 37 Cm 56/2010, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 25. 6. 2012, č. j. 37 Cm 56/2010-441, zamítl žalobu o určení neplatnosti smlouvy o prodeji 72 000 ks akcií emitovaných společností P. a. s., uzavřené mezi druhým žalovaným jakožto prodávajícím a prvním žalovaným jakožto kupujícím (dále též jen „sporné akcie“ a „sporná smlouva“), a žalobu o určení, že jediným akcionářem společnosti P. a. s. je druhý žalovaný (výrok I.), a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.), uzavíraje, že žalobci nespědí na požadovaném určení naléhavý právní zájem.
2. Rozsudkem ze dne 25. 6. 2013, č. j. 9 Cmo 429/2012-524, Vrchní soud v Praze k odvolání žalobce potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I., změnil jej ve výroku II. co do výše náhrady nákladů řízení (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).
3. Jde o druhé rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé, když usnesením ze dne 6. 12. 2011, č. j. 9 Cmo 204/2011-315, zrušil rozsudek ze dne 21. 3. 2011, č. j.

37 Cm 56/2010-277, jímž Krajský soud v Hradci Králové žalobu zamítl, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Odvolací soud vyšel z toho, že:

[1] Druhý žalovaný vyhlásil inzerátem v Hospodářských novinách „výběrové řízení“ na koupi sporných akcií. Zájemci mohli předkládat návrhy kupních smluv do 19. 1. 2009.

[2] Podle podmínek výběrového řízení nebyl druhý žalovaný povinen uzavřít kupní smlouvu se žádným ze zájemců, kteří předložili návrh kupní smlouvy.

[3] Žalobce se domáhá určení neplatnosti sporné smlouvy s odůvodněním, že se vypsáného výběrového řízení zúčastnil a předložil nejvýhodnější nabídku, přesto druhý žalovaný uzavřel spornou smlouvu s prvním žalovaným.

5. Na takto ustaveném základě odvolací soud uzavřel, že druhý žalovaný uveřejněním inzerátu vyhlásil obchodní veřejnou soutěž podle § 281 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále též jen „obch. zák.“), ve které si v souladu s § 287 obch. zák. vyhradil právo odmítnout všechny návrhy kupních smluv.

6. Žalobci by podle odvolacího soudu svědčil naléhavý právní zájem na požadovaném určení ve smyslu § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), pouze kdyby druhý žalovaný měl povinnost – v případě neplatnosti sporné smlouvy – uzavřít smlouvu o prodeji sporných akcií se žalobcem. Tak tomu ovšem v projednávané věci není. Případné určení neplatnosti sporné smlouvy by nic nezměnilo na právním postavení žalobce, neboť druhý žalovaný by nebyl povinen uzavřít se žalobcem smlouvu „dle návrhu kupní smlouvy předloženého žalobcem“. V této souvislosti odvolací soud odkázal na důvody usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 9. 2009, sp. zn. III. ÚS 2085/09.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2013, dovozuje, že napadené rozhodnutí spočívá na řešení otázky aktivní věcné legitimace a naléhavého právního zájmu účastníka obchodní veřejné soutěže na určení neplatnosti smlouvy, uzavřené mezi vyhlášovatelem soutěže a jiným účastníkem (navrhovatelem), při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od (dovolatel citované) ustálené judikatury Nejvyššího soudu.

8. Dovolatel má za to, že závěr odvolacího soudu je v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 787/2007 (který je – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu přijatá po 1. lednu 2001 – veřejnosti přístupný na webových stránkách dovolacího soudu), v němž dovolací soud

uzavřel, že účastník, který v rámci vyhlášeného výběrového řízení neuspěje (nebyla-li soutěž zrušena či nebyly-li odmítnuty všechny nabídky), je věcně legitimován k podání žaloby o určení neplatnosti smluv uzavřených na základě výběrového řízení s jinými účastníky a svědčí mu i naléhavý právní zájem na takovém určení, neboť případný závěr o neplatnosti předmětných smluv může ovlivnit právní postavení neúspěšného účastníka, včetně eventuální možnosti uzavření smlouvy v dalším výběrovém řízení.

9. Dovolatel zdůrazňuje, že aktivní věcnou legitimaci i naléhavý právní zájem Nejvyšší soud shledal bez ohledu na to, zda nabídka žalujícího účastníka byla nejlepší a zda podmínky výběrového řízení umožňovaly odmítnout všechny nabídky. Opačný závěr vede podle dovolatele k odepření práva na soudní ochranu, neboť pouhá možnost odmítnout všechny návrhy smluv by znemožnila soudní přezkum platnosti smlouvy vzešlé z některé z forem veřejného výběrového řízení. Neuzavře-li vyhlášovatel smlouvu se žádným z uchazečů, nelze hovořit o porušení práv účastníků výběrového řízení, byť by proběhlo protiprávně. Jestliže však vyhlášovatel některý z návrhů akceptuje, má účastník výběrového řízení podle dovolatele právo na přezkum platnosti takto uzavřené smlouvy.

10. První žalovaný považuje dovolání za nepřípustné a navrhuje, aby je Nejvyšší soud odmítl. Poukazuje přitom na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 32 Cdo 3660/2010, a ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 23 Cdo 606/2011, a dovozuje, že napadené rozhodnutí je v souladu se závěry formulovanými Nejvyšším soudem v těchto rozhodnutích.

11. Druhý žalovaný navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

12. Tříčlenný senát číslo 29, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, zjistil, že dovoláním otevřená otázka předpokladů aktivní věcné legitimace a naléhavého právního zájmu osoby, která není stranou smlouvy uzavřené na základě obchodní veřejné soutěže či jiného veřejného výběrového řízení, na určení neplatnosti této smlouvy, je v judikatuře Nejvyššího soudu řešena nejednotně.

13. V rozsudku ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 787/2007, dospěl Nejvyšší soud k závěru přílehavě popsanému v dovolání, a to za situace, kdy podle skutkových zjištění v dané věci si vyhlášovatel soutěže vyhradil právo odmítnout všechny předložené návrhy.

14. Taktéž v rozsudku ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1308/2010, Nejvyšší soud uzavřel, že „je-li žalobou na určení neplatnosti právního úkonu zpochybňována platnost smlouvy, která byla uzavřena na základě některé z forem veřejného výběrového řízení, tedy za nároku na jistou transparentnost projednání

nabídek, je na takovém určení dán naléhavý právní zájem“. ... „Důvodem pro tento závěr je obecně to, že rozsudek, kterým soud určí, že smlouva uzavřená s jiným zájemcem o koupi je neplatná, je dostatečným podkladem k tomu, aby se neúspěšný zájemce mohl znovu domáhat práv, jež mu porušením pravidel výběrového řízení byla upřena“. K obdobným závěrům Nejvyšší soud dospěl již v rozsudku ze dne 3. 4. 1997, sp. zn. 2 Odon 8/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 7, ročníku 1998, pod č. 60, a v rozsudku ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 2 Cdon 824/97, uveřejněném pod č. 9/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 9/2001“).

15. Naopak např. v usnesení sp. zn. 32 Cdo 3660/2010, či sp. zn. 23 Cdo 606/2011, Nejvyšší soud při posuzování aktivní věcné legitimity a naléhavého právního zájmu žalobce, který se ucházel o nabytí majetku České republiky „v nabídkovém řízení“, na určení neplatnosti kupní smlouvy uzavřené s jiným zájemcem, uzavřel, že žalobci nespědí naléhavý právní zájem na požadovaném určení ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř., protože „z právních předpisů nevyplývá vynutitelné právo ucházet se o majetek státu označený v § 38a zákona č. 77/2002 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2006, a žalobkyně požadované určení by tak nemohlo mít příznivý dopad na její právní postavení“. V posledně označeném rozhodnutí Nejvyšší soud výslovně doplnil, že uvedený závěr není v rozporu s judikaturou týkající se „věcné legitimity neúspěšného účastníka veřejné obchodní soutěže (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 1997, sp. zn. 20 Odon 8/96) a veřejného výběrového řízení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 787/2007)“, neboť „na projednávaný případ, kdy požadované určení nemůže založit vynutitelné právo žalobkyně ucházet se o majetek státu, citovanou judikaturu vztáhnout nelze“.

16. Ke shodným závěrům (jako v předchozím odstavci) dospěl Nejvyšší soud i v usneseních ze dne 3. 4. 2008, sp. zn. 28 Cdo 913/2008, ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1317/2008, ze dne 22. 4. 2010, sp. zn. 32 Cdo 2622/2008, ze dne 27. 4. 2010, sp. zn. 32 Cdo 5026/2008, ze dne 2. 8. 2010, sp. zn. 32 Cdo 221/2009, ze dne 14. 4. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1257/2010, či ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2155/2011.

17. Tříčlenný senát číslo 29 má – oproti názoru vyjádřenému v usnesení sp. zn. 23 Cdo 606/2011 – za to, že závěry posledně označených rozhodnutí jsou v rozporu se závěry formulovanými a odůvodněnými v rozsudcích sp. zn. 23 Cdo 787/2007 a sp. zn. 28 Cdo 1308/2010; proto rozhodl o postoupení věci podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

18. Rozhodné znění občanského soudního řádu, podle kterého velký senát dovolání projednal a rozhodl o něm (do 31. 12. 2013), se podává z článku druhého

bodů 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

19. Výše označená rozhodnutí byla přijata v obdobných skutkových poměrech, kdy vyhlášovatel obchodní veřejné soutěže, resp. jiného veřejného výběrového řízení, nebyl podle pravidel soutěže (výběrového řízení) povinen akceptovat žádný z podaných návrhů. Jinými slovy, v žádném z posuzovaných případů žalobci nesvědčilo – v případě vyhovění žalobě o určení neplatnosti smlouvy uzavřené mezi vyhlášovatelem soutěže (výběrového řízení) a jiným účastníkem (navrhovatelem) – právo na uzavření smlouvy s vyhlášovatelem soutěže (výběrového řízení). Závěry formulované v usneseních sp. zn. 32 Cdo 3660/2010 či sp. zn. 23 Cdo 606/2011 (a dalších výše označených rozhodnutích) jsou proto v rozporu se závěry přijatými v rozsudcích sp. zn. 23 Cdo 787/2007 a sp. zn. 28 Cdo 1308/2010. Dovolání je tudíž přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť dovoláním otevřená otázka je v judikatuře Nejvyššího soudu řešena rozdílně.

č. 22

IV.

Důvodnost dovolání

20. Odvolacímu soudu lze především vytknout, že nerozlišoval mezi naléhavým právním zájmem na požadovaném určení a věcnou legitimací ve sporu. Věcnou legitimaci k určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, má ten, kdo je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde, nebo jehož právní sféry se sporný právní vztah nebo sporné právo týká. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení pak vyjadřuje způsob právní ochrany, které se má dostat soudním rozhodnutím tomu, kdo má v řízení o určovací žalobě aktivní věcnou legitimaci, a to vůči tomu, kdo je k požadovanému určení pasivně věcně legitimován (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 2002, sp. zn. 21 Cdo 679/2001, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 2002, pod č. 77, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 294/2003, uveřejněný pod č. 10/2007 Sb. rozh. obč., či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3469/2009).

21. Velký senát se proto nejprve zabýval tím, zda účastník obchodní veřejné soutěže svědčí aktivní věcná legitimace v řízení o určení neplatnosti smlouvy, uzavřené mezi vyhlášovatelem soutěže a jiným účastníkem soutěže (navrhovatelem).

22. Obecně platí, že aktivní věcnou legitimaci v řízení o určení neplatnosti právního úkonu (smlouvy) mají nejen účastníci dotčeného právního úkonu (resp. jejich právní nástupci), ale taktéž další osoby, na jejichž právní postavení by kladné rozhodnutí o takové žalobě mohlo mít příznivý dopad (srov. za všechna rozhodnutí např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1690/97, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 29 Odo

449/2004, anebo ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006). Žalobě přitom může být vyhověno jen tehdy, jestliže se řízení účastní (na straně žalobce nebo žalovaného) všichni účastníci napadeného právního úkonu (smlouvy), popřípadě jejich právní nástupci (srov. např. opět rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 679/2001).

23. Uzavřel-li vyhlášovatel obchodní veřejné soutěže s některým z účastníků soutěže (navrhovatelů) smlouvu, pak určení neplatnosti této smlouvy může mít příznivý dopad na právní poměry ostatních účastníků obchodní veřejné soutěže, jejichž návrhy vyhlášovatel neakceptoval. To platí i tehdy, jestliže si vyhlášovatel v podmínkách soutěže vyhradil právo odmítnout všechny předložené návrhy (§ 287 odst. 2 obch. zák.), avšak tohoto práva nevyužil (a návrh některého z účastníků akceptoval). Vyhoví-li soud žalobě (určí-li neplatnost smlouvy), otevírá se úspěšnému žalobci možnost uzavřít s vyhlášovatelem smlouvu, a to případně i v nové obchodní veřejné soutěži. Opačný výklad, podle něhož je předpokladem aktivní věcné legitimace soudně vynutitelný nárok žalobce na uzavření smlouvy s vyhlášovatelem, by umožnil vyloučit soudní přezkum obchodní veřejné soutěže jakožto jednoho ze způsobů uzavírání smluv pouze tím, že vyhlášovatel soutěže si v podmínkách soutěže vyhradí právo odmítnout všechny předložené návrhy. Takový závěr považuje velký senát za nepřijatelný, a to tím spíše, je-li vyhlášovatelem soutěže územní samosprávný celek (či jiná veřejnoprávní korporace) nakládající s veřejným majetkem.

24. Velký senát se proto přiklání k závěrům formulovaným v rozsudcích sp. zn. 2 Odon 8/1996, sp. zn. 23 Cdo 787/2007 a sp. zn. 28 Cdo 1308/2010, jakož i v R 9/2001, a uzavírá, že účastníku obchodní veřejné soutěže svědčí aktivní věcná legitimace v řízení o určení neplatnosti smlouvy, uzavřené v rámci obchodní veřejné soutěže mezi vyhlášovatelem soutěže a jiným účastníkem (navrhovatelem).

25. Předpokladem úspěšnosti žaloby o určení, zda tu právo nebo právní vztah je či není [§ 80 písm. c) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013], však není pouze aktivní věcná legitimace žalobce, ale také jeho naléhavý právní zájem na požadovaném určení.

26. Jak plyne z ustálené judikatury Nejvyššího i Ústavního soudu, je určovací žaloba podle § 80 písm. c) o. s. ř. preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby přitom korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 3, ročníku 1997, pod č. 21,

či nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 17/95, uveřejněný pod č. 65/1995 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

č. 22

27. Je-li neúspěšný účastník obchodní veřejné soutěže, jehož návrh vyhlášovatel neakceptoval, aktivně věcně legitimován k podání žaloby o určení neplatnosti smlouvy uzavřené mezi vyhlášovatelem a jiným účastníkem soutěže (navrhovatelem), a nemá-li k dispozici jiný právní prostředek, jehož prostřednictvím by mohl účinněji hájit svá (uzavřenou smlouvou dotčená) práva, má zásadně i naléhavý právní zájem na takovém určení.

28. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozsudek soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i jej a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Č. 23

Společenství vlastníků jednotek, Stanovy, Notářský zápis
§ 1200 odst. 3 o. z.

č. 23

Ke změně stanov společenství vlastníků jednotek vzniklých před 1. 1. 2014 není třeba formy notářského zápisu.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2015, sen. zn. 7 Cmo 229/2015, ECLI:CZ:VSPH:2015:7.CMO.229.2015.1)

Vrchní soud v Praze k odvolání navrhovatele zrušil ve výroku II. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 4. 2015, sp. zn. S 5461/RD33/MSPH, Fj 330437/2014, a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Návrhem došlým soudu dne 3. 11. 2014 se navrhovatel domáhal zápisu změn do rejstříku společenství vlastníků jednotek. Součástí návrhu byl i návrh na zápis změny jeho názvu ze současné podoby „Společenství pro dům čp. 450, ulice M. – L.“ na nové znění „Společenství vlastníků M.“. K návrhu přiložil Stanovy SVJ, Zápis ze schůze shromáždění ze dne 30. 10. 2014 a Zápis ze schůze výboru ze dne 30. 10. 2014.

2. Městský soud v Praze rozhodl usnesením uvedeným v záhlaví tak, že návrhu vyhověl (výrok I.), pouze v části týkající se zápisu změny názvu navrhovatele návrh ve výroku II. zamítl. V odůvodnění uvedl, že usnesením ze dne 10. 11. 2014 navrhovatele vyzval, aby kromě jiného předložil soudu rozhodnutí o změně stanov ve formě notářského zápisu, a to ve lhůtě 15 dnů. Dne 30. 11. 2014 podal navrhovatel proti soudem uložené povinnosti doložit notářský zápis námítky. Usnesením ze dne 20. 2. 2015 soud rozhodl o odmítnutí námitek. Své podání navrhovatel do dne rozhodnutí soudu nedoplnil, a proto soud v návaznosti na § 86 písm. e) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „z. v. r.“), návrh v části změny názvu odmítl.

II.

Odvolání a vyjádření k němu

3. Navrhovatel se proti výroku II. usnesení soudu prvního stupně včas odvolal s odkazem na § 205 odst. 2 písm. c) a g) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

(dále jen „o. s. ř.“), neboť usnesení je stíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a spočívá na nesprávném právním posouzení. Uvedl, že k návrhu přiložil jako listinu dokládající údaje o zapisovaných skutečnostech znění stanov schválené schůzí shromáždění z 30. 10. 2014. Schůze shromáždění probíhala bez přítomnosti notáře, proto požadavku soudu prvního stupně na doložení notářského zápisu zaznamenávajícího průběh této schůze navrhovatel vyhovět nemohl. Nad to je navrhovatel přesvědčen o tom, že není nutnou podmínkou pro platnost změny stanov společenství vlastníků jednotek vzniklého před 1. 1. 2014, aby rozhodnutí o změně mělo formu veřejné listiny. Společenství vlastníků jednotek navrhovatele vzniklo ex lege v roce 2005 podle zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (dále jen „zákon o vlastnictví bytů“). Jeho stanovy ve znění do 30. 10. 2014 nevyžadují pro svou změnu formu notářského zápisu, podobně jako tuto formu nevyžadoval zákon o vlastnictví bytů. Pokud si stanovy společenství vlastníků jednotek založených před 1. 1. 2014 přísnější formu pro změnu explicitně nevymínily, je navrhovatel přesvědčen o tom, že není na místě pohlížet od 1. 1. 2014 na stávající stanovy optikou zvýšených nároků podle § 1200 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále pouze „o. z.“). Taktéž Notářská komora ČR, kterou navrhovatel v této věci oslovil, zastává s navrhovatelem souladný názor, že u společenství vlastníků jednotek založených před účinností o. z. není pro změnu stanov obligatorní forma notářského zápisu. Navrhuje, aby odvolací soud napadené usnesení ve výroku II. změnil tak, že návrhu vyhoví a zapíše změnu názvu navrhovatele.

III.

Důvodnost odvolání

4. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací přezkoumal napadené usnesení soudu prvního stupně v rozsahu podaného odvolání a dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.
5. Podle § 25 odst. 1 písm. a) z. v. r. se do veřejného rejstříku zapíše jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, zapsané osoby.
6. Dle komentářové literatury „jméno a příjmení, resp. název jsou regulovány občanským zákoníkem (§ 77 a násl., resp. § 132 a násl. o. z.). Názvem je také firma“ (srov. HAVEL, M., ŠTENGLOVÁ, I., DĚDIČ, J., JINDŘICH, M. a kol. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 45 s.).
7. Z předloženého spisu plyne, že se navrhovatel svým podáním domáhal zápisu změn do rejstříku společenství vlastníků jednotek včetně změny svého

názvu. Usnesením ze dne 10. 11. 2014, č. j. S 5461/RD20/MSPH, Fj 330437/2014 (dále jen „výzva“), byl navrhovatel soudem prvního stupně vyzván, aby doložil také rozhodnutí o změně stanov ve formě notářského zápisu, neboť dle § 1200 odst. 3 o. z. vyžadují stanovy společenství formu veřejné listiny a dle § 564 o. z. vyžaduje-li zákon pro právní jednání určitou formu, lze obsah právního jednání změnit projevem vůle v téže nebo přísnější formě. Podáním ze dne 30. 11. 2014, které bylo soudu téhož dne doručeno, uplatnil navrhovatel námitku proti této výzvě s tvrzením, že společenství vlastníků jednotek navrhovatele vzniklo po roce 2005 dle zákona o vlastnictví bytů a jeho stanovy ve znění do 30. 10. 2014 nevyžadují pro svou změnu formu notářského zápisu, podobně jako ji nevyžadoval ani zákon o vlastnictví bytů. Usnesením ze dne 20. 2. 2015, č. j. S 5461/RD27/MSPH, Fj 330437/2014, soud výzvu potvrdil a v odůvodnění uvedl, že dle § 304I odst. 1 o. z. se právní povaha právnických osob upravených tímto zákonem řídí jeho ustanoveními ode dne nabytí jeho účinnosti. Navrhovatel požadovanou změnu stanov ve formě notářského zápisu soudu nepředložil, a proto soud vydal odvoláním napadené usnesení.

8. Nahlédnutím do sbírky listin vedené Městským soudem v Praze ve věci navrhovatele (dostupné taktéž na webových stránkách www.justice.cz) odvolací soud zjistil, že Stanovy navrhovatele ve znění ze dne 30. 10. 2014, schválené schůzí shromáždění dne 30. 10. 2014, nebyly soudu přeloženy ve formě notářského zápisu. Ze Stanov navrhovatele ze dne 15. 11. 2004 založených v rejstříkovém spise nevyplývá, že si navrhovatel stanovil pro jejich změnu formu notářského zápisu. Z výpisu z rejstříku společenství vlastníků jednotek vedeného Městským soudem v Praze, oddíl S, vložka 5461, ze dne 12. 10. 2015, bylo odvolacím soudem zjištěno, že navrhovatel vznikl dne 18. 8. 2004 a do rejstříku byl zapsán dne 15. 2. 2005. Ze Zápisu ze Shromáždění vlastníků navrhovatele ze dne 30. 10. 2014 bodu 4. plyne, že došlo k přijetí rozhodnutí o změně názvu navrhovatele ze současné podoby „Společenství pro dům čp. 450, ulice M. – L.“ na nové znění „Společenství vlastníků M.“ a dané shromáždění se konalo bez přítomnosti notáře.

9. K požadované formě provedené změny stanov navrhovatele jako společenství vlastníků jednotek vzniklého před 1. 1. 2014 odvolací soud uvádí, že část praxe rejstříkových soudů nesprávně vychází z doslovného jazykového výkladu § 1200 odst. 3 o. z., podle něž „stanovy vyžadují formu veřejné listiny; to neplatí, zakládá-li se společenství prohlášením o rozdělení práva k domu a pozemku na vlastnické právo k jednotkám ujednáním ve smlouvě o výstavbě“. Za použití § 564 o. z. je pak dovozováno, že i pro změnu stanov společenství vlastníků jednotek je nutná forma notářského zápisu. S takovýmto zjednodušujícím výkladem však nelze souhlasit. V prvé řadě je nutné odlišovat společenství vlastníků jednotek vzniklá přede dnem 1. 1. 2014, resp. vzniklá dle zákona č. 72/1994 Sb., když ve smyslu usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 Cmo 554/2014 mohla takto vzniknout ještě i po 1. 1. 2014 (dále i jen „SVJ“), od

společenství vlastníků jednotek vzniklých dle o. z. (dále i jen „SV“), tedy vzniklých po 1. 1. 2014 zápisem do rejstříku společenství vlastníků jednotek. SVJ vznikala přímo ze zákona (viz § 9 odst. 3, 4 zákona o vlastnictví bytů), přičemž stanovy byly přijímány až po tomto vzniku, resp. v případech, že stanovy přijaty nebyly, řídilo se SVJ tzv. vzorovými stanovami – vládní nařízení č. 371/2004 Sb. (viz § 9 odst. 10 zákona o vlastnictví bytů), a dle části názorů teorie i praxe zřejmě se jimi coby vtaženými do svého právního režimu řídí dosud (jmenované vládní nařízení bylo zrušeno dle § 3080 bod 216 o. z.). Koncepce stanov byla taková, že nebyly zakladatelským dokumentem, nutným ke vzniku SVJ coby právnické osoby, leč „toliko“ vnitřním předpisem nutným pro fungování SVJ (mezi zakladatelské dokumenty ve smyslu založení do sbírky listin řazeny byly). Ke vzniku SVJ tak docházelo nezávisle na přijetí stanov a nezávisle na jeho zápisu do rejstříku společenství vlastníků jednotek (ten měl jen deklaratorní charakter). Od 1. 1. 2014 se zásadně změnila koncepce založení a vzniku SV, právní režim založení a vzniku byl připodobněn většině právnických osob (družstva a další obchodní korporace, spolky, nadace, ústavy). Zákon od 1. 1. 2014 rozlišuje právní jednání vedoucí k založení SV. Založené SV následně vzniká výlučně zápisem do rejstříku společenství vlastníků jednotek. Od 1. 1. 2014 může být SV založeno jedním ze tří základních způsobů (na něž ostatně právě § 1200 odst. 3 o. z. reaguje). Prvním způsobem je učinění prohlášení o rozdělení práva k nemovité věci na vlastnické právo k jednotkám dle § 1166 o. z., přičemž ve smyslu § 1166 odst. 2 o. z. jsou v daných případech obligatorní náležitosti prohlášení i náležitosti stanov SV. Dalším způsobem je smlouva o výstavbě, ve smyslu § 1170 odst. 2 o. z. jsou v daných případech obligatorní náležitosti smlouvy též i náležitosti stanov SV. Až třetím způsobem v řadě je založení společenství vlastníků schválením stanov dle § 1200 odst. 1 o. z. To přichází v úvahu jen tam, kde se neuplatní předchozí dva způsoby. Jak vyplývá ze samotného § 1200 odst. 3 o. z., stanovy nevyžadují formu veřejné listiny, zakládá-li se společenství prohlášením o rozdělení práva k domu a pozemku na vlastnické právo k jednotkám nebo ujednáním ve smlouvě o výstavbě, což je logické a systematické, protože § 1170 odst. 3 o. z. stanoví speciálně pro smlouvu o výstavbě písemnou formu, písemná forma je dovozována též i pro prohlášení (§ 560, § 123 odst. 2 o. z.). Nikoli tedy všechna SV, ale jen ta, jež byla založena přijetím stanov dle § 1200 odst. 1 o. z., musí mít stanovy ve formě notářského zápisu, pročež i jejich změnu pak musí mít ve smyslu § 564 o. z. formu notářského zápisu. Naopak stanovy SV, jež byla založena dle § 1166, resp. § 1170 o. z., nemusely mít formu notářského zápisu, pročež tuto formu nemusí mít ani změny takovýchto stanov. Tím spíše pak změny stanov SVJ – společenství vlastníků jednotek vzniklých nikoli dle o. z., resp. vzniklých dle zákona o vlastnictví bytů (povětšinou před 1. 1. 2014), pakliže nemusí mít formu notářského zápisu dle nich samotných coby jejich smluvní ujednání, ze zákona formu notářského zápisu mít nemusí. Jinak řečeno, SVJ, pakliže sama nezvolí pro

změnu stanov formu notářského zápisu ať již proto, že jim to předepisují jejich vlastní přijaté stanovy, nebo proto, že je jejich vůlí učinit změnu stanov v takto kvalifikované formě, změnu stanov ve formě notářského zápisu podle zákona, tím spíše pak podle § 1200 odst. o. z., jež na ně vůbec nedopadá, mít nemusí.

10. Z uvedeného vyplývá, že navrhovatel nebyl povinen předkládat soudu za účelem provedení změny zápisu svého názvu změnu svých stanov ve formě notářského zápisu. Odvolací soud se tak neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně ohledně odmítnutí části podaného návrhu.

11. Soud prvního stupně, veden svým nesprávným právním názorem, návrh navrhovatele na zápis změny názvu do obchodního rejstříku odmítl a neposuzoval ho podle § 90 a násl. z. v. r. Napadené usnesení je tak v této části nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Odvolací soud proto postupoval podle § 219a odst. 1 písm. b) o. s. ř., napadené usnesení ve výroku II. zrušil a podle § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř. vrátil věc soudu prvního stupně v tomto rozsahu k dalšímu řízení.

Č. 24

č. 24

Incidenční spory, Vyklizení nemovitosti, Příslušnost soudu věcná
§ 7 IZ, § 159 odst. 1 IZ

K projednání a rozhodnutí té části žaloby, kterou se insolvenční správce domáhal u insolvenčního soudu vedle určení, že dlužník je vlastníkem nemovité věci [ve smyslu § 7a písm. b), ve spojení s § 159 odst. 1 písm. g) insolvenčního zákona], vůči žalovanému též vyklizení této věci, je v prvním stupni věcně příslušný okresní soud; potud nejde o incidenční spor.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2015, sen. zn. 101 VSPH 174/2015, ECLI:CZ:VSPH:2015:101.VSPH.174.2015.1)

Vrchní soud v Praze usnesením rozhodl tak, že k projednání a rozhodnutí věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 67 ICm 4426/2014 jsou v prvním stupni příslušné okresní soudy v části, v níž se žalobkyně domáhá, že žalovaný č. 2 je povinen vyklidit v žalobě označené nemovitosti; současně rozhodl, že po právní moci tohoto usnesení bude v tomto rozsahu věc postoupena k dalšímu řízení Okresnímu soudu v Jihlavě.

1. Krajský soud v Praze předložil věc Vrchnímu soudu v Praze k rozhodnutí podle § 104a odst. 2 o. s. ř., neboť má za to, že není věcně příslušným k projednání a rozhodnutí dané věci v části, v níž se žalobce domáhá, aby soud uložil druhému žalovanému povinnost vyklidit v žalobě označené nemovitosti. Podle Krajského soudu v Praze se v této části nejedná o incidenční spor ve smyslu § 159 insolvenčního zákona č. 189/2006 Sb. (dále též „IZ“) a věcnou příslušnost Krajského soudu nelze dovést ani podle § 7a IZ.

2. K tomuto stanovisku Krajského soudu v Praze se písemně vyjádřila žalobkyně tak, že má za to, že i v této části je daná věcná příslušnost Krajského soudu v Praze, protože žaloba na vydání nemovitosti do majetkové podstaty (vyklizení nemovitosti) je sporem vedeným na základě a v souvislosti se žalobou o neplatnost právního úkonu podle § 231 a následujících ustanovení IZ, jenž je podle § 159 IZ incidenčním sporem. Poukázala v této souvislosti na otázku řešení věcné příslušnosti krajských soudů, je-li podána žaloba na určení neúčinnosti právního úkonu a současně s ní žaloba na vydání plnění z neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty dlužníka, kde se běžně vychází z toho, že krajské soudy jsou i v této části věcně příslušnými.

3. Podle § 9 odst. 1 o. s. ř. jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy, nestanoví-li zákon jinak.
4. Podle § 7a IZ (ve znění účinném od 1. 1. 2014) krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně a) v insolvenčním řízení, b) v incidenčních sporech, c) ve sporech o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla porušením povinnosti podat insolvenční návrh, d) ve sporech o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu, e) ve věcech vyplývajících z právních vztahů mezi dlužníkem a insolvenčním správcem týkajících se majetku patřícího do dlužnickovy majetkové podstaty. Který spor je sporem incidenčním určuje § 2 písm. d) a § 159 odst. 1 IZ; jejich výčet je taxativní.
5. Námitky uplatněné žalobkyní v jejím vyjádření k věcné příslušnosti Krajského soudu v Praze jsou nerozhodné pro posouzení věcné příslušnosti tohoto krajského soudu v řízení o vyklizení nemovitostí, neboť její odkazy na příslušná rozhodnutí Nejvyššího soudu či Vrchního soudu v Praze nebo Olomouci se vztahují k věcné příslušnosti soudu v řízení o odpůřci žalobě, nikoliv v řízení o určení neplatnosti právního úkonu dlužníka.
6. Zatímco věcná příslušnost insolvenčního soudu, v daném případě Krajského soudu v Praze, k řízení o žalobě na určení neplatnosti právního úkonu dlužníka jednoznačně vyplývá z § 231 a § 233 odst. 1 a 3 IZ, nic o věcné příslušnosti insolvenčního soudu nelze z těchto ani jiných ustanovení insolvenčního zákona, zejména z jeho § 7a, dovodit ohledně následných sporů, jež vzniknou (mohou vzniknout) poté, kdy rozsudek o určení neplatnosti právního úkonu dlužníka nabude právní moci. Insolvenční zákon k tomu § 233 odst. 1 uvádí, že v průběhu insolvenčního řízení posoudí neplatnost právního úkonu dlužníka pouze insolvenční soud (odst. 2), a je-li k neplatnosti právního úkonu nutné, aby ten, kdo je takovým úkonem dotčen, se jeho neplatnosti dovolal, může tak učinit i insolvenční správce (odst. 3). V § 233 odst. 1 pak insolvenční zákon uvádí, že je-li pravomocným rozhodnutím zjištěna neplatnost právního úkonu týkajícího se majetku nebo závazků dlužníka, musí být vydán majetkový prospěch získaný plněním z neplatného právního úkonu.
7. To, že insolvenční soud je věcně příslušným i k rozhodnutí o vydání plnění z neplatného právního úkonu a v jakém rozsahu upravuje insolvenční zákon v § 232 odst. 2, jen pro případ, že odmítne vydat majetkový prospěch získaný plněním z neplatného právního úkonu insolvenční správce. Pak se oprávněná osoba může domáhat jeho vydání vylučovací žalobou podle insolvenčního zákona.
8. V opačném případě, má-li insolvenční správce k dispozici pravomocný rozsudek insolvenčního soudu o určení neplatnosti právního úkonu dlužníka, má tento rozsudek za následek, že se na takový úkon dlužníka hledí, jakoby učiněn nebyl a pak žaloba o vydání plnění neplatného právního úkonu dlužníka, v daném

případě žaloba o vyklizení nemovitosti, je žalobou, v níž je uplatněn nárok bez právního důvodu, tedy nárok z bezdůvodného obohacení a k řízení o takovém nároku jsou příslušné v prvním stupni okresní soudy. Platí totiž, že byla-li neplatnost právního úkonu zjištěna pravomocným rozhodnutím insolvenčního soudu, insolvenční správce zapíše předmět bezdůvodného obohacení do soupisu majetkové podstaty a pohledávku uplatní vůči tomu, kdo se bezdůvodně obohatil – v daném případě, kdo nemovitosti užívá. Jestliže tato osoba neplní dobrovolně, je insolvenční správce povinen vymáhat plnění ve prospěch majetkové podstaty. V této druhé fázi uplatnění neplatnosti právního úkonu jde o vymáhání pohledávek ve prospěch majetkové podstaty ve smyslu § 294 odst. 1 IZ. Peněžitou pohledávku insolvenční správce vymáhá žalobou na plnění (zaplacení), jiné pohledávky pak žalobou na vydání plnění, v daném případě na vyklizení nemovitosti. Spory vzniklé na základě žalob podle § 294 IZ nejsou incidenčními spory a pro určení věcné příslušnosti soudu v těchto sporech se nepoužije § 7a IZ.

9. Platí tedy, že v řízení o vyklizení nemovitosti užívané druhým žalovaným bez právního důvodu (bude-li vyhověno žalobě na určení neplatnosti smlouvy týkající se těchto nemovitostí) jsou v prvním stupni ve smyslu § 7 ve spojení s § 9 odst. 1 o. s. ř. příslušné okresní soudy. Jelikož v této části se žaloba insolvenčního správce týká práv k nemovitosti, je věcně i místně příslušným soud, v jehož obvodu je nemovitost, což je Okresní soud v Jihlavě.

Č. 25

č. 25

Rozhodčí doložka, Společné jmění manželů, Insolvence

§ 2 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., § 150 zákona č. 40/1964 Sb., § 159a odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb.

Není-li spor o vypořádání společného jmění manželů sporem vzniklým v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo incidenčním sporem, lze jej projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení. Pravomocným rozsudkem, jímž soud před zahájením insolvenčního řízení vypořádal společné jmění (insolvenčního) dlužníka a jeho manžela, je insolvenční správce, na kterého přešlo prohlášením konkursu na majetek dlužníka právo nakládat s majetkovou podstatou, vázán (v intencích § 159a odst. 4 o. s. ř.) stejně jako dlužník. Totéž platí pro rozhodčí nález, jímž rozhodce před zahájením insolvenčního řízení vypořádal společné jmění (insolvenčního) dlužníka a jeho manžela a který nabyl účinku pravomocného soudního rozhodnutí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2016, sen. zn. 29 ICdo 11/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.ICDO.11.2014.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání druhého vedlejšího účastníka na straně žalovaného, odmítl dovolání žalovaného v rozsahu, v němž směřovalo proti druhému až čtvrtému výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 10. 2013, sp. zn. 88 ICm 2057/2011, 103 VSPH 291/2012 (MSPH 88 INS 8429/2010), a zamítl dovolání žalovaného proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 12. 7. 2012, č. j. 88 ICm 2057/2011-53, zamítl Městský soud v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) žalobu, kterou se žalobkyně (Mgr. H. Š.) domáhala vůči žalovanému (Ing. P. B., jako insolvenčnímu správci dlužníka J. Š.), za účasti Volksbank CZ, a. s., jako vedlejšího účastníka řízení na straně žalovaného, vyloučení spoluvlastnických podílů na označených nemovitostech (dále jen „spoluvlastnické podíly“) ze soupisu majetkové podstaty dlužníka (bod I. výroku), a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).
2. Insolvenční soud vyšel při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku zejména z toho, že:

[1] Nemovitosti, o jejichž spoluvlastnické podíly jde, nabyt dlužník s žalobkyní za trvání jejich manželství do společného jmění manželů.

[2] Rozsudkem ze dne 29. 1. 2009, č. j. 10 C 382/2008-9, který nabyt právní moci dne 12. 2. 2009, rozhodl Obvodní soud pro Prahu 9 (dále jen „obvodní soud“) o zúžení společného jmění manželů (žalobkyně a dlužníka) až na společné vybavení domácnosti.

[3] Žalobkyně a dlužník uzavřeli dne 15. 3. 2009 rozhodčí smlouvu, ve které si sjednali, že jejich majetkový spor o vypořádání společného jmění manželů rozhodne Mgr. M. Š. podle zásad spravedlnosti (*ex aequo et bono*) bez nařízení jednání na základě písemných podkladů a vyjádření doručených rozhodci stranami sporu.

[4] Rozhodčím nálezem ze dne 29. 6. 2010, č. j. Ro-MŠ-02/2010-06 (dále jen „rozhodčí nálezy“), vypořádal rozhodce M. Š. společné jmění manželů (žalobkyně a dlužníka) tak, že každému z manželů přikázal do výlučného majetku spoluvlastnické podíly v rozsahu jedné ideální poloviny vypořádávaných nemovitostí.

[5] Na základě rozhodčího nálezu byla žalobkyně zapsána do katastru nemovitostí jako výlučná vlastnice jedné ideální poloviny nemovitostí (výlučná vlastnice sporných spoluvlastnických podílů).

[6] Usnesením ze dne 23. 3. 2010, č. j. 74 EXE 988/2010-14, nařídil obvodní soud exekuci na majetek dlužníka (povinného) k vymožené pohledávky podle pravomocného a vykonatelného směnečného platebního rozkazu vydaného Městským soudem v Praze. V bodu II. výroku usnesení uložil exekuční soud dlužníku, že od doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní a provozní činnosti, upokojujání základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a udržování správy majetku, s tím, že právní úkon, kterým povinný poruší tuto povinnost, je neplatný.

[7] Exekučními příkazy ze dne 8. 4. 2010, č. j. 005 EX 262/2010-203 a č. j. 005 EX 262/2010-204, vydanými soudním exekutorem Mgr. Č. B., byla nařízena exekuce na majetek povinného (dlužníka) zřízením exekutorského zástavního práva k nemovitostem, o jejichž spoluvlastnické podíly jde.

[8] Žalovaný sepsal nemovitosti, o jejichž spoluvlastnické podíly jde, do majetkové podstaty dlužníka (jako majetek ve společném jmění manželů) dne 19. 11. 2010.

[9] Výše pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka činí 342 717 216,22 Kč, což převyšuje hodnotu majetku ve společném jmění manželů.

3. Na tomto základě dospěl insolvenční soud – odkazuje na § 225, § 270 a § 274 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční

zákon), § 132 odst. 1 a § 150 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále též jen „obč. zák.“), § 20 zákona č. 344/1992 Sb., katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon) a § 42 odst. 1 a § 44a zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů – k následujícím závěrům:

č. 25

[1] Rozhodčí nález nepředstavuje zákonný způsob nabytí vlastnictví (žalobkyní), neboť není smlouvou, není rozhodnutím státního orgánu a dle platné zákonné úpravy ani jinou skutečností, představující právní titul nabytí vlastnictví.

[2] Ustanovení § 150 odst. 3 obč. zák. je třeba vykládat v intencích § 132 odst. 1 obč. zák. tak, že (není-li zde dohody) zakládá výlučnou pravomoc soudu k vypořádání společného jmění manželů. K rozhodčímu nálezu proto insolvenční soud nepřihlížel, takže společné jmění manželů ke dni prohlášení konkursu na majetek dlužníka nebylo vypořádáno.

[3] Připuštění možnosti vypořádat společné jmění manželů rozhodčím nálezem by navíc odporovalo § 150 odst. 2 obč. zák., jelikož nelze připustit výklad, který by manželům umožnil vyhnout se omezení smluvní volnosti stanovené tímto ustanovením rozhodčím nálezem. Tento závěr podporuje i skutečnost, že rozhodčí nález nese znaky simulované dohody žalobkyně a dlužníka (rozhodce zcela vyhověl návrhu žalobkyně, jemuž dlužník neodporoval, zákonné limity uvedené v § 150 odst. 2 obč. zák. však rozhodčí nález nerespektuje).

[4] Na uvedeném nic nemění ani zápis vlastnického práva (ke spoluvlastnickým podílům) do katastru nemovitostí.

[5] Kdyby byl způsob vypořádání společného jmění manželů zvolený žalobkyní a dlužníkem přípustný, nemohlo být jejich společné jmění v rozhodné době vypořádáno vzhledem k exekuci nařízené na majetek dlužníka. Rozhodčí nález byl totiž vydán až po nařízení exekuce na majetek dlužníka, v době, kdy dlužník již nebyl oprávněn disponovat se svým majetkem (včetně majetku náležejícího do společného jmění manželů)

[6] Insolvenční správce tedy (vzhledem k rozsahu přihlášených pohledávek) správně postupoval dle § 270 a násl. insolvenčního zákona.

4. K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Praze (s přihlédnutím ke změně obchodní firmy vedlejšího účastníka a za účasti C. E., s. r. o., jako dalšího vedlejšího účastníka řízení na straně žalovaného) v záhlaví označeným rozsudkem změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že předmětné spoluvlastnické podíly vyloučil ze soupisu majetkové podstaty dlužníka (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý až čtvrtý výrok).

5. Odvolací soud dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k závěru, že odvolání je důvodné a k jednotlivým právním otázkám přijal následující závěry:

A) K platnosti rozhodčí smlouvy.

6. Potud odvolací soud – vycházejí z § 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, z § 99 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), a z § 150 odst. 1 obč. zák. – uzavřel, že vypořádání majetku ze zaniklého společného jmění manželů je typickým příkladem vztahu, kde zákonná úprava dává přednost dohodě (jak je upravena v § 150 obč. zák.).

7. Nejde o věc, ohledně níž lze zahájit řízení bez návrhu, o věc, v níž se rozhoduje o osobním stavu, ani o věc, v níž by hmotné právo nepřipouštělo vyřízení věci dohodou účastníků vztahu. O vypořádání společného jmění manželů lze uzavřít smír, neboť povaha věci to nevyklučuje. Rozhodčí smlouvu proto odvolací soud považuje za platnou; na jejím základě mohl o vypořádání společného jmění manželů rozhodnout v rozhodčím řízení M. Š.

B) K rozhodčímu nálezu.

8. Z právní úpravy obsažené v § 23 písm. a), § 25 odst. 3, § 26, § 27, § 28, a § 30 až § 32 zákona č. 216/1994 Sb. plyne, že rozhodčí náleze je výsledkem rozhodčího řízení, jež má řadu shodných rysů se soudním řízením, včetně možnosti jeho přezkumu zvláště podle obsahu rozhodčí smlouvy (podle § 27 zákona č. 216/1994 Sb. nebo obecně podle § 31 a § 32 zákona č. 216/1994 Sb.).

9. V rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 2254/2011 (jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2254/2011, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu) Nejvyšší soud zformuloval a odůvodnil závěr, podle něhož pravomocný rozhodčí náleze představuje překážku věci pravomocně rozhodnuté (*rei iudicatae*).

10. Rozhodčí náleze, jehož předmětem bylo vypořádání společného jmění manželů (žalobkyně a dlužníka), nabytí právní moci 30. 6. 2010. V rozhodčí smlouvě nebyl sjednán přezkum rozhodčího nálezu podle § 27 zákona č. 216/1994 Sb. ani nebyl podán (ve lhůtě 3 měsíců) návrh na zrušení rozhodčího nálezu, takže odvolací soud nemá důvod pochybovat o tom, že rozhodčí náleze má povahu vykonatelného rozhodnutí vymožitelného výkonem rozhodnutí nebo exekucí a že v rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozhodčího nálezu závazný pro účastníky rozhodčího řízení, je závazný též pro všechny orgány (§ 159a odst. 4 o. s. ř.). Výrok rozhodčího nálezu je srozumitelný a určitý. Z uvedených důvodů nesdílí odvolací soud závěr insolvenčního soudu, že rozhodčí náleze není (pro něj) závazný a že nepředstavuje právní titul nabytí vlastnického práva podle § 132 obč. zák.

C) K rozhodčímu řízení a jeho vztahu k exekučnímu řízení.

11. Z § 44 odst. 1, § 44a a § 52 exekučního řádu a z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. „20 Cdo 2985/2010“ (správně jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2012, sp. zn. 20 Cdo 1985/2010) [v němž Nejvyšší soud konstatoval, že vypořádání společného jmění manželů nepředstavuje převod ani jiné nakládání s věcí], je zřejmé, že probíhající exekuční řízení nebránilo tomu, aby proběhlo rozhodčí řízení. Nadto je třeba přitakat argumentaci žalobkyně, že kdyby řízení

o výkon rozhodnutí nebo exekuce mělo bránit v projednání majetkového sporu (před rozhodčím soudem nebo před soudem), pak by to zákonodárce nepochybně vyjádřil v právní úpravě, jak to učinil pro případ řešení úpadku konkursem v § 253 insolvenčního zákona. Pro věc tedy nebylo významné zkoumat, kdy byla fakticky uzavřena rozhodčí smlouva.

12. Odvolací soud shrnuje, že žalobkyně nabyla sporné nemovitosti na základě rozhodčího nálezu, který je pravomocný, má charakter vykonatelného soudního rozhodnutí, a proto je pro soud závazný (§ 159a odst. 4 o. s. ř.). Existence probíhajícího exekučního řízení nemělo žádný vliv na rozhodčí řízení, neboť vypořádání majetku není porušením inhibitoria.

Žalobkyni tak svědčí právo vylučující sepis „nemovitostí“ (správně spoluvlastnických podílů žalobkyně) do majetkové podstaty dlužníka.

13. Řečené však neznamená, že by věřitelé pohledávek nemohli uspět s jejich vymožením proti žalobkyni v exekučním řízení (postižením sporných nemovitostí, jak vyplývá i z právní úpravy). Jak uvedl Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 1985/2010, získal-li manžel povinného do svého výlučného vlastnictví věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty na základě dohody nebo rozhodnutí soudu o vypořádání společného jmění manželů, není to bez dalšího důvodem k vyloučení těchto věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot z výkonu rozhodnutí, neboť dohodou o vypořádání společného jmění povinného a jeho manžela (bývalého manžela) nesmí být dotčena práva věřitelů (§ 150 odst. 2 obč. zák.) a obdobně to platí také o rozhodnutí soudu o vypořádání společného jmění manželů.

14. Měl-li věřitel v době před uzavřením dohody (nebo před rozhodnutím soudu) právo domáhat se uspokojení své pohledávky za povinným i z majetku patřícího do jeho společného jmění s manželem, zůstává jeho právo zachováno i poté, co společné jmění povinného a jeho manžela bylo vypořádáno. Oprávněný se tedy může v uvedeném případě domoci cestou výkonu rozhodnutí uspokojení své pohledávky za povinným rovněž z majetku, který podle dohody nebo rozhodnutí soudu o vypořádání společného jmění připadl jeho manželovi (bývalému manželovi).

15. Výkladem výše uvedené právní úpravy odvolací soud dovodil, že sporné nemovitosti mohou být předmětem probíhající exekuce, zatímco majetek, který připadl podle rozhodčího nálezu do vlastnictví dlužníka, bude zpeněžován v rámci konkursu na jeho majetek.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

16. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný (dále jen „dovolatel“) „v celém jeho rozsahu“ dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (zda lze na základě

rozhodčího nálezu vypořádat společné jmění manželů a zda na rozhodčí nález není třeba aplikovat též § 150 odst. 2 obč. zák.), jakož i argumentem, že právní otázka, zda lze provést vypořádání společného jmění manželů též v probíhajícím exekučním řízení, respektive zda se vypořádáním společného jmění manželů rozumí nakládání s majetkem, „má být řešena odlišně“. Dovolatel proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že rozsudek insolvenčního soudu se potvrzuje (a tomu aby přizpůsobil i výroky o nákladech řízení).

17. Konkrétně dovolatel namítá (se zřetelem k § 150 obč. zák.), že žalobkyně s dlužníkem nevypořádali společné jmění manželů žádným z taxativně uvedených způsobů.

18. Rozhodčí nález obecně není zákonem vymezeným způsobem vypořádání společného jmění manželů, takže na jeho základě nemohlo být vypořádáno společné jmění dlužníka a žalobkyně. Kdyby manželé uzavřeli před rozhodcem smír ohledně vypořádání společného jmění manželů, bylo by tím v podstatě připuštěno obcházení § 150 odst. 1 obč. zák., ve spojení s § 150 odst. 2 obč. zák.

19. I kdyby bylo přípustné vypořádání společného jmění manželů rozhodčím nálezem, vedlo by to v daném případě k porušení principu vyjádřeného v § 150 odst. 2 obč. zák.

20. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 1. 2007, sp. zn. II. ÚS 805/06) [usnesení je – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Ústavního soudu], „rozhodce (rozhodčí soud) nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tak není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud“.

21. Příslušný rozhodce rozhodčím nálezem v podstatě nahrazoval dohodu žalobkyně a dlužníka, takže na rozhodčí nález bylo nezbytné aplikovat příslušná ustanovení občanského zákoníku, která by se vztahovala na dohodu o vypořádání společného jmění manželů, tedy i § 150 odst. 2 obč. zák.

22. Rozhodčí nález však významně zasáhl do práv věřitelů, když vypořádáním společného jmění manželů (ke kterému ale podle dovolatele nikdy nedošlo) došlo k poškození práv věřitelů dlužníka; z majetku dlužníka totiž byly vyvedeny předmětné spoluvlastnické podíly.

23. S přihlédnutím k usnesení o nařízení exekuce (z 30. 4. 2010) byla rozhodčím nálezem porušena ochrana věřitelů zakotvená v § 150 odst. 2 obč. zák. a došlo k porušení § 44a odst. 1 exekučního řádu. Závěrem, že došlo k vypořádání společného jmění manželů, by v podstatě bylo schvalováno obcházení zákonných ustanovení chránících práva věřitelů.

24. Jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 9/2010 (jde o usnesení), manžel vypořádáním společného jmění nenabývá vlastnictví, neboť to už má, ale druhý z manželů o vlastnictví přichází.

25. Dlužník tedy vypořádáním společného jmění manželů přišel o vlastnictví ke spoluvlastnickým podílům na nemovitostech, a došlo tak k obcházení ustanovení, které bránilo krácení věřitelů dlužníka.

26. Rozhodčím nálezem tak nebylo možné vypořádat společné jmění žalobkyně a dlužníka, zejména s přihlédnutím k tomu, že takovým vypořádáním by v rozporu s § 150 odst. 2 obč. zák. byla dotčena práva věřitelů dlužníka.

27. K závěrům odvolacího soudu k vypořádání společného jmění manželů ve vazbě na exekuční řízení dovolatel uvádí, že odvolací soud nesprávně interpretoval závěry obsažené v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1985/2010. Podle tohoto rozhodnutí totiž platí, že vypořádání společného jmění manželů se ve smyslu § 150 odst. 2 obč. zák. dotýká práva věřitele tehdy, kdyby mělo vést ke zmenšení majetku dlužníka a kdyby v jeho důsledku věřitel nemohl dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku dlužníka, ačkoli – nebýt takové dohody – by se z majetku dlužníka uspokojil. I kdyby dovolatel připustil, že vypořádání nepředstavuje nakládání s věcí ve smyslu § 44a exekučního řádu, vypořádáním společného jmění žalobkyně a dlužníka by došlo k porušení ochrany práv věřitelů.

28. Závěr, že se věřitelé mohou domáhat uspokojení svých pohledávek na základě § 262a o. s. ř., je sice pravdivý, nicméně na posouzení skutečnosti, že k vypořádání společného jmění manželů nemohlo dojít pro rozpor s § 44a exekučního řádu, nemá vliv.

29. K tomu, že ke dni vydání exekučních příkazů bylo společné jmění manželů (již) zúženo, avšak nebylo (ještě) vypořádáno, dovolatel odkazuje na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu [srov. např. rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 2610/2009 (jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, uveřejněný pod č. 100/2011 Sb. roz. obč.), dle které lze výkon rozhodnutí nařídit i na majetek patřící do zaniklého společného jmění manželů, jestliže v době zahájení řízení o výkon rozhodnutí nebylo společné jmění manželů ještě vypořádáno].

30. Dovolatel dále cituje § 262a odst. 1 a § 335a odst. 1 o. s. ř. a § 42 odst. 1 a § 52 odst. 1 exekučního řádu, maje za podstatné, zda v době zahájení exekučního řízení bylo vypořádáno společné jmění dlužníka a žalobkyně.

31. S přihlédnutím k § 7 odst. 1 insolvenčního zákona má dovolatel za zjevné, že pravidlo, dle kterého je výkon rozhodnutí veden i na majetek, který náležel do společného jmění, pokud bylo vypořádáno až po zahájení vykonávacího řízení, lze (zejména s důrazem na zásady insolvenčního řízení) analogicky vztáhnout i na probíhající insolvenční řízení. Je totiž zcela absurdní (uvádí se v dovolání), aby dlužník, který je v exekuci, získal zahájením insolvenčního řízení více práv, než měl doposud v exekučním řízení.

32. Dovolatel též namítá, že rozhodčí nález je závazný pouze *inter partes* (pouze mezi žalobkyní a dlužníkem), nikoli mezi dlužníkem a jeho věřiteli, zdůrazňuje, že v rozsudku sp. zn. 20 Cdo 1985/2010 Nejvyšší soud dovodil, že bylo-li o vypořádání společného jmění manželů rozhodnuto v řízení, jehož účastníkem

žalovaný nebyl, a rozhodnutí o vypořádání zaniklého společného jmění manželů nepatří k takovým rozhodnutím, o kterých by zákon stanovil, že jsou závazná pro každého, soud v řízení o vyloučení nemovitostí z exekuce nepochybil, pokud z pravomocného rozhodnutí soudu o vypořádání společného jmění manželů nevycházel. Dovolatel míní, že tyto závěry lze analogicky aplikovat též na insolvenční řízení.

33. Proti měnicímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podal dovolání (posuzováno podle obsahu dovolání) také druhý vedlejší účastník, jenž vymezuje přípustnost dovolání (ve smyslu § 237 o. s. ř.) poukazem na to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu (k čemuž dále snáší argumenty v mezích dovolacího důvodu dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil.

III.

Přípustnost dovolání

34. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod č. 92/2014 Sb. rozh. obč.).

35. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

36. Dovolání vedlejšího účastníka Nejvyšší soud bez dalšího odmítl podle § 243c odst. 1 a 3 o. s. ř., ve spojení s § 218 písm. b) a § 240 odst. 1 o. s. ř., jako podané osobou, která k němu není oprávněna. Srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2003, sp. zn. 25 Cdo 162/2003, uveřejněné pod č. 3/2004 Sb. rozh. obč., a dále např. též důvody usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 5. 2007, sp. zn. IV. ÚS 615/2007.

37. Dovolání žalovaného v dané věci nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

38. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. je obligatorní náležitostí dovolání požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. (či jeho části).

39. K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sb. rozh. obč. Srov. ostatně též usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn.

I. ÚS 3524/13, ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3982/13, ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 695/14, ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1407/14, a ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. I. ÚS 891/15.

40. Dovolatel napadá rozsudek odvolacího soudu dovoláním „v celém jeho rozsahu“, tedy i ve druhém až čtvrtém výroku o nákladech řízení před soudy obou stupňů.

41. V rozsahu týkajícím se těchto výroků není přípustnost dovolání řádně vymezena, když argumentaci na téma rozhodnutí o nákladech řízení dovolání v žádné své části ani neobsahuje. Nejvyšší soud proto potud dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 věty první o. s. ř. jako neprojednatelné.

42. Ve vztahu ke třetímu výroku (o nákladech řízení před soudy obou stupňů mezi žalobkyní a prvním vedlejším účastníkem) a ve vztahu ke čtvrtému výroku (o nákladech odvolacího řízení mezi žalobkyní a druhým vedlejším účastníkem) není dovolatel k podání dovolání oprávněn ani subjektivně (tyto výroky se jej netýkají). V tomto rozsahu tudíž Nejvyšší soud dovolání odmítl i podle § 243c odst. 1 a 3 o. s. ř., ve spojení s § 218 písm. b) a § 240 odst. 1 o. s. ř.

43. Dovolání žalovaného proti měnicímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé je pak přípustné podle § 237 o. s. ř., když dovoláním otevřeně právní otázky jsou otázkami dovolacím soudem neřešenými nebo zčásti neřešenými.

IV.

Důvodnost dovolání

44. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

45. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

46. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

47. K jednotlivým právním otázkám předestřeným dovoláním činí Nejvyšší soud následující závěry:

I. K možnosti manželů nebo bývalých manželů vypořádat zaniklé společné jmění manželů (nebo tu jeho část, jež zanikla zúžením společného jmění manželů) v rozhodčím řízení (rozhodčím nálezem)

48. Podle § 2 zákona č. 216/1994 Sb. strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by

jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva) [odstavec 1]. Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír (odstavec 2).

č. 25

49. V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení zákona č. 216/1994 Sb. jak v době uzavření rozhodčí smlouvy (smlouvy o rozhodci) [15. 3. 2009], tak v době vydání rozhodčího nálezu (29. 6. 2010).

50. Není žádných pochyb o tom, že spor o vypořádání společného jmění manželů (bývalých manželů) je „majetkovým sporem“ ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. (v rozhodném znění) a že v poměrech projednávané věci nešlo o spor vzniklý v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo o incidenční spor. O předmětu takového sporu je rovněž plně možné uzavřít smír [§ 2 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb. (v rozhodném znění)]. Neexistuje tedy žádná zákonná překážka, jež by bránila tomu, aby manželé (bývalí manželé) svěřili rozhodčí smlouvou (smlouvou o rozhodci) projednání a rozhodnutí sporu o vypořádání společného jmění manželů rozhodci (rozhodcům) nebo stálému rozhodčímu soudu. Srov. k tomu v literatuře shodně např. dílo DVORÁK, J., SPÁČIL, J. Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, str. 220.

51. Jinak řečeno, není-li spor o vypořádání společného jmění manželů sporem vzniklým v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo incidenčním sporem, lze jej projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení.

52. Dovolání, jež tomuto názoru oponuje, opodstatněné není.

II. K povaze rozhodčího nálezu

53. K povaze rozhodčího nálezu se Nejvyšší soud vyjádřil v usnesení ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. 29 NSČR 29/2009, uveřejněném pod č. 108/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 108/2011“). Tam na dané téma uzavřel, že:

[1] Jak se podává z § 159a odst. 1, 4 a 5 o. s. ř., výrok pravomocného rozsudku je závazný pro účastníky řízení, přičemž v rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozsudku závazný pro účastníky řízení a popřípadě jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány; v rozsahu takové závaznosti výroku rozsudku pak věc nemůže být projednávána znovu. Tytéž zásady se vzhledem k § 167 odst. 2 o. s. ř. přiměřeně uplatní též pro usnesení soudu ve věci samé.

[2] Jde přitom o účinky, jež se pojí s právní mocí soudního rozhodnutí, a nikoliv s jeho vykonatelností [která může právní mocí rozhodnutí i předcházet (srov. § 162 o. s. ř.) nebo u některých rozhodnutí vůbec nemusí být dána (jako např. při zamítnutí žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení – srov. závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 905/2006, uveřejněného pod č. 83/2007 Sb. rozh. obč.)].

[3] Vše, co bylo na dané téma řečeno o povaze pravomocného soudního rozhodnutí, platí v mezích pravomoci rozhodce i pro jím vydaný rozhodčí

nález, který nelze přezkoumat podle § 27 zákona č. 216/1994 Sb. nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27 zákona č. 216/1994 Sb. a který v důsledku toho „nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný“ (§ 28 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb. v rozhodném znění).

54. Dovolání, jež oponuje názoru, že pravomocný rozhodčí nález, který ve shodě s § 28 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb. (v rozhodném znění) nabyl účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný, tedy též není důvodné.

III. K výkladu spojenému s § 150 odst. 2 obč. zák.

55. Podle § 150 odst. 2 obč. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2013, pro věc rozhodném) práva věřitelů nesmí být dohodou manželů dotčena.

56. Společné jmění manželů (dlužníka a žalobkyně) nebylo vypořádáno dohodou manželů, nýbrž rozhodčím nálezem, jenž má tytéž účinky jako pravomocné soudní rozhodnutí; poukaz dovolatele na § 150 odst. 2 obč. zák. je tudíž bezcenný, což v daných souvislostech platí i pro úvahy o možném porušení generálního nebo speciálního inhibitoria dlužníkem (povinným) po nařízení exekuce na jeho majetek.

57. Z toho, že soud rozhodne [za trvání generálního nebo speciálního inhibitoria na majetek jednoho z manželů (povinného)] o vypořádání společného jmění manželů, se žádné porušení generálního (nebo speciálního) inhibitoria povinným manželem nepodává. Totéž platí, je-li společné jmění manželů vypořádáno rozhodčím nálezem, který nabyl účinků pravomocného soudního rozhodnutí.

IV. K přiměřené aplikaci ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí a ustanovení exekučního řádu v insolvenčním řízení.

58. Potud je dovolání rovněž nedůvodné.

59. Již v usnesení ze dne 27. 6. 2013, sen. zn. 29 NSČR 50/2011, uveřejněném pod č. 97/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 97/2013“), na něž v podrobnostech odkazuje a na jehož závěrech nevidí důvod cokoli měnit ani pro poměry dané věci, Nejvyšší soud uzavřel, že teoretická východiska jsou již mnoho let ustálena v tom, že mezery v úpadkové úpravě nelze nahrazovat přiměřenou aplikací práva exekučního, které je coby způsob individuálního prosazení práv dlužnickových věřitelů vybudováno na zcela jiných principech, než jsou ty, jimiž se řídí právo úpadkové. Ve smyslu § 7 odst. 1 insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2013) je tedy přiměřená aplikace ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí zcela vyloučena. Ustanovení exekučního práva jsou (přiměřeně) uplatnitelná v insolvenčním řízení, jen pokud na ně insolvenční zákon odkáže.

60. Na závěry obsažené v R 97/2013 navázal Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 22. 1. 2014, sen. zn. 29 ICdo 37/2012 (uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 4, ročníku 2015, pod č. 46), v němž dále (výslovně) uzavřel, že aplikace § 262a odst. 1 o. s. ř. je v insolvenčním řízení vyloučena.

61. K těmto závěrům (jež se s účinností od 1. 1. 2014, po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 294/2013 Sb. promítly přímo v textu § 7 insolvenčního zákona) se Nejvyšší soud dále přihlásil v rozsudku ze dne 31. 8. 2015, sen. zn. 29 ICdo 32/2013.

62. V této souvislosti budiž korigována (jako nepřesná) i úvaha odvolacího soudu, jenž dovodil, že věřitelé mohou vymáhat své pohledávky po žalobkyni v exekučním řízení. Tento závěr je opodstatněn pouze tam, kde jako povinná bude v exekučním řízení vystupovat přímo žalobkyně, nikoli v exekučním řízení, v němž byl povinným insolvenční dlužník, vůči němuž poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení bránila (brání) dalšímu provádění exekuce (včetně možných postihů majetku manželky povinného) úprava obsažená v § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona (v rozhodném znění).

V. K postavení insolvenčního správce coby právního nástupce dlužníka.

63. Další část dovolací argumentace buduje dovolatel na tom, že zdůrazňuje, že rozhodčí nález o vypořádání společného jmění manželů je závazný pouze *inter partes* (a své postavení vymezuje z pozice věřitelů).

64. K tomu budiž uvedeno, že z judikatury Nejvyššího soudu se podává, že tam, kde tomu nebrání příslušné ustanovení insolvenčního zákona nebo jiného právního předpisu, zavazuje výsledek sporů, jež byly vůči dlužníku pravomocně skončeny před zahájením insolvenčního řízení nebo smluvní ujednání sjednané dlužníkem před zahájením insolvenčního řízení, zásadně i insolvenčního správce, na kterého přešlo prohlášením konkursu na majetek (insolvenčního) dlužníka právo nakládat s majetkovou podstatou.

65. Srov. pro poměry upravené zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2009, sp. zn. 29 Cdo 124/2008, uveřejněný pod č. 94/2010 Sb. rozh. obč., a (pro insolvenční poměry, ve vazbě na rozhodčí doložku) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3123/2014, uveřejněné pod č. 100/2015 Sb. rozh. obč.

66. Pravomocným rozsudkem, jímž soud před zahájením insolvenčního řízení vypořádal společné jmění (insolvenčního) dlužníka a jeho manžela, je insolvenční správce, na kterého přešlo prohlášením konkursu na majetek dlužníka právo nakládat s majetkovou podstatou, vázán (v intencích § 159a odst. 4 o. s. ř.) stejně jako dlužník. Totéž platí pro rozhodčí nález, jímž rozhodce před zahájením insolvenčního řízení vypořádal společné jmění (insolvenčního) dlužníka a jeho manžela a který nabyl účinku pravomocného soudního rozhodnutí.

67. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání jako neopodstatněného.

68. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání žalovaného zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

Č. 26

č. 26

Insolvence, Úpadek

§ 140a IZ, § 140b IZ, § 140c IZ, § 140d IZ, § 140e IZ, § 141a IZ

Ustanovení § 140a insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) se neuplatní, jestliže v insolvenčním řízení vedeném k 1. 1. 2014 na majetek dlužníka bylo vydáno rozhodnutí o úpadku před 1. lednem 2014.

Ustanovení § 140a insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) se uplatní, jestliže v insolvenčním řízení vedeném k 1. 1. 2014 na majetek dlužníka bylo vydáno rozhodnutí o úpadku v době od 1. 1. 2014.

Ustanovení § 140b až § 140e a § 141a insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) se uplatní, jestliže v insolvenčním řízení vedeném k 1. 1. 2014 na majetek dlužníka bylo vydáno rozhodnutí o úpadku sice před 1. lednem 2014, ale po uvedeném datu stále trvají účinky rozhodnutí o úpadku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 1136/2016, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.1136.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 8 Cmo 189/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 26. 2. 2015, č. j. 9 Cm 31/2008-271, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 360 000 Kč s příslušenstvím ve výroku blíže specifikovaným (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).
2. K odvolání žalované Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu ve zbývající části, tj. o zaplacení 360 000 Kč s příslušenstvím, zamítl (první výrok), a rozhodl o nákladech řízení před soudem prvního stupně (druhý výrok) a odvolacího řízení (třetí výrok).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, v němž mimo jiné namítal, že usnesením ze dne 27. 9. 2012, č. j. KSBR 26 INS 10881/2012-

A-30, zjistil Krajský soud v Brně (dále též jen „insolvenční soud“) úpadek žalované a povolil jeho řešení reorganizací, přičemž žalovaná pohledávka byla v insolvenčním řízení uplatněna přihláškou a je zahrnuta do reorganizačního plánu (který dosud nebyl insolvenčním soudem schválen).

III. Přípustnost dovolání

4. V reakci na námitku probíhající reorganizace žalované se Nejvyšší soud nejprve zabýval tím, zda a jaký vliv má stav insolvenčního řízení vedeného na majetek žalované na dovolací řízení v této věci.

5. Jak se přitom podává z insolvenčního rejstříku, insolvenční řízení na majetek žalované bylo zahájeno (k návrhu věřitelů žalované) 4. 5. 2012, (shora označeným) usnesením ze dne 27. 9. 2012 zjistil insolvenční soud úpadek žalované a povolil jeho řešení reorganizací, usnesením ze dne 5. 4. 2013, č. j. KSBR 26 INS 10881/2012-B-70 (které nabylo právní moci dne 9. 4. 2013), schválil insolvenční soud reorganizační plán žalované a účinky reorganizace dosud trvají.

6. K tomu budiž řečeno, že podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění účinném do 31. 12. 2013, nemělo zjištění úpadku dlužníka ani rozhodnutí o povolení reorganizace [jež je ve smyslu § 4 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka] žádný účinek na probíhající spor o pohledávku, kterou byl věřitel povinen (chtěl-li být poměrně uspokojen v rámci insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka) přihlásit do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka.

7. S účinností od 1. 1. 2014 však byla do insolvenčního zákona vtělena [zákonem č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů] mimo jiné též § 140a až § 140e a § 141a, která znějí následovně:

§ 140a

Přerušování řízení

[1] Účinky rozhodnutí o úpadku nastávají okamžikem jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Rozhodnutím o úpadku se přerušují soudní a rozhodčí řízení o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášené, anebo o pohledávkách, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170). Není-li dále stanoveno jinak, v těchto řízeních nelze pokračovat po dobu, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku.

[2] Je-li řízení podle odstavce 1 přerušeno, nekonají se jednání a neběží stanovené lhůty. Jestliže se v řízení pokračuje, počínají lhůty běžet znovu.

[3] Přerušování řízení působí na účastníky řízení, kteří v řízení vystupují na téže straně jako dlužník, jen jde-li o nerozlučné společenství nebo o vedlejší účastenství.

[4] Jakmile se soud nebo jiný orgán příslušný k projednání a rozhodnutí věci dozví o přerušování řízení podle odstavce 1, vyrozumí o tom účastníky řízení; současně je poučí, že v řízení nelze pokračovat po dobu, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku. Rozhodnutí již vydaná se v době, kdy je řízení přerušeno, nedoručují, ledaže se týkají i jiných pohledávek; bylo-li řízení přerušeno po doručení rozhodnutí, avšak ještě předtím, než rozhodnutí nabylo právní moci, nenabývá rozhodnutí v rozsahu, v němž bylo řízení přerušeno, právní moci. Jestliže se v řízení pokračuje, rozhodnutí se doručuje znovu.

č. 26

§ 140b

Zákaz vydání rozhodnutí

8. Nejde-li o řízení uvedená v § 140a, nelze v jiných soudních nebo rozhodčích řízeních po dobu, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, rozhodnout o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášené, anebo o pohledávkách, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170); to neplatí, jde-li o pohledávky věřitelů na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, pokud v trestním řízení o tomto trestném činu byl zajištěn majetek v majetkové podstatě dlužníka. K rozhodnutím vydaným v rozporu s tímto zákazem se v insolvenčním řízení nepřihlíží.

§ 140c

Nově zahájená řízení

9. V době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze zahájit soudní a rozhodčí řízení o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášené, nejde-li o incidenční spory, ani řízení o pohledávkách, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170).

§ 140d

Jiná řízení

[1] Jiná řízení než soudní a rozhodčí řízení se rozhodnutím o úpadku nepřerušují a lze je nově zahájit i v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku; v těchto řízeních však po dobu, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze rozhodnout o náhradě škody nebo jiné újmy. K rozhodnutím vydaným v rozporu s tímto zákazem se v insolvenčním řízení nepřihlíží.

Nestanoví-li zákon jinak, je účastníkem těchto jiných řízení i nadále dlužník.

[2] Rozhodnutím o úpadku se z jiných řízení podle odstavce 1 nepřerušují zejména

- a) daňové řízení,
- b) řízení ve věcech vkladu práva k nemovitostem,
- c) řízení o dlužných mzdových nárocích zaměstnanců dlužníka podle zvláštního právního předpisu,
- d) řízení o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

č. 26

§ 140e

Výkon rozhodnutí a exekuce

[1] V době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze nařídit nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty; to neplatí pro nařízení nebo zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5.

[2] Pro výkon rozhodnutí nebo exekuci nařízenou nebo zahájenou v rozporu s omezením podle odstavce 1 platí § 109 odst. 6 obdobně.

§ 141a

Právní moc rozhodnutí o úpadku

10. Po právní moci rozhodnutí o úpadku zastaví soud nebo jiný k tomu příslušný orgán řízení o pohledávkách nebo jiných právech, která byla zahájena v rozporu s omezeními podle § 109 odst. 1 písm. a) a podle § 140c.

11. Článek II části první zákona č. 294/2013 Sb. přitom určoval, že zákon č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, platí i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

12. Takto formulované přechodné ustanovení vyjadřuje tradiční zásadu procesního práva o časových mezích procesních zákonů. Z povahy procesního práva (totiž) plyne, že změny, které přináší procesní právo nové, mohou působit výlučně ode dne nabytí účinnosti nového zákona, a to i pro řízení, jež byla zahájena před jeho účinností. Účinky procesních úkonů účastníků i soudu, které s nimi spojovala či nespojovala dřívější procesní úprava, však zůstávají zachovány [srov. k tomu např. již bod XII. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpjn 19/98, uveřejněného pod č. 52/1998 Sb. rozh. obč., s. 180 (356)].

13. V tomto duchu pak Nejvyšší soud uzavřel již v důvodech usnesení ze dne 30. 11. 2015, sen. zn. 29 NSČR 110/2015, které bylo na jednání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2016 schváleno k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, že:

„Dikce § 140e insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) [stejně jako dikce § 140b až § 140d a § 141a insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014)] váže (v souladu s přechodným ustanovením obsaženým v článku druhém části první zákona č. 294/2013 Sb.) použití v něm obsaženého pravidla k době trvání účinků rozhodnutí o úpadku (tedy i k době po 1. 1. 2014).“

14. K tomu zbývá dodat, že § 140a odst. 1 insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) je formulováno jinak [účinek přerušeni řízení se pojí jen k okamžiku zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku a nikoli již k trvání účinků (dříve vydaného) rozhodnutí o úpadku v době od 1. 1. 2014].

15. Na tomto základě lze shrnout, že:

[1] Ustanovení § 140a insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) se neuplatní, jestliže v insolvenčním řízení vedeném k 1. lednu 2014 na majetek dlužníka bylo vydáno rozhodnutí o úpadku před 1. lednem 2014.

[2] Ustanovení § 140a insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) se uplatní, jestliže v insolvenčním řízení vedeném k 1. lednu 2014 na majetek dlužníka bylo vydáno rozhodnutí o úpadku v době od 1. ledna 2014.

[3] Ustanovení § 140b až § 140e a § 141a insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) se uplatní, jestliže v insolvenčním řízení vedeném k 1. lednu 2014 na majetek dlužníka bylo vydáno rozhodnutí o úpadku sice před 1. lednem 2014, ale po uvedeném datu stále trvají účinky rozhodnutí o úpadku.

16. Pro poměry dané věci tedy Nejvyšší soud uzavírá, že stav probíhajícího insolvenčního řízení vedeného na majetek žalovaného nebránil Nejvyššímu soudu v žádném směru v možnosti rozhodnout o podaném dovolání (není zde žádné překážky vzešlé z úpravy insolvenčního práva, jež by tomu bránila).

17. Dovolání žalobce Nejvyšší soud odmítl podle § 243c odst. 1 věty první zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť neobsahuje vymezení toho, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (srov. § 241a odst. 2 o. s. ř.), a v dovolacím řízení pro tuto vadu nelze pokračovat.

18. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

19. Dle § 237 o. s. ř. pak platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

20. Dovolatel označil rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje, vymezil rozsah, v němž je napadá, popsal důvody dovolání a formuloval dovolací návrh, k předpokladům přípustnosti dovolání však v dovolání uvedl toliko následující:

„Protože rozsudkem odvolacího soudu byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř. ...“ Z uvedeného je zřejmé, že dovolatel vychází ze znění občanského soudního řádu účinného do 31. 12. 2012; s účinností od 1. 1. 2013 však není každé dovolání proti měnícímu rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé ze zákona bez dalšího přípustné.

21. K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 4/2014“.

22. Požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je podle § 241a odst. 2 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), byl dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné a blíže je specifikovat, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. či jeho části.

23. V podrobnostech viz např. v R 4/2014 citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013, sen. zn. 29 NSČR 55/2013, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 10, ročníku 2014, pod č. 116, nebo ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, jež jsou veřejnosti dostupná – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu přijatá po 1. lednu 2001 – na jeho webových stránkách; srov. i důvody usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13 (jímž odmítl ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, přitakáváje pod bodem 14 odůvodnění závěru Nejvyššího soudu o důvodech odmítnutí dovolání), usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3982/13, ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 695/14, a ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1407/14 (dostupná na webových stránkách Ústavního soudu).

24. Uvedeným požadavkům na vymezení předpokladů přípustnosti dovolání dovolatel v dovolání (posouzeném z obsahového hlediska i v jiných jeho částech) v projednávané věci nedostál.

25. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z článku druhého bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Č. 27

č. 27

Mzda (a jiné obdobné příjmy)

§ 109 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., § 134 zákona č. 262/2006 Sb., § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb.

Odměna za úspěšné splnění mimořádného nebo zvláště významného pracovního úkolu, která je nenárokovou (fakultativní) složkou platu zaměstnance zaměstnavatele uvedeného v ustanovení § 109 odst. 3 zák. práce, se v důsledku rozhodnutí zaměstnavatele o jejím přiznání stává složkou platu nárokovou (obligatorní).

Předstírá-li zaměstnavatel uvedený v ustanovení § 109 odst. 3 zák. práce v rozhodnutí o přiznání odměny zaměstnanci podle ustanovení § 134 zák. práce, že mu tuto odměnu přiznává za úspěšné splnění mimořádného nebo zvláště významného pracovního úkolu, aby tak zastřel skutečný důvod udělení odměny, se kterým pracovněprávní předpisy možnost přiznání odměny zaměstnanci uvedeného zaměstnavatele nespojují, je takové rozhodnutí o přiznání odměny neplatné, a právo zaměstnance na odměnu proto nemůže založit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. 21 Cdo 4481/2014, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.4481.2014.1)

Nejvyšší soud zrušil k dovolání žalobce rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 30 Co 238/2013, ve znění opraveného usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 6. 3. 2014, sp. zn. 30 Co 238/2013, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Liberci dne 9. 3. 2011 domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 250 000 Kč s úrokem z prodlení od 11. 12. 2010 „vždy v aktuální výši repo sazby stanovené Českou národní bankou platné pro první den příslušného kalendářního pololetí zvýšené o 7 procentních bodů“ do zaplacení. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že u žalovaného pracoval na základě pracovní smlouvy do 30. 11. 2010, kdy pracovní poměr skončil na základě

dohody o jeho rozvázání ze dne 16. 11. 2010, že mu byla na návrh bývalého primátora žalovaného Ing. J. K. rozhodnutím ze dne 22. 11. 2011 (správně 2010) poskytnuta žalovaným „zastoupeným“ tajemníkem Magistrátu města Liberec odměna ve výši 250 000 Kč za mimořádné pracovní výsledky, která měla být vyplacena ve výplatním termínu za měsíc listopad 2010, tj. dne 10. 12. 2010, a že odměnu v tomto termínu neobdržel. Poté, co dopisem ze dne 20. 12. 2010 vyzval žalovaného k zaplacení dlužné částky, mu žalovaný dopisem ze dne 17. 1. 2011 sdělil, že rozhodnutím ze dne 6. 12. 2010 byl pozastaven výkon usnesení rady města č. 690/2010 schvalujícího odměny a že následně rada města usnesením č. 734/2010 ze dne 8. 12. 2010 toto usnesení zrušila, a že mu proto nemůže být odměna vyplacena. Žalobce má za to, že jednou řádně přiznaná odměna, která je jinak nenárokovou složkou mzdy, se stala poté, co byla přiznána podle „Pravidel pro poskytování odměn na základě usnesení rady města č. 621/08 ze dne 4. 11. 2008“, a poté, co byl žalobce s přiznáním a poskytnutím odměny seznámen osobně dne 22. 11. 2010, „nárokovým platem“ bez ohledu na pozdější zrušení usnesení, kterým byly odměny přiznány a schváleny, radou města.

2. Okresní soud v Liberci rozsudkem ze dne 11. 12. 2012 č. j. 15 C 44/2011-108, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci 250 000 Kč s úrokem z prodlení od 11. 12. 2010 „vždy v aktuální výši reposazby stanovené ČNB, platné pro první den příslušného kalendářního pololetí zvýšeného o 7 % bodů“ do zaplacení a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 63 248,80 Kč k rukám advokáta JUDr. Z. H. Vycházel ze zjištění, že žalobci, jehož pracovní poměr k žalovanému skončil dohodou dne 30. 11. 2010, měla být na základě listiny ze dne 22. 11. 2010 ve výplatním termínu za měsíc listopad 2010, tj. dne 10. 12. 2010, poskytnuta odměna ve výši 250 000 Kč navržená primátorem žalovaného Ing. J. K. a schválená tajemníkem Magistrátu města Liberec JUDr. M. Ř., že rozhodnutí o poskytnutí této odměny předcházela návrh usnesení ze dne 18. 11. 2010 předložený tajemníkem Magistrátu města Liberec radě města, podle něhož s vedoucími odborů, kteří se vzdali funkce ke dni 20. 11. 2010 a mezi něž patřil i žalobce, bude projednán návrh na co nejrychlejší ukončení pracovního poměru dohodou a „pro zvýšení motivace při předání agendy a předejití případným pracovním problémům“ bude ukončení pracovního poměru spojeno s celkovým vyhodnocením činnosti a mimořádných úkolů a s vyplacením mimořádné odměny ve výši pětinašobku „dekretového“ platu, která je „podstatně nižší“ než „zákonné nároky při případném skončení pracovního poměru pro nadbytečnost“, že Rada města Liberec tento návrh usnesením č. 690/2010 ze dne 18. 11. 2010 schválila, že nový primátor žalovaného Mgr. J. K. rozhodnutím ze dne 6. 12. 2010 pozastavil výkon tohoto usnesení a uložil M. K. pověřenému zastupováním funkce tajemníka Magistrátu města Liberec nevyplatit zaměstnancům žalovaného, kteří skončili pracovní poměr ke dni 30. 11. 2010, odměny ve výši navržené dne 22. 11. 2010 z důvodu

„způsobu předání jednotlivých úseků novému vedení města, způsobu ukončení pracovního poměru dohodou s důvody na straně pracovníka a bez požadavku zaměstnavatele“ a z důvodu výše navržených odměn pohybujících se v rozmezí 100 000 – 300 000 Kč s ohledem na hospodárné zacházení s prostředky obce a zásadu přiměřenosti při poskytování odměn jednotlivým zaměstnancům, a že Rada města Liberec na svém prvním zasedání konaném dne 18. 12. 2010 k návrhu primátora usnesením č. 734/2010 zrušila usnesení Rady města Liberec č. 690/2010 ze dne 18. 11. 2010 a schválila rozhodnutí primátora žalovaného ze dne 6. 12. 2010 nevyplatit zaměstnancům žalovaného, kteří skončili pracovní poměr ke dni 30. 11. 2010, odměny ve výši navržené dne 22. 11. 2010 tehdejším primátorem Ing. J. K. a schválené tehdejším tajemníkem Magistrátu města Liberec JUDr. M. Ř. Soud prvního stupně dovodil, že odměna byla žalobci přiznána v souladu se směrnicí tajemníka č. 14 T, která připouští poskytnutí odměny zaměstnanci i v případě ukončení pracovního poměru dohodou a která neupravuje zrušení (odebrání) již jednou vzniklého nároku na odměnu, že rozhodnutí o poskytnutí odměny obsahuje v souladu s § 134 zák. práce „stručné pojmenování důvodů“ pro poskytnutí odměny, že o odměně rozhodla oprávněná osoba (tajemník Magistrátu města Liberec) a že vyplacení odměny dovolovala i „finanční situace města“. Dospěl k závěru, že dosud nenároková složka platu žalobce se stala složkou nárokovou poté, co žalovaný rozhodl usnesením rady č. 690/2010 ze dne 18. 11. 2010 o vyplacení mimořádné odměny žalobci a co byl žalobce seznámen s rozhodnutím o poskytnutí odměny ze dne 22. 11. 2010, a to bez ohledu na skutečnost, že usnesením rady č. 734/2010 ze dne 8. 12. 2010 bylo zrušeno usnesení rady č. 690/2010 ze dne 18. 11. 2010 a bylo jím schváleno rozhodnutí primátora žalovaného ze dne 6. 12. 2010 nevyplatit některým zaměstnancům včetně žalobce navržené odměny. Uzavřel, že ze strany žalovaného šlo o „diskriminační postup týkající se výlučně těch zaměstnanců, kteří rozvázali pracovní poměr dohodou k 30. 11. 2010 ve snaze postihnout výlučně jen ty zaměstnance, kteří odešli v době, kdy odcházelo bývalé vedení města, z důvodů, které byly výlučně jejich vlastními důvody, což platí i o žalobci“.

3. K odvolání žalovaného Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 13. 11. 2013, č. j. 30 Co 238/2013-145, opraveným usnesením ze dne 6. 3. 2014, č. j. 30 Co 238/2013-155, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl, a uložil žalobci povinnost zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 58 080 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 35 732 Kč, oboje k rukám advokáta Mgr. L. V. Dovodil, že podle § 134 zák. práce, které je třeba na posuzovanou věc použít, neboť žalobce byl zaměstnancem územního samosprávného celku ve smyslu § 109 odst. 3 zák. práce, lze poskytnout zaměstnanci odměnu za současného splnění dvou předpokladů; prvním z nich je, že zaměstnanec splnil mimořádný nebo zvláště významný pracovní úkol, aniž by šlo o běžné plnění pracovních

úkolů, a druhým je rozhodnutí zaměstnavatele o poskytnutí odměny, která se v důsledku tohoto rozhodnutí stává nárokovou složkou platu zaměstnance. Uvedl, že vymezení mimořádného nebo zvlášť významného pracovního úkolu splněného zaměstnancem je „plně v kompetenci“ zaměstnavatele a že mimořádný pracovní úkol nemusí být spojen s mimořádným úsilím či mimořádnou snahou zaměstnance, neboť podstatným je pouze to, zda takový úkol byl splněn. Shledal, že ani jeden z důvodů uvedených v rozhodnutí o poskytnutí odměny žalobci ze dne 22. 11. 2010 nelze považovat za splnění mimořádného nebo zvlášť významného pracovního úkolu, neboť žalobce byl odměněn pouze za „soustavnou činnost“ za delší časové období, za plnění pracovních úkolů v postavení vedoucího odboru technické správy veřejného majetku, za svůj „výjimečný přístup“ a za „vstřícný postup poté, kdy se vedoucí funkce vzdal“. Dospěl k závěru, že žalovaný svým rozhodnutím o poskytnutí odměny vybočil z „mezí“ § 134 zák. práce a že přiznal žalobci odměnu neoprávněně, neboť „neplatí zjednodušená úvaha soudu prvního stupně, že stačí samotné rozhodnutí o odměně, které již zakládá oprávněný nárok“. Uzavřel, že „úvaha ohledně úspory finančních prostředků“ v souvislosti s případným rozvázáním pracovního poměru žalobce v budoucnu ve spojení s důvodovou zprávou schválenou usnesením Rady města Liberec dne 18. 11. 2010 „naznačuje“, že „smyslem celého rozhodnutí o odměně bylo vyčerpat zbylé finanční prostředky při odchodu dosavadní politické reprezentace z vedoucích pozic u žalovaného“ a že odměna představuje „ocenění mimořádné píle jako přilepšení k platu“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že byly naplněny podmínky § 134 zák. práce pro poskytnutí odměny, neboť je na zaměstnavateli, jak „konkrétně případně nekonkrétně a tudíž obecně“ stanovit předpoklady pro poskytnutí odměny jako „*a priori*“ nenárokové složky mzdy, která se v důsledku rozhodnutí zaměstnavatele o jejím přiznání stala složkou nárokovou, že písemný úkon, kterým je zaměstnanec seznámen s přiznáním odměny, je již jen úkonem deklaratorní povahy, že zákoník práce neupravuje „zrušení“ již jednou vzniklého nároku na mzdu, že zrušení, odebrání nebo odnětí poskytnuté odměny neupravovala ani směrnice tajemníka žalovaného č. 14 T a že zaměstnanec je „vždy v poněkud specifickém, podřízeném a do značné míry nerovném poměru k zaměstnavateli“, a je proto nutné v zájmu jeho právní jistoty, aby nebylo odnímáno to, co bylo „jednou rozhodnuto a poskytnuto“. Dovolatel má za to, že „soudu nepřísluší v řízeních posuzovat možnou motivaci politických reprezentací“, neboť tyto otázky „nemají žádnou právní relevanci a je třeba se zabývat pouze sférou práva a jeho norem“. Ve vztahu k výrokům o nákladech

řízení namítal, že žalovaný je statutárním městem, které má zřízení „odbor právní a veřejných zakázek“ personálně vybavený osobami s právníkem vzděláním, že tento běžný pracovněprávní spor může žalovaný „zvládnout svým odborným aparát s právníkem vzděláním bez nutnosti najmout si advokáta“, a že proto měl soud postupovat podle § 150 občanského soudního řádu a náklady řízení žalovanému neměl přiznat, neboť jsou dány podmínky hodné zvláštního zřetele. Žalobce navrhl, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku o věci samé potvrzuje, a aby mu přiznal náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

5. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl, neboť dovolatel nevymezil dovolací důvod v souladu s § 237 občanského soudního řádu a odkázal na judikaturu dovolacího soudu, která „nezohledňuje situaci, kdy žalovaným byla veřejnoprávní korporace, která hospodáří s veřejnými prostředky“. Žalovaný se plně ztotožňuje se závěry odvolacího soudu, který „velmi přesně a precizně“ zohlednil skutečnosti, které vyplynuly z dokazování provedeného soudem prvního stupně, jež však tento soud při svém rozhodování pominul.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení v projednávané věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

7. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

8. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

9. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno, že žalobce, který byl s účinností od 1. 2. 2009 jmenován vedoucím odboru technické správy veřejného majetku Magistrátu města Liberec, se dopisem ze dne 16. 11. 2010 této

funkce vzdal a téhož dne uzavřel se žalovaným dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 30. 11. 2010, že Rada města Liberec svým usnesením č. 690/2010 vydaným na 7. mimořádném zasedání konaném dne 18. 11. 2010 schválila postup, že „ukončení pracovního poměru vedoucích pracovníků bude spojeno s celkovým vyhodnocením činnosti a mimořádných úkolů a s vyplacením mimořádné odměny (při kladném a řádném předání agendy) ve výši pětinašobku dekretového platu, což je podstatně nižší částka, než zákonné nároky při případném pozdějším skončení pracovního poměru pro nadbytečnost“, že dne 22. 11. 2010 bylo na návrh primátora žalovaného Ing. J. K. schválený tajemníkem Magistrátu města Liberec JUDr. M. Ř. rozhodnuto o poskytnutí odměny žalobci ve výši 250 000 Kč, která měla být vyplacena ve výplatním termínu za měsíc listopad 2010, tj. dne 10. 12. 2010, a která byla žalobci poskytnuta za jeho „mimořádné a vynikající pracovní výsledky při komplexním zajišťování plnění jmenovitých i operativních úkolů na odboru technické správy veřejného majetku ukládaných orgány města a jeho funkcionáři v období od ledna do listopadu 2010“, za „mimořádný osobní přínos při realizaci významných úsporných opatření na odboru technické správy veřejného majetku v souvislosti s redukcí provozních výdajů odboru magistrátu v roce 2010“, za „mimořádné pracovní úsilí při zajišťování náročných úkolů v souvislosti s péčí Statutárního města Liberec o komunikace, veřejné osvětlení, mostní konstrukce, dopravní značení, veřejnou zeď a při řízení akcí investičního charakteru“ a za „osobní iniciativu se vstřícným přístupem ke včasnému předání funkce vedoucího odboru technické správy veřejného majetku a s tím spojenou úsporu provozních nákladů úřadu v případě budoucího skončení pracovního poměru podle § 52 písm. c) zák. práce (včetně odstupného a odměny podle kolektivní smlouvy při zkrácení výpovědní doby zaměstnance)“. Nový primátor žalovaného Mgr. J. K. rozhodnutím ze dne 6. 12. 2010 pozastavil výkon usnesení Rady města Liberec č. 690/2010 ze dne 18. 11. 2010 a uložil M. K. pověřenému zastupováním funkce tajemníka Magistrátu města Liberec nevyplatit zaměstnancům žalovaného, kteří skončili pracovní poměr ke dni 30. 11. 2010, odměny ve výši navržené dne 22. 11. 2010 z důvodu způsobu předání jednotlivých úseků novému vedení města, způsobu ukončení pracovního poměru dohodou „s důvody na straně pracovníka a bez požadavku zaměstnavatele“ a zejména z důvodu výše navržených odměn pohybujících se u jednotlivých zaměstnanců v rozmezí 100 000–300 000 Kč s ohledem na celkovou finanční situaci města, hospodárné zacházení s prostředky obce a zásadu přiměřenosti při poskytování odměn jednotlivým zaměstnancům. Rada města Liberec dne 18. 12. 2010 k návrhu primátora usnesením č. 734/2010 zrušila usnesení Rady města Liberec č. 690/2010 ze dne 18. 11. 2010 a schválila rozhodnutí primátora žalovaného ze dne 6. 12. 2010 nevyplatit zaměstnancům žalovaného, kteří skončili pracovní poměr ke dni 30. 11. 2010, odměny ve výši navržené dne 22. 11. 2010 tehdejší primátorem Ing. J. K. a schválené tehdejší tajemníkem Magistrátu města Liberec JUDr. M. Ř.

10. Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, za jakých podmínek vzniká zaměstnanci, jehož zaměstnavatelem je územní samosprávný celek, nárok na odměnu poskytovanou zaměstnavatelem podle § 134 zák. práce. Protože tato právní otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř. přípustné.

č. 27

IV.

Důvodnost dovolání

11. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobce je opodstatněné.

12. Projednávanou věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že se žalobce domáhá odměny, která mu byla přiznána rozhodnutím žalovaného ze dne 22. 11. 2010 – posuzovat podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb. a č. 326/2009 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 31. 12. 2010 (dále jen „zák. práce“), a subsidiárně též (srov. nález Ústavního soudu č. 116/2008 Sb.) podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 159/1999 Sb., č. 363/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 103/2000 Sb., č. 227/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 229/2001 Sb., č. 317/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 135/2002 Sb., č. 136/2002 Sb. a č. 320/2002 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 476/2002 Sb., zákonů č. 88/2003 Sb., č. 37/2004 Sb., č. 47/2004 Sb., č. 480/2004 Sb. a č. 554/2004 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 278/2004 Sb. a zákonů č. 359/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 107/2006 Sb., č. 115/2006 Sb., č. 160/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 443/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 230/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 215/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 285/2009 Sb. a č. 155/2010 Sb., tedy podle občanského zákoníku ve znění účinném do 22. 2. 2011 (dále jen „obč. zák.“).

13. Zaměstnanci, jehož zaměstnavatelem je stát, územní samosprávný celek, státní fond, příspěvková organizace, jejíž náklady na platy a odměny za pracovní pohotovost jsou plně zabezpečovány z příspěvku na provoz poskytovaného z rozpočtu zřizovatele nebo z úhrad podle zvláštních právních předpisů, školská právnická osoba zřízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem,

obcí nebo dobrovolným svazkem obcí podle školského zákona, nebo veřejné neziskové ústavní zdravotnické zařízení, přísluší za vykonanou práci plat, který se poskytuje podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce, podle obtížnosti pracovních podmínek, podle pracovní výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků (srov. § 109 odst. 1, 3 a 4 zák. práce). Plat určuje zaměstnavatel zaměstnanci podle zákoníku práce, nařízení vlády vydaného k jeho provedení podle § 111 odst. 2, § 112 odst. 2, § 123 odst. 6, § 128 odst. 2 a § 129 odst. 2 a v jejich mezích podle kolektivní smlouvy, popřípadě vnitřního předpisu; plat není možné určit jiným způsobem, v jiném složení a jiné výši, než stanoví zákoník práce a právní předpisy vydané k jeho provedení, nestanoví-li zvláštní zákon jinak (srov. § 122 odst. 1 zák. práce a nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů). Jednotlivé složky platu jsou upraveny v § 123–135 zák. práce.

14. Podle § 134 zák. práce za úspěšné splnění mimořádného nebo zvlášť významného pracovního úkolu může zaměstnavatel poskytnout zaměstnanci odměnu.

15. Z citovaného ustanovení vyplývá, že odměna je nenárokovou složkou platu (srov. dikci „může ... poskytnout“), která je určena zejména k motivaci zaměstnanců, a že podmínkou pro její poskytnutí je úspěšné splnění mimořádného nebo zvlášť významného pracovního úkolu zaměstnancem; z jiných důvodů zaměstnavatel nemůže zaměstnanci odměnu udělit. Posouzení významu pracovního úkolu zaměstnance (zejména ve vztahu k jeho běžným pracovním úkolům a obvyklosti podmínek, za kterých jsou vykonávány) a úspěšnosti jeho splnění z hlediska předpokladů pro poskytnutí odměny přísluší výlučně zaměstnavateli; pouze na jeho rozhodnutí záleží, který z úkolů plněných zaměstnancem při výkonu jeho pracovní činnosti bude považovat za mimořádný nebo zvlášť významný a zda byl tento pracovní úkol úspěšně splněn.

16. Vzhledem k tomu, že odměna je, jak bylo uvedeno výše, nenárokovou složkou platu, vzniká na ni zaměstnanci nárok – bez ohledu na splnění dalších předpokladů pro její poskytnutí uvedených v § 134 zák. práce – až na základě zvláštního rozhodnutí zaměstnavatele o jejím přiznání. Tímto rozhodnutím (kdy a zda je učiní, záleží jen na úvaze zaměstnavatele) ztrácí odměna svou nenárokovou (fakultativní) povahu a zaměstnavatel je povinen tuto složku platu zaměstnanci vyplatit, neboť jsou splněny všechny podmínky pro její poskytnutí.

17. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že odměna za úspěšné splnění mimořádného nebo zvlášť významného pracovního úkolu, která je nenárokovou (fakultativní) složkou platu zaměstnance zaměstnavatele uvedeného v § 109 odst. 3 zák. práce, se v důsledku rozhodnutí zaměstnavatele o jejím přiznání stává složkou platu nárokovou (obligatorní).

18. Rozhodnutí zaměstnavatele o přiznání odměny zaměstnanci podle § 134 zák. práce je právním úkonem, který je projevem vůle směřujícím zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy

s takovým projevem spojují (§ 18 zák. práce, § 34 obč. zák.). Právní úkon, který nebyl učiněn svobodně, vážně, určitě nebo srozumitelně, je neplatný (§ 18 zák. práce, § 37 odst. 1 obč. zák.). Z uvedeného plyne, že právní úkon učiněný účastníkem pracovněprávního nebo občanskoprávního vztahu je platný, jen jestliže vůle účastníka byla svobodná a vážná a jestliže byla projevována určitě a srozumitelně. O nedostatek vážnosti vůle jde tam, kde účastník učinil právní úkon v žertu, „naoko“ nebo za jiných podobných okolností, z nichž bylo zřejmé, že ve skutečnosti nechtěl způsobit takové právní následky, které jsou podle právních předpisů s konkrétním projevem vůle spojeny. Má-li být právním úkonem učiněným „naoko“ (simulovaným právním úkonem) zastřen jiný právní úkon (disimulovaný právní úkon), je předstíraný (simulovaný) právní úkon neplatný (srov. § 18 zák. práce a § 41a odst. 2 obč. zák.). Splňuje-li však tento právní úkon současně náležitosti disimulovaného právního úkonu, je platný – za podmínky, že svým obsahem nebo účelem neodporuje zákonu ani jej neobchází a že se ani nepřičí dobrým mravům (§ 18 zák. práce, § 39 obč. zák.) – disimulovaný právní úkon (srov. § 18 zák. práce a § 41a odst. 1 obč. zák.).

19. Z uvedeného vyplývá, že předstírá-li zaměstnavatel uvedený v § 109 odst. 3 zák. práce v rozhodnutí o přiznání odměny zaměstnanci podle § 134 zák. práce, že mu tuto odměnu přiznává za úspěšné splnění mimořádného nebo zvlášť významného pracovního úkolu, aby tak zastřel skutečný důvod udělení odměny, se kterým pracovněprávní předpisy možnost přiznání odměny zaměstnanci uvedeného zaměstnavatele nespojují, je takové rozhodnutí o přiznání odměny pro nedostatek vážnosti vůle zaměstnavatele a pro rozpor se zákonem neplatné, a právo zaměstnance na odměnu proto nemůže založit.

20. V projednávané věci žalovaný, který je územním samosprávným celkem, a tedy zaměstnavatelem uvedeným v § 109 odst. 3 písm. b) zák. práce, jehož jménem jednal tajemník Magistrátu města Liberec JUDr. M. Ř., rozhodl dne 22. 11. 2010 o poskytnutí odměny žalobci podle § 134 zák. práce ve výši 250 000 Kč za jeho „mimořádné a vynikající pracovní výsledky při komplexním zajišťování plnění jmenovitých i operativních úkolů na odboru technické správy veřejného majetku“ ukládaných orgány Statutárního města Liberec a jeho funkcionáři v období od ledna do listopadu 2010, za „mimořádný osobní přínos při realizaci významných úsporných opatření na odboru technické správy veřejného majetku v souvislosti s redukcí provozních výdajů“ odboru Magistrátu města Liberec v roce 2010, za „mimořádné pracovní úsilí při zajišťování náročných úkolů v souvislosti s péčí Statutárního města Liberec o komunikace, veřejné osvětlení, mostní konstrukce, dopravní značení, veřejnou zeleň a při řízení akcí investičního charakteru“ a za „osobní iniciativu se vstřícným přístupem ke včasnému předání funkce vedoucího odboru technické správy veřejného majetku a s tím spojenou úsporu provozních nákladů úřadu v případě budoucího skončení pracovního poměru podle § 52 písm. c) zák. práce“.

21. Za předpokladu, že odměna byla žalobci poskytnuta vskutku z důvodů uvedených v rozhodnutí ze dne 22. 11. 2010, stala by se v důsledku uvedeného rozhodnutí žalovaného – jak vyplývá z výše uvedeného – nárokovou (obligatorní) složkou platu žalobce, jejíhož zaplacení by se mohl po žalovaném domáhat u soudu. Na tomto závěru by nemohla nic změnit ani okolnost, že Rada města Liberec dne 18. 12. 2010 na návrh primátora zrušila usnesení Rady města Liberec č. 690/2010 ze dne 18. 11. 2010, kterým byl schválen postup, že „ukončení pracovního poměru vedoucích pracovníků bude spojeno s celkovým vyhodnocením činnosti a mimořádných úkolů a s vyplacením mimořádné odměny (při kladném a řádném předání agendy) ve výši pětinašobku dekretového platu“, a schválila rozhodnutí primátora žalovaného ze dne 6. 12. 2010 nevyplatit zaměstnancům žalovaného, kteří skončili pracovní poměr ke dni 30. 11. 2010, odměny ve výši navržené dne 22. 11. 2010 tehdejším primátorem Ing. J. K. a schválené tehdejším tajemníkem Magistrátu města Liberec JUDr. M. Ř., neboť pro vznik nároku žalobce na odměnu bylo určující rozhodnutí tajemníka Magistrátu města Liberec JUDr. M. Ř., který vůči zaměstnancům žalovaného zařazeným do jeho magistrátu plnil úkoly statutárního orgánu zaměstnavatele [srov. § 110 odst. 4 písm. d) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů], a nikoli usnesení Rady města Liberec č. 690/2010 ze dne 18. 11. 2010, a takto vzniklý nárok žalobce ani nemohl zaniknout pozdějším rozhodnutím primátora a Rady města Liberec, že odměna nebude vyplacena.

22. Tím, zda pracovní úkoly, v souvislosti s jejichž plněním byla odměna žalobci podle rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 11. 2010 poskytnuta, skutečně představovaly mimořádné nebo zvlášť významné pracovní úkoly žalobce (zejména ve vztahu k jeho běžným pracovním úkolům) a zda je žalobce vskutku úspěšně splnil, nebylo důvodu se v projednávané věci zabývat, neboť posouzení významu pracovních úkolů žalobce a úspěšnosti jejich splnění z hlediska předpokladů pro poskytnutí odměny podle § 134 zák. práce příslušelo – jak plyne z výše uvedeného – výlučně žalovanému a soud není oprávněn toto jeho posouzení [stejně jako to, zda žalovaný v souvislosti s poskytnutím odměny žalobci v uvedené výši nakládal hospodárně s prostředky na platy zaměstnanců (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2011 sp. zn. 21 Cdo 2545/2010)] přezkoumávat. Z hlediska práva žalobce na odměnu není významné ani to, že pracovní úkoly, v souvislosti s jejichž plněním byla odměna žalobci poskytnuta, nejsou v rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 11. 2010 výslovně charakterizovány – slovy zákona – jako „mimořádné“ nebo „zvlášť významné“, neboť takovou právní kvalifikaci důvodu poskytnutí odměny zaměstnanci v rozhodnutí zaměstnavatele o jejím přiznání pracovní právní předpisy nevyžadují, nehledě k tomu, že ji v rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 11. 2010 dostatečně vystihuje odkaz na § 134 zák. práce.

23. Za uvedených okolností by žalobci nevzniklo právo na odměnu přiznanou mu rozhodnutím žalovaného ze dne 22. 11. 2010 tehdy, jestliže by žalovaný

v tomto rozhodnutí jen předstíral, že odměnu žalobci přiznává za úspěšné splnění mimořádného nebo zvlášť významného pracovního úkolu, aby tak zastřel skutečný důvod udělení odměny, se kterým pracovněprávní předpisy možnost přiznání odměny zaměstnanci zaměstnavatele uvedeného v § 109 odst. 3 zák. práce nespojují, neboť takové rozhodnutí o přiznání odměny by bylo – jak vyplývá z výše uvedeného – neplatné, a právo žalobce na odměnu by proto nemohlo založit. Vzhledem k tomu, že odvolací soud se věcí z hlediska tohoto právního posouzení nezabýval (přestože shledal, že „úvaha ohledně úspory finančních prostředků“ v souvislosti s případným rozvázáním pracovního poměru žalobce v budoucnu obsažená v rozhodnutí žalovaného o poskytnutí odměny žalobci ze dne 22. 11. 2010 ve spojení s důvodovou zprávou schválenou usnesením Rady města Liberec č. 690/2010 dne 18. 11. 2010 „naznačuje“, že „smyslem celého rozhodnutí o odměně bylo vyčerpat zbylé finanční prostředky při odchodu dosavadní politické reprezentace z vedoucích pozic u žalovaného“), je jeho závěr, že odměna přiznaná žalobci rozhodnutím žalovaného ze dne 22. 11. 2010 žalobci nepřísluší, předčasný, a tedy nesprávný.

24. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud tento rozsudek zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Ústí nad Labem) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

INHALT

Entscheidungen in Strafsachens

- Nr. 4** Die Strafverantwortlichkeit eines Straftäters für das Vergehen der Vernachlässigung der Unterhaltspflicht gem. § 196 Abs. 1 StGB ist bei der Unterhaltspflicht der Eltern gegenüber dem Kind (§ 910 Abs. 3 BGB) auch dann gegeben, wenn das Kind minderjährig ist und systematisch bemüht ist, sich mittels eines Studiums auf seinen künftigen Beruf vorzubereiten. Wenn diese Vorbereitung nicht kontinuierlich ist und das Kind das Studium unterbrochen hat, ist in jedem solch einem konkreten Fall zu prüfen, ob ein zeitlicher Zusammenhang zwischen jedem dieser Studien besteht, außerdem müssen die Gründe für die Unterbrechung des Studiums in Betracht gezogen werden. Jeweils immer muss dabei das Vorhandensein einer prinzipiellen Voraussetzung zur Zuerkennung des Unterhalts beurteilt werden, ob das berechnete Kind nicht in der Lage ist, sich allein zu ernähren (§ 911 BGB), und dies im Rahmen des einschränkenden Grundsatzes guter Sitten. Deshalb reicht auch ein gelegentlicher geringfügiger Verdienst, den das studierende Kind aus eigener Initiative erwirbt, nicht zum Unterhalt aus und kann daher nicht zur Schlussfolgerung führen, das Kind sei selbst erwerbsfähig. Solch ein Umstand reicht allein auch nicht zur Schlussfolgerung über den „geringen gesellschaftlichen Schaden“ im Sinne des § 12 Abs. 2 des StGB aus.
- Nr. 5** Wenn sich ein Straftäter nach Erhalt eines Geschenks in der Position einer Person befindet, die ein (wenn auch nur totes, ausgestopftes) exotisches Tierexemplar in die Tschechische Republik zu schmuggeln gedenkt, dann war er als „Importeur“ verpflichtet, sich mit der entsprechenden, die Einfuhr solch einer Sache betreffenden Rechtsregelung vertraut zu machen. Die Schlussfolgerung, diese Tat sei keine Straftat, ist in diesem Fall nicht mit dem Rechtsirrtum des Straftäters im Sinne des § 19, Abs. 1 des StGB begründet werden, denn auch wenn er im Irrtum gehandelt hätte, hätte er diesen vermeiden können (§ 19 Abs. 2 StGB).
- Nr. 6** Wenn das Berufungsgericht aufgrund der Berufung des Staatsanwaltes nicht zur Überprüfung des Schuldspruchs berechtigt war, weil der Mangel des von ihm angefochtenen Urteils nicht auf diesem Schuldspruch beruhte, konnte es auf der Grundlage dieser Berufung auch nicht über die Aufhebung des Urteils des erstinstanzlichen Gerichts in völligem Umfang entscheiden, und dies auch nicht wegen notwendiger Berichtigung der offensichtlichen Unrichtigkeit des Schuldspruchs. Das Berufungsgericht ist nicht berechtigt, eine Auswahl durchzuführen, aufgrund welchem von mehreren stichhaltigen Rechtsmitteln es das Urteil des erstinstanzlichen Gerichtes aufhebt, sofern sämtliche Berufungen das gleiche Schadenersatzurteil, in gleichem Umfang und aus gleichen Gründen anfechten.
- Nr. 7** Objekt des Vergehens der Verletzung der Pflicht, wahrheitsgetreue Vermögenserklärungen gemäß § 227 des StGB zu machen, ist namentlich das Interesse an der ordentlichen Tätigkeit der Organe der öffentlichen Gewalt, ordnungsgemäß die Existenz von Vermögen und dessen eventuellen Umfang zu Zwecken eines Gerichts- oder sonstigen Verfahrens (beispielsw. Steuerverfahren) feststellen zu können. Die objektive Seite dieses Vergehens kann durch Ablehnung der Erfüllung der gesetzlichen Pflicht, die Vermögenserklärungen abzugeben, sich dieser Pflicht zu

entziehen oder unrichtige bzw. stark entstellte Angaben in dieser Erklärung zu mache, erfüllt sein. Unter der Ablehnung ist in diesem Fall nicht allein die ausdrückliche Verweigerung der Vermögenserklärung gemeint, sondern auch Handlungen, die lediglich in der Untätigkeit des Straftäters beruhen, der nach Zustellung der Aufforderung zur Abgabe der Vermögenserklärung dem zuständigen Organ der öffentlichen Gewalt gegenüber keine Angaben über sein Vermögen oder das Vermögen der juristischen Person macht, in deren Namen er zu handeln berechtigt ist.

Zur Entstehung der Strafverantwortlichkeit für das zitierte Vergehen ist keine wiederholte Aufforderung oder irgend eine weitere Aktivität des zuständigen Organs der öffentlichen Gewalt erforderlich.

Nr. 8 Der Begriff „Umzug“ im Sinne des § 149, Abs. 1 von Gesetz Nr. 361/2003 Slg., über das Dienstverhältnis von Angehörigen der Sicherheitskräfte, im Wortlaut späterer Vorschriften, muss als tatsächliche Veränderung des Wohnsitzes des Angehörigen der Sicherheitskräfte ausgelegt werden. Es geht also um den Willen des Angehörigen, ständig an einem bestimmten leben zu wollen, was aus seinem konkreten Handlungen ersichtlich ist, durch die er diesen Willen realisiert. Also beispielweise den Umzug all seiner Sachen oder zumindest deren Teils, der Ortswechsel der sonstigen Familienmitglieder, die Neuregistrierung beim praktischen Arzt, usw.

Der Erwerb einer Wohnung am Dienstort allein lässt sich nicht als „Umzug“ im Sinne des § 149, Abs. 1 von Gesetz Nr. 361/2003 Slg., über das Dienstverhältnis von Angehörigen von Sicherheitskräften ansehen.

Deshalb erfüllt die Handlung des Angeklagten, der dem zuständigen Dienstfunktionär den Umstand verschwiegen hat, dass er an seinem Dienstort eine Wohnung erworben und eine Abrechnung zum Ersatz echter Reisekosten vorgelegt hat, die ihm ausgezahlt wurden, nicht den Tatbestand des Betrugs laut § 209 StGB.

Nr. 9 Gegen Handlungen in Notwehr ist Notwehr unzulässig. Wenn ein immobiliter Geschädigter auf eine seinen Möglichkeiten angemessene Weise versucht hat, eine sich steigernde Aggression seitens des Beschuldigten abzuwehren, der den Angriff begann, steigerte und wiederholte (d.h. dessen Handlung in einer langandauernden und gradierenden, auf die Bemächtigung der Sachen des Geschädigten abzielenden Gewaltanwendung bestand, wobei er nach Morddrohungen, vulgären Beschimpfungen dazu überging, das Opfer zu würgen, ihm die an einer Schnur um den Hals gehängten Schlüssel zu entreißen), dann kann ein weiteres gewalttätiges Verhalten des Beschuldigten gegenüber dem Geschädigten, als Reaktion auf einen Stockschlag des Geschädigten, nicht als Notwehrhandlung im Sinne des § 29 des StGB angesehen werden.

Entscheidungen in Sachen des bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

Nr. 14 Mit Wirksamkeit ab dem 1. 1. 2014 entscheidet das Gericht über den Antrag des Angeklagten auf Hinterlegung einer Sicherheit zu den Verfahrenskosten gemäß § 11 von Gesetz Nr. 91/2012 Slg., über internationales Privatrecht und dies auch in Verfahren, die noch vor diesem Datum eröffnet wurden. Ermöglicht das Recht des Fremdstaates ausländischen Klägern die Pflicht auf die Hinterlegung einer Sicherheit für die Verfahrenskosten aufzuerlegen, ohne die Hinterlegung der Sicherheit für den Fall der materiellen Gegenseitigkeit auszuschließen [also ohne eine der Bestimmung des § 11 Abs. 2 Buchst. b) des Gesetzes Nr. 91/2012 Slg., über das internationale Privatrecht ähnelnde Bestimmung zu enthalten], kann aus der alleinigen Tatsache, dass nicht bekannt ist, ob die Gerichte dieses Staates von Staatsbürgern

der Tschechische Republik bzw. von juristischen Personen die Hinterlegung solch einer Sicherheit verlangen, auf die Erfüllung der Bedingungen der materiellen Gegenseitigkeit gemäß § 11 Abs. 2 Buchst. b) von Gesetz Nr. 91/2012 Slg. geschlossen werden.

Nr. 15 Örtlich zuständiges Gericht (Gerichtsstand) in Verfahren über den Aufschub der Aufhebung des Miteigentums an einer immobilien Sache laut § 1155, Abs. 1 des BGB ist gemäß § 88 Buchst. b) der ZPO dasjenige Gericht, in dessen Bezirk sich die gegenständliche Immobilie befindet.

Nr. 16 Wenn eine juristische Person nach Eröffnung des Zivilverfahrens (jedoch bevor das Verfahren rechtskräftig abgeschlossen wurde) aus dem öffentlichen Register gelöscht wurde und im Laufe des Gerichtsverfahren offenbar wurde, dass der Antrag auf die Aufhebung des Eintrags auf deren Löschung beim zuständigen Gericht gestellt worden ist, setzt das Gericht gemäß der Bestimmung des § 109 Abs. 1 Buchst. b) der ZPO das Verfahren bis zu dem Zeitpunkt aus, bis vom zuständigen Gericht rechtskräftig über diesen Antrag entschieden wird; zur Schlussfolgerung, dass der Charakter der Sache es nicht ermöglichte, im Verfahren mit dieser juristischen Person als Verfahrensteilnehmer fortzufahren, darf es nur dann gelangen und über die Einstellung des Verfahrens gemäß § 107, Abs. 5 der ZPO darf es nur dann entscheiden, wenn das zuständige Gericht den Antrag auf die Aufhebung des Eintrags über die Löschung der juristischen Person aus dem öffentlichen Register rechtskräftig verweigert hat.

Nr. 17 Wenn der Angeklagte Aktionär einer Aktiengesellschaft mit Sitz auf dem Gebiet der Tsch. Republik ist, befindet sich sein Vermögen (auch) in demjenigen Gerichtsbezirk, in welchem die betroffene Aktiengesellschaft ihren Sitz hat, im Sinne des § 86, Abs. 2 der ZPO ohne Rücksicht darauf, ob sich in diesem Gerichtsbezirk die verbrieften Aktien befinden, mit denen die Rechte des Angeklagten als Aktionär im Sinne des § 155, Abs. 1 des HGB verbunden sind.

Die internationale und örtliche Zuständigkeit des tschechischen Gerichts kann auf der Vorgehensweise gemäß Artikel 24 (EG) Nr. 44/2001 vom 22. 12. 2000, über die gerichtliche Zuständigkeit und die Anerkennung und Vollstreckung von Entscheidungen in Zivil- und Handelssachen, begründet sein, und dies auch in Verfahren gegen Angeklagte, die ihren Wohnsitz außerhalb des Territoriums eines Mitgliedsstaates der Europäischen Union haben.

Nr. 18 Wenn die Eröffnung des Berufungsverfahrens über eine vorläufige Maßnahme gemäß der Bestimmung des § 82 Abs. 2 Buchst. b) des Insolvenzgesetzes, kraft dessen das Insolvenzgericht die Pfändung (Zwangsvollstreckung) ermöglicht hat, kein Hindernis für die Durchführung der Pfändung (Zwangsvollstreckung) darstellt, hat auf die Durchführung der Pfändung (Zwangsvollstreckung) auch eine solche Entscheidung des Berufungsgericht keinen rückwirkenden Einfluss, indessen Folge die vorläufige Maßnahme erloschen ist.

Nr. 19 Die Belassung eines von Desorientierung, Wahrnehmungsstörungen und Identitätsverlust betroffenen Patienten (Alzheimerkrankheit im 3. Stadium) ohne Beaufsichtigung in einem Raum mit Fenstern, die nicht vor völligem Öffnen geschützt sind, stellt eine Verletzung der Präventionspflicht des Betreibers des Heimes mit Sonderregime laut Gesetz Nr. 108/2006 Slg., über Sozialdienstleistungen, dar.

Nr. 20 Wenn das Kulturministerium keine Berechtigung im Sinne des § 106, Abs. 7 von Gesetz Nr. 121/2000 Slg. in der in diesem festgelegten Frist erlassen hat und in seiner weiteren Vorgehensweise Zweifel darüber erweckt hat, welche vom Massenverwalter laut Gesetz Nr. 237/1995 Slg. ausgeübten Rechte und in welchem Umfang

diese von diesem Verwalter auch laut Gesetz Nr. 121/2000 Slg. ausgeübt werden dürfen, kann nicht ohne Weiteres geschlussfolgert werden, Grund für die Entstehung des Gewinnausfalls infolge der Nichtausübung der entsprechenden Rechte gemäß Gesetz Nr. 121/2000 Slg. sei die Entscheidung des Massenverwalters gewesen, diese Rechte nicht auszuüben.

Wenn die Erteilung der amtlichen Genehmigung der Ausübung einer bestimmten Tätigkeit Teil des üblichen Laufs der Dinge ist, ist deren Nichtgenehmigung binnen der gesetzlich festgelegten Frist deswegen Ursache für den Gewinnausfall, weil der Geschädigte die Tätigkeit, zu der er die Genehmigung verlangt hat, nicht realisieren konnte.

Nr. 21 Ein nach dem 1. Januar abgeschlossener Vertrag über die Übertragung der Eigentumsrechte zu einer Wohneinheit richtet sich nach den Bestimmungen von Gesetz Nr. 89/2012 Slg. (§ 3028 Abs. 1 und 2 des BGB); bis zum 31. 12. 2013 entstandene Wohneinheiten werden in solch einem Vertrag laut den bisherigen Rechtsvorschriften (§ 3063 BGB) definiert.

Wenn der berechtigte Mieter die Art und Weise, wie er im Falle einer Verletzung des § 1187 in der Bestimmung des § 1187, Abs. 1, Satz eins, des BGB geregelten Vorkaufsrechts seine Eigentumsrechte zur Wohneinheit (§ 2144 Abs. 1 BGB) durchsetzen kann, im Gesetz geregelt hat, sind Erwägungen über eine sein Vorkaufsrecht schmälernde Ungültigkeit des Vertrags bei deren ersten Übertragung ausgeschlossen. Die Bestimmung des § 2290 des BGB zur Regelung einer Klage wegen der Illegitimität der Kündigung des Mietverhältnisses zur Wohnung kommt auch im Falle einer Kündigung des Mietverhältnisses gemäß § 2291 BGB zur Geltung.

Nr. 22 Dem Teilnehmer an einer geschäftlichen öffentlichen Ausschreibung gemäß § 281 ff. des HGB zielt eine aktive, sachliche Legitimierung in einem Verfahren über die Bestimmung der Ungültigkeit eines Vertrags, der im Rahmen einer geschäftlichen, öffentlichen Ausschreibung zwischen dem Auftraggeber des Wettbewerbs und einem anderen Teilnehmer (Bieter) abgeschlossen wurde und dies ohne Rücksicht darauf, ob sich der Auftraggeber der Ausschreibung in der Vorgehensweise laut § 287, Abs. 2 des HGB das Recht vorbehalten hat, sämtliche vorgelegten Vorschläge abzulehnen.

Nr. 23 Zu einer Änderung der Satzungen einer Eigentümergemeinschaft von Wohneinheiten, die vor dem 1. 1. 2014 entstanden, ist kein notarieller Eintrag erforderlich.

Nr. 24 Zur Erörterung und Entscheidung in dem Teil der Klage, in welchem der Insolvenzverwalter beim Insolvenzgericht neben der Bestimmung, dass der Schuldige Eigentümer der Immobilie ist (im Sinne des § 7a Buchst. b/, in Verbindung mit § 159 Abs. 1 Buchst. g/ des Insolvenzgesetzes), gegenüber dem Beklagten auch die Räumung dieser Immobilie geltend gemacht hat, unterliegt in der ersten Instanz dem sachlich zuständigen Gericht; sofern es um keinen Inzidenzstreit geht.

Nr. 25 Wenn der Streit um die Auseinandersetzung des Gemeinschaftseigentums von Ehegatten ein Streit ist, der in Zusammenhang mit der Vollstreckung oder einem Inzidenzstreit entstanden ist, kann er im Schiedsverfahren erörtert und entschieden werden. Der Insolvenzverwalter, auf den durch die Insolvenzerklärung auf das Vermögen des Schuldners das Recht auf die Verfügung mit der Insolvenzmasse übergegangen ist, (in den Intentionen des § 159a Abs. 4 der ZPO) genauso wie der Schuldner selbst, an das rechtskräftige Urteil gebunden, in dem das Gericht vor der Eröffnung des Insolvenzverfahrens das Gemeinschaftsvermögen des (Insolvenz-)Schuldners und dessen Ehegatten geregelt hat. Das gleiche gilt auch für einen Schiedsbefund, in dem der Schiedsrichter vor Eröffnung des Insolvenzverfahrens

das Gemeinschaftsvermögen des (Insolvenz-)Schuldners und dessen Ehegatten auseinandergesetzt hat und der die Wirkung einer rechtskräftigen Gerichtsentscheidung erlangt hat.

Nr. 26 Die Bestimmung des § 140a des Insolvenzgesetzes (in der ab dem 1. 1. 2014 gültigen Fassung) kommt nicht zur Anwendung, wenn in einem bis zum 1. 1. 2014 auf das Vermögen des Schuldners geführten Insolvenzverfahren das Urteil über die Insolvenz (Bankrott) vor dem 1. Januar 2014 gefällt wurde.

Die Bestimmung des § 140a des Insolvenzgesetzes (in der ab dem 1. 1. 2014 gültigen Fassung) kommt zur Anwendung, wenn in einem bis zum 1. 1. 2014 auf das Vermögen des Schuldners geführten Insolvenzverfahren das Urteil über die Insolvenz (Bankrott) im Zeitraum ab dem 1. 1. 2014 gefällt wurde.

Die Bestimmung der § 140b bis § 140e und des § 141a des Insolvenzgesetzes (in der ab dem 1. 1. 2014 gültigen Fassung) kommt zur Anwendung, wenn in einem bis zum 1. 1. 2014 auf das Vermögen des Schuldners geführten Insolvenzverfahren das Urteil über die Insolvenz (Bankrott) zwar vor dem 1. Januar 2014 gefällt wurde, aber die Wirkungen der Insolvenzenscheidung auch nach dem erwähnten Datum andauern.

Nr. 27 Die Vergütung (Prämie) für die Erfüllung einer besonders außergewöhnlichen oder besonders bedeutenden Arbeitsaufgabe, die eine nicht beanspruchbare (fakultative) Gehaltskomponente des Beschäftigten bei einem in der Bestimmung des § 109, Abs. 3 angeführten Arbeitgeber darstellt, wird auf Entscheidung des Arbeitgebers auf deren Zuerkennung zur beanspruchbaren (obligatorischen) Gehaltskomponente.

Wenn ein in der Bestimmung des § 109, Abs. 3 des AGB zitiertes Arbeitgeber in seiner Entscheidung über Zuerkennung der Vergütung (Prämie) für den Beschäftigten gemäß der Bestimmung des § 134 des AGB vortäuscht, ihm diese Prämie für die Erfüllung einer besonders außergewöhnlichen oder besonders bedeutenden Arbeitsaufgabe zuzuerkennen, um so den tatsächlichen Grund für die Prämie, der in arbeitsrechtliche Vorschriften nicht mit der Möglichkeit solch einer Prämierung des Arbeitnehmers des zitierten Arbeitgebers verbunden ist, zu vertuschen, ist solch eine Entscheidung über die Zuerkennung einer Prämie (Vergütung) ungültig und kann kein Anrecht des Arbeitnehmers auf die Prämie begründen.

Popularisierungsstichworte:

29 Cdo 3681/2014 – Pflicht zur Hinterlegung einer Sicherheit für die Verfahrenskosten, wenn dem inländischen Gericht keine Informationen über die Reziprozität vorliegen

22 Cdo 5502/2015 – Örtliche Zuständigkeit des Gerichts in Verfahren über den Aufschub der Aufhebung des Gemeinschaftseigentums zu Immobilien

21 Cdo 1067/2015 – Fähigkeit juristischer Personen, Teilnehmer an Zivilverfahren in Situationen zu sein, wenn diese aus dem öffentlichen Register gelöscht wurden, jedoch der Antrag auf die Aufhebung des Eintrags über ihre Löschung gestellt wurde

29 Cdo 452/2014 – Internationale und örtliche Zuständigkeit tschechischer Gerichte gemäß Artikel 24 der Verordnung (EG) Nr. 44/2001

26 Cdo 3811/2014 – Durchführung der Pfändung (Zwangsvollstreckung) nach Eröffnung des Insolvenzverfahrens über vorläufige Maßnahmen gemäß § 82 Abs. 2 Buchst. b) des Insolvenzgesetzes

25 Cdo 552/2014 – Haftung der Betreiber von Heimen mit Sonderregime laut Gesetz über Sozialdienstleistungen bei Verstößen gegen die Präventionspflicht

30 Cdo 2179/2013 – Schadenshaftung des Staates beim Verzug bei der Erteilung amtlicher Bewilligungen zur Ausübung bestimmter Tätigkeiten

26 Cdo 3862/2015 - Definition von Wohneinheiten, die bis zum 31. 12. 2013 entstanden sind

31 Cdo 4001/2013 – Aktive sachliche Legitimation von Teilnehmern an geschäftlichen öffentlichen Ausschreibungen in Verfahren über die Ungültigkeit von Verträgen, die im Rahmen geschäftlicher öffentlicher Ausschreibungen unter dem Auftraggeber und einem anderen Teilnehmer abgeschlossen wurden.

7 Cmo 229/2015 – Zur Notwendigkeit eines notariellen Eintrags über die Änderung der Satzungen einer vor dem 1.1. 2014 entstanden Eigentümergemeinschaft von Wohneinheiten

101 VSPH 174/2015 – Sachliche Zuständigkeit der Gerichte bei Klagen des Insolvenzverwalters auf Räumung von Immobilien

29 ICdo 11/2014 – Zur Gebundenheit des Insolvenzverwalters an das rechtsgültige Urteil (Schiedsbefund), kraft dessen das Gericht (Schiedsrichter) vor Eröffnung des Insolvenzverfahrens das gemeinschaftliche Vermögen des (Insolvenz-) Schuldners und dessen Ehegatten auseinandergesetzt hat.

29 Cdo 1136/2016 – Anwendbarkeit der Bestimmung des § 140a des Insolvenzgesetzes in der ab dem 1. 1. 2014 und nach dem 1. 1. 2014 gültigen Fassung.

21 Cdo 4481/2014 – Vergütung (Prämie) für die erfolgreiche Erfüllung außergewöhnlicher oder besonders wichtiger Arbeitsaufgaben gemäß § 134 des AGB

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 4** An offender's criminal liability for the misdemeanour of evading the alimony or maintenance obligation under Section 196(1) of the Penal Code is established with respect to the maintenance obligation of parents towards a child (Section 910(3) of the Civil Code) also in the case of a major child who is systematically preparing for their future occupation by studying. When such preparation is not continuous and the child has been changing schools or has interrupted their studies, it is necessary to examine whether time continuity exists between the studies and the reasons for interrupting studies should also be taken into account in each particular case. At all times, it is necessary to consider the existence of the essential condition for awarding maintenance, i.e. whether the entitled child is unable to maintain themselves (Section 911 of the Civil Code), as well as the limiting rule of good manners. Therefore, the child's occasional small-sized income earned through their activities is not enough to provide maintenance and cannot lead to the conclusion that the child is able to maintain themselves. Likewise, such a circumstance alone is neither sufficient for the conclusion on low social harm nor does it lay grounds for non-deducing criminal liability within the meaning of Section 12(2) of the Penal Code.
- No. 5** If, after receiving a gift, the offender found themselves in a position of a person who was aiming to import to the Czech Republic a specimen of an exotic animal (even if the animal was not alive and was prepared), the offender, as the importer, was obligated to familiarise themselves with the legal regulations governing the import of such things. In this case, the conclusion that the act does not constitute a criminal offence cannot be justified by the offender's error in law within the meaning of Section 19(1) of the Penal Code because the offender could have avoided the same even if acting in error (Section 19(2) of the Penal Code).
- No. 6** Where, based on an appeal of the public prosecutor, the appellate court was not authorised to review the verdict of guilty because the defect of the contested verdict on damage compensation did not originate therein, the court could not have decided on reversing the judgement of a first-level court in its entirety based on such an appeal, even if for the main reason to remedy the obvious incorrectness of the verdict of guilty. The appellate court is not authorised to make a choice on the grounds of which the court, due to multiple legal remedies, reverses the judgement of the first-level court if all appeals contest the same verdict on the compensation of damage in the same scope and based on the same reasons.
- No. 7** The object of the misdemeanour of violating the duty to provide a truthful declaration of assets pursuant to Section 227 of the Penal Code is namely the interest in the due activity of the public authority bodies in order to properly ascertain the existence of assets and their potential scope for the purpose of judicial or similar proceedings (e.g. tax proceedings). The objective aspects of the misdemeanour may be fulfilled by refusing to observe the legal duty to provide a declaration of assets, in particular, by avoiding the

fulfilment thereof or by indicating false or grossly distorted information in the declaration of assets. In this sense, refusal shall mean the explicit denial to provide a declaration of assets, as well as conduct consisting in the mere inactivity of the offender who, after having received a notice to submit a declaration of assets, fails to provide any information on his/her assets or on the assets of a legal entity, on behalf of or for which the offender is authorised to act, to the competent public authority body.

The establishment of criminal liability for the above specified misdemeanour shall not require a repeated notice from or any other activity on the part of the competent public authority body.

No. 8 The term „relocation“ within the meaning of Section 149(1) of Act No. 361/2003 Coll., on the Service of Members of the Security Forces, as amended, should be construed as the actual change of residence of the member of the security forces. It is an expression of the member’s will to reside permanently at a certain place, which cannot be deduced from the member’s concrete actions through which they execute their will. Such actions involve, for example, the moving of all the member’s things, or their substantial part, relocation of other family members, registration with a new general practitioner, etc.

The provision of a flat at the service location cannot be deemed „relocation“ within the meaning of Section 149(1) of the Act on the Service of Members of the Security Forces.

Therefore, the actions of the accused, who concealed from the competent service officer the fact that they had been provided with a flat at the service location and submitted accounts for the reimbursement of actual travel expenses that were subsequently paid to the accused, do not fulfil the body of the crime of fraud pursuant to Section 209 of the Penal Code.

No. 9 Necessary defence is not permissible against conduct in necessary defence. If the immobile aggrieved party, reasonably to their abilities, attempted to avert the escalating aggression of the accused who had started, escalated and repeated the attack (the actions of the accused consisted in protracted and graded violence aimed at taking hold of the aggrieved party’s thing when death threats and vulgar insults were followed by holding the aggrieved party’s neck and tearing off keys that were hanging on a string around the aggrieved party’s neck), the subsequent violent conduct of the accused in reaction to the action of the aggrieved party who hit the accused with a stick cannot be deemed conduct in necessary defence within the meaning of Section 29 of the Penal Code.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

No. 14 With effect from 1 January 2014, the court decides of the defendant’s motion for the deposition of a security covering the costs of proceedings pursuant to Section 11 of Act No. 91/2012 Coll., on Private International Law, also in proceedings initiated before this date. When the laws of another state allow the imposition of an obligation upon foreign plaintiffs to deposit a security covering the costs of proceedings, without excluding the deposition of the security in the event of material reciprocity [i.e. without containing a provision similar to the provision set forth in Section 11(2) (b) of Act No. 91/2012 Coll., on Private International Law], the mere fact that it is unknown whether the courts of such state require the deposition of a security from citizens of the Czech Republic or from Czech legal persons cannot imply the

fulfilment of the condition of material reciprocity under Section 11(2)(b) of Act No. 91/2012 Coll.

- No. 15** In accordance with Section 88(b) of the Civil Procedure Code, the court exercising venue jurisdiction in proceedings concerning the postponement of the dissolution of the joint ownership of an immovable thing pursuant to Section 1155(1) of the Civil Code is the court in the district of which the immovable thing is situated.
- No. 16** When a legal person was deleted from a public register following the commencement of civil judicial proceedings (prior to the final termination of the proceedings) and if it was ascertained, in the course of the proceedings, that a motion for the cancellation of the entry on the deletion of the legal person has been filed with the competent court, the court shall discontinue the proceedings pursuant to the provision of Section 109(1)(b) of the Civil Procedure Code until the competent court finally decides on such motion. The court may conclude that the nature of the matter does not permit to continue in the proceedings with the legal person as a party to the proceedings and may decide on terminating the proceedings in accordance with the provision of Section 107(5) of the Civil Procedure Code on condition that the competent court has finally dismissed the motion for the cancellation of the entry on the deletion of the legal person from the public register.
- No. 17** When the defendant is a shareholder of a joint-stock company with registered office in the territory of the Czech Republic, the assets of the shareholder are (i) in the district of the court where the office of the joint-stock company is registered within the meaning of Section 86(2) of the Civil Procedure Code regardless of the fact whether certificated shares, with which the rights of the defendant as the shareholder within the meaning of Section 155(1) of the Commercial Code are associated, are located in the district of the court.
- The international and venue jurisdiction of the Czech court may be established by the procedure in compliance with Article 24 of Council Regulation (EC) No. 44/2001 of 22. December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters also in proceedings initiated against a defendant resident outside the territory of a member state of the European Union.
- No. 18** If the enforcement of dstraint (enforcement of decision) is not inhibited by an obstacle consisting in the initiation of appellate proceedings on a preliminary measure pursuant to the provision of Section 82(2)(b) of the Insolvency Act whereby the insolvency court allowed the enforcement of dstraint (enforcement of decision), the enforcement of dstraint (enforcement of decision) is not retrospectively affected by a decision of the appellate court in consequence of which the preliminary measure becomes void.
- No. 19** Leaving a patient suffering with disorientation, perception disorder and loss of identity (3rd stage of Alzheimer's disease) unattended in a room with windows not secured against their full opening constitutes a violation of the preventive obligation of an operator of a home with a special regime in accordance with Act No. 108/2006 Coll., on Social Services.
- No. 20** In case the Ministry of Culture did not issue an authorisation within the meaning of Section 106(7) of Act No. 121/2000 Coll. in the time period stipulated therein and, with its subsequent procedure, the Ministry of Culture has given rise to doubts as to what extent the rights exercised by a collective administrator pursuant to Act No. 237/1995 Coll. may be exercised also in accordance with Act No. 121/2000 Coll., it is not possible to conclude, without further evidence, that the cause of the loss of profit in consequence of a failure to exercise the rights pursuant to Act No. 121/2000

Coll. ensues from the decision of the collective administrator not to exercise the same rights.

When the issue of an official permit for a certain activity is a part of the usual procedure, the non-issue of the same within the time period stipulated by law is the cause of the loss of profit due to preventing the aggrieved party from carrying out the activities for which the aggrieved party requested the issue of the permit.

No. 21 An agreement on the transfer of ownership of a dwelling unit concluded after 1 January 2014 is governed by the provisions of Act No. 89/2012 Coll. (Section 3028(1) and (2) of the Civil Code), whereas a dwelling unit created until 31 December 2013 shall be delimited in such agreement in compliance with the existing legal regulations (Section 3063 of the Civil Code).

Where the law defines the manner in which a legitimate lessee may attain the ownership of a dwelling unit (Section 2144(1) of the Civil Code) in the event of a breach of the right of first refusal stipulated by the provision of the first clause of Section 1187(1) of the Civil Code, any contemplation as regards the invalidity of the agreement infringing the lessee's right of first refusal of the dwelling unit during the first transfer of the same is excluded.

The provision of Section 2290 of the Civil Code conditioning an action for the unlawfulness of the termination of lease of a flat by notice shall be applied also in the case of the termination of lease pursuant to Section 2291 of the Civil Code.

No. 22 In accordance with Section 281 et seq. of the Commercial Code, a participant of a public tender may refer to active legitimization in rem within proceedings concerning the determination of the invalidity of a contract concluded between the contracting authority and another participant (tenderer) in the public tender, regardless of the fact whether the contracting authority reserved the right to refuse all submitted tenders in accordance with the procedure set forth in Section 287(2) of the Commercial Code.

No. 23 An amendment of the articles of an association of unit owners founded before 1 January 2014 does not require a notarial record.

No. 24 At the first level, the court exercising material jurisdiction and competent to hear and to decide the part of the action whereby an insolvency trustee demanded the insolvency court, in addition to determining that the debtor was the owner of the immovable thing (within the meaning of Section 7a(b) in conjunction with Section 159(1)(g) of the Insolvency Act), to order the defendant to vacate the immovable thing, is the district court; thus, the matter does not constitute an incidental dispute.

No. 25 Where a dispute concerning the settlement of the joint property of spouses is not a dispute arising in connection with the enforcement of a decision or an incidental dispute, such dispute may be heard and decided within arbitration proceedings. The final judgement whereby the court, prior to initiating insolvency proceedings, settled the joint property of the (insolvency) debtor and their spouse, is binding upon the debtor, as well as upon the insolvency trustee (within the intent of Section 159a(4) of the Civil Procedure Code) to whom the right to dispose of the bankruptcy estate has been transferred upon the declaration of bankruptcy. The same applies to an arbitration award whereby an arbitrator, prior to the initiation of insolvency proceedings, settled the joint property of the (insolvency) debtor and their spouse and which has come into effect as a final court decision.

No. 26 The provision of Section 140a of the Insolvency Act (in the wording effective from 1 January 2014) shall not be applied if, within insolvency proceedings initiated before 1 January 2014 with respect to the debtor's assets, a decision on bankruptcy was issued before 1 January 2014.

The provision of Section 140a of the Insolvency Act (in the wording effective from 1 January 2014) shall be applied if, within insolvency proceedings initiated before 1 January 2014 with respect to the debtor's assets, a decision on bankruptcy was issued after 1 January 2014.

The provision of Sections 140b to 140e and Section 141a of the Insolvency Act (in the wording effective from 1 January 2014) shall be applied if, within insolvency proceedings initiated before 1 January 2014 with respect to the debtor's assets, a decision on bankruptcy was issued before 1 January 2014, however, the effects of the decision on bankruptcy remain in effect after the said date.

No. 27 A bonus for the successful completion of an extraordinary or an especially significant job assignment, which constitutes a non-compulsory (facultative) salary component of an employee of an employer named in the provision of Section 109(3) of the Labour Code, becomes a compulsory (obligatory) salary component as a result of the employer's decision on the award of the same.

When the employer named in the provision of Section 109(3) of the Labour Code claims, in the decision on the award of the bonus to the employee in accordance with the provision of Section 134 of the Labour Code, that the bonus is awarded for the successful completion of an extraordinary or an especially significant job assignment in order to obscure the actual reason for the award of the same, with which the labour laws and regulations do not associate the possibility of awarding a bonus to an employee of the relevant employer, such decision on the award of the bonus is invalid and cannot establish the right of an employee to such bonus.

Popularisation terms:

29 Cdo 3681/2014 – The obligation to deposit a security covering the costs of the proceedings if the Czech court has no information on reciprocity.

22 Cdo 5502/2015 – Venue jurisdiction of the court in proceedings concerning the postponement of the dissolution of the joint ownership of an immovable thing.

21 Cdo 1067/2015 – The competence of a legal person to be a party to civil judicial proceedings in a situation when the legal person was deleted from a public register, however, a motion for the cancellation of the entry on the deletion of the legal person has been filed.

29 Cdo 452/2014 – The international and venue jurisdiction of the Czech court in compliance with Article 24 of Council Regulation (EC) No. 44/2001.

26 Cdo 3811/2014 – The enforcement of distraint (enforcement of decision) following the initiation of appellate proceedings on a preliminary measure pursuant to the provision of Section 82(2)(b) of the Insolvency Act.

25 Cdo 552/2014 – The liability of the operator of a home with a special regime in accordance with the Act on Social Services in the event of violation of the preventive obligation.

30 Cdo 2179/2013 – The liability of the state for damage in the event of any delay in the issue of an official permit for a certain activity.

26 Cdo 3862/2015 – As regards the delimitation of a dwelling unit created until 31 December 2013.

31 Cdo 4001/2013 – Active legitimization in rem of a participant of a public tender within proceedings concerning the determination of the invalidity of a contract concluded between the contracting authority and another participant.

7 Cmo 229/2015 – As regards the requirement of drawing up a notarial record in the event of an amendment of the articles of an association of unit owners founded before 1 January 2014.

101 VSPH 174/2015 – Material jurisdiction of the courts in matters concerning actions for the vacation of a thing filed by an insolvency trustee.

29 ICdo 11/2014 – As regards the bindingness of a final judgement (arbitration award) upon an insolvency trustee whereby the court (arbitrator), prior to initiating insolvency proceedings, settled the joint property of the (insolvency) debtor and their spouse.

29 Cdo 1136/2016 – The applicability of the provision of Section 140a of the Insolvency Act in the wording effective until 1 January 2014 and after 1 January 2014.

21 Cdo 4481/2014 – A bonus for the successful completion of an extraordinary or an especially significant job assignment pursuant to Section 134 of the Labour Code.

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka: Mgr. PhDr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881,
e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com
Administrace předplatného: Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3
Zákaznická linka: tel. 246 040 400, 246 040 401
e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com
Distribuce: CASUS direct mail, a. s.,
Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4

Archiv časopisu najdete na: <http://sbirka.nsoud.cz> a v systému ASPI.